

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1946:94
FINANSDEPARTEMENTET

**FÖRSVARETS
TJÄNSTEFÖRTECKNINGSSAKKUNNIGAS
BETÄNKANDE**

FÖRSLAG TILL LÖNEGRADSPLACERINGAR,
TJÄNSTEBENÄMNINGAR M. M.

**STOCKHOLM
1946**

Statens offentliga utredningar 1946

Kronologisk förteckning

1. Betänkande angående rundradion i Sverige. Dess aktuella behov och riktlinjer för dess framtida verksamhet. Norstedt. 167 s. **K.**
2. Dödfödheten och tidigdödligheten i Sverige. Dess samband med nativitetssänkningen och dess förhållande vid olika former av förlossningsvård samt dess socialmedicinska och befolkningspolitiska betydelse. Av C. Gyllensvärd. Beckman. 115 s. **S.**
3. Betänkande med förslag till ändrade grunder för flottningsslågstiftningen m. m. Hæggsström. 99 s. **Jo.**
4. Betänkande med förslag angående uniformspliktens omfattning för viss personal vid försvarsväsendet. V. Pettersson. 59 s. **Fö.**
5. Betänkande om barnkostnadernas fördelning med förslag angående allmänna barnbidrag m. m. V. Pettersson. 351 s. **S.**
6. Betänkande om barnkostnadernas fördelning med förslag angående allmänna barnbidrag m. m. Bilagor. Beckman. 153 s. **S.**
7. Betänkande och förslag rörande åtgärder för att begränsa antalet kontraktsanställt manskap inom krigsmakten. Beckman. 136 s. **Fö.**
8. 1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till boställsordning för folkskolans lärare m. m. Marcus. 146 s. **Fi.**
9. 1945 års universitetsberedning. 1. Docentinstitutionen. Hæggsström. 62 s. **E.**
10. Betänkande med förslag till omorganisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m. Katalog- o. Tidsskriftstryck. 217 s. **K.**
11. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 4. Skolpliktstidens skolformer. 2. Folkskolan. A. Allmän del. Idun. 341 s. **E.**
12. Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 1. Beckman. 216 s. **E.**
13. Investeringsutredningens betänkanden och utredningar rörande personal- och materielresurser m. m. för genomförande av ett arbetsprogram enligt utredningens tidigare framlagt förslag. Marcus. 72 s. **Fi.**
14. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 4. Skolpliktstidens skolformer. 4. Realskolan. Praktiska linjer. Idun. 193 s. **E.**
15. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 4. Skolpliktstidens skolformer. 2. Folkskolan. B. Förslag till undervisningsplaner. Idun. 253 s. **E.**
16. Betänkande angående forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område i Norrland. V. Pettersson. 133 s. **Jo.**
17. Den familjevårdande socialpolitiken. Beckman. 132 s. **S.**
18. PM angående utvecklingsplanering på jordbrukets område. Marcus. 252 s. **Jo.**
19. Betänkande med förslag rörande den ekonomiska försvarsberedskapens framtida organisation. Idun. 92 s. **Fo.**
20. Betänkande angående den centrala organisationen av det civila medicinal- och veterinärväsendet. Idun. 361 s. **S.**
21. Betänkande med utredning och förslag angående rätten till arbetstagares uppfinningar. Norstedt. 71 s. **Ju.**
22. Betänkande med förslag till ordnande av kreditgivnings- och rådgivningsverksamhet för hantverk och småindustri samt bildande av företagarnämnder. Marcus. 144 s. **H.**
23. Socialvårdskommitténs betänkande. 12. Utredning och förslag angående moderskapsbidrag. Beckman. 115 s. **S.**
24. Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 1. Förslag till effektiviserad kurators- och arbetsförmedlingsverksamhet för partiellt arbetsföra m. m. Katalog- o. Tidsskriftstryck. 200 s. **S.**
25. Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om uppfinningar m. m. av betydelse för rikets försvar. Norstedt. 37 s. **Ju.**
26. Betänkande angående tjänstepensionsförsäkringens organisation. Marcus. 71 s. **H.**
27. Betänkande med förslag till investeringsreserv för budgetåret 1946/47 av statliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsarbeten. Marcus. vij, 378 s. **Fi.**
28. Bilagor till betänkande med förslag till investeringsreserv för budgetåret 1946/47 av statliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsarbeten. Marcus. 95 s. **Fi.**
29. 1943 års jordbrukstaxeringsakkunniga. Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser i fråga om taxering av inkomst av jordbruksfastighet samt lag om jordbruksbokföring. Marcus. 282 s. 3 bil. **Fi.**
30. Socialutbildningssakkunniga. 2. Utredning och förslag rörande statsvetenskapliga examina m. m. Hæggsström. 127 s. **E.**
31. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 6. Skolans inre arbete. Synpunkter på fostran och undervisning. Idun. 194 s. **E.**
32. Betänkande med förslag till förordning angående allmänt kyrkomöte m. m. Hæggsström. 161 s. **E.**
33. Försäkringsutredningen. Förslag till lag om försäkringsrörelse m. m. 1. Lagtext. Norstedt. iv, 150 s. **H.**
34. Försäkringsutredningen. Förslag till lag om försäkringsrörelse m. m. 2. Motiv. Norstedt. vj, 441 s. **H.**
35. Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 6. Tiden juli 1944—juni 1945. Idun. 476 s. **Fo.**
36. Parlamentariska undersökningskommissionen angående flyktingärenden och säkerhetstjänst. 1. Betänkande angående flyktingars behandling. Beckman. 500 s. **S.**
37. Socialvårdskommitténs betänkande. 13. Förslag angående folkpensioneringens administrativa handhavande m. m. V. Pettersson. 114 s. **S.**
38. Betänkande med förslag rörande officersutbildningen inom armén m. m. Hæggsström. xv, 504 s. **Fö.**
39. Den svenska växtodlingens utvecklingstendenser samt dess inriktande efter kriget. Av Å. Akerman. Idun. 106 s. **Jo.**
40. Betänkande angående hantverkets och småindustriens befrämjande. Marcus. 192 s. **H.**
41. Betänkande med förslag till skogsvårdslag m. m. Marcus. 430 s. **Jo.**
42. Riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken. Del 1. Idun. 282 s. **Jo.**
43. Betänkande med förslag till verkstadsorganisation för väg- och vattenbyggnadsväsendet. Sv. Tryckeri AB. (2), 105 s. **K.**
44. Sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation. Del 1. Den offentliga arbetsförmedlingen under krigsåren. V. Pettersson. 390 s. **Fi.**
45. Betänkande med förslag till åtgärder för främjande av rikhästaveln m. m. Norstedt. 94 s. **Fö.**
46. Riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken. Del 2. Idun. 606 s. **Jo.**
47. Rationalitetsvariationerna inom det svenska jordbruket. Av L. Nannesson. Idun. 84 s. **Jo.**
48. 1945 års lönekommitté. 1. Betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m. Marcus. 240 s. **Fi.**
49. Ärvdabalksakkunnigas förslag till föräldrabalk. No. stadt. 192 s. **Ju.**
50. Betänkande med förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna m. m. Del 2. Sv. Tryckeri AB. iv, 216 s. **E.**
51. Sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation. Del 2. Den offentliga arbetsförmedlingens framtida organisation. Motiv och förslag. V. Pettersson. 189 s. **Fi.**
52. Socialvårdskommitténs betänkande. 14. Utredning och förslag angående ålderdomshem m. m. Beckman. 88 s. **S.**
53. Betänkande om befolkningspolitikens organisation m. m. Beckman. 70 s. **S.**
54. Utredning angående reglering av den territoriella församlingsindelningen i Stockholm. Av E. Schalling. V. Pettersson. 254 s. 1 karta. **E.**
55. Utredning rörande sexualundervisningen i högre skolor jämte förslag till handledning i sexualundervisning för lärare i högre skolor. Hæggsström. 103 s. 4 pl. **E.**
56. 1944 års skattesakkunniga. 2. Betänkande med förslag angående idrottssammanslutningars beskattning för inkomst. V. Pettersson. 198 s. **Fi.**

(Forts. å omslagets 3:e sida.)

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1946: 94

FINANSDEPARTEMENTET

FÖRSVARETS
TJÄNSTEFÖRTECKNINGSSAKKUNNIGAS
BETÄNKANDE

FÖRSLAG TILL LÖNEGRADSPLACERINGAR,
TJÄNSTEBENÄMNINGAR M. M.

VICTOR PETTERSONS BOKINDUSTRIAKTIEBOLAG
STOCKHOLM 1947

THE NATIONAL ARCHIVES

1000 COLLEGE AVENUE

BRITAIN

THE NATIONAL ARCHIVES

BRITAIN

THE NATIONAL ARCHIVES

THE NATIONAL ARCHIVES

THE NATIONAL ARCHIVES

THE NATIONAL ARCHIVES

Innehållsförteckning.

	Sid.
Skrivelse till Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet	5
Inledning	9
I. Allmän del	18
1. Allmänna synpunkter	18
2. Löneställningarnas avvägning med hänsyn till kompetenskrav och arbetsuppgifter	19
3. Uppbyggnad av lönegradsserier	20
4. Anpassning av statstjänstemannalönerna till det allmänna löneläget	23
5. Utnyttjande av den nuvarande C-löneplanen	27
6. Avgränsningen mellan löneplansreglerad tjänstemannaanställning och kollektivavtalsanställning	32
7. Tjänstebenämningfrågor	33
II. Speciell del	37
1. Viss chefspersonal	37
2. Administrativ personal	42
3. Kameral personal	44
4. Civil ingenjörpersonal	48
5. Viss personal med merkantila och kontrollerande uppgifter	58
6. Kontorspersonal	60
7. Arbetsledarpersonal	66
8. Förrådspersonal	71
9. Teknisk biträdespersonal	75
10. Maskinistpersonal	78
11. Hantverkarpersonal	79
12. Sjukvårdspersonal	84
13. Ekonomipersonal	86
14. Vaktmästarpersonal	89
15. Bilpersonal	92
16. Civilmilitär ingenjörpersonal	95
17. Läkarpersonal	98
18. Tandläkarpersonal	101
19. Veterinärpersonal	102
20. Forskningspersonal	103
21. Studieledarpersonal	104
22. Psykologpersonal	106
23. Redaktörpersonal	109

	Sid.
24. Viss personal vid centrala värnpliktsbyrån	110
25. Meteorologpersonal	112
26. Trafikledarpersonal	114
27. Radiopersonal	117
28. Fotografpersonal	117
29. Polispersonal	118
30. Skogvaktarpersonal	120
31. Båtpersonal	122
32. Stallpersonal	123
III. Sammanställningar m. m.	126
1. Lönegrader enligt de av 1946 års riksdag antagna nya löneplanerna	126
2. Tjänsternas upptagande i en gemensam sammanställning till tjänsteförteckningarna	134
Särskilda yttranden av vissa ledamöter	139
1. Herrar Carlsson, Norberg och Ström	139
2. Herr Dahl	140
Särskilda uttalanden av vissa personalrepresentanter	158
1. Sveriges läkarförbund	158
2. Svenska militärveterinärsällskapet	160
3. Statsverkens ingenjörsförbund	161
4. Civilmilitära tjänstemannaförbundet	165
5. Försvarets civila tjänstemannaförbund	171
6. Sveriges arbetsledareförbund	184
7. Försvarsverkens civila personals förbund	187
8. Försvarsväsendets civilmilitära ingenjörers förbund	189
9. Sveriges yngre juristers förening	192
10. Svenska polisförbundet	192

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet.

Genom beslut den 15 juni 1944 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att tillkalla högst sex sakkunniga att inom departementet biträda med viss omprövning av lönegradsplacering m. m. för befattningshavare inom försvarsväsendet.

Med stöd av nämnda bemyndigande tillkallade Herr Statsrådet den 20 september 1944 såsom sakkunniga kanslirådet A. Carlsson, ordföranden i försvarets civila tjänstemannaförbund, ingenjören C. E. H. Dahl, ordföranden i försvarsverkens civila personals förbund B. E. Helldén, statskommisarierna R. E. Norberg, krigsrådet E. T. H. Ström och generaldirektören S. A. E. Ödeen. Åt generaldirektören Ödeen uppdrogs att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas arbete. De sakkunniga ha antagit benämningen *försvarets tjänsteförteckningssakkunniga*.

Jämlikt bemyndigandet förordnade Herr Statsrådet den 18 november 1944 numera assessorn i kammarrätten H. Edsberg att vara sekreterare åt de sakkunniga samt numera förste amanuensen i krigsmaterielverket G. F. O. Cars att vara biträdande sekreterare åt de sakkunniga.

För speciella undersökningar ha de sakkunniga anlitat biträde av förste byråsekreteraren hos försvarets civilförvaltning G. Söderberg.

Till de sakkunniga ha under utredningsarbetets gång åtskilliga framställningar överlämnats av Kungl. Maj:t, respektive av cheferna för försvars- och finansdepartementen, för att tagas under övervägande vid fullgörandet av utredningsuppdraget eller för att eljest vara tillgängliga för de sakkunniga. Vidare ha direkt till de sakkunniga inkommit framställningar i anledning av tjänsteförteckningsrevisionen från verksstyrelser och personalsammanslutningar. Ifrågavarande till de sakkunniga överlämnade eller direkt ingivna framställningar finnas upptagna å särskilda bland de sakkunnigas handlingar befintliga förteckningar.

Under utredningsarbetets gång ha de sakkunniga genom hänvändelse till försvarets verk och myndigheter införskaffat närmare uppgifter beträffande samtliga av utredningen berörda befattningshavare. Dessa uppgifter ha seder-

mera varit föremål för bearbetning och komplettering inom de sakkunnigas kansli.

På hemställan av de sakkunniga har Herr Statsrådet genom beslut den 20 mars 1946 bemyndigat de sakkunniga att till överläggningar med personalorganisationer kalla högst två representanter för var och en av följande personalsammanslutningar, nämligen Sveriges läkarförbund, svenska militär-veterinärsällskapet, statsverkens ingenjörsförbund, civilmilitära tjänstemannaförbundet, försvarets civila tjänstemannaförbund, Sveriges arbetsledareförbund, försvarsverkens civila personals förbund samt försvarsväsendets civilmilitära ingenjörers förbund.

Sammanträden med representanter för omförmälda personalsammanslutningar ha ägt rum den 1 och 2 juli, den 11, 20 och 26 november samt den 5 december 1946. Därvid ha företrätt

för Sveriges läkarförbund den 1 juli fältläkaren O. A. E. Strömberg och marinläkaren J. P. Edwardson samt den 11 och 20 november förste marinläkaren G. H. Severin och fältläkaren E. U. Lagergren;

för svenska militärveterinärsällskapet den 1 juli fältveterinärerna H. Waxberg och L. A. L. Mellroth, den 11 november fältveterinären J. F. Wilhelmson samt den 20 november Waxberg och Wilhelmson;

för statsverkens ingenjörsförbund den 1 juli byrådirektören N. Avelius och överingenjörsassistenten L.-E. Laurin, den 11 november Avelius och civilingenjören E. G. H. Höjer samt den 20 och 26 november och den 5 december Avelius och Laurin;

för civilmilitära tjänstemannaförbundet den 1 och 2 juli samt den 11 och 20 november tygförvaltaren E. L. Nordin och numera avlidne tygverkmästaren B. K. Birath;

för försvarets civila tjänstemannaförbund den 1 och 2 juli förste ombudsmannen B. Albert och ombudsmannen C. G. Strand, den 11 november Albert och kassören H. Swaneborg, den 20 november Albert och ingenjören S. Lindqvist samt den 26 november och den 5 december Albert;

för Sveriges arbetsledareförbund den 1 och 2 juli samt den 11 november ombudsmännen S. G. Ljungdahl och A. Forssman, den 20 november förste ombudsmannen E. Ahlberg och Ljungdahl samt den 26 november ombudsmannen H. Lycke;

för försvarsverkens civila personals förbund den 1 juli ombudsmannen S. Henriksson och förrådsvaktmästaren A. Larsson, den 2 juli Henriksson, den 11 november ombudsmannen A. Backström och Larsson samt den 20 och 26 november Henriksson och Larsson; samt

för försvarsväsendets civilmilitära ingenjörers förbund den 1 juli flygdirektören F. A. S. Tägil och marindirektören T. G. O. Kemmer, den 11 och 20 november Tägil och förste mariningenjören S. F. H. A. Samzelius samt den 26 november Samzelius.

Vid sammanträdena ha för behandling av vissa specialfrågor jämväl andra representanter för vissa av de berörda sammanslutningarna närvarit.

Härutöver har Sveriges yngre juristers förening beretts tillfälle deltaga vid överläggningarna den 11 och 20 november, varvid föreningen representerats av ombudsmannen H. B. Lidgard och sekreteraren S. von Feilitzen.

Representanter för andra personalorganisationer — däribland svenska polisförbundet — och befattningshavargrupper ha dessutom, i den mån framställning därom gjorts, lämnats tillfälle att inför de sakkunniga framlägga sina synpunkter. Därjämte ha de sakkunniga — delvis i samband med studiebesök vid olika försvaret tillhörande inrättningar m. m. — haft överläggningar med representanter för vederbörande verk och myndigheter.

Sedan utredningsarbetets första etapp nu avslutats, få de sakkunniga till Herr Statsrådet vördsamt överlämna betänkande med förslag till lönegrads-placeringar och tjänstebenämningar för civila och civilmilitära befattningar och beställningar vid försvaret. På sätt av betänkandet framgår, förutsätta de sakkunniga, att vissa med tjänsteförteckningsrevisionen sammanhängande spörsmål göras till föremål för särskild utredning. Dessa spörsmål avse frågan om dyrortsgradering av de nu icke dyrortsgraderade löneplanerna (s. 30), frågan om avgränsningen mellan löneplansreglerad tjänstemannaanställning och kollektivavtalsanställning inom statsförvaltningen (s. 33), frågan om lämpliga organisationsenheter och dessas benämning inom försvarets central- och lokalmyndigheter (s. 38), frågan om löneställningen för ingenjörpersonalen inom statsförvaltningen i dess helhet (s. 51), frågan om handhavande vid försvaret i dess helhet av de uppgifter, som för närvarande äro förenade med befattningarna såsom sjukvårdsbiträde, sjukbesökare, sjukvårdsförmän och tandläkarbiträden (s. 85), frågorna om löneställningen för läkar-, tandläkar- och veterinärpersonalen vid försvaret (s. 100—102), frågan om behovet av viss psykologpersonal vid försvaret (s. 108), frågan om behovet av journalistpersonal vid försvarsstaben samt sättet för denna personals anställande (s. 110) ävensom frågan om vissa av nuvarande 19 lönegradens slopande fr. o. m. den 1 juli 1947 betingade jämkningar beträffande en del löneställningar inbördes (s. 126).

Särskilda yttranden *dels* av ledamöterna Carlsson, Dahl, Norberg och Ström, *dels ock* av vissa personalrepresentanter finnas fogade vid betänkandet.

Stockholm den 31 december 1946.

STIG ÖDEEN

ALFRED CARLSSON

HARRY DAHL

B. E. HELLDÉN

E. NORBERG

EDVIN STRÖM

/ Hans Edsberg.

Inledning.

Det utredningsarbete, som på sin tid uppdrogs åt 1936 års lönekommitté, skulle enligt meddelade direktiv omfatta bland annat en allsidig realprövning av de civila och militära befattningshavarnas löneställning, innefattande jämväl en inbördes avvägning av lönegradsplaceringarna för olika viktigare befattningshavargrupper. I sistnämnda hänseende avsåg uppdraget sålunda frågan om revision av vederbörande tjänsteförteckningar. Sedermera befanns det emellertid lämpligt att endast i begränsad utsträckning överarbeta avlöningsreglementenas tjänsteförteckningar i omedelbar anslutning till revisionen av själva reglementena och låta arbetet med tjänsteförteckningsrevisionen i övrigt utföras av särskilda sakkunniga. Tjänsteförteckningen till civila avlöningsreglementet har efter reglementets antagande undergått granskning genom särskilda sakkunnigberedningar, och resultatet av granskningen har med vissa undantag varit föremål för statsmakternas prövning.

Vad angår tjänsteförteckningarna inom försvaret, innefattade 1936 års lönekommittés förslag till militärt avlöningsreglemente beträffande de militära personalgrupperna såväl en generell ny reglering av lönenivån som — med undantag för vissa högre befattningar — en granskning av lönegradsplaceringen. En revision av lönegradsplaceringen för de åsyftade högre militära befattningarna ansåg kommittén böra ske först i anslutning till tjänsteförteckningsrevisionen för civilförvaltningen. Vad åter angår civilmilitära och civila befattningar, innebar lönekommitténs förslag till militärt avlöningsreglemente endast en allmän avvägning av lönebeloppen och innefattade således icke någon realprövning av lönegradsplaceringen för olika befattningar inbördes. Frågan i vad mån ändringar i lönegradsplaceringen av civilmilitära och civila befattningar inom försvaret borde komma till stånd, borde enligt kommitténs uttalande prövas i anslutning till tjänsteförteckningsrevisionen för befattningshavare vid civilförvaltningen.

Militära icke-ordinariereglementet är, i olikhet mot civila icke-ordinariereglementet, försett med en tjänsteförteckning, upptagande ett stort antal olika befattningar. Den av 1936 års lönekommitté företagna översynen av tjänsteförteckningen till militära icke-ordinariereglementet var väsentligen av formell natur. Någon realprövning av lönegradsplaceringen för de olika be-

fattningarna blev därvid icke verkställd. Kommittén förutsatte emellertid, att en revision av tjänsteförteckningen skulle komma till stånd. En dylik revision ansåg kommittén erforderlig icke minst ur den synpunkten, att ett tillfredsställande ordnande av avlöningsförhållandena för mera stadigvarande icke-ordinarie tjänstemän vid försvarsväsendet förutsatte en prövning av frågan, i vad mån nya extra ordinarie befattningar borde upptagas i förteckningen. Kommittén uttalade, att denna fråga snarast möjligt borde upptagas till utredning och ståndpunktstagande. Kommittén berörde vidare frågan om en ombildning av icke-ordinarie befattningar till ordinarie tjänster. Att den personal, varom därvid vore fråga, icke i större utsträckning infogats i försvarets fasta personalorganisation finge enligt kommitténs mening i viss mån tillskrivas det förhållandet, att personalen i avsevärd omfattning tillkommit för fullgörande av göromål, sammanhängande med byggnads-, underhålls- och anskaffningsverksamhet inom olika grenar av försvarsväsendet, och att avlöningen till befattningshavarna därför i flertalet fall bestritts och alltjämt bestredes icke från avlöningsanslag utan från de olika byggnads-, anskaffnings- och underhållsanslagen, vilkas storlek växlade efter skiftande behov. Det hade på grund därav icke ansetts föreligga den stabilitet i medelsanvisningen, som ansetts böra fordras för att mera fast knyta personalen vid stats-tjänsten. Kommittén uttalade sig på anförda skäl för ett tillskapande i ökad utsträckning av ordinarie befattningar för här avsedd personal. De ordinarie tjänsterna borde därvid till antalet så begränsas, att den ordinarie personalen endast komme att utgöra en fast personalstomme för göromål, vilka även vid växlingar i verksamhetens omfattning kunde beräknas under alla förhållanden bliva nödvändiga inom de olika verksamhetsområdena. Förslag i ämnet borde enligt kommitténs mening utarbetas av vederbörande centrala förvaltningsmyndigheter, varefter närmare utredning borde äga rum i den ordning Kungl. Maj:t bestämde. I propositionen 1939: 298, vari lönekommitténs förslag i vissa delar underställdes riksdagen, anfördes, att kommitténs uttalande om önskvärdheten att till ordinarie tjänst överföra viss icke-ordinarie personal syntes värt beaktande. Emellertid framhölls att frågan borde göras beroende av ytterligare utredning. Vad sålunda anförts lämnade riksdagen utan anmärkning.

I anförande till statsrådsprotokollet över finansärenden den 15 juni 1944 anmälde chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, spörsmålet angående *omprövning av lönegradsplaceringen m. m. för civil och civilmilitär personal vid försvarsväsendet*. Departementschefen anförde därvid i huvudsak följande.

Med revisionen av försvarets tjänsteförteckningar och prövningen av vissa därmed sammanhängande avlöningsfrågor har hittills fått anstå icke blott med hänsyn till beroendet av tjänsteförteckningsrevisionen inom civilförvaltningen utan även på grund av de rådande extraordinära förhållandena i förening med omfattande utred-

ningar i organisationsfrågor. Vissa dylika utredningar pågå alltjämt. Särskilt må erinras om de nyligen igångsatta organisationsundersökningar, som under statens organisationsnämnds ledning bedrivs genom en särskild organisationskommitté. I vad mån dessa undersökningar kunna påverka anställningsförhållandena för sådana personalgrupper, varom i förevarande sammanhang är fråga, är svårt att nu bedöma. Emellertid göra sig önskemålen om revision av vederbörande tjänsteförteckningar inom försvaret och reglering av därmed sammanhängande avlöningsfrågor med ökad styrka gällande. Härtill bidrager icke minst de senare årens utveckling av försvarsorganisationen med därav följande väsentliga förskjutningar i proportionerna mellan här ifrågasvarande personalgrupper. Under förhandenvarande omständigheter anser jag mig icke med hänsyn vare sig till det pågående organisationsarbetet — vilket bedrivs på jämförelsevis lång sikt — eller till krisförhållandena böra ifrågasätta ett ytterligare uppskov med löne regleringsarbetet inom försvaret i denna återstående del. I ett viktigt hänseende bliva förutsättningarna för arbetets fortsättning nu gynnsammare än förut, då frågan om överföring av avlöningar från sakanslag till avlöningsanslag enligt Kungl. Maj:ts tidigare i dag fattade beslut skall upptagas till utredning genom särskilda utredningsmän inom försvarsdepartementet.

I enlighet med det anförda vill jag förorda, att en översyn av tjänsteförteckningen till militära avlöningsreglementet i viss del samt av tjänsteförteckningen till militära icke-ordinariereglementet nu igångsättes. Översynen bör lämpligen anförtros åt särskilda sakkunniga. I vad angår tjänsteförteckningen till militära avlöningsreglementet bör sakkunniguppdraget omfatta civilmilitära och civila beställningar tillhörande löneplan Ca. Däremot torde frågan om lönegradsplaceringen av vissa högre militära befattningar, liksom frågan om lönegradsplaceringen av civilmilitära chefsbeställningar tillhörande löneplan Cb, icke lämpa sig för en allmän utredning i nu förevarande ordning. Översynen av tjänsteförteckningarna bör således avse befattningar tillhörande löneplan Ca i militära avlöningsreglementet och löneplan MEO i militära icke-ordinariereglementet.

Enligt direktiven för tjänsteförteckningsrevisionen inom civilförvaltningen skulle beaktas, att den allmänna lönenivån för statstjänstemännen blivit fastställd genom riksdagens antagande av nytt avlöningsreglemente, varav följde, att ett avgörande redan blivit träffat i fråga om löneställningen för befattningshavare vid de för hela löneplanens byggnad grundläggande rekryteringsgraderna, liksom också att uppflyttning av samtliga befattningar inom en viss befordringsgång eller eljest hela serier befattningar fölle utanför revisionen. Hänsyn borde vidare tagas till att varje statstjänsteman i princip finge anses vara skyldig att inom skäliga gränser utan anspråk på uppflyttning i lönegrad underkasta sig den ökning i arbete och ansvar, som följde av organisatoriska förändringar eller av vederbörande verks normalt fortgående utveckling. Dessa grundsatser ha sin giltighet även med avseende å tjänsteförteckningsrevisionen inom försvaret. Vad som anförts i fråga om serier av befattningar får dock förutsättas sakna tillämplighet beträffande sådana nu föreliggande lönegradsfrågor, som utgöra specialproblem för försvaret. Den omständigheten, att en viss grupp befattningar är gemensam för försvarets olika områden, bör således icke i och för sig utesluta, att lönegradsplaceringen för denna grupp tages under omprövning. I likhet med vad som skett inom civilförvaltningen böra även tjänstebenämningarna överses i förenklings- och rationaliseringssyfte. Denna översyn bör ske i omedelbar anslutning till omprövningen av lönegradsplaceringarna och sålunda ingå som ett led i sakkunnigutredningen.

I de sakkunnigas uppdrag bör även ingå en utredning av de i det föregående

berörda frågorna om överförande av icke-ordinarie personal till ordinarie anställning och om upptagande av nya extra ordinarie befattningar i tjänsteförteckningen till militära icke-ordinariereglementet jämte därmed sammanhängande spørsmål. Det bör ankomma på vederbörande myndigheter att tillhandagå de sakkunniga med erforderliga förslag jämte utredningar i angivna hänseenden. De sakkunnigas utredningsarbete bör vidare i dessa delar bedrivas i nära anslutning till förenämnda utredning inom försvarsdepartementet om överföring av avlöningskostnader från sakanslag till avlöningsanslag. På de sakkunniga bör därvid i första hand ankomma att utarbeta förslag till i detta sammanhang erforderliga ändringar och tillägg i vederbörande tjänsteförteckningar, d. v. s. förslag rörande de olika slagen av befattningar och dessas lönegradsplacering. Vad härefter angår frågan om antalet befattningar i olika ordinarie eller extra ordinarie lönegrader, bör även denna fråga utredas av de sakkunniga, men frågans lösning blir i väsentlig mån beroende på resultatet av utredningen inom försvarsdepartementet. Först efter den på sistnämnda utredning beroende bedömningen av det stadigvarande personalbehovet under fredsförhållanden synes den nu tillämnade sakkunnigutredningen kunna fullföljas med en avvägning av de proportioner, i vilka ordinarie, extra ordinarie och andra anställningsformer böra anlitas.

De sakkunniga böra självfallet även uppehålla kontakt med de organ, som syssla med organisationsutredningar inom försvaret. Likaledes böra de sakkunniga samarbeta med de andra utredningar, som avse anställningsfrågor berörande försvarets hithörande personalgrupper. Detta gäller särskilt den utredning, som avser anställningsförhållandena för viss rekryteringspersonal och för biträdespersonal i statens tjänst. Områdena för sistnämnda utredning och den nu tillämnade torde nämligen i vissa delar komma att sammanfalla.

De former, i vilka av de sakkunnigas utredning berörda organ och intressegrupper skola erhålla tillfälle att vid överläggningar med de sakkunniga framföra sina synpunkter, torde få framdeles bestämmas av chefen för finansdepartementet.

Departementschefens anförande utmynnade i en hemställan om bemyndigande att tillkalla högst sex sakkunniga att inom departementet biträda med viss omprövning av lönegradsplacering m. m. för befattningshavare inom försvarsväsendet.

Såsom av direktiven framgår, omfattar det föreliggande utredningsuppdraget ett flertal huvudfrågor. De sakkunniga ha sålunda att verkställa en revision av tjänsteförteckningen till militära avlöningsreglementet, i vad avser civilmilitära och civila beställningar (löneplan Ca) samt av tjänsteförteckningen till militära icke-ordinariereglementet (löneplan MEo). I de sakkunnigas uppdrag ingår vidare att verkställa utredning av frågorna om överförande av icke-ordinarie personal till ordinarie anställning och om upptagande av nya extra ordinarie befattningar i tjänsteförteckningen till militära icke-ordinariereglementet jämte därmed sammanhängande spørsmål ävensom att utarbeta förslag till i detta sammanhang erforderliga ändringar och tillägg i vederbörande tjänsteförteckningar. Slutligen ankommer enligt direktiven på de sakkunniga att verkställa en avvägning av dels antalet befattningar i de olika lönegraderna, dels ock de proportioner, i vilka ordi-

narie, extra ordinarie och andra anställningsformer böra anlitas. — Enligt under hand meddelade direktiv har utredningsuppdraget utsträckts att omfatta jämväl vissa befattningar vid försvaret med avlöning enligt löneplan Eo eller Ex.

Med hänsyn till utredningsuppdragets omfattning ha de sakkunniga vid planläggningen av sitt arbete funnit detta böra fullföljas i etapper i enlighet med följande preliminära disposition.

Till en början skulle uppgöras utkast till en samtliga här ifrågavarande befattningar inom försvaret omfattande förteckning, upptagande de lönegrader och tjänstebenämningar, som för de olika befattningarna skulle tillämpas vid i princip definierad art och omfattning av arbetsuppgifter samt däremot svarande teoretisk och praktisk minimikompetens. I samband härmed borde upptagas vissa spörsmål av mera principiell innebörd. I fortsättningen skulle arbetet innefatta en tillämpning av förenämnda förteckning på försvarets verk och enheter. Vidare skulle arbetet innefatta en uppskattning av personalbehovet inom vederbörliga lönegrader vid nämnda verk och enheter i förening med fastställande av lämpliga proportioner mellan antalet ordinarie, extra ordinarie och extra befattningar. Härefter skulle uppgöras förslag till tjänsteförteckningar för ordinarie respektive extra ordinarie befattningar. Slutligen skulle ställning tagas till frågan om avlöningsförhållandena för extra personal med arvode eller kontrakt.

Beträffande utredningsarbetets planemåliga fullföljande få de sakkunniga erinra om att frågan härom varit föremål för övervägande i samband med den översyn av det statliga kommittéväsendet, som nyligen verkställdes inom finansdepartementet och vars resultat framlagts i en den 28 september 1946 dagtecknad promemoria. I vad denna berör tjänsteförteckningssakkunnigas arbete må därur återgivas följande:

I väsentliga delar äger försvarets tjänsteförteckningssakkunnigas arbete samband med eller är beroende av inom andra organ pågående utredningar. Sålunda har redan i direktiven för de sakkunnigas arbete förutsatts, att detta skulle bedrivas i nära anslutning till dels försvarets sakanslagsutredning, vilken har att utreda frågorna om överföring av avlöningskostnader från sakanslag till avlöningsanslag samt om behovet av icke-ordinarie personal inom försvaret, dels ock 1944 års personalutredning, vilken har att verkställa utredning rörande anställningsförhållandena för rekryteringspersonal och därmed jämförliga befattningshavare i civil tjänstemannaställning, i första hand amanuenser, personal med teknisk utbildning och biträdespersonal.¹ Vidare pågår inom 1944 års lönekommitté avseende sjukvårds- och ekonomipersonal utredning angående avlöningsförhållandena för sjuksköterskor samt underordnad vård- och ekonomipersonal, vilken utredning avser även hithörande

¹ Betänkande angående reglering av anställningsförhållandena för viss civil personal inom statsförvaltningen, del I, kontorspersonal och amanuenspersonal (SOU 1946: 66), har numera framlagts.

personal inom försvaret.¹ Slutligen må nämnas, att 1944 års militärsjukvårdskommitté upptagit frågan om militärläkarnas löneställning till behandling. I fråga om samtliga nu nämnda kommittéer har emellertid upplysts, att deras arbeten numera fortskridit så långt, att konkreta förslag äro att vänta inom en nära framtid. Med hänsyn härtill synes anledning icke föreligga att nu föreslå några åtgärder för åstadkommande av närmare samordning av tjänsteförtecknings-sakkunnigas arbete med de inom nämnda utredningar pågående undersökningarna.

Försvarets tjänsteförtecknings-sakkunniga ha meddelat, att de i första hand koncentrerat sitt arbete på frågan om lönegradsplacering, tjänstebenämning och kompetenskrav för de av utredningsarbetet berörda befattningshavargrupperna. Resultatet av detta första avsnitt av utredningsarbetet har av de sakkunniga beräknats kunna framläggas i slutet av år 1946 eller i början av år 1947. Med hänsyn till betydelsen av att dessa frågor bringas till en lösning — icke minst för det fortsatta arbetet inom 1945 års försvarskommitté synes det vara av största värde att så blir fallet — torde de sakkunnigas arbete i denna del planenligt böra fullföljas.

Vad beträffar de övriga avsnitten av de sakkunnigas arbete — tillämpningen av den generella förteckningen över befattningar vid försvarets verk och enheter, uppskattningen av personalbehovet inom vederbörliga lönegrader, fastställandet av lämpliga proportioner mellan ordinarie, extra ordinarie och extra befattningar, uppgörandet av förslag till tjänsteförteckningar för ordinarie och extra ordinarie befattningar samt ställningstagandet till frågan om avlöningsförhållandena för extra personal med arvode eller kontrakt — ha de sakkunniga meddelat, att dessa frågor på grund av deras beroende av inom andra organ pågående undersökningar tills vidare undanskjutits och att någon tidpunkt för slutförandet av dessa delar av arbetet för närvarande icke kunde angivas. Vad beträffar de nu nämnda spörsmålen är att märka, att det för närvarande är förenat med betydande svårigheter att bedöma det framtida personalbehovet på längre sikt inom försvaret. Denna fråga är nämligen i väsentlig grad avhängig av de resultat, vartill de inom 1945 års försvarskommitté pågående utredningarna angående försvarsorganisationens framtida utformning komma att leda. Härtill kommer, bland annat, att en särskild utredning torde komma att tillsättas rörande försvarets centrala förvaltningsmyndigheters organisation. Det fortsatta arbetet med lösandet av de ovan nämnda, i tjänsteförtecknings-sakkunnigas utredningsuppdrag ingående spörsmålen bör därför bedrivas under vederbörligt beaktande av de organisationsförändringar, som torde vara att vänta såsom en följd av de nyss nämnda utredningarna. Det vill synas, som om detta arbete icke med nödvändighet behöfve verkställas genom tjänsteförtecknings-sakkunnigas försorg utan med fördel kunde utföras i annan ordning. Sedan de sakkunniga avslutat det första avsnittet av sitt arbete och sålunda framlagt förslag till förteckning över av utredningen berörda befattningar samt detta förslag i vederbörlig ordning prövats av statsmakterna, synes det fortsatta arbetet vid nyssnämnda förhållande kunna utföras under enklare former. Det kan sålunda ifrågasättas, om icke arbetet skulle kunna verkställas direkt inom försvars- eller finansdepartementet, eventuellt med biträde av en eller flera för ändamålet särskilt tillkallade personer. En annan tänkbar möjlighet vore att arbetet uppdroges åt vederbörande centrala förvaltningsmyndigheter under vederbörande departements ledning.

Utöver vad sålunda anförts torde vidare böra framhållas, att frågan om avlöningsförhållandena för extra personal inom försvaret med arvode eller kontrakt torde komma i ett förändrat läge, sedan 1945 års lönekommitté fullföljt den inom kom-

¹ Betänkande i ämnet (SOU 1946: 67) har numera framlagts.

mittén nu pågående utredningen angående de anställningsformer, som skulle erfordras utöver de i kommitténs första betänkande föreslagna tre huvudanställningsformerna aspirantanställning, extra ordinarie anställning och ordinarie anställning.

Sammanfattningsvis får utredningsmannen sålunda anföra, att det nu pågående första avsnittet av tjänsteförtecknings-sakkunnigas arbete synes höra fullföljas och slutföras. Sedan så skett bör till närmare överbäggande inom vederbörande departement upptagas, i vilken omfattning och i vilka former kommitténs övriga då aktuella arbetsuppgifter böra bringas till en lösning.

I enlighet med de i departementspromemorian sålunda uppdragna riktlinjerna för utredningsarbetets bedrivande ha de sakkunniga — som i första hand koncentrerat sitt arbete på den såsom det första avsnittet betecknade frågan om lönegradsplaceringar, tjänstebenämningar och kompetenskrav för av utredningsarbetet berörda befattningshavargrupper — fullföljt utredningsarbetet i denna del. Resultatet härav framlägges i föreliggande betänkande.

Frågan om utredningsarbetets fullföljande i övriga delar lär få bli beroende av vidare direktiv från chefen för finansdepartementet.

I detta sammanhang få de sakkunniga erinra, att försvarets sakanslagsutrednings verksamhet, enligt vad som anförts i förenämnda departementspromemoria, förutsatts skola upphöra, när utredningen avgivit principutlåtande angående bestridande av avlöningskostnaderna för den för närvarande från sakanslag avlönade personalen.

Med avseende å vissa principfrågor få de sakkunniga i anslutning till de förslag, som nu framläggas, anföra följande.

Såsom inledningsvis erinrats, avsåg det åt de sakkunniga lämnade uppdraget ursprungligen en revision av tjänsteförteckningarna dels till militära avlöningsreglementet, i vad rör befattningar med lön enligt löneplan Ca, dels ock till militära icke-ordinariereglementet. Redan på ett tidigt stadium av de sakkunnigas arbete stod det emellertid klart, att en omprövning av lönegradsplaceringen beträffande den icke-ordinarie personalen vid försvaret borde utsträckas att avse jämväl viss personal med avlöning enligt civila icke-ordinariereglementet. Bortsett från den icke-ordinarie personalen vid sådana till den centrala försvarsförvaltningen hörande ämbetsverk och förvaltningsorgan, vilkas personalorganisation — efter hävdvunnet civilt mönster — uppbyggts med en fast personalstomme av ordinarie befattningshavare å löneplan A — exempelvis försvarets civilförvaltning, sjökarteverket, armémuseum och krigsarkivet — förekomma nämligen numera vid vissa av försvarets verk och inrättningar betydande personalgrupper med avlöning enligt löneplan Eo eller Ex, vilka i likhet med de under militära icke-ordinariereglementet hänförda befattningshavarna i allmänhet icke utgöra rekryteringspersonal till ordinarie tjänster och vilkas arbetsuppgifter motsvara eller sammanfalla med dem, som ankomma på personal avlönad enligt löne-

planerna MEO och MEX. De sakkunniga syfta härvid i första hand på krigsmaterielverket och försvarets fabriksverk, vilkas personalorganisation — fränsett vissa ledande befattningar å C-löneplanen — utgöres av befattningshavare underkastade civila icke-ordinariereglementet. Sedan de sakkunnigas uppdrag under hand utsträckt att omfatta ifrågavarande personal, ha de sakkunniga till prövning förehaft även frågan om lönegradsplaceringar och tjänstebenämningar för denna personal.

Vid omprövningen av frågan om lönegradsplaceringen för av utredningsuppdraget berörda befattningar ha de sakkunniga haft att aktgiva på denna frågas nära samband med spørsmålet om den allmänna löneavvägningen för statens befattningshavare, i vilket sistnämnda hänseende utredning verkställt genom 1945 års lönekommitté. Sedan lönekommittén den 29 juni 1946 framlagt betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m. (SOU 1946: 48) — vilket förslag numera godkänts av riksdagen — ha de sakkunniga erhållit underlag för bedömande av lönegradsplaceringen ur synpunkten av den blivande nya lönenivån för statens befattningshavare. Vid de överväganden, som föregått de i det följande upptagna förslagen till lönegradsplaceringar, ha de sakkunniga beaktat de ändrade utgångspunkter, vartill löneregleringsfrågan givit anledning.

Ehuru de sakkunniga icke i förevarande sammanhang ingått på frågan om relationen mellan ordinarie och icke-ordinarie befattningar, ha de sakkunniga vid sina överväganden rörande lönegradsplaceringarna utgått från att, på sätt gäller inom den civila statsförvaltningen, ett överförande av personal till ordinarie stat kommer att äga rum i de fall, där befattningarna beräknas under alla förhållanden bliva nödvändiga inom respektive verksamhetsområden.

Då de sakkunniga i det följande övergå till att framlägga resultatet av utredningsarbetets första etapp, ha de sakkunniga ansett sig böra under en allmän del av betänkandet upptaga vissa frågor av mera principiell innebörd för att därefter i en speciell del behandla frågorna om lönegradsplaceringar, tjänstebenämningar och kompetenskrav för av utredningen berörda grupper av befattningar.

I betänkandets speciella del ha de sakkunniga under de olika kapitlen intagit sammanställningar, upptagande de ordinarie och extra ordinarie befattningar (beställningar) enligt gällande personal- och tjänsteförteckningar, vilka motsvaras av de av de sakkunniga föreslagna tjänsterna. I anslutning till nyssnämnda sammanställningar ha de sakkunniga med ledning av det av de sakkunniga infordrade uppgiftsmaterialet redovisat en del extra befattningar, vilka ävenledes beröras av de sakkunnigas förslag. Som uppgifterna i denna del hänföra sig till läget den 30 april 1945, torde de i viss mån vara bristfälliga. De sakkunniga ha emellertid icke funnit det möjligt eller erforderligt att för fullgörande av förevarande etapp av utredningsupp-

draget komplettera uppgifterna. Vissa icke-ordinarie tjänster med lön enligt löneplan Ex eller MEx eller med arvode ha vidare av de sakkunniga avsiktligt uteslutits i förevarande sammanhang antingen på grund av att det för närvarande icke kan bedömas, huruvida varaktigt behov av tjänsterna kommer att föreligga, eller ock av den anledningen att vederbörlig personalorganisation är under omprövning. Frågan om inrättande av stadigvarande tjänster för denna personal torde böra upptagas till behandling i samband med tillämpningen av de generella förteckningarna på vederbörlig myndighets personalorganisation.

I. Allmänna synpunkter.

Förteckningarna över de tjänster som förtecknas i dessa förteckningar är avsedda att vara påverkade av vissa med förteckningarna sammanhängande förändringar av den personella organisationen i de nämnda grupperna. Detta innebär att de nämnda grupperna inte äro avsedda att utgöra en helhet i sig själva utan att de äro avsedda att utgöra en del av en större helhet. Detta innebär att de nämnda grupperna inte äro avsedda att utgöra en helhet i sig själva utan att de äro avsedda att utgöra en del av en större helhet.

Förteckningarna äro avsedda att utgöra en del av en större helhet. Detta innebär att de nämnda grupperna inte äro avsedda att utgöra en helhet i sig själva utan att de äro avsedda att utgöra en del av en större helhet. Detta innebär att de nämnda grupperna inte äro avsedda att utgöra en helhet i sig själva utan att de äro avsedda att utgöra en del av en större helhet.

Förteckningarna äro avsedda att utgöra en del av en större helhet. Detta innebär att de nämnda grupperna inte äro avsedda att utgöra en helhet i sig själva utan att de äro avsedda att utgöra en del av en större helhet. Detta innebär att de nämnda grupperna inte äro avsedda att utgöra en helhet i sig själva utan att de äro avsedda att utgöra en del av en större helhet.

Förteckningarna äro avsedda att utgöra en del av en större helhet. Detta innebär att de nämnda grupperna inte äro avsedda att utgöra en helhet i sig själva utan att de äro avsedda att utgöra en del av en större helhet. Detta innebär att de nämnda grupperna inte äro avsedda att utgöra en helhet i sig själva utan att de äro avsedda att utgöra en del av en större helhet.

Förteckningarna äro avsedda att utgöra en del av en större helhet. Detta innebär att de nämnda grupperna inte äro avsedda att utgöra en helhet i sig själva utan att de äro avsedda att utgöra en del av en större helhet. Detta innebär att de nämnda grupperna inte äro avsedda att utgöra en helhet i sig själva utan att de äro avsedda att utgöra en del av en större helhet.

I. Allmän del.

1. Allmänna synpunkter.

Tjänsteförteckningssakkunniga hava, såsom inledningsvis berörts, funnit det vara påkallat, att vissa med tjänsteförteckningsrevisionen sammanhängande spørsmål av mera principiell innebörd upptagas till närmare granskning, innan ställning i detalj tages till frågorna om lönegradsplaceringar och tjänstebenanämningar för av utredningsuppdraget berörda befattningar och grupper av befattningar vid försvaret. Ifrågavarande mera allmänna spørsmål innefatta:

löneställningarnas avvägning med hänsyn till kompetenskrav och arbetsuppgifter;

uppbyggnad av lönegradsserier;

anpassning av statstjänstemannalönerna till det allmänna löneläget;

utnyttjande av den nuvarande C-löneplanen;

avgränsningen mellan löneplansreglerad tjänstemannaanställning och kollektivavtalsanställning; samt

tjänstebenanämningsspörsmål.

Här berörda principspörsmål utgöra icke specialproblem för försvaret utan taga i större eller mindre omfattning sikte på förhållandena inom statsförvaltningen i dess helhet. I betraktande härav ha de sakkunniga sökt skärskåda de olika frågorna jämväl ur andra synpunkter än försvarets, varvid de sakkunniga med hänsyn till önskvärldheten av att likformighet på förevarande områden såvitt möjligt åvägabringas inom de olika förvaltningsgrenarna eftersträvat en anknytning till förhållandena inom den civila statsförvaltningen. Emellertid ha de sakkunnigas ställningstaganden härvidlag delvis försvårats till följd av att vid den civila statsförvaltningen normerande föreskrifter i vissa av de ovan angivna hänseendena antingen saknas eller uppvisa betydande skiljaktigheter vid å ena sidan de affärsdrivande verken och å andra sidan allmänna civilförvaltningen, respektive mellan de olika myndigheterna inbördes. I den mån de sakkunniga vid sitt arbete med tjänsteförteckningsrevisionen icke kunnat hämta någon vägledning från det civila förvaltningsområdet, ha de sakkunniga därför varit hänvisade att söka sig

fram efter nya eller från de hittillsvarande principerna delvis avvikande linjer. Därest dessa riktlinjer vinna statsmakternas godkännande, synes det de sakkunniga önskvärt att desamma vinna tillämpning även på det civila förvaltningsområdet. I anslutning härtill torde få framhållas, att ett flertal av de spörsmål, som de sakkunniga i det följande gå att närmare belysa, äro av den vittutseende beskaffenhet, att desamma lämpligen böra göras till föremål för omprövning i ett större sammanhang. Härtill återkomma de sakkunniga i det följande.

2. Löneställningarnas avvägning med hänsyn till kompetenskrav och arbetsuppgifter.

För närvarande saknas i icke ringa omfattning i instruktioner eller eljest behörigen meddelade föreskrifter beträffande kompetenskrav för befattningar i olika löneställningar. Avsaknaden av enhetliga bestämmelser på förevarande område har, måhända främst inom försvaret, medfört å ena sidan att för inbördes likvärdiga tjänster kommit att uppställas växlande kompetensfordringar, högre eller lägre alltefter vederbörande verksamhets eller myndighets bestämmande, och å andra sidan att befattningar, för vilka uppställts samma krav på teoretisk och praktisk kompetens och med vilka äro förenade ensartade arbetsuppgifter, hänförts till olika löneställningar. De sakkunniga måste finna en sådan ordning otillfredsställande såväl ur personalens synpunkt som även för vederbörande verk. De nu påtalade förhållandena ha också — vilket bland annat flygförvaltningen understrukit i en till de sakkunniga överlämnad framställning rörande fastställande av likformiga kompetenskrav för innehav av icke-ordinarie befattningar inom försvaret — givit upphov till en olämplig konkurrens om arbetskraften olika myndigheter emellan.

För avhjälpan av berörda olägenheter framstår det enligt de sakkunnigas mening såsom angeläget, att inom försvaret — om möjligt inom statsförvaltningen i dess helhet — likformighet åvägbringas i förevarande hänseende. Vid avvägningen av löneställningen för viss befattning torde alltså böra klarläggas arten av göromål ävensom de minimikrav i fråga om teoretisk och praktisk kompetens, som regelmässigt böra förutsättas hos befattningens innehavare för att göromålen skola kunna tillfredsställande fullgöras. Att i förevarande sammanhang i detalj fastställa de sålunda angivna förutsättningarna har dock syntts de sakkunniga varken möjligt eller lämpligt. De sakkunniga ha därför vid den efterföljande behandlingen av frågorna om lönegradsplacering för av utredningen berörda befattningar och grupper av befattningar begränsat sig till att ange nämnda förutsättningar i stora drag eller genom typexempel. Det måste i detta sammanhang bestämt understrykas, att

avgörande för löneställningen icke får vara arbetsuppgifternas *kvantitet* utan deras *kvalitet* och de krav i fråga om kompetens och ansvar, som arbetet därför ställer på befattningens innehavare. Därest framställning om löneförhöjning motiveras huvudsakligen med att arbetsbelastningen i en viss befattning är särskilt stor, måste detta enligt de sakkunnigas åsikt tyda på bristfälligheter i organisationen. Självfallet bortse de sakkunniga icke från att en utvidgning av verksamheten även kan innebära, att arbetsuppgifterna kvalitativt förändras.

Vad beträffar de teoretiska kompetenskraven, innefattande teoretisk allmänbildning och teoretisk fackutbildning, lära desamma endast kunna angivas så, att för viss befattning kräves viss examen, högre eller lägre — exempelvis juris kandidatexamen, civilingenjörsexamen, maskinistexamen — betyg över genomgången utbildningskurs — exempelvis bokföringskurs, maskinskrivningskurs — eller dylikt.

Då möjlighet förefinnes att även på annat sätt än genom skolor eller kurser förvärva för viss befattning föreskriven teoretisk kompetens måste, i likhet med vad nu är fallet, de uppställda formella kompetenskraven kunna eftergivas. Enär emellertid de uppställda kompetenskraven förutsättas vara minimikrav, följer därav, att dylik dispens regelmässigt bör avse endast *sättet* för den för tjänstens utövande erforderliga kompetensens förvärvande men icke innefatta någon eftergift beträffande det allmänna kunskapsmått, som erfordras för att vederbörande skall kunna tillfredsställande fullgöra de med befattningen förenade arbetsuppgifterna. Att sökande till viss befattning, där han icke genomgått föreskriven utbildningsanstalt eller kurs, likväl innehar för befattningen erforderligt kunnande torde kunna styrkas på skilda sätt, exempelvis genom under tidigare statlig eller annan tjänstgöring ådagalagd kompetens.

3. Uppbyggnad av lönegradsserier.

Vid uppgörande av förslag till lönegradsplaceringar för de av utredningsuppdraget berörda befattningarna ha de sakkunniga, såsom redan tidigare anförts, i första hand sökt åstadkomma en med hänsyn till kompetenskrav och arbetsuppgifter enhetlig avvägning av löneställningarna. Härjämte ha de sakkunniga eftersträvat en lämplig fördelning på olika lönegrader av högre och lägre befattningar inom de särskilda arbetsområdena i syfte att ernå väl avvägda lönegradsserier.

Vid uppbyggandet av lönegradsserierna ha de sakkunniga sökt tillse, att befordran till högre tjänst inom ett visst arbetsområde medför en påtaglig löneökning. För ernående av detta syfte samt med beaktande av löneplanernas konstruktion ävensom verkningarna av reglerna rörande löneklass-

uppflyttning och sneddning ha de sakkunniga ansett tjänsterna icke böra inplaceras tätare än i varannan lönegrad inom en och samma lönegradsserie.

De sakkunniga ha vidare sökt åstadkomma parallellitet olika lönegradsserier emellan, där detta befunnits önskvärt ur rättvisesynpunkt med hänsyn till likformighet i fråga om kompetenskrav och arbetsuppgifter eller där så betingats av att vissa arbetsuppgifter äro av den natur, att de kunna fullgöras av befattningshavare, hänförliga till olika lönegradsserier.

Vid uppgörandet av förslag till lönegradsserier ha de sakkunniga uppmärksammat det från skilda håll framförda kravet på ordnade befodringsmöjligheter för tjänstemännen. Härmed åsyfta de sakkunniga i detta sammanhang, att möjlighet skall förefinnas att befodra en befattningshavare med viss teoretisk utbildning och praktisk erfarenhet inom ett visst fackområde från en med hänsyn till innehavande kompetens skälig begynnelselönegrad över ett antal befodringslönegrader till en för normala förhållanden lämpligt avvägd slutlönegrad. De sakkunniga ha sökt skapa underlag för en sådan befodringsgång genom att vid lönegradsseriernas uppbyggnad undvika alltför stora intervaller mellan de i serierna utnyttjade lönegraderna.

Från personalhåll ha framförts önskemål om vidtagande av åtgärder i sådan riktning, att befodran i de särskilda fallen finge ske automatiskt intill en viss löneställning, oberoende av förefintligheten av ledigblivna befattningar, utan iakttagande av ansökningsförfarande o. s. v. En befodringsgång efter dylika linjer skulle emellertid, i varje fall såvitt angår ordinarie befattningar, innebära en helt ny princip för avvägningen av befattningarnas löneställning och synes icke kunna förenas med de sakkunnigas tidigare uttalade uppfattning om löneställningens bestämmande med hänsyn till arbetsuppgifter och kompetens. Det må i detta sammanhang erinras, att å 1944 års personalutredning uppdragits att för viss rekryteringspersonal — amanuenser, personal med teknisk utbildning och biträdespersonal — föreslå reglerad befodringsgång på icke-ordinariestadiet. Förslag i sådant hänseende — avseende anställningsförhållandena för kontorspersonal och amanuenspersonal — har, såsom inledningsvis berörts, numera framlagts.

Jämsides med tillskapandet av lämpligt avvägda lönegradsserier bör tillses, att förutsättningar skapas för ett rekryteringsunderlag inom vederbörande myndighets arbetsområde. På grund av den forcerade utbyggnaden av försvaret under de senare åren hava nytillkomna befattningar i många fall icke kunnat inrättas efter en på förhand uppgjord plan utan måst tillskapas allt efter uppkommande behov av arbetskraft för lösande av vissa bestämda arbetsuppgifter. Understundom hava inom ett visst arbetsområde befattningar inrättats uteslutande i högre lönegrader, vilket medfört att erforderligt rekryteringsunderlag kommit att saknas. Självfallet kunna de härmed förenade olägenheterna icke i och för sig avhjälpas genom tillskapande av tillräckligt omfattande lönegradsserier. Härför erfordras, att arbetsuppgifterna

inom organisationsenheten omfördelas så, att behov av tjänster i skilda lönegrader uppkommer. I andra fall åter har — utan att tvingande skäl föreläggat — specialiseringen inom ett visst arbetsområde drivits så långt, att för lösande av vissa arbetsuppgifter tillskapats befattningar av helt isolerad karaktär. En följd härav har blivit dels att befattningarnas innehavare utestängts från möjligheten till vidarebefordran inom den egna myndigheten, dels ock att befattningarna överhuvud taget icke kunnat rekryteras inom myndigheten. I här avsedda fall synas åtgärder böra vidtagas, syftande till att jämväl befattningar av mera specialbetonad karaktär skola kunna rekryteras inom myndigheten. De sakkunniga vilja i detta sammanhang erinra om att vid flertalet större statliga förvaltningsorgan, främst inom kommunikationsverken, rekryteringsproblemet lösts så, att anställning äger rum i direkt anslutning till genomgång av vederbörlig utbildningsanstalt, varefter fortsatt fackutbildning erhålles under tjänstgöring hos myndigheten samt vid inom myndigheten anordnade, för dess behov särskilt tillrättalagda kurser o. dyl. De sakkunniga förorda, att en motsvarande ordning kommer till stånd inom försvaret även för andra personalkategorier än de, för vilka så hittills varit fallet. Därigenom vinnes ett dubbelt syftemål, i det att dels personalens möjligheter till befordran underlättas, dels ock förutsättningar skapas för en tillfredsställande rekrytering av högre befattningar. Erfarenheterna härvidlag från de affärsdrivande verken — liksom från större privata industriföretag — torde bekräfta riktigheten av det nu sagda.

Inom vissa myndigheter vid försvaret äro arbetsuppgifterna av så begränsad omfattning, att av de i en viss lönegradsserie normalt ingående lönegraderna allenast ett fåtal kommer till användning. Då enhetliga lönesättningsprinciper med hänsyn till kompetenskrav och arbetsuppgifter utgöra en förutsättning för att ett gemensamt rekryteringsunderlag kan tillskapas inom en viss grupp av försvarsmyndigheter eller för försvaret i dess helhet, är det angeläget, att möjlighet till personalcirkulation olika myndigheter emellan förefinnes. Detta medför fördelar först och främst för personalen men även för myndigheterna, i det att dessa kunna tillgodogöra sig den vidgade erfarenhet, som personalen genom en all-roundbetonad tjänstgöring måste tillägna sig.

I fråga om vissa slag av tjänster inom försvaret, till vilkas placering i lönegrad de sakkunniga haft att taga ställning, ha emellertid de sakkunniga funnit, att en ordnad befodringsgång överhuvud taget icke kan åvägabringas. Det gäller vissa specialtjänster, som icke låta sig infogas i viss befattningsserie. Enligt de sakkunnigas mening kan det ifrågasättas, huruvida icke i dylika fall befodringsmöjligheterna böra underlättas genom att vederbörande beredes möjlighet att övergå till annat förvaltningsområde. I olika sammanhang har framkastats tanken, att här avsedda befattningar borde uppdelas på skilda lönegrader i syfte att bereda befattningarnas innehavare

ökade befordringsmöjligheter. De sakkunniga ha emellertid icke funnit sig kunna förorda en sådan lösning, dels med hänsyn till att densamma icke är förenlig med det av de sakkunniga framförda kravet på löneställningarnas enhetliga avvägning med hänsyn till kompetenskrav och arbetsuppgifter, dels ock på grund av de mindre goda erfarenheterna av vid skilda tillfällen gjorda försök med sådan differentiering av löneställningarna för viss enhetlig befattningskategori.

4. Anpassning av statstjänstemannalönerna till det allmänna löneläget.

Inom vissa grenar av försvaret har under de senare åren tillämpats ett rörligt system vid lönegradsplaceringen, i det att för viss tjänst fastställts den högsta lönegrad, i vilken tjänsten må placeras.

I avseende härå må till en början erinras, att »högst»-lönegradssystemet först vann tillämpning vid försvarets fabriksverk. Systemet i fråga tillkom närmast i syfte att tillförsäkra fabriksverket en viss frihet vid lönesättningen, något som såväl 1941 års förvaltningsutredning som 1942 års militära bolagsutredning i samband med behandlingen av spørsmålet rörande den lämpligaste formen för fabriksdriften ansett vara en förutsättning för den valda organisationsformen. Vid »högst»-lönegradssystemets slutliga utformning torde »krisavlöningsreglementet» — vilket tillämpades vid fabriksverkets föregångare, försvarsväsendets verkstadsnämnd — i viss mån ha tjänat som förebild. Att löneavvägningen vid försvarets fabriksverk sålunda baserades på ett system med friare lönesättning än enligt eljest inom statsförvaltningen tillämpade normer torde få ses mot bakgrunden av att erfarenheterna från verksamheten vid tidigare befintliga företag inom fabriksverkets område endast i begränsad omfattning kunde tjäna till ledning vid inrättandet av befattningar vid fabriksverket — speciellt sådana av teknisk karaktär — och att därför en viss osäkerhet gjorde sig gällande när fråga uppkom om bestämmande av löneförmånerna för befattningshavare vid det nya verket, särskilt befattningshavare i ledande ställning. Man utgick nämligen vid ifrågavarande tidpunkt från att flertalet nyinrättade befattningar måste rekryteras från den allmänna arbetsmarknaden, något som dock sedermera ej kom till stånd i den utsträckning man räknat med.

Det argument, som sålunda ursprungligen anfördes för »högst»-lönegradssystemets införande — svårigheten att bedöma lönesättningen vid ett nyinrättat verk av fabriksverkets karaktär — läser icke i och för sig kunna fränkännas fog. Det gällde i detta fall ett provisoriskt ordnande av löneförhållandena i avvaktan på en stabilisering av verksamheten i förening med närmare erfarenhet av fabriksdriften vid försvaret.

Emellertid har »högst»-lönegradssystemet eller likartade system sedermera kommit att tillämpas annorstädes inom försvaret samt i olika sammanhang förordats till införande i än vidare utsträckning. De sakkunniga få sålunda erinra, att enligt beslut av 1946 års riksdag de för ingenjörpersonalen vid arméns tygverkstäder bestämda lönegraderna fastställts såsom »högst»-lönegrader. I underdånigt förslag till personal- och tjänsteförteckningar för civil personal vid Stockholms och Karlskrona örlogsvarvs marinverkstäder och militärtekniska avdelningar har vidare marinförvaltningen — under åberopande av ett utav 1944 års riksdag gjort uttalande, vilket emellertid avsåg endast varvens verkstadssida — beträffande samtliga befattningar i 21 och högre lönegrader i personalförteckningen angivit de högsta lönegrader, i vilka befattningarna avsetts att placeras, samt i fråga om olika grupper av befattningar i lägre lönegrader angivit övre och undre gränser för lönegradsplaceringen.

Motiveringarna för tillämpningen av ett »högst»-lönegradssystem eller därmed likartat system ha sedermera varierat avsevärt vid olika tillfällen. Sålunda har från skilda håll framhållits, att »högst»-lönegradssystemet öppnade möjlighet för myndigheterna att bereda befattningshavare löneökning i sådana fall där vederbörande under sin tjänstgöring ådagalagt särskilt hög kompetens eller skicklighet, att besluta om lönegradsuppflyttning i och för bibehållande i tjänst av befattningshavare, som annorstädes inom statsförvaltningen eller från privat håll erbjudits ökade förmåner, samt att förvärva kvalificerad arbetskraft i konkurrens med allmänna arbetsmarknaden.

Det nyss anförda skälet, att ett »högst»-lönegradssystem skulle öppna möjlighet för beredande åt en befattningshavare av högre löneställning vid ökad kompetens efter längre tjänstetid, lämnar rum för vägande erinringar. Detta syfte torde ha avsetts att tillgodoses genom systemet med löneklassuppflyttningar efter vissa tjänstetidsperioder. »Högst»-lönegradssystemets tillämpning synes vidare vara ägnat att leda till införandet av en konstlad befordringsgång genom en uppdelning på skilda lönegrader av befattningar med ensartade arbetsuppgifter, något som de sakkunniga bestämt motsätta sig. Tillämpningen av »högst»-lönegradssystemet kan också befaras leda till att tjänst innehavarna mera regelmässigt inplaceras i »högst»-lönegraderna, varigenom den förmenta fördelen av systemet i detta avseende åtminstone på längre sikt elimineras. Erfarenheterna från krisförvaltningens med »högst»-lönegradssystemet närbesläktade lönesättningsprincip med rörliga löner inom vissa latituder peka i sådan riktning.

De båda övriga för införande eller bibehållande av ett rörligt lönegradsplaceringssystem anförda skälen innebära, som framgår av vad förut nämnts, att myndigheterna därigenom skulle erhålla möjlighet att i viss utsträckning anpassa tjänstemannalönerna efter löneläget på allmänna arbetsmarknaden,

varvid av naturliga skäl under nu rådande konjunkurläge i första hand en anpassning uppåt avsetts. Det bör emellertid framhållas, att möjlighet till anpassning till ett sådant högre löneläge erbjuder sig endast i de fall, då »högst»-lönegraden för viss tjänst satts högre än den, som inom statsförvaltningen normalt tillämpas för sådan tjänst, under det att systemet alltid lämnar utrymme för anpassning till ett lägre löneläge på allmänna arbetsmarknaden. Enligt de sakkunnigas mening är det ägnat att ingiva betänkligheter, att uppgiften att i ett aktuellt konjunkurläge anpassa statstjänstemännens löner till löneläget på den allmänna arbetsmarknaden anförtros åt olika verkmyndigheter. Med hänsyn till de ekonomiska konsekvenser såväl för statsförvaltningen som för arbetsmarknaden i dess helhet, som en dylik extra-ordinär lönesättningspolitik måste medföra, finna de sakkunniga det ofrånkomligt, att ställningstagandet härutinnan förbehålles statsmakterna. Det må även pekas på de komplikationer, som vid en av levnadskostnadsstegringen betingad allmän höjning av statstjänstemännens löner måste uppkomma därigenom, att vissa befattningshavare genom tillämpning av »högst»-lönegradssystemet redan kommit i åtnjutande av komensation för levnadskostnadsökningen. Det synes naturligt och ur rättvisesynpunkt befogat, att ett dylikt förhållande beaktas vid en allmän reglering av statstjänstemännens löner. I detta sammanhang vilja de sakkunniga ifrågasätta, om icke en allmän översyn över statstjänstemännens löneställning bör äga rum med kortare tidsintervaller än hittills varit fallet, varigenom kunde vinnas en mera kontinuerlig anpassning av statstjänstemannalönerna till löneläget på allmänna arbetsmarknaden.

Enligt vad de sakkunniga funnit, hava inom försvaret under de senare åren i många fall vid lönegradsplacering av nytillkomna befattningar »högst»-lönegraderna valts med hänsyn just till kravet på konkurrenskraftiga löner gentemot den allmänna arbetsmarknaden. Sålunda har exempelvis arméförvaltningens tygavdelning vid avgivande av förslag rörande löneställningar för cheferna för arméns tygverkstäder — vilka löneställningar sedermera i huvudsaklig överensstämmelse med tygavdelningens förslag fastställts av statsmakterna — understrukit, att de föreslagna löneställningarna valts så, att man för ifrågavarande befattningar skulle kunna förvärva tillräckligt kvalificerade personer i konkurrens med den civila industrien.

Ytterligare må erinras om att även i andra fall än då ett »högst»-lönegradssystem tillämpats en viss anpassning av tjänstemannalönerna till löneläget på allmänna arbetsmarknaden under de senare åren på en omväg kommit till stånd inom försvaret. De sakkunniga avse härvid främst de relativt talrika fall, där tjänster med lön enligt löneplan MEx eller Ex hänförts till högre lönegrader än motsvarande ordinarie och extra ordinarie befattningar i syfte att bereda tjänstinnehavaren samma kontanta lön som skolat tillkomma honom, därest tjänsten varit konstruerad såsom ordinarie eller extra ordi-

narie. Erinras må även, att i de fall, där kontrakts-, arvodes- eller liknande anställningsform tillämpats, lönerna ofta satts i paritet med på allmänna arbetsmarknaden utgående löner. De sakkunniga få slutligen erinra, att löneställningarna för ett flertal av de till löneplan C hänförliga befattningarna motiverats med kravet på konkurrenskraftiga löner i förhållande till allmänna arbetsmarknaden.

Inom försvaret ha under de senare åren nytillkomna befattningar — även sådana som ansetts vara på längre sikt erforderliga — i regel kommit att inrättas såsom icke-ordinarie. De sakkunniga måste finna denna ordning otillfredsställande och få i detta sammanhang erinra om vad 1945 års lönekommitté i sitt betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m. (SOU 1946: 48) anfört rörande den innebörd begreppet extra ordinarie anställning rätteligen bör givas. De sakkunniga ha därför vid sina ställningstaganden till frågor rörande lönegradsplacering för olika befattningar inom försvaret utgått från att befattningar vid verk, staber, expeditioner o. dyl., vilka enligt gällande organisation kunna bedömas såsom permanent erforderliga, böra — på sätt i princip gäller inom statsförvaltningen i allmänhet — uppföras på ordinarie stat. Erfarenheten från andra områden av statsförvaltningen torde också giva vid handen, att ordinarie statsanställning med därmed förenade förmåner och den i förhållande till icke-ordinarie anställning större säkerheten i anställningsförhållandet är ägnad att stimulera rekryteringen av de statliga befattningarna.

Den ofta framförda åsikten, att det statliga lönesystemet skulle vidlås av en betydande stelhet, förefaller de sakkunniga i viss mån överdriven. Det må härvid icke förbises, att i gällande avlöningsreglementen förutsatts en viss frihet vid lönesättningen, i det att Kungl. Maj:t förbehållits rätt att undantagsvis och där statens intresse sådant påfordrar för förvärvande av särskilt kvalificerad person till viss befattning eller för sådan persons bibehållande vid tjänsten tilldela honom lön enligt högre löneklass inom vederbörlig lönegrad än den, till vilken han enligt de för löneklassplacering i allmänhet gällande grunderna skolat hänföras. Denna anordning, som ursprungligen tillkommit med tanke på affärsverken, synes vara lika användbar vid andra myndigheter inom statsförvaltningen. Det har vidare — vilket bland annat framhållits av statskontoret i utlåtande över 1942 års militära bolagsutrednings förslag rörande driftsformen vid försvarets fabriksverk — vid statens affärsdrivande verk visat sig möjligt att med tillämpning av sedvanliga lönevillkor erhålla kompetent och för sin uppgift väl kvalificerad teknisk och ekonomisk personal. Visserligen ha under de senare åren inom statsförvaltningen svårigheter gjort sig märkbara vid rekrytering särskilt av de tekniska befattningarna. Detta förhållande läser emellertid, även om en för låg allmän lönenivå inom statsförvaltningen varit en bidragande orsak, huvudsakligen sammanhänga med den av befolkningsutvecklingen

föranledda bristande tillgången på arbetskraft inom landet, ett förhållande, som i lika hög grad givit sig tillkänna inom det enskilda näringslivet.

Av det ovan anförda framgår, att tjänsteförteckningssakkunniga icke funnit skäl föreligga för ett bibehållande och än mindre för en vidgad tillämpning av »högst»-lönegradssystemet eller därmed likartade lönegradsplaceringssystem. De sakkunniga vilja i detta sammanhang ifrågasätta, huruvida icke den befogenhet att utan Kungl. Maj:ts medgivande inom ramen för vederbörliga avlöningsanslag inrätta extra ordinarie befattningar i vissa lönelägen, som för närvarande tillkommer de affärsdrivande verken respektive vissa myndigheter inom allmänna civilförvaltningen, borde utsträckas att avse jämväl försvarets fabriksverk, respektive — i den mån så ej redan skett — försvarets centrala förvaltningsmyndigheter. En vidgad frihet i nämnda hänseende skulle möjliggöra en smidig anpassning av viss tjänsts löneställning med hänsyn till inträffande förändringar i de med tjänsten förenade arbetsuppgifterna, föranledda av organisatoriska förändringar inom vederbörande myndigheter eller dylikt. Det må emellertid understrykas, att en på angivet sätt utsträckt befogenhet för myndigheterna att själva besluta om inrättande av tjänster enligt de sakkunnigas bestämda uppfattning förutsätter tillskapandet av normerande föreskrifter beträffande löneställningarnas avvägning med hänsyn till kompetenskrav och arbetsuppgifter.

5. Utnyttjande av den nuvarande C-löneplanen.

Inom försvaret har under de senare åren C-löneplanen i ökad omfattning kommit till användning för lönegradsplacering framför allt av högre ingenjörbefattningar. Tjänsteförteckningssakkunniga ha i olika sammanhang haft att taga ställning till frågor om lämpliga löneställningar för extra ordinarie ingenjörbefattningar i högre lönegrader inom försvaret. Då denna personalkategori i viss utsträckning kommit att utgöra rekryteringsunderlag för de till C-löneplanen hänförliga tekniska befattningarna, har lönegradsplaceringen på hithörande område måst göras beroende av löneställningen för nyssnämnda förordnandetjänstemän. De sakkunniga ha därför ansett sig ha anledning att närmare skärskåda en del spörsmål om lönegradsplacering m. m. för sistnämnda befattningar. De sakkunniga ha därvid trots sig finna, att vissa av de till C-löneplanen hänförliga ingenjörbefattningarna inom försvaret lämpligen bort i stället hänföras till annan löneplan ävensom att vissa olägenheter varit förenade med C-löneplanens konstruktion såsom icke dyrortsgrupperad löneplan.

1936 års lönekommitté föreslog i sitt betänkande med förslag till civilt avlöningsreglemente (SOU 1937:48), att i reglementet skulle intagas tre löneplaner, löneplanerna A, B och C.

Till löneplan A skulle därvid hänföras de i 1921 års avlöningsreglemente för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk tillhörande den civila statsförvaltningen till löneplan B hänförda, medelst fullmakt eller konstitutorial tillsatta tjänstemännen. Löneplan B motsvarade den i 1921 års lönereglemente intagna, för vissa tjänstemän i chefs- eller därmed jämförlig ställning avsedda löneplanen A. Till löneplan C hade kommittén slutligen hänfört de medelst förordnande på viss tid eller tills vidare tillsatta befattningar, vilka varit förenade med i dittills gällande avlöningsreglemente fastställda arvoden men för vilka avlöningsreglementena i övrigt endast i begränsad omfattning varit gällande. Löneplanerna B och C hade i kommitténs förslag upptagits utan dyrortsgradering. Detta överensstämde i fråga om de å löneplan C uppförda tjänsterna med vad som tidigare tillämpats beträffande dessa tjänster. Däremot vore lönebeloppen för de under den nya löneplanen B (förutvarande löneplan A) hänförda tjänsterna tidigare dyrortsgraderade. Tillräckliga skäl hade dock icke synts kommittén föreligga att för det fåtal utom Stockholm stationerade befattningshavare, varom här vore fråga, tillämpa en dyrortsgradering.

Vad lönekommittén sålunda anfört och föreslagit vann statsmakternas gillande, varefter bestämmelser med den av lönekommittén förordade innebörden intogos i civila avlöningsreglementet.

I sitt betänkande med förslag till militärt avlöningsreglemente (SOU 1938: 55) föreslog 1936 års lönekommitté, att officerare i regementschefs och högre grader överfördes till en löneplan utan dyrortsgradering, Ob.

Det kunde, framhöll kommittén, måhända ifrågasättas att även för regementschefer, vilka i åtskilliga fall vore stationerade på billigare orter, tillämpa dyrortsgraderade lönebelopp. Med hänsyn till den ställning i allmänhet, som dessa chefer intoge, gjorde sig emellertid enligt kommitténs mening »de interlokala levnadskostnadsskillnaderna» icke för deras vidkommande gällande med sådan styrka, att en dyrortsgradering kunde anses erforderlig. Kommittén ansåge därför befogat, att i anslutning till de i civila avlöningsreglementet tillämpade grunderna i detta avseende en för alla orter enhetlig lönebestämning för alla de högre chefsbefattningarna från och med regementschef infördes.

För civilmilitär personal i chefsställning, motsvarande verkschefer vid civilförvaltningen, förordade kommittén en särskild, ej heller dyrortsgraderad löneplan, löneplan Cb.

Kommitténs förslag i dessa delar vunno sedermera statsmakternas gillande.

Rörande tillämpningen av den föreslagna löneplanen A anförde lönekommittén, bland annat, att, i den mån det vid en blivande tjänsteförteckningsrevision befundes erforderligt med en löneförbättring för vissa byråchefs- m. fl. tjänster utöver den, som med då gällande lönegradsplacering skulle vinnas med tillämpning av den föreslagna löneplanen, förbättringen enligt kommitténs mening borde komma till stånd genom befattningarnas omändring till tjänster, tillsatta medelst förordnande, en anställningsform, som enligt kommitténs uppfattning överhuvud borde vinna utsträckt tillämpning för statsförvaltningens ledande befattningar.

I propositionen 1938: 263 med förslag till civilt avlöningsreglemente m. m. uttalade föredragande departementschefen, att den av kommittén väckta frågan om en vidgad tillämpning av förordnandesystemet vid tillsättande av de ledande posterna inom statsförvaltningen syntes böra övervägas i samband med förestående tjänsteförteckningsrevision.

I sitt betänkande angående revision av tjänsteförteckningen i vad avser statens affärsdrivande verk (SOU 1939: 5) uttalade *tjänsteförteckningssakkunniga för affärsverken* — utan att direkt taga ställning till frågan om den anställningsform, som borde ifrågakomma — att en differentiering av byråchefernas löneställning syntes de sakkunniga befogad, varvid det syntes lämpligt att utgå från A-planens löneskala samt därefter omvandla A-gradernas lönebelopp till lönebelopp å C-planen.

I sitt betänkande angående revision av tjänsteförteckningen i vad avser allmänna civilförvaltningen, Del II. Byråchefs- och rådstjänster m. m. (SOU 1942: 30), anförde vidare *1939 års tjänsteförteckningssakkunniga*, bland annat, att det syntes de sakkunniga uppenbart, att tanken på en allmän differentiering av byråchefs- och rådstjänsterna icke för det dåvarande kunde realiseraras.

Emellertid borde en löneställning ovanför byråchefs- och rådsgraden tillkomma cheferna för organisatoriskt avgränsade större verksavdelningar. I princip syntes den högre löneställningen kunna beredas dylika avdelningschefer antingen å A-planen eller å C-planen samt befattningarna i sistnämnda fall tillsättas antingen medelst förordnande på viss tid eller tillsvidare. De sakkunniga anförde vidare:

I fråga om byråchefstjänsterna kunde i avseende å rekryteringen särskiljas två huvudgrupper av tjänster, nämligen å ena sidan sådana, som företrädesvis rekryterades från den statliga befattningshavarkåren och därvid ofta från respektive verks egen kår, samt å andra sidan sådana, vilkas innehavare tidigare haft sin verksamhet förlagd utom den egentliga statstjänsten. I sistnämnda fall vore tjänstens speciella karaktär sådan, att av dess innehavare måste krävas praktisk erfarenhet av annat slag än den, som i regel kunde förvärfvas i statstjänst, exempelvis praktisk erfarenhet från vissa näringsområden såsom jordbruk, sjöfart m. m. Rekryterings-svårigheter hade i dylika fall gjort sig gällande med särskild styrka. Enligt de sakkunnigas mening skulle vissa lättnader uppnås, om dessa tjänster kunde förvandlas till förordnandetjänster, tillsatta på viss tid. Härigenom skulle åstadkommas ett löneläge, vilket i betraktande jämväl av den pensionsrätt, som efter viss förordnandetid uppkomme, skulle kunna föranleda dugande män ur det praktiska livet att övergå i statens tjänst.

Enligt försvarets tjänsteförteckningssakkunnigas åsikt ha några vägande skäl knappast förebragts för det av 1936 års lönekommitté framförda förslaget, att löneplanerna B, C, Ob och Cb i motsats till övriga löneplaner icke borde dyrortsgraderas. Kommittén konstaterade endast i fråga om de före-

slagna B- och C-löneplanerna, att tillräckliga skäl icke synts föreligga att för det ringa antal utom Stockholm stationerade befattningshavare, varom vore fråga, tillämpa en dyrortsgradering. De tjänster inom försvaret, som under de gångna krigsåren — i samband med tillskapandet av nya centrala ämbetsverk m. m. — hänförts till löneplan C, äro emellertid i icke ringa omfattning stationerade till annan ort än Stockholm, exempelvis cheferna för de i försvarets fabriksverk ingående fabrikerna, vissa högre befattningar vid örlogsvarven o. s. v.

Det torde vara obestriddigt, att vissa olägenheter äro förenade med C-löneplanens avsaknad av gradering med hänsyn till dyrort, i det att befattningshavare, tillhörande någon av löneplanens olika lönegrader, vid inträffande omflyttningar mellan skilda dyrorter nödgas med bibehållen nominallön underkasta sig växlingar i reallönen. I vissa fall torde även förekomma, att en befördran, i förening med ökning av nominallönen, de facto medför reallöneminskning. Då det emellertid icke faller inom ramen för de sakkunnigas uppdrag att ingå på spörsmål rörande löneplanernas allmänna konstruktion, vilja de sakkunniga begränsa sig till att förorda, att frågan om dyrortsgradering eller icke av de nu icke dyrortsgraderade löneplanerna göres till föremål för utredning för statsförvaltningen i dess helhet. Det må erinras, att 1945 års lönekommitté i sitt betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m. (SOU 1946: 48) föreslagit en dyrortsgrupperad och en icke dyrortsgrupperad löneplan och därvid anfört följande:

Det synes lämpligt, att inom lönesystemet finnes spelrum för olika anställningsformer, så att i de olika fallen alltid den lämpligaste kan väljas. Lönesystemet bör redan från början uppbyggas med tanke härpå. Huruvida för civilförvaltningen — utöver de nuvarande E-tjänsterna — behov kan anses förefinnas av förordnandetjänster med dyrortsgraderad lön kan icke med säkerhet bedömas utan en särskild prövning av de olika fallen. Det faller icke inom lönekommitténs uppdrag att ingå på en sådan prövning. Dock synes det sannolikt att en sådan avlöningsform i vissa fall skulle vara ändamålsenlig. Om flera i princip likvärdiga tjänster finnas på olika dyrorter och de med hänsyn härtill anses böra förenas med olika stora löner, synes det naturligt att lönedifferentieringen icke genomföres genom att tjänsterna placeras i olika lönegrader utan genom deras inplacering i en lönegrad, som inrymmer dyrortsgraderade löner. På grund av vad sålunda anförts bör möjlighet öppnas att i de lägen, där den dyrortsgrupperade och den icke dyrortsgrupperade löneplanen sammanfalla, alternativt inrätta förordnandetjänster med icke dyrortsgraderad och med dyrortsgraderad lön.

Mot bakgrunden av omständigheterna vid C-löneplanens tillskapande och vad som från olika utredningars sida anförts vid behandling av vissa lönegradsfrågor avseende högre tjänster ävensom i betraktande av de skäl, som i de enskilda fallen åberopats vid nyinrättande av befattningar med lön enligt nämnda löneplan, synas tre huvudmotiv för C-löneplanens användande kunna särskiljas.

En av orsakerna till att C-löneplanen kommit till användning har sålunda varit, att i viss befattning en högre löneställning än den, som i regel kommer befattningshavare i likartad ställning inom statsförvaltningen till del, ansetts nödvändig. Enligt de sakkunnigas mening kan detta syfte lika väl nås genom att befattningen hänföres till högre lönegrad inom endera av löneplanerna för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän, eventuellt efter utbyggnad av dessa löneplaner. Det förtjänar härvid framhållas, att en medelst förordnande för viss tid tillsatt tjänst i pensionskostnadshänseende ställer sig för staten betydligt dyrare än exempelvis en å A-löneplanen inplacerad tjänst i motsvarande löneställning, nämligen för det fall att förordnandetjänstemannen lämnar sin tjänst så snart full pensionsrätt intjänats, en frestelse som kan ligga nära till hands.

En annan fördel med inplacering av viss tjänst å C-löneplanen har angivits vara, att man genom att icke förnya förordnandet kan avlägsna en tjänsteman, som visat sig mindre lämplig eller olämplig för befattningen i fråga. Det förhållandet, att denna möjlighet hittills knappast utnyttjats, tyder emellertid på att ur nämnda synpunkt något behov av förordnandeformens användning näppeligen föreligger. De sakkunniga vilja vidare påpeka, att samma syfte kan nås genom användning av systemen med indragnings- respektive disponibilitetsstater.

Slutligen har såsom motiv för användande av C-löneplanen anförts, att den med förordnandetjänsten förenade pensionsrätten är ägnad att underlätta förvärvandet av kompetent person med långvarig erfarenhet från privat anställning. Värdet av detta argument jävas dock av de faktiska förhållandena. Av de medelst förordnande för viss tid tillsatta befattningarna tillhörande C-löneplanen beklädes nämligen endast ett förhållandevis litet antal av personer, som före befattningarnas tillträdande icke innehåft statsanställning.

I detta sammanhang bör påpekas, att 17 § 3 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet öppnar möjlighet för en tillfredsställande lösning av pensionsfrågan även där tjänsteman, tillsatt medelst fullmakt eller konstitutorial eller med ställning såsom extra ordinarie, vid relativt framskriden levnadsålder inträder i statens tjänst.

Mot bakgrunden av det anförda synas några mera bärande skäl för en vidgad användning av C-löneplanen icke föreligga. Fastmer torde av skäl, som i det föregående berörts, ett överförande av vissa av de nuvarande förordnandetjänsterna till annan anställningsform — fullmakt, konstitutorial eller extra ordinarie anställning — vara motiverat, varvid, såsom nämnts, en utbyggnad av normallöneplanerna för ordinarie och extra ordinarie befattningshavare kan bli erforderlig.

6. Avgränsningen mellan löneplansreglerad tjänstemannaanställning och kollektivavtalsanställning.

Under utredningsarbetet ha tjänsteförtecknings-sakkunniga vid sina överväganden rörande lönegradsplaceringen för vissa tjänster i lägre löneställning ställts inför frågan, huruvida vederbörande befattning borde bibehållas såsom tjänstemannabefattning eller överföras till anställning enligt kollektivavtal. I andra fall åter ha de sakkunniga beträffande arbetsuppgifter, vilka för närvarande ankomma på personal med kollektivavtalsanställning, ansett sig böra ifrågasätta inrättande av tjänstemannabefattningar. De sakkunniga ha därvid uppmärksammat, att de senaste årtiondenas utveckling på arbetsmarknaden gått i riktning mot en minskad olikhet mellan anställning såsom å ena sidan tjänstemän och å andra sidan kollektivavlönade arbetstagare. Samtidigt ha de sakkunniga måst konstatera, att några klara riktlinjer till ledning vid ställningstagande i hithörande frågor icke förefinnas inom försvaret eller vid statsförvaltningen i övrigt.

I fråga om arbetsledande personal i produktiv drift inom försvaret — med arbetsledande personal förstå de sakkunniga sådana befattningshavare, vilka ha till huvudsaklig arbetsuppgift att leda och fördela arbetet mellan dem direkt underställd arbetarpersonal och vilka endast undantagsvis eller i instruktionssyfte själva deltaga i arbetet — synes visserligen oftast ha valts anställning som tjänsteman. Enligt de sakkunnigas uppfattning bör sådan personal — i enlighet med vad som nu i allmänhet tillämpas — inneha tjänstemannaanställning. Påpekas må emellertid, att arbetsledande personal av annan typ än den nu nämnda — exempelvis garageförmän — inom försvaret varit anställda i vissa fall som tjänstemän, i andra fall åter enligt kollektivavtal.

Då det gäller den arbetande personalens anställningsformer råder stor oklarhet. I vissa fall innehar sådan personal tjänstemannaanställning, under det att i andra fall anställningshavare med likartade arbetsuppgifter äro anställda enligt kollektivavtal. Detta gäller exempelvis förrådspersonal, bilförare, radiomontörer m. fl. I produktiv drift synas arbetarna oftast vara kollektivavtalsanställda. I vissa fall har emellertid även för sådana befattningshavare tjänstemannaanställning valts, exempelvis då vederbörande visserligen själv utför arbetet men icke fått sig detta arbete i detalj förelagt eller anvisat av överordnad arbetsledare (montörer, reparatörer o. d.), då så synts lämpligt med hänsyn till att inom en myndighet den övervägande delen av personalen blivit hänförd till kategorien tjänstemän, då befattningshavarna avsetts att rekryteras bland det stamanställda underbefälet, då befattningshavarna placerats till tjänstgöring jämsides med tidigare tjänstemannaanställd personal samt då befattningshavarna utnyttjats såsom instruktörer o. d.

Vad sålunda anförts beträffande såväl den minskade olikheten mellan

anställning såsom tjänsteman respektive arbetare som avsaknaden för närvarande av enhetliga principer för bedömning av frågor rörande avgränsningen dem emellan påkallar enligt de sakkunnigas mening all uppmärksamhet. Då emellertid detta spörsmål icke utgör ett för försvaret speciellt problem utan har avseende jämväl å statsförvaltningen i övrigt, icke minst de affärsdrivande verken, ha de sakkunniga icke ansett sig kunna ingå på frågan utan förorda, att densamma göres till föremål för utredning i ett större sammanhang. Därest en dylik utredning skulle giva vid handen, att två olika anställningsformer alljämt böra tillämpas, torde enhetliga riktlinjer böra uppdragas för tillämpning av den ena eller andra formen inom statsförvaltningen.

I frågans nuvarande läge ha de sakkunniga således vid behandlingen av frågor rörande löneställningen m. m. för befattningshavare inom försvaret icke ansett sig böra föreslå någon överföring av tjänstemän till anställning enligt kollektivavtal. Vidare ha de sakkunniga, då det gällt att taga ställning till föreslagna nya befattningar av här ifrågavarande art, sökt komma till en lösning genom jämförelser med närmast likartade kategorier av nu förefintliga anställda inom försvaret.

7. Tjänstebenämningsspörsmål.

I det åt tjänsteförteckningssakkunniga lämnade utredningsuppdraget ingår en översyn över tjänstebenämningarna i förenklings- och rationaliserings-syfte. Resultatet av utredningen härutinnan framlägges under de olika kapitlen av förevarande betänkandes speciella del. Emellertid har det synts de sakkunniga lämpligt, att redan i detta sammanhang vissa hithörande spörsmål av mera allmän räckvidd upptagas till behandling.

Av vad tidigare anförts framgår, att de sakkunniga vid omprövningen av frågor rörande lönegradsplaceringen för de av utredningsuppdraget berörda befattningarna inom försvaret sökt att i möjligaste mån nå överensstämmelse med gällande löneställningar för motsvarande befattningshavare inom statsförvaltningen i övrigt. För ernående av sådan likformighet jämväl i avseende å tjänstebenämningarna ha de sakkunniga uppmärksammat de utredningar på förevarande område, som framlagts av dels tjänsteförteckningssakkunniga för affärsverken, dels ock 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga i betänkanden av den 13 februari 1939 (SOU 1939:5), respektive den 21 november 1942 (SOU 1942:46).

1939 års tjänsteförteckningssakkunniga förordade bland annat, att de i ett flertal tjänstebenämningar förekommande klassbeteckningarna med ett undantag, som i förevarande sammanhang saknar betydelse, skulle uteslutas ur tjänsteförteckningen. Även försvarets tjänsteförteckningssakkunniga hysa

den uppfattningen, att dylika klassbeteckningar ej vidare böra komma till användning.

I tjänsteförteckningarna till militära ordinarie- och icke-ordinariereglementena förekomma i viss utsträckning tjänstebenämningar med gradbeteckningar, t. ex. flygingenjör av 1., 2. och 3. graden, militärmeteorolog av 1., 2. och 3. graden o. s. v. Jämväl tjänstebenämningar av denna typ böra enligt de sakkunnigas åsikt slopas.

I anslutning till förslaget om uteslutande ur tjänsteförteckningen av klassbeteckningarna upptogo 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga frågan om tjänstebenämningar med beteckningen »förste» respektive »andre», varvid de sakkunniga icke funno hinder föreligga mot borttagande av beteckningen »andre». Försvarets tjänsteförteckningssakkunniga ansluta sig till vad nyssnämnda sakkunniga i sagda hänseende förordat.

1939 års tjänsteförteckningssakkunniga hade vidare funnit, att bland tjänstetitelnarna förekomme dubbelbenämningar i icke obetydlig utsträckning och under olika former. Den vanligast förekommande formen vore av typen vaktmästare, tillika eldare. De sakkunniga uttryckte den uppfattningen, att dessa dubbelbenämningar i flertalet fall utan olägenhet syntes kunna undvaras. Det naturliga syntes vara att, där så ansåges erforderligt, i arbetsordningar, instruktioner eller dylikt eller i de av Kungl. Maj:t utfärdade regleringsbrevens angåves, om befattningshavare hade någon speciell uppgift sig ålagd vid sidan om den, som omedelbart framginge av tjänstebenämningen som sådan. De sakkunniga hade därför som regel ansett sig kunna förorda övergång från dubbelbenämningar till enkla benämningar, utom för det fall att dubbelbenämningen finge anses på något sätt ha direkt betydelse i lönehänseende. Försvarets tjänsteförteckningssakkunniga kunna för sin del helt instämma i vad 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga sålunda uttalat.

Inom försvaret förekomma för närvarande ett antal tjänstebenämningar, vilka förutom de befattningshavarna åvilande göromålen jämväl angiva vederbörligt tjänsteställe. Såsom exempel å sådana benämningar må anföras de i tjänsteförteckningen till militära icke-ordinariereglementet upptagna benämningarna maskinist vid värme- och kraftanläggningen vid Kungsholms fort, kassör vid kameralkontoret vid Västkustens marindistrikt, kontorsföreståndare vid ingenjördepartementet vid örlogsvarvet i Karlskrona. Försvarets tjänsteförteckningssakkunniga anse det vara tillfyllest, att av tjänstebenämningarna framgår befattningens art och löneställning.

Stundom användas tjänstebenämningar, som ange vederbörande tjänstemans ställning såsom chef i förhållande till viss myndighet eller organisationsenhet, exempelvis byråchef, kontorsföreståndare o. s. v. De sakkunniga ha funnit denna ordning lämplig i fråga om högre chefsbefattningar. Beträffande befattningar i lägre löneställning synas emellertid sådana benämningar

icke vara nödvändiga eller önskvärda, varför i stället de tjänstebenämningar, som av de sakkunniga i det följande förordas för personal i allmänhet i motsvarande löneställning, i dessa fall böra komma till användning. Några olägenheter synas ej heller följa med ett sådant förfarande, enär erforderlig precisering av befattningarna med avseende å ifrågavarande chefskap torde kunna vinnas genom föreskrifter i regleringsbrev eller annorledes.

Inom vissa fackgrupper av tjänster — särskilt inom tekniska arbetsområden — tillämpas för närvarande starkt differentierade tjänstebenämningar. De sakkunniga få exempelvis peka på den mångfald olika benämningar, som för närvarande användes för försvarets ingenjörpersonal, nämligen ritare, konstruktör, experimentingenjör, elektroingenjör, motoringenjör o. s. v., vilka benämningar i flera fall ej riktigt angiva de med befattningarna förenade göromålen. Sålunda tjänstgöra ofta konstruktörer som verkstadsingenjörer, ritare som tidsstudiemän o. s. v.

För ernående av ökad enkelhet och likformighet, liksom även för tillgodo-seende av det nyss berörda önskemålet om att tjänstebenämningarna såvitt möjligt böra ange vederbörande befattningshavares löneställning, ha de sakkunniga för de olika i det föregående berörda lönegradsserierna uppgjort förslag till motsvarande tjänstebenämningsserier, vilka för befattning i viss lönegrad inom en fackgrupp i regel upptaga endast en tjänstebenämning, angivande den allmänna karaktären av de med tjänsten förenade arbetsuppgifterna — ingenjör, sekreterare — samt, där så befinnes önskvärt eller nödvändigt för vinnande av erforderlig klarhet, det förvaltnings- eller arbetsområde, inom vilket arbetsuppgifterna utföras (byråsekreterare, driftförman o. d.).

Vid uppgörandet av tjänstebenämningsserierna har eftersträfvats likformig tillämpning av de i tjänstebenämningarna ingående prefixen (»byrå»- etc.) för tjänster i samma löneställning inom olika parallella lönegradsserier.

Inom allmänna civilförvaltningen och vid de affärsdrivande verken har under de senare åren en tendens gjort sig märkbar av innebörd, att befattningshavare i central förvaltningstjänst erhålla viss tjänstebenämning med tillägg i vissa lönelägen av prefixet »byrå»- (byråingenjör, förste byråsekreterare o. s. v.). För sådan personal, vars verksamhet är förlagd utom den centrala förvaltningstjänsten, användas eller ha föreslagits tjänstebenämningar av typen baningenjör, varvssekreterare, verkstadsingenjör o. s. v. De sakkunniga vilja förorda, att förevarande befattningar vid försvaret inom central förvaltningstjänst i likhet med vad numera allmänt tillämpas inom statsförvaltningen i övrigt erhålla tjänstebenämningen ingenjör, sekreterare o. s. v. med tillägg i förekommande fall av prefixet »byrå»-. Vidkommande motsvarande tjänster vid fabriker, varv, verkstäder o. d. ha de sakkunniga funnit sig böra föreslå tillämpningen av ett enhetligt prefix, motsvarande

prefixet »byrå»-. Olika förslag till sådant prefix ha härvid diskuterats, exempelvis de nu förekommande prefixen »fabriks»-, »verkstads»-, »varvs»- o. s. v. Enär emellertid dessa ej befunnits vara allmänt tillämpbara på förevarande område, ha de sakkunniga stannat för prefixet »drift»-, exempelvis driftingenjör. De sakkunniga ha funnit en sådan anordning väl lämpa sig till införande vid de av de sakkunnigas utredningsuppdrag berörda organisationsenheterna.

Inom försvaret användas såväl för befattningar hänförliga till viss civilmilitär personalkår som, om än i mindre utsträckning, för en del icke-ordinarie befattningar vissa prefix, angivande att tjänsterna tillhöra försvaret (»militär»-, »försvars»-) eller viss försvarsgren (»armé»-, »marin»-, »flyg»-). Tjänstebenämningar av här avsedd typ ha de sakkunniga funnit böra bibehållas endast då fråga är om civilmilitär personal. De sakkunniga föreslå, att för befattningar, hänförliga till viss försvarsgren, tillämpas prefixen »armé»-, »marin»- och »flyg»- samt för befattningar, vilkas verksamhetsområde omspannar försvaret i dess helhet, prefixet »försvars»-. Sammansättningar med »militär» synas ej vidare böra komma till användning. För vissa befattningar slutligen användes för närvarande prefixet »tyg»-. Detta prefix ha de sakkunniga funnit ej vidare böra förekomma, åtminstone icke i fastställda tjänstebenämningar.

II. Speciell del.

1. Viss chefspersonal.

Här avsedda befattningar vid försvaret äro för närvarande såsom ordinarie och extra ordinarie hänfödda till följande lönegrader — i förekommande fall »högst»-lönegrader — under nedan angivna tjänstebenämningar:

	<i>Lönegrad</i>
Byrådirektör (Eo); fabriksingenjör (Eo); föreståndare för ritkontor (MEo); ingenjör (Eo, MEo); verkstadschef (Eo)	28
Verkstadschef (Eo)	29
Byråchef (A, Eo); chef för flygförvaltningens materielavdelnings flygplanbyrå (Ca) ¹ ; chef för flygförvaltningens materielavdelnings motorbyrå (Ca); chef för flygförvaltningens materielavdelnings normaliebyrå (Eo) ² ; chef för flygförvaltningens materielavdelnings utrustningsbyrå (Ca) ¹ ; fabriksingenjör (Eo); förrådsdirektör, chef för flygförvaltningens materielavdelnings centralförrådsorganisation (Eo); förste byrådirektör (Eo)	30
Överingenjör	C 4
Verkstadsingenjör	C 5
Överingenjör	C 6
Överingenjör	C 7
Verkstadsdirektör; överingenjör	C 8
Verkstadsdirektör	C 9
Anskaffningschef; överdirektör (dock ej verkschef)	C 10

Härutöver förekomma vissa chefsbefattningar med arvode enligt kontrakt.

Lönegradsserie. Ehuru av befattningar i chefsställning vissa högre sådana — huvudsakligen de för närvarande på C-löneplanen upptagna — falla utanför ramen för de sakkunnigas uppdrag, ha de sakkunniga likväl av skilda orsaker funnit det vara ofrånkomligt att till behandling upptaga löneställ-

¹ Alternativt Oa 5 eller 6.

² Alternativt Ca 28.

ningsfrågor berörande jämväl dylika befattningar. Såsom tidigare antytts, hysa de sakkunniga nämligen den uppfattningen, att — i stället för C-löneplanen — annan löneplan lämpligen bör komma till användning vid inplacering av vissa nu befintliga chefstjänster vid försvaret. Härtill kommer, att de sakkunnigas överväganden rörande lämpliga löneställningar och tjänstebenämningar för närmast lägre befattningar i stor utsträckning måste föregås av ett ställningstagande till motsvarande spörsmål beträffande ifrågasvarande chefsbefattningar. Såsom i annat sammanhang framhållits, anse de sakkunniga vidare, att parallellitet i lönegradshänseende bör eftersträvas mellan befattningar vid centralmyndighet och vid lokal dylik. Detta förutsätter emellertid en jämförande undersökning av organisationsenheternas inbördes struktur och därmed även av vederbörande befattningars ställning inom respektive enheter, en undersökning som icke kan undgå att påverka frågan om chefsbefattningarnas löneställning.

I detta sammanhang vilja de sakkunniga framhålla angelägenheten av att jämväl frågan om lämpliga organisationsenheter och dessas benämning inom såväl central- som lokalmyndighet snarast göres till föremål för utredning. Enhetlighet i detta avseende är bland annat ägnad att underlätta en bedömning av med olika befattningar förenade arbetsuppgifter och därav följande lämpliga löneställningar. Icke minst inom försvaret äro förhållandena i dessa hänseenden ganska förvirrade. De sakkunniga vilja sålunda blott peka på användningen av begreppen »avdelning» inom försvarsstaben, forskningsanstalten och fabriksverket samt »sektion» inom staber av olika slag å ena sidan och försvarets centrala förvaltningsmyndigheter å den andra samt slutligen på den varierande användningen av begreppet »detalj», som vid vissa staber kan nedgå till att beteckna en enda befattningshavare, stundom till och med i biträdesställning.

I fråga om byråchefsbefattningarna inom försvaret har i åtskilliga fall 30 lönegraden ej ansetts tillfyllest. Högre löneställningar ha — merendels genom utnyttjande av C-löneplanens lönegrader — i stor utsträckning kommit till användning. Denna utveckling är emellertid icke unik för försvaret utan kan spåras inom statsförvaltningen i dess helhet. Frågan om byråchefsbefattning inom statsförvaltningen i allmänhet har också i olika sammanhang varit föremål för övervägande. Sålunda upptogs frågan av *tjänsteförteckningssakkunniga för affärsverken*, vilka i sitt betänkande (SOU 1939: 5) uttalade, att för byråchefsbefattningar förutom 30 lönegraden även 31 och 33 lönegraderna, samt, i vad rörde C-löneplanen, 6 och 7 lönegraderna borde kunna ifrågakomma. Emellertid framhölls härvid, att det funnes och även kunde komma att inrättas befattningar, för vilka den högsta av de sålunda ifrågasatta löneställningarna icke kunde anses svara mot de med vederbörande befattning förenade arbetsuppgifterna. För sådana undantagsfall borde möjlighet förefinnas att bereda befattningshavaren något högre lön. Såsom

förutsättning härför borde dock gälla, att tjänsten ostridigt omfattade upp-
gifter, som låge väsentligt över de med byråchefsbefattning i allmänhet för-
enade. Detta förhållande borde genom organisationsform och tjänstens be-
nämning komma till uttryck. Benämningen byråchef borde sålunda icke
användas för dylik befattning.

1939 års tjänsteförteckningssakkunniga (SOU 1942: 30) diskuterade för sin
del möjligheterna av en differentiering av byråchefstjänsterna genom upp-
flyttning i löneställning av en del av dessa tjänster. Med hänsyn till den
meningsyttring, som vid de sakkunnigas förfrågan hos verkscheferna fram-
kom i detta spörsmål och vilken icke gav belägg för behovet av differentie-
ring, ansågo sig de sakkunniga emellertid ej kunna framlägga något förslag
till en generell differentiering av byråchefstjänsterna. En av myndigheterna
påyrkad allmän lönegradsuppflyttning av tjänsterna till 32 lönegraden kunde
emellertid med hänsyn till givna direktiv ej ifrågakomma. Beträffande de i
olika sammanhang framförda motiven för en differentiering av byråchefst-
jänsterna — liksom i fråga om verkschefstjänsterna — uttalade en ledamot
av de sakkunniga, generaldirektören Björck, särskild mening. Han anförde,
att en bestämd tendens gjort sig gällande att under hänvisning till dels de
stora ekonomiska värden, som arbetsfältet inrymde, dels konkurrensen med
det enskilda förvärvslivet urgera en väsentligt gynnsammare löneställning än
som vore vanligt. Efter att ha framhållit, att den senare synpunkten måste
leda till betydligt högre löneställningar, vände sig Björck bestämt mot ten-
densen att vid lönesättningar för livsviktiga tjänster göra graden av livs-
viktighet beroende av verksamhetens ekonomiska räckvidd. Han ansåg, att
denna senare ej rättfärdigade att erbjuda befattningshavare gynnsammare
löneställning än med dem likställda. Till de sålunda framförda synpunkterna
kunna försvarets tjänsteförteckningssakkunniga i stort sett giva sin an-
slutning.

I fråga om byråchefers löneställning vilja de sakkunniga peka även på den
omständigheten, att inom försvaret med byråchefstjänster jämställda befatt-
ningar med industriella arbetsuppgifter oftast ansetts böra förenas med
högre löneställningar än enligt 30 lönegraden. Generellt sett torde ock kunna
sägas, att en löneställning motsvarande 30 lönegraden för ifrågavarande
ledande befattningar med hänsyn till uppgifter, ansvarsställning och kom-
petenskrav icke kan anses vara tillfyllest.

Enligt de sakkunnigas mening kan det vidare ifrågasättas, om vid den
tidigare förda diskussionen rörande en ifrågasatt differentiering av byrå-
chefernas löneställning tillbörlig hänsyn alltid tagits till frågan, huruvida de
organisationsenheter, för vilkas ledning befattningarna för närvarande av-
setts, i verkligheten vore till sin omfattning jämförliga med byrå. Påpekas
bör även, att såsom motiv för en differentiering ofta anförts, att vissa byrå-
chefsbefattningar vore förenade med en osedvanligt stor arbetsbörda. De sak-

kunniga anse för sin del — detta icke blott då fråga är om chefstjänster — att nyss anförda omständighet icke i och för sig kan motivera en förhöjd löneställning. Såvitt de sakkunniga förstå, måste det förhållandet, att med en viss byråchefstjänst förenats en osedvanligt stor arbetsbörda, vara att tillskriva ett fel i organisationen, tydande på att arbetsuppgifterna bort fördelas på två eller flera byråer. Därest dessa anses böra sammanföras till en organisationsenhet, benämnd avdelning, lär befattningshavare i högre löneställning än byråchef böra avses som chef för densamma.

Från nu angivna utgångspunkter vill det synas de sakkunniga, som om med byråer, d. v. s. verkschef eller verkstyrelse direkt underställda organisationsenheter, på vilka inom verket förekommande arbetsuppgifter alltefter sin art enligt verksinstruktionen uppdelats, böra jämföras sådana lokalmyndigheter, vilka på motsvarande sätt äro direkt underställda verksledning och vilkas ledning svarar för handläggningen av på myndigheterna ankommande frågor i likartad omfattning som fallet är i fråga om byråchef. Hit synes således höra exempelvis fabriksorganisation, vars ledning självständigt handlägger huvudsakligen driftstekniska och andra därmed sammanhängande tekniska frågor men i fråga om inköps-, försäljnings- och ekonomifrågor endast har beslutanderätt i frågor av begränsad omfattning eller betydelse. Chef för dylik lokalförvaltning synes i princip böra i lönehänseende jämföras med byråchef. På motsvarande sätt torde med avdelning bestående av flera byråer böra jämföras exempelvis fabriksanläggning, varest i större utsträckning självständigt handläggas jämväl ekonomi-, inköps- och försäljningsärenden. Dessa företags chefer synes böra jämföras med avdelningschef och dem närmast underställda chefer för större organisationsenheter med byråchef.

Den normala löneställningen för byråchef inom allmänna civilförvaltningen är för närvarande 30 lönegraden eller, där C-löneplanen kommit till användning, lönegraden C 5 eller C 6. För högre befattningar i avdelningschefs ställning har lönegraden C 8 eller C 10 använts. Då de sakkunniga, såsom tidigare anförts, anse, att för byråchefsbefattning 30 lönegraden är för låg och de sakkunniga vidare av skäl, som i annat sammanhang närmare utvecklats, icke anse tillräcklig anledning föreligga för användande i förevarande fall av C-löneplanens lönegrader, ha de sakkunniga stannat för att för dylik befattning ävensom för därmed i avseende å arbetsuppgifter likställd befattning vid fabrik eller liknande inrättning förorda 32 lönegraden såsom en lämpligt avvägd löneställning. Där högre löneställning redan kommit till användning, finna de sakkunniga det vara tillrådligt, att undersökning verkställas rörande möjligheten att uppdelas verksamheten på flera byråer av normal storleksordning. Därest emellertid göromålen anses böra sammanhållas i en större organisationsenhet, bör chef för dylik organisationsenhet placeras såsom avdelningschef i 34 lönegraden. Samma löneställning synes

även regelmässigt böra tillkomma chef för fabrik eller annan inrättning med motsvarande ställning.

Att vid en inplacering i 32 lönegraden av byråchefstjänsterna en intervall av fyra lönegrader uppkommer mellan dessa tjänster och byrådirektörstjänsterna synes de sakkunniga med tanke på de i verksledningen ingående chefernas betydelsefulla ställning inom statsförvaltningen vara fullt motiverat.

Vid försvarets förvaltningsmyndigheter förekommer stundom, att bland de i byrå ingående organisationsenheterna, i allmänhet benämnda sektioner, vissa större sådana till sin karaktär närmast motsvara byrå. Vissa av dessa enheter synas vid en uppdelning av byråerna och tillskapandet av en avdelning böra omändras till byråer. I andra fall synas de — där övriga organisationsenheter icke äro av den betydelse eller omfattning, att de anses kunna motivera ombildning till byråer — alltjämt böra ingå i byrån. Härvid torde dock vederbörande sektionschef i allmänhet ha beslutanderätt av den omfattning, som eljest tillkommer byråchef i fråga om en betydande grupp av på byrå ankommande ärenden. Även inom nuvarande byråer kunna förekomma befattningar, vilkas innehavare enligt instruktion eller arbetsordning ha att handlägga till organisationsenheten hörande ärenden i den omfattning, som eljest ankommer på byråchef. För dessa fall torde befattning i 28 lönegraden böra avses. På samma sätt förekomma liknande befattningar inom fabriker och andra lokalförvaltningar. I det senare fallet kan emellertid även — särskilt där fabrikschefen innehar mot avdelningschef svarande löneställning — jämväl 30 lönegraden komma i fråga för befattningshavare av nu nämnt slag. Till frågan om dylika befattningar återkomma de sakkunniga i annat sammanhang.

Tjänstebenämningar. Lämpliga tjänstebenämningar för ovan omförmälda chefsbefattningar vid centralmyndighet torde vara avdelningschef, byråchef och byrådirektör i respektive 34, 32 och 28 lönegraderna. För motsvarande befattningar vid lokalmyndighet föreslå de sakkunniga i överensstämmelse med vad som tidigare anförts benämningarna driftdirektör i 28 lönegraden samt benämningen förste driftdirektör i 30 lönegraden. För chefsbefattningarna användas nu beteckningarna överingenjör respektive verkstadsdirektör. I stället för den förra benämningen synes driftchef lämpligare. I fråga om den senare benämningen vilja de sakkunniga med hänsyn till att densamma åtminstone för närvarande endast torde förekomma vid större anläggningar, där benämningen verkstad är användbar, icke ifrågasätta någon ändring.

De sakkunnigas förslag. I enlighet med det anförda föreslå de sakkunniga följande lönegradsserie och tjänstebenämningar för här avsedda chefsbefattningar:

<i>Centralmyndighet</i>	<i>Lönegrad</i>
Byrådirektör	28
Byråchef	32
Avdelningschef	34
<i>Lokalmyndighet</i>	
Driftdirektör	28
Förste driftdirektör	30
Driftchef	32
Verkstadsdirektör	34

2. Administrativ personal.

Hithörande befattningar finnas inom försvaret som ordinarie och extra ordinarie inrättade i följande lönegrader (i förekommande fall »högst»-lönegrader):

	<i>Lönegrad</i>
Amanuens (Eo, MEo)	15
Amanuens (Eo, MEo)	16
Förste amanuens (Eo)	18
Byråsekreterare (Eo)	20
Byråsekreterare (A, Eo)	21
Förste byråsekreterare (A, Eo)	24
Förste byråsekreterare (A, Eo)	26

Härjämte förekomma extra befattningar för amanuens, förste amanuens, notarie och byråsekreterare, antingen å MEx-löneplanen eller, där kontrakt kommit till användning, i löneställningar motsvarande viss löneklass å samma löneplan.

Ifrågavarande befattningar äro i regel avsedda för samma arbetsuppgifter som inom statsförvaltningen i övrigt. På befattningshavarna ankommer således att leda och fördela allmänt administrativa och juridiskt administrativa göromål, att tjänstgöra som sekreterare åt verksledning (motsvarande) och att tillhandagå med allmän juridisk sakkunskap — såsom ombudsman — ävensom med specialjuridisk expertis i köpeavtals-, kollektivavtals- eller patentärenden inom myndigheten.

Till förevarande kategori av personal anse de sakkunniga även böra hänföras vissa befattningar i motsvarande löne- och ansvarsställning, avsedda för vissa speciella ändamål inom försvaret, vilken personal av de sakkunniga kommer att behandlas i särskilt sammanhang.

Lönegradsserie. Här avsedd administrativ personal är inom allmänna civilförvaltningen placerad i lönegraderna 21, 24 och 26. Därutöver tillämpas för extra ordinarie amanuensbefattningar i allmänhet lönegraderna 15 eller 16 och 18. Vad de högre lönegraderna beträffar, synes anledning ej förefinnas att frångå desamma inom försvaret.

I fråga om amanuenspersonalen har 1944 års personalutredning (SOU 1946: 66) utgått från användandet av lönegraderna 15, 16, 18 och 20, respektive 17, 18 och 20 för personal med olika grundutbildning, därvid 15 och 17 lönegraderna skulle avses för extrastadiet. Utan att ingå på vare sig frågan om lämpligheten av att inom en mer eller mindre automatisk befordringsgång utnyttja så många varandra närliggande lönegrader eller frågan, hur den föreslagna befordringsgången skall samordnas med den av 1945 års lönekommitté ifrågasatta inplaceringen av aspiranter, ha de sakkunniga i nu förevarande sammanhang i avvaktan på frågans lösning upptagit lönegraderna 16 och 18 för ifrågavarande personal.

Arbetsuppgifter. I analogi med vad som för närvarande regelmässigt gäller inom statsförvaltningen bör 26 lönegraden användas för befattningar, på vilkas innehavare ankommer att självständigt bereda och inför verksledning föredraga på ämbetsverket ankommande administrativa eller juridiska ärenden samt att självständigt handlägga vissa ärenden av begränsad omfattning eller betydelse ävensom att utöva ledningen av arbetet inom sådan självständig organisationsenhet, till vilken de administrativa eller juridiska ärendena höra. Därest uppgifterna äro av mindre kvalificerad art, torde 24 lönegraden kunna väljas. Där med befattningen är förenad självständig beslutanderätt av det slag, som eljest ankommer på byråchef, torde 28 lönegraden enligt vad som anges i II: 1 böra ifrågakomma. Sistnämnda löneställning bör avses även för befattning, vars innehavare har att i juridiskt hänseende företräda ett flertal myndigheter. Vid centralmyndighet av mindre omfattning, varest behov av endast en enstaka befattning av administrativ karaktär föreligger, synes 24 lönegraden vara tillfyllest. Slutligen bör 21 lönegraden ifrågakomma för befattning som biträde åt befattningshavare i 26 eller 24 lönegraden, i den mån självständig beredning av ärendena därvid förekommer. Samma lönegrad synes även böra avses för befattning vid större lokalmyndighet av industriell karaktär, där på myndigheten ankomma jämväl större upphandlings- och försäljningsärenden och där härför lokalt juridiskt biträde är erforderligt men där juridisk sakkunskap förefinnes i befattning i högre löneställning vid centralmyndighet. De båda lägre lönegraderna 16 och 18 böra som ovan antytts avses för rekryteringstjänster.

Kompetenskrav. För samtliga här behandlade befattningar bör regelmässigt fordras akademisk examen — juridisk, statsvetenskaplig eller ekonomisk —

samt, där på befattningen ankomma ärenden av utpräglat juridisk karaktär, såsom i fråga om ombudsmannabefattning eller dylikt, förutom juridisk examen jämväl fullständig tingstjänstgöring.

Tjänstebenämningar. För här avsedd personal användas numera inom den civila statsförvaltningen benämningarna byråsekreterare i 21 samt förste byråsekreterare i 24 och 26 lönegraderna. Ehuru de sakkunniga i fråga om annan personal, såsom framgår av II: 4 och II: 5, bibehållit benämningen »förste» allenast inom 26 lönegraden, ha de sakkunniga likväl med hänsyn till nuvarande ordning ansett sig ej böra föreslå någon ändring i gällande tjänstebenämningar för här ifrågavarande personal. För befattning i 21 lönegraden vid lokalförvaltning föreslå de sakkunniga benämningen driftsekreterare. Befattningar i rekryteringslönegraderna 16 och 18 böra i överensstämmelse med vad nu är fallet benämnas amanuens och förste amanuens.

Ledamoten Dahl har ansett beteckningen »förste» böra komma till användning endast i 26 lönegraden.

De sakkunnigas förslag. De sakkunniga föreslå således följande lönegradserie och tjänstebenämningar:

<i>Centralmyndighet</i>	<i>Lönegrad</i>
Amanuens ¹	16
Förste amanuens ¹	18
Byråsekreterare	21
Förste byråsekreterare	24
Förste byråsekreterare	26
 <i>Lokalmyndighet</i>	
Amanuens ¹	16
Förste amanuens ¹	18
Driftsekreterare	21

3. Kameral personal.

Kamerala befattningar förekomma, i den mån fråga är om personal som beröres av de sakkunnigas utredningsuppdrag, i följande ordinarie och extra ordinarie lönegrader (i förekommande fall »högst»-lönegrader):

¹ Rekryteringspersonal.

Lönegrad

Kassör (MEo)	11
Kassör (Eo)	12
Kassör (MEo)	15
Bokhållare (Eo)	17
Bokhållare (Eo); förste bokhållare (Eo); kassör (MEo)	18
Dispositionsbokförare (Eo)	20
Byråassistent (Eo)	21
Kamrerare (Eo, MEO)	22
Kamrerare (A, Eo)	24
Kamrerare (A, Eo)	26

Såsom extra eller medelst kontrakt inrättade förekomma kamerala befattningar med ovan angivna tjänstebenämningar jämväl i andra löneställningar än de här upptagna.

Det må anmärkas, att vid vissa myndigheter finnas inrättade befattningar med benämningen kamrer, med vilka i realiteten äro förenade arbetsuppgifter motsvarande dem som åvila under II: 2 omförmäld administrativ personal. Frågan om löneställning m. m. för dylika befattningar synes därför böra bedömas ur de synpunkter, som angivits under II: 2.

Lönegradsserie. För de egentliga kamrerartjänsterna skulle — i överensstämmelse med inom den civila statsförvaltningen förekommande lönegrader — 22, 24 och 26 lönegraderna utgöra en lämplig lönegradsserie. Inom den civila statsförvaltningen förekomma även kamrerarbefattningar i 20 lönegraden. Vid försvarets fabriksverk ha intill sistone för kamrerarbefattningar 20 och 21 lönegraderna i stor utsträckning kommit till användning, varjämte i extra befattningar inom försvaret i övrigt inrättats jämväl kamrerartjänster i löneställningar, motsvarande 18 och 19 löneklasserna. I betraktande härav synes i lönegradsserien för kamrerartjänster vid försvaret lämpligen böra inrymmas en lägre löneställning än 22 lönegraden. I sådant hänseende få de sakkunniga föreslå 20 lönegraden såsom bottenlönegrad. I och för sig hade det visserligen enligt de sakkunnigas mening varit önskvärt, att överensstämmelse med de för administrativ personal och ingenjörpersonal föreslagna lönegradsserierna kunnat åstadkommas genom en sammanslagning av de båda lägre kamrerarlönegraderna till en lönegrad, den 21. Då emellertid här ifrågavarande befattningar icke äro speciella för försvaret utan förekomma inom hela statsförvaltningen, ha de sakkunniga icke velat föreslå en dylik förändring.

Lägre kamerala befattningar förekomma för närvarande i såväl 17 som 18 lönegraden. Enär enligt de sakkunnigas i det föregående intagna ståndpunkt intill varandra liggande lönegrader icke böra utnyttjas inom en och samma lönegradsserie, anse de sakkunniga att ifrågavarande befattningar böra hän-

föras till en enda lönegrad, varvid 17 lönegraden såsom för närvarande oftast förekommande synes böra väljas.

För kassörsbefattningar ha inom den civila statsförvaltningen ett flertal olika löneställningar mellan 7 och 21 lönegraderna kommit till användning. De högre av dessa befattningar synas emellertid knappast kunna klassificeras såsom kassörstjänster i egentlig mening. Å andra sidan kunna de lägsta förekommande löneställningarna icke anses avvägda med hänsyn till det ansvar, som åvilar en kassör. Såsom normal löneställning för kassör vilja de sakkunniga i överensstämmelse med 1939 års tjänsteförteckningssakkunnigas förslag förorda 11 och 14 lönegraderna.

Arbetsuppgifter. I fråga om de olika lönegradernas inbördes användning synes för kamrerartjänst vid central myndighet 24 lönegraden böra avses som normallönegrad. Såsom förutsättning härför bör gälla, att med befattningen är förenad föredragningskyldighet inför vederbörande verksledning liksom självständig handläggning av ärenden i samma utsträckning som i fråga om administrativa befattningar i motsvarande löneställning. För kamrerartjänst vid central myndighet, varest de kamerala ärendena icke äro av särskilt kvalificerad beskaffenhet, torde 20 eller 22 lönegraden få anses tillfyllest. Å andra sidan torde vid ämbetsverk, inom vilka den ekonomiska verksamheten är av stor omfattning — framför allt vid sådana verk, där på hithörande befattningar ankomma även avgöranden rörande ett flertal underställda eller utomstående lokalmyndigheters ekonomi eller där ekonomiska ärenden i samband med omfattande tillverknings-, inköps- eller försäljningsverksamhet förekomma, vilka ställa betydande krav på befattningshavarnas industriekonomiska kvalifikationer — 26 lönegraden behöva utnyttjas. Härvid lär man få förutsätta, att myndigheten utöver ifrågavarande kamrerarbefattning i regel förfogar över en eller flera lägre kamrerarbefattningar — i 20 eller eventuellt 22 lönegraden — eller ock att underställda lokalmyndigheter äro av den storleksordning, att behov av särskilda kamrerarbefattningar föreligger.

För kamrerartjänst vid sådan lokalmyndighet, som sorterar direkt under verksledning och på vilken av ekonomiska uppgifter i huvudsak endast ankommer med driften direkt sammanhängande bokförings- och kalkyleringsverksamhet men ej i full utsträckning anslags-, huvud- och reskontrabokföring eller fakturering, synes 22 eller, vid verksamhet av mindre omfattning, 20 lönegraden böra väljas. Vid de mera omfattande lokalförvaltningarna, på vilka i huvudsak ankomma jämväl det senare slaget av kamerala uppgifter, sammanhängande med att inköps-, försäljnings- och liknande ärenden i full utsträckning åligga lokalförvaltningen, synes 24 lönegraden vara väl motiverad. Måhända kan vid sådan lokalförvaltning jämväl 26 lönegraden undantagsvis ifrågakomma, om verksamheten är av särskilt kvalificerad karaktär.

För lokalförvaltning, som är underställd viss byrå inom centralmyndig-

heten, torde i allmänhet kamerala befattningar i lägre löneställningar än 20 lönegraden få anses tillfyllest. Därvid synes i första hand befattning såsom bokhållare i 17 lönegraden böra ifrågakomma, såvida icke fråga är om ren kassörstjänst.

Vad slutligen kassörsbefattningarna beträffar, torde särskilda dylika böra finnas inrättade endast vid kassa, över vilken regelbundna kontanta in- och utbetalningar verkställas utan att fråga är enbart om mindre förskottskassa. I övrigt lära enklare kassagöromål utan olägenhet kunna anförtros åt lägre personal i de normala kontorsbefattningarna. Vid bedömandet av huruvida en kassörstjänst bör hänföras till 11 eller till 14 lönegraden måste — på sätt 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga framhållit — hänsyn tagas till flera faktorer. Icke blott göromålets egentliga svårighetsgrad och de organisatoriska problem med avseende å bokföring eller eljest, som sammanhånga med kassarörelsens omfattning, utan även sådan omständighet som att inom verket finnes att tillgå kamertal utbildad personal i högre tjänsteställning, som genom råd och upplysningar kan handleda kassören och sålunda underlätta dennes verksamhet, måste anses vara av betydelse. På grund av att en fullständig kontroll av en myndighets inkomster merendels är vida svårare att åstadkomma än en kontroll av dess utgifter, torde hos myndighet med inkomstredovisning i större omfattning kassören intaga en förtroendeställning, vilken i någon mån bör beaktas vid kassörstjänstens lönegradsplacering.

Kompetenskrav. För samtliga kamerala befattningar i lönegrader över den 20 torde arbetsuppgifterna regelmässigt få förutsättas vara av den beskaffenhet, att för desammas behöriga fullgörande antingen en minimiutbildning, motsvarande avgångsexamen från handelshögskola, eller ock annan på studentexamen byggd ekonomisk fackutbildning måste anses vara nödvändig. Emellertid bör även annan akademisk examen i förening med erforderlig praktisk erfarenhet på området kvalificera till erhållande av här avsedda befattningar. För befattningshavare i 20 lönegraden torde utbildning, motsvarande handelsgymnasium eller liknande, kunna vara tillfyllest. Sistnämnda kvalifikationskrav synes också böra gälla för befattningar i 17 lönegraden, varvid dock på realexamen eller likartad allmänbildning byggd annan ekonomisk utbildning än handelsgymnasium eller eventuellt under långvarig tjänstgöring inom lägre kameral eller kontorsbefattning inom statsförvaltningen förvärvat ytterligare kunskapsmått på området bör anses tillfyllest. För innehav av kassörsbefattning synes böra fordras en allmän utbildning, motsvarande realexamen jämte ingående praktisk erfarenhet i bokförings- och kassagöromål.

Tjänstebenämningar. För samtliga lönegrader från och med den 20:e och högre tillämpas för närvarande i allmänhet en enhetlig tjänstebenämning, kamrerare. De sakkunniga ha övervägt att i likhet med vad fallet

är med administrativa, tekniska m. fl. tjänster i motsvarande ställning förse benämningen i fråga med prefixet »byrå»- respektive »drift»- ävensom att för den eller de högre löneställningarna införa prefixet »förste». Här för tala bland annat den inbördes likartade ställningen inom organisationen samt de i huvudsak ensartade kraven på grundkompetens. Emellertid ha de sakkunniga lika litet som i fråga om löneställningarna ansett sig böra föreslå någon ändring på förevarande punkt. För kamerala befattningar tillhörande 17 lönegraden föreslås bibehållande av den för denna lönegrad sedvanliga benämningen bokhållare samt för 11 och 14 lönegraderna tjänstebenämningen kassör.

De sakkunnigas förslag. För den kamerala personalen föreslå de sakkunniga således följande lönegrads- och tjänstebenämningsserie:

	<i>Lönegrad</i>
Kassör	11
Kassör	14
Bokhållare	17
Kamrerare	20
Kamrerare	22
Kamrerare	24
Kamrerare	26

4. Civil ingenjörpersonal.

För ingenjörtjänster av det slag, som behandlas under förevarande rubrik, finnas inom försvaret icke några ordinarie befattningar inrättade. Ifrågasvarande tjänster hänföras för närvarande till endera av lönegraderna 14—16, 18, 20—24 samt 26 och 27 av löneplan Eo, MEo, Ex eller MEx; i vissa fall utgår arvode motsvarande avlöning enligt någon av nyssnämnda lönegrader. De extra ordinarie befattningarnas fördelning på lönegrader — i förekommande fall »högst»-lönegrader — framgår av efterföljande sammanställning:

	<i>Lönegrad</i>
Biträdande ingenjör (Eo); ingenjörbiträde (Eo)	14
Laborant (MEo); ritare av 1:a klass (MEo)	15
Biträdande ingenjör (Eo)	16
Ingenjör (Eo); konstruktör av 3:e klass (Eo, MEo)	18
Biträdande ingenjör (Eo); ingenjör (Eo)	20
Ingenjör (Eo, MEo); konstruktör av 2:a klass (Eo, MEo); motoringenjör (MEo)	21
Ingenjör (Eo); planeringsingenjör (MEo)	22

Lönegrad

Elektroingenjör (MEo); experimentingenjör (MEo)	23
Avdelningsingenjör (Eo); byråingenjör (Eo); ingenjör (Eo, MEo); konstruktör av 1:a klass (MEo); motoringenjör (MEo); verkstads- chef (Eo)	24
Byråingenjör (Eo); ingenjör (Eo, MEo); ritkontorsföreståndare (MEo); verkstadschef (Eo); verkstadsföreståndare (MEo); »extra ordinarie tjänsteman» (MEo)	26
Avdelningsingenjör (Eo); förste byråingenjör (Eo); »extra ordinarie tjänsteman» (MEo)	27

I extra befattningar med lön enligt MEx- eller Ex-löneplanen eller med lön enligt kontrakt eller dylikt förekomma utöver ovannämnda tjänstebestämmelser följande beteckningar:

Arbetschef, arbetsstudieingenjör, arbetsstudieman, arkitekt, assistent, biträdande arbetsledare, biträdande elektroingenjör, biträdande värmeingenjör, bränsleingenjör, byggmästare, byggnadsingenjör, chef för elektrokontor, chef för konstruktions- och ritkontor, chef för provdetalj, chef för uttagningsdetalj, chefsarkitekt, chefsassistent, civilingenjör, depåingenjör, driftsingenjör, extra tjänsteman, fabrikschef, förste ingenjör, kalkylingenjör, kemist, konstruktör, kontrollant, kontrollingenjör, laboratorieingenjör, linjeingenjör, livsmedelsingenjör, materialingenjör, motorfordonsingenjör, motoringenjör, planeringsingenjör, platskontrollant, provrumsingenjör, radioingenjör, regementsingenjör, ritare, sektionschef, tekniskt biträde, tidsstudieingenjör, tidsstudieman, tjänsteman, verkstadschef, verkstadsingenjör, verkstadskontrollant, vägmästare, värmetekniker, överkontrollant.

Enligt 1936 års försvarsbeslut utgjordes den ingenjörtekniskt utbildade personalen vid armén, marinen respektive flygvapnet i första hand av dels de på fälttygkårens stat uppförda tygingenjörerna, dels mariningenjörkårens personal, dels ock flygingenjörpersonalen.

De omfattande materielanskaffningar för försvarets räkning, som kommit till stånd i samband med försvarsväsendets utbyggnad under de tillämpliga krigsåren, i förening med materielens alltmera komplicerade beskaffenhet i fråga om konstruktion och verkningssätt, ha medfört ett successivt stegrat behov av ingenjörpersonal. Redan erfarenheterna från de första beredskapsåren gävo vid handen, att 1936 års försvarsorganisation icke i förevarande avseende höll måttet. Svårigheterna framträdde med särskild styrka inom armén, varest antalet anställda ingenjörer visade sig icke tillnärmelsevis motsvara behovet. Såsom ett led i strävandena att tillgodose det ökade behovet av ingenjörpersonal inkallades under den första beredskapstiden till tjänstgöring ett stort antal värnpliktiga ingenjörer — fälttygteknikerna. Förhållandena framtvungade emellertid snart vidtagande av extraordinära åtgärder. Sålunda anställdes — med frångående av de principer beträffande

formerna för anställande av civil och civilmilitär icke-ordinarie personal, som fastslagits i samband med 1939 års löneroglering — ett stort antal ingenjörer vid armén medelst kontrakt. Även vid marinen och flygvapnet, inom vilka försvarsgrenar den fredsmässiga ingenjörorganisationen sedan gammalt varit av förhållandevis betydligt större omfattning och fasthet än vid armén, gjorde ett ökat behov av ingenjörpersonal sig gällande, och även här tillgreps utvägen att anställa ingenjörer medelst kontrakt.

Frågan om sättet för tillgodoseende av det successivt stegrade behovet av ingenjörpersonal inom försvaret har upptagits till behandling i skilda sammanhang. Sålunda ägnades frågan stor uppmärksamhet såväl i 1941 års försvarsutrednings betänkande angående plan för organisationsarbetet inom försvarsväsendet (SOU 1942: 1) som i 1941 års militära förvaltningsutrednings betänkande angående den centrala förvaltningsverksamheten inom försvarsväsendet (SOU 1942: 16). Frågan har även berörts av försvarsväsendets ingenjörutredning i dess betänkande rörande utnyttjandet av ingenjörtekniskt utbildad personal inom försvarsväsendet och därmed sammanhängande frågor (SOU 1944: 44).

Utan att i förevarande sammanhang närmare ingå på de av nämnda utredningar gjorda uttalandena i ämnet få tjänsteförtecknings-sakkunniga erinra, att den såsom nödvändig ansedda utbyggnaden av den tekniskt betonade personalorganisationen förutsatts skola ske efter två linjer, nämligen dels genom ökning av antalet civilmilitära ingenjörbeställningar, dels ock genom vidgat ianspråktagande av civil ingenjörpersonal.

Av försvarets civila ingenjörpersonal är huvuddelen placerad till tjänstgöring inom den centrala försvarsförvaltningen och vid densamma underställda anstalter och fabriker. Härvid ha skilda anställningsformer kommit till användning. Under det att vissa chefstjänster, liksom en del andra högre tekniska befattningar, hänförts till löneplan C, har personalen i övrigt anställts enligt civila eller militära icke-ordinariereglementet eller medelst kontrakt. Den icke-ordinarie ingenjörpersonalen har endast i begränsad omfattning upptagits i gällande personalförteckningar eller eljest avlönats medelst anlitage av avlöningsanslag. I sådan ordning har huvudsakligen endast anställts personal, som under alla förhållanden prövats erforderlig. Till följd härav har den civila ingenjörpersonalen inom försvaret i betydande omfattning kommit att anställas med anlitage av medel från omkostnads-, underhålls- och anskaffningsanslag.

I detta sammanhang må vidare erinras, att de principer i fråga om rörlig lönegradsplacering — med »högst»-lönegrader eller lönegradsintervaller för inplacering av olika befattningar — som inom vissa myndigheter eller beträffande viss personalkategori tillämpats eller ifrågasatts bliva tillämpade, främst synas ha tagit sikte på ingenjörbefattningar.

Med hänsyn till de under beredskapstiden rådande extraordinära förhål-

landena ha försvarets förvaltningsmyndigheter slutligen erhållit jämförelsevis vidsträckt frihet att anpassa personalens anställningsvillkor efter det aktuella behovet inom vederbörligt förvaltningsområde.

De nu angivna förhållandena i förening med den alltmera framträdande knappheten på teoretisk-tekniskt utbildad personal ha medfört, att de i ett tidigare sammanhang påtalade olägenheterna av bristande enhetlighet vid avvägningen av löneställningarna med hänsyn till kompetenskrav och arbetsuppgifter m. m. måhända främst gjort sig gällande beträffande den civila ingenjörpersonalen.

Med hänsyn till att ifrågavarande personal med avseende å utbildning och arbetsuppgifter är direkt jämförlig med stora grupper av ingenjörpersonal såväl inom de affärsdrivande verken som inom den allmänna civilförvaltningen, kan det enligt de sakkunnigas mening starkt ifrågasättas, huruvida icke spørsmålet om löneställningar för ingenjörpersonalen inom statsförvaltningen lämpligen borde upptagas till behandling i ett sammanhang. Härför talar även det förhållandet, att vissa inbördes avvikelser i fråga om lönesättningsprinciperna för ingenjörpersonalen föreligga mellan affärsverken å ena sidan och allmänna civilförvaltningen å den andra. Emellertid ha de sakkunniga — i betraktande av det angelägna uti att enhetlighet på förevarande område snarast åvägabringas — ansett sig böra framlägga ett positivt förslag till lönegradsplaceringar, tjänstebenenämningar m. m. för försvarets civila ingenjörpersonal. Härvid ha dock förslagen utformats med tanke på att desamma skola kunna tjäna till ledning vid en kommande *u t r e d n i n g*, avseende förhållandena inom statsförvaltningen i dess helhet.

Lönegradsserie. Inom den civila statsförvaltningen ha följande lönegrader för civil ingenjörpersonal i här ifrågavarande lönelägen regelmässigt kommit till användning, nämligen vid affärsverken (utom försvarets fabriksverk) 15, 17, 20, 22, 24, 26 och 27 samt inom allmänna civilförvaltningen 15, 17, 19, 21, 24 och 26 lönegraderna.

Inom försvaret åter ha för lönegradsplacering av civil ingenjörpersonal lönegraderna 15, 16, 18, 20—24, 26 och 27 kommit till användning. De inom affärsverken och allmänna civilförvaltningen utnyttjade lönegraderna — utom den 17:e och den 19:e — användas således även inom försvaret. Överensstämmelse mellan lönegradsserierna för de tre förvaltningsområdena föreligger vidare i fråga om lönegraderna 15, 24 och 26, under det att vissa skiljaktigheter förekomma i fråga om lönegradsintervallen mellan 15 och 24 lönegraderna. Vidare utnyttjas inom affärsverken och vid försvaret, i motsats till vad fallet är inom allmänna civilförvaltningen, 27 lönegraden mera allmänt för lönegradsplacering av ingenjörpersonal.

Vid sina överväganden rörande lämpliga lönegrader för den civila ingenjörpersonalen vid försvaret ha de sakkunniga stannat vid att förorda en löne-

gradsserie omfattande lönegraderna 15, 18, 21, 24 och 26. Vid valet av lönegrader har eftersträfvats största möjliga parallellitet mellan å ena sidan här ifrågasvarande lönegradsserie och å andra sidan den inom statsförvaltningen i allmänhet tillämpade lönegradsserien för administrativ personal med juridisk eller motsvarande utbildning — omfattande 21, 24 och 26 lönegraderna — ävensom de inom den civila statsförvaltningen tillämpade lönegradsserierna för ingenjörpersonal. I fråga om lönegraderna 24 och 26 föreligger överensstämmelse mellan dessa serier. Såsom närmaste lönegrad under den 24:e användes för ingenjörpersonal inom affärsverken 22 och vid allmänna civilförvaltningen 21 lönegraden. Sistnämnda lönegrad utnyttjas, likaledes närmast under den 24:e, för lönegradsplacering av administrativ personal med juridisk eller motsvarande utbildning. De sakkunniga ha funnit valet av lönegrad böra anknytas till de båda sist berörda serierna och föreslå därför användandet av 21 lönegraden.

Beträffande lönegradsintervallen mellan 15 och 21 lönegraderna ha de sakkunniga funnit densamma icke lämna utrymme för utnyttjandet av mera än en lönegrad, detta särskilt med tanke på den av 1945 års lönekommitté föreslagna sammanpressningen av löneskalan i denna del till följd av slopandet av nuvarande 19 lönegraden. Enär anslutning sålunda icke kunnat ske vare sig till de vid affärsverken eller till de inom allmänna civilförvaltningen utnyttjade lönegraderna — 17 och 20 respektive 17 och 19 — ha de sakkunniga funnit sig kunna föreslå 18 lönegraden, vilken lönegrad för närvarande användes för lönegradsplacering av civil ingenjörpersonal inom försvaret.

Vad 27 lönegraden beträffar, infördes genom 1919 års löne reglering befattningar i motsvarande löneställning (dåvarande 17 lönegraden) vid de affärsdrivande verken, varvid befattningarnas innehavare placerades som chefer för större sektioner. Lönegraden kom sedermera jämväl till användning för inplacering av civilmilitär ingenjörpersonal. Under de senare åren har emellertid 27 lönegraden kommit att utnyttjas även för civila ingenjörbefattningar inom försvaret. Lönegraden i fråga synes härvidlag ha fyllt uppgiften att inom sådana organisationsenheter, där man icke ansett sig kunna tillgodose kravet på erforderligt antal befattningar i 28 lönegraden, hålla möjlighet öppen för viss befordran av befattningshavare i 26 lönegraden. Mot bibehållandet av 27 lönegraden i lönegradsserien tala emellertid enligt de sakkunnigas uppfattning dels det tidigare framförda önskemålet om minst två lönegraders intervall mellan befodringslönegraderna, dels ock svårigheterna, åtminstone inom försvaret, att mot varandra klart avgränsa de arbetsuppgifter, som böra åvila befattningshavare i 26 respektive 27 lönegraden. De sakkunniga ha därför stannat vid att förorda, att 27 lönegraden utgår ur lönegradsserien för ingenjörpersonal. Slopandet av 27 lönegraden medför, att de till denna lönegrad nu hänförliga befattningarna måste uppdelas på 26 och 28

lönegraderna. Med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifter, som för närvarande åvila här ifrågavarande befattningshavare, synes man få utgå från att flertalet befattningar härvid komma att inplaceras i 28 lönegraden.

Arbetsuppgifter. Beträffande de olika befattningarnas inplacering i lönegrader med hänsyn till arbetsuppgifter och ansvar synas i huvudsak följande principer kunna följas.

Där fråga är om central förvaltningsmyndighet inplaceras i 26 lönegraden dels befattningar avsedda för ledning av arbetet inom sådan självständig organisationsenhet, vilken enligt instruktion eller arbetsordning tilldelats viss grupp av å byrå ankommande arbetsuppgifter, dels ock befattningar i övrigt, vilkas innehavare ha att självständigt bereda och inför verksledningen föredraga viss i instruktion eller arbetsordning bestämd grupp av ärenden. Där med chefskapet för dylik organisationsenhet eller med dylik befattning är förenad självständig beslutanderätt i viss grupp eller vissa grupper av ärenden i den omfattning, att beslutanderätten eljest skulle ankomma på byråchef, hör befattningen, såsom ovan i II: 1 angivits, placeras i 28 lönegraden.

För befattningshavare, som inom större verk avses ensam skola företräda kvalificerad sakkunskap inom visst specialområde och i dylika frågor såsom sakkunnig utnyttjas jämväl inom andra till verket hörande byråers verksamhetsområden, torde 26 lönegraden merendels kunna ifrågakomma, oaktat befattningen enligt vad i det föregående anförts ej i och för sig skulle vara att hänföra till så hög lönegrad. På motsvarande sätt torde för befattning, avsedd för sakkunnigt biträde i större utsträckning jämväl åt utomstående myndigheter eller hela försvaret, 28 lönegraden kunna komma till användning.

I de fall, där en organisationsenhet inom byrå i huvudsak avses för ärenden av mindre kvalificerad (rutinmässig eller liknande) art, dock ej rena expeditionsärenden, synes 24 lönegraden utgöra lämplig löneställning för den ledande befattningen. Inom dylik organisationsenhet torde självständig beredning och föredragning för verksledning endast undantagsvis förekomma samt självständig beslutanderätt ifrågakomma endast i rutinärenden. Samma lönegrad torde också vara lämplig för befattningar, på vilkas innehavare ankommer att självständigt bereda jämväl kvalificerade ärenden, men där ärendena tilldelas befattningshavaren från fall till fall av överordnad tjänsteman.

Inom nu nämnda organisationsenheter torde för beredning av ärenden samt för handläggning av vissa rutinärenden befattningar i 21 lönegraden ifrågakomma. Befattningshavaren torde härvid i allmänhet ha att efter överordnad befattningshavares anvisningar inom organisationsenheten leda och fördela arbetet för viss underställd personal. För befattningar, avsedda för biträde vid beredning eller handläggning av ärenden inom sådana organisationsenheter, torde i allmänhet 18 eller 15 lönegraden böra vara den normala.

Där fråga är om befattningar vid fabriker och andra lokalförvaltningar torde i fråga om förvaltningar, som äro direkt underställda verksledningen inom centralmyndighet, d. v. s. med ställning motsvarande byrå, befattningarnas fördelning på lönegrader med hänsyn till arbetsuppgifter och ansvar kunna avgöras efter enahanda principer som ovan angivits för byrå inom central förvaltning. Organisationen av en dylik fabrik torde i likhet med vad som nu gäller för fabriksverkets fabriker innebära förvaltningens uppdelning närmast under fabriksledningen på ett mindre antal större organisationsenheter. Dessa enheter äro dels sådana, som avses för lösande av fabriken olika tekniska huvuduppgifter, d. v. s. tillverkningsstekniska (driftledande) och konstruktivtekniska (vidareutvecklings- och kontroll-) uppgifter, dels enheter för lösande av hjälpuppgifter av teknisk karaktär, såsom planerings-, inköps- och stundom tillverkningsförberedande uppgifter, eller för uppgifter i samband med anläggningarnas drift och underhåll m. m. För ledning av organisationsenhet av den förra typen torde regelmässigt 26 lönegraden böra avses. Där verksamheten har större omfattning eller är särskilt mångsidig, torde 28 lönegraden i vissa fall kunna ifrågakomma. För den senare typen av enheter synes kunna avses 24 eller 21 lönegraden allt efter arbetsuppgifternas mer eller mindre kvalificerade karaktär.

Vid fabriker, som enligt vad som tidigare anförts närmast motsvara avdelningar inom centralmyndighet, förekommer, att i organisationen exempelvis driftledande, planerande, tillverkningsförberedande m. fl. uppgifter organisatoriskt sammanförts till större enheter. För dessas ledning lär regelmässigt 28 lönegraden — vid stor omfattning och mångsidighet även 30 lönegraden — kunna ifrågakomma. Lönegraden 24 inom större organisatoriska enheter och, i övrigt, 21, 18 och 15 lönegraderna torde kunna användas med tillämpning av likartade grunder som ovan angivits för vederbörliga tjänster inom central myndighets byråer.

För ledningen av fabriker och anläggningar, vilka ej sortera direkt under verksledningen utan underställts viss byrå inom centralmyndighet, synes lämpligen befattningshavare i normalt 26 lönegraden böra avses. Där på lokalförvaltningen därjämte ankommer att i viss utsträckning självständigt handlägga vissa ekonomiska ärenden samt inköpsärenden av ej alltför ringa omfattning torde, under förutsättning att verksamheten i övrigt är av relativt stor omfattning eller mångsidighet, 28 lönegraden kunna tillämpas. Å andra sidan måste vid anläggningar av detta slag, där vederbörande chef i viss omfattning har att mottaga direktiv från annan lokal myndighet eller regelmässigt har att föredraga ärenden inför dylik myndighet, lägre löneställning avses för den ledande befattningen. Närmast ifrågakommer därvid 24 eller, där verksamheten är av mindre omfattning och den självständiga beslutanderätten är relativt begränsad, 21 lönegraden. För övriga befattningshavare böra löneställningarna bedömas efter i det föregående angivna grunder.

Kompetenskrav. För bedömande av frågan, vilka teoretiska kvalifikationskrav som böra uppställas för ingenjörbefattningar i olika lönegrader — dessa kvalifikationskrav kunna enligt vad som förut anförts endast angivas så, att för viss befattning kräves viss högre eller lägre examen — få de sakkunniga till en början erinra, att förefintliga tekniska utbildningsanstalter kunna hänföras till någon av följande kategorier, nämligen tekniska högskolor, tekniska läroverk (tekniska gymnasier, tekniska fackskolor) samt vissa lägre tekniska utbildningsanstalter (tekniska institut och vissa andra tekniska och praktiska skolor). För de tekniska högskolorna och läroverken äro kursplaner och examensfordringar underkastade statlig kontroll, varför avgångsexamen från någon av dessa läroanstalter alltid garanterar ett visst minimimått tekniskt-teoretiskt kunnande, under det att stor ojämnhet råder i fråga om den teoretiska kompetens, som avgångsexamen eller avlagt kunskapsprov från de lägre tekniska utbildningsanstalterna lämnar. De sakkunniga ha i anledning härav endast funnit det möjligt att för ingenjörbefattning i viss lönegrad föreskriva avgångsexamen antingen från teknisk högskola eller från tekniskt gymnasium. De sakkunniga få i detta sammanhang erinra om vad 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen i sitt betänkande (SOU 1943: 34) anförts rörande undervisningen m. m. vid de lägre tekniska utbildningsanstalterna, de s. k. tekniska instituten.

Behovet av teknisk undervisning syntes de senaste decennierna ha varit i ständigt stigande, och befintliga statliga och kommunala läroanstalter hade uppenbarligen icke varit i stånd att tillgodose behovet. Genom privat initiativ hade därför uppkommit ett antal läroanstalter, i allmänhet benämnda »tekniska institut», vilka meddelade teknisk undervisning av mycket varierande halt. Ehuru detta icke låge inom de sakkunnigas uppdrag, ville de dock ej underlåta att framhålla, att dessa institut vore en skapelse på gott och ont. De fyllde uppenbarligen ett behov, eftersom tusenden av unga män här sökte sin utbildning och sedan funne sin utkomst inom industrien. Men samtidigt utgjorde de i viss mån en fara. Det enskilda förvärvsintresset kunde föranleda, att fordringarna på nödiga kunskaper avtrubbades. Skolorna mottog elever, som ej kunde följa undervisningen, och studieresultatet bleve synnerligen ojämnt. Det syntes de sakkunniga vara hög tid, att frågan om dessa instituts verksamhet gjordes till föremål för utredning, i ändamål att åstadkomma en effektiv kontroll, som dels tillförsäkrade de studerande fullgod valuta för erlagda avgifter, dels skapade garantier för att de utexaminerade verkligen innehade ett tillfredsställande kunskapsmått. En dylik åtgärd skulle säkerligen vara av största betydelse, ej minst för de läroanstalter, som ärligt vinnlade sig om att meddela en fullgod undervisning, men dessutom skulle även skapas en viss ordning och reda i fråga om det inbördes värdet av examensbetyg från de olika tekniska undervisningsanstalterna, vilket inom näringslivet skulle hälsas med tillfredsställelse.

Tjänsteförteckningssakkunniga ansluta sig till vad nyssnämnda sakkunniga sålunda uttalat och förordat.

De sakkunniga ha ansett, att för innehav av befattning i 15 lönegraden regelmässigt icke fordras det allmänna och tekniska kunnande, som av-

gångsexamen från tekniskt gymnasium lämnar. Vidare torde avgångsexamen från teknisk högskola i regel ej erfordras för innehav av befattningar i 18—24 lönegraderna. I anslutning härtill föreslå de sakkunniga, att för befattningar i 26 och högre lönegrader regelmässigt bör uppställas krav på avgångsexamen från teknisk högskola samt för befattningar i 18—24 lönegraderna krav på avgångsexamen från tekniskt läroverk. För befattning i 15 lönegraden torde genomgång av lägre teknisk läroanstalt vara tillfyllest om därvid, utöver teknisk fackundervisning, givits allmänbildning motsvarande realexamen. De sakkunniga få understryka, att det förhållandet att avgångsexamen från teknisk högskola uppställts såsom teoretiskt minimikrav för befattning i lägst 26 lönegraden givetvis icke innebär, att sådan examen icke skulle kunna fordras för befattning i lägre lönegrad. Det torde nämligen för vissa befattningar i lägre löneställning erfordras civilingenjörsexamen, nämligen för befattningar, med vilka äro förenade högt kvalificerade konstruktiva eller andra teoretisk-tekniska arbetsuppgifter, eller befattningar, som äro av forskningskaraktär. Det torde i de här avsedda fallen få ankomma på vederbörande myndighet att, där så prövas erforderligt, föreskriva högre grundkompetens för viss ingenjörbefattning än den som eljest regelmässigt synes böra fordras. De i lönegradsserien under 26 lönegraden ligande lönegraderna — i första hand 21 och 24 lönegraderna — torde vidare böra utnyttjas såsom befodringslönegrader för personal med civilingenjörsexamen, liksom 15 lönegraden i samma syfte synes böra kunna utnyttjas för personal med avgångsexamen från tekniskt läroverk.

I detta sammanhang vilja de sakkunniga understryka, att de sakkunniga ansett sig icke böra taga ställning till frågan om vare sig lämpliga begynnelselönegrader för ingenjörpersonal med avgångsexamen från tekniskt läroverk eller teknisk högskola eller ordnad befodringsgång för sådan personal på icke-ordinarietadiet. Dessa spörsmål torde nämligen falla inom 1944 års personalutrednings uppdrag.

Tjänstebenämningar. I fråga om tjänstebenämningarna för här avsedd personal få de sakkunniga till en början erinra, att 1939 års tjänsteförtecknings-sakkunniga i sitt betänkande rörande tjänstebenämningar (SOU 1942:46) berört frågan om benämningar för vissa inom allmänna civilförvaltningen förekommande tjänster i lönegraderna A 24 och A 26. De sakkunniga anförde därvid bland annat följande.

Av tjänsteförteckningen framginge, att samma benämning förekomme inom såväl 24 som 26 lönegraden. Ibland vore titeln försedd med beteckningen förste i endera lönegraden, ibland i bägge. Under utredningsarbetet hade de sakkunniga övervägt, huruvida icke inom en viss titelserie beteckningen förste borde reserveras för tjänst inom den högsta lönegrad, där den förekomme, vare sig denna tjänst vore hänförd till lönegraden A 24 eller lönegraden A 26. En dylik lösning skulle emellertid så snart be-

fattning, som förekomme högst i lönegraden A 24 i något verk, uppflyttades till lönegraden A 26 kräva en icke önskvärd omdöpningsprocedur i de verk, där tjänsten alltjämt kvarstode i lönegraden A 24. Vid angivna förhållanden hade de sakkunniga stannat för att förorda, att beteckningen förste användes i såväl 24 som 26 lönegraden för befattning, som vare sig i samma verk eller annat förekomme obetecknad i lägre lönegrad. Undantag hade dock gjorts för kamrerarbefattningar, enär regelmässigt endast en sådan befattning förekomme inom vederbörande verk och placering i 24 lönegraden vore den vanligaste.

Tjänstebenämningar i förening med prefixet »förste» synas ursprungligen ha avsetts för högt kvalificerade tjänster i lönegrader motsvarande de nuvarande 26 och 27 lönegraderna. De sakkunniga ha för sin del funnit en sådan ordning i princip riktig. Emellertid utnyttjas för närvarande inom statsförvaltningen i dess helhet regelmässigt tjänstebenämningen förste byråsekreterare för befattningar i såväl 24 som 26 lönegraden. I fråga om ingenjörpersonalen tillämpas däremot olika principer vid allmänna civilförvaltningen, där benämningen förste byråingenjör utnyttjas för befattningar i 24 och 26 lönegraderna, och de affärsdrivande verken, där samma tjänstebenämning förbehålles befattningshavare i 27 lönegraden. I anledning härav ha de sakkunniga, ehuru härigenom parallellitet mellan tjänstebenämningsserierna för administrativ personal och ingenjörpersonal ej åstadkommes, ansett sig böra förorda att tjänstebenämningen förste byråingenjör (förste driftingenjör) endast utnyttjas för ingenjörpersonal i 26 lönegraden.

De sakkunnigas förslag. I anslutning till vad sålunda anförts och under erinran om vad ovan under I:7 anförts rörande vissa tjänstebenämningssfrågor få de sakkunniga föreslå nedan angivna lönegrader och tjänstebenämningar för civil ingenjörpersonal i central förvaltningstjänst respektive vid fabriker och andra lokalförvaltningar:

<i>Centralmyndighet</i>	<i>Lönegrad</i>
Biträdande ingenjör	15
Ingenjör	18
Byråingenjör	21
Byråingenjör	24
Förste byråingenjör	26
 <i>Lokalmyndighet</i>	
Biträdande ingenjör	15
Ingenjör	18
Driftingenjör	21
Driftingenjör	24
Förste driftingenjör	26

5. Viss personal med merkantila och kontrollerande uppgifter.

De befattningar, som behandlas under förevarande rubrik, hänföras för närvarande till någon av lönegraderna 18, 20—22, 24 och 27. Ordinarie befattningar för här avsedd personal ha icke inrättats inom försvaret. De extra ordinarie befattningarnas fördelning på lönegrader — i förekommande fall »högst»-lönegrader — framgår av efterföljande sammanställning:

	<i>Lönegrad</i>
Assistent (Eo, MEo); inköpsassistent (Eo)	18
Assistent (Eo)	20
Assistent (MEo); byråassistent (Eo)	21
Förste tillskärare (Eo); merkantil assistent (MEo)	22
Domäntjänsteman (Eo); drivmedelsassistent (Eo); förste assistent (MEo); motorfordonsassistent (Eo)	24
Byråintendent (Eo)	27

Härjämte förekomma extra ordinarie och extra befattningar, av vilka vissa sakna särskild tjänstebestämmelse, under det att andra tillagts benämningen amanuens, detaljchef, ingenjör, inköpare o. s. v.

Inom försvaret ha — liksom i viss utsträckning inom statsförvaltningen i övrigt — under de senare åren vid de centrala förvaltningsmyndigheterna samt vid dem underställda lokalmyndigheter inrättats befattningar, med vilka äro förenade inköps-, försäljnings-, kontroll- och inspektionsuppgifter avseende materiel. Vid lokalmyndighet, varest tillverkning eller reparation av speciell materiel, exempelvis beklädnadsmateriel, förekommer, ha vidare tillskapats befattningar för lösande av vissa drifttekniska arbetsuppgifter, vilka i stor utsträckning äro av teknisk karaktär och delvis av samma art som de i ingenjörbefattningar förekommande men där för befattningarna icke erfordras teoretisk-teknisk utbildning i egentlig mening men däremot vad som skulle kunna kallas teknisk erfarenhet samt materielkännedom. I flera hithörande fall kunna också befattningar av ifrågavarande typ tänkas besatta antingen med merkantilt utbildad personal eller med personal med ingenjörutbildning. Härutinnan må erinras, att krigsmaterielverket i fråga om extra ordinarie befattningar i 20 och lägre lönegrader bemyndigats att, där inom viss lönegrad befattningar finnas uppförda under olika tjänstebestämmelser, inom ramen för sammanlagda antalet befattningar inom lönegraden företaga inbördes jämkningar av antalet befattningar i de olika grupperna. Detta bemyndigande har i första hand lämnats med hänsyn till att vissa arbetsuppgifter inom verket förutsatts kunna lösas antingen av ingenjörpersonal eller av merkantilt utbildad personal.

Lönegradsserie. Mot bakgrunden av vad ovan anförts ha de sakkunniga funnit det vara angeläget, att största möjliga överensstämmelse åvägbringas mellan å ena sidan lönegradsserien för hithörande personal och å andra sidan den för civil ingenjörpersonal tidigare förordade lönegradsserien. De sakkunniga föreslå, att 18, 21, 24 och 26 lönegraderna även här komma till användning. Däremot har 15 lönegraden, som intagits i lönegradsserien för civil ingenjörpersonal, icke här medtagits. Fullgörandet av arbetsuppgifter av mindre kvalificerad art än de, som avses skola åvila befattningshavare i 18 lönegraden, torde i stället böra anförtros åt kontorspersonal i 15 lönegraden (kontorsskrivare). Där arbetsuppgifternas art anses motivera inrättandet av befattningar i högre löneställning än 26 lönegraden, torde befattningarna böra uppföras som byrådirektörs- respektive driftdirektörsbefattningar.

Beträffande de olika befattningarnas inplacering i lönegrader med hänsyn till arbetsuppgifter och ansvar synas de för lönegradsplacering av ingenjörpersonalen uppställda principerna helt kunna följas.

Kompetenskrav. För fullgörande av de med förevarande befattningar förenade göromålen torde i allmänhet erfordras ett allmänt teoretiskt kunskapsmått i analogi med vad som kräves för ingenjörbefattning i motsvarande löneställning. Sålunda synes för befattning i 26 lönegraden böra fordras avgångsexamen från handelshögskola, akademisk examen eller en på avslutad gymnasieutbildning (studentexamen) byggd speciell fackutbildning. För befattningar i övriga lönegrader läser avgångsexamen från fackgymnasium (exempelvis handelsgymnasium) eller avlagd realexamen med efterföljande teoretisk fackutbildning av ej alltför ringa omfattning kunna anses tillfyllest.

Tjänstebenämningar. De sakkunniga ha funnit betydande svårigheter föreliggande vid valet av lämpliga tjänstebenämningar för ifrågavarande art av befattningar. Frågan har i olika sammanhang ingående diskuterats med representanter för såväl olika myndigheter som personalorganisationer. De sakkunniga ha efter övervägande av olika alternativ stannat för att förorda de exempelvis vid krigsmaterielverket och försvarets fabriksverk tillämpade tjänstebenämningarna, byggda på beteckningen assistent, även om denna benämning icke ur alla synpunkter kan anses fullt tillfredsställande. Erinras må, att benämningen assistent, stundom i förening med prefix av typen »inköps»-, kommit till användning såsom inom allmänna civilförvaltningen som vid de affärsdrivande verken.

De sakkunnigas förslag. I enlighet med det anförda föreslå de sakkunniga för här ifrågavarande personal följande lönegrads- och tjänstebenämningsserie:

<i>Centralmyndighet</i>	<i>Lönegrad</i>
Assistent	18
Byråassistent	21
Byråassistent	24
Förste byråassistent	26
<i>Lokalmyndighet</i>	
Assistent	18
Driftassistent	21
Driftassistent	24
Förste driftassistent	26

6. Kontorspersonal.

De befattningar, som behandlas under förevarande rubrik, förekomma inom försvaret i följande ordinarie och extra ordinarie lönegrader (i förekommande fall »högst»-lönegrader):

	<i>Lönegrad</i>
Skrivbiträde (MEo och Eo); telefonvakt (Eo); telefonvakt av 2:a klass (MEo)	2
Kontorsbiträde (A, MEo och Eo); telefonvakt (Eo); telefonvakt av 1:a klass (MEo)	4
Kanslibitråde (A, MEo och Eo)	7
Kontorist (MEo och Eo)	8
Förste kontorist (MEo och Eo)	10
Kansliskrivare (A, MEo och Eo)	11
Tygskrivare (Ca)	12
Kontorsskrivare av 2:a klass (MEo och Eo)	13
Registrator (Eo)	14
Kontorsskrivare av 1:a klass (MEo och Eo); kontorsskrivare (Eo) ..	15
Kontorsföreståndare (MEo); departementsskrivare (Ca)	17
Kontorsföreståndare (MEo)	18

Extra befattningar för kontorspersonal finnas i löneställningar, varierande mellan lönegraderna MEx 1—20 (motsvarande). För sådana befattningar ha, förutom de för hithörande extra ordinarie tjänster använda benämningarna, utnyttjats även andra tjänstebenämningar, såsom:

andre kontorsskrivare, arkivbiträde, assistent, avlöningskontorist, avlöningsuträk-nare, befattningshavare vid kortcentral, biträde, bokförare, dispositionsbokförare, expeditjonsbiträde, expeditjonsföreståndare, föreståndare för skrivcentral, förestån-derska för skrivbyrå, förrådsbiträde, förrådsbokförare, kalkylator, kassörska, kon-torschef, kontorsman, maskinskriverska, operatris, ransoneringsbiträde, redovis-

ningsbiträde, sekreterare, stenograf, tabellräknare, tidskrivare, tidskriverska, tygkontorist.

För biträdesbefattningar i kontorskarriären ha sedan en följd av år använts lönegraderna 2, 4, 7 och 11. Vid vissa myndigheter ha därjämte inrättats tjänster i 9 och 10 lönegraderna. Högre hithörande befattningar förekomma inom allmänna civilförvaltningen i 15 lönegraden, registratorsbefattningar därjämte i 14 lönegraden. 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga föreslogo för sin del, att differentieringen av de lägre tjänsterna begränsades till 2, 4, 7, 9 och 11 lönegraderna.

Inom de affärsdrivande verken tillämpas i lönegraderna över den 7:e en från allmänna civilförvaltningen delvis avvikande lönegradsserie, omfattande 8—12 och 15 lönegraderna. Behovet av befattningar i 9 lönegraden aktualiserades i samband med tjänsteförteckningssakkunnigas för affärsverken översyn och dylika tjänster inrättades även efter förslag av de sakkunniga.

Lönegradsserie. Lönegraderna 2, 4, 7, 9, 11 och 15, vilka således förekomma inom såväl allmänna civilförvaltningen som de affärsdrivande verken för egentliga kontorsbefattningar, synas de sakkunniga böra användas jämväl inom försvaret.

De sakkunniga ha vidare övervägt, huruvida icke den inom försvaret relativt ofta förekommande 13 lönegraden borde bibehållas i lönegradsserien. Då emellertid nämnda lönegrad icke förekommer för här avsedd personal vid den civila statsförvaltningen, har densamma ej medtagits i lönegradsserien. Vad beträffar registratorsbefattningen i 14 lönegraden, ha de sakkunniga icke velat föreslå någon ändring, även om skäl kunna tala för att ersätta densamma med 15 lönegraden.

Behov av befattningar i högre löneställning än 15 lönegraden i kontorsserien synes de sakkunniga icke föreligga. Till kontorspersonalen nu hänförliga befattningar såsom kontorsföreståndare i 17 och 18 lönegraderna samt departementsskrivare i 17 lönegraden torde — därest de prövas erforderliga för framtiden — böra hänföras till andra lönegradsserier, exempelvis de i II: 3 och II: 5 behandlade.

I förevarande sammanhang må framhållas, att inom den civila statsförvaltningen biträdesbefattningar i 2, 4, 7, 9 och 11 lönegraderna från början i regel förbehållits kvinnlig personal, under det att 8, 12 och 15 lönegraderna avsetts för manlig. Motsvarande förhållande torde, åtminstone tidigare, hava varit rådande inom försvaret, varvid 2, 4, 7 och 11 lönegraderna i regel förbehållits kvinnor, medan 8, 10, (12), 13, 15 och 17 lönegraderna kommit till användning för manlig personal. Denna differentiering efter kön kan emellertid numera icke anses överensstämmande med statsmakternas ståndpunkts-tagande i behörighetsfrågan.

Med avseende å användandet av 2 lönegraden inom kontorsserien må fram-

hållas, att denna lönegrad av 1944 års personalutredning (SOU 1946: 66) föreslagits skola bibehållas endast såsom rekryteringslönegrad på icke-ordinarie-stadiet. För försvarets del ha de sakkunniga i princip icke något att erinra mot en dylik anordning.

I förevarande sammanhang ha de sakkunniga till behandling upptagit även befattningar, avsedda för betjänande av telefonväxelanläggning. Telefonistpersonalen synes kunna hänföras till två kategorier, nämligen dels personal, som helt sysselsättes med telefonistgöromål, dels ock personal, som vid sidan av växelbordstjänst fullgör sedvanligt kontorsarbete. Befattningshavare tillhörande den sistnämnda kategorien synes böra inplaceras i lönegrad samt erhålla tjänstebestämmelse med tillämpning av de principer, som i det följande angivas för egentlig kontorspersonal. I fråga om den förstnämnda kategorien torde i princip samma löneställningar som för motsvarande personal vid telegrafverket böra komma till användning. De sakkunniga vilja emellertid ifrågasätta, huruvida icke löneställningarna för ifrågasvarande personal vid telegrafverket måste anses väl knappt tillräckliga. Härutinnan må erinras om vad 1944 års personalutredning uttalat i ämnet. De sakkunniga ha emellertid för telefonistpersonalen stannat för 2 och 4 lönegraderna. Där behov föreligger av högre befattning för denna personal — t. ex. befattning såsom föreståndare för telefonväxel, där ett större antal telefonister sysselsätts — bör 7 lönegraden kunna komma till användning.

De sakkunniga få slutligen framhålla såsom ett önskemål, att i större utsträckning än vad nu är fallet möjlighet till vidarebefordran beredes telefonistpersonalen inom den egentliga kontorspersonalserien.

Arbetsuppgifter. Det är enligt de sakkunnigas mening förenat med stora svårigheter att, om ock endast i princip, angiva arbetsuppgifterna för olika löneställningar för kontorsbefattningar. Från att ursprungligen ha omfattat relativt enhetliga skrivbiträdes- och kansligöromål har kontorsarbetet inom statsförvaltningen erhållit en synnerligen stor mångsidighet dels till följd av den statliga verksamhetens utvidgning till att omfatta nya områden av samhällslivet — framför allt de industriella och merkantila — dels ock genom den fortgående utvecklingen av kontorsarbetets organisation, teknik och hjälpmedel. Detta har i sin tur medfört en ökad specialisering av de på de enskilda befattningshavarna ankommande arbetsuppgifterna. Icke minst inom försvaret har denna utveckling gjort sig märkbar, särskilt under de senaste åren.

Det vill emellertid synas de sakkunniga, som om inom förevarande arbetsområde skulle kunna mot varandra avgränsas vissa grupper av arbetsuppgifter med hänsyn till deras beskaffenhet och de fordringar desamma ställa på personalens kompetens. En grupp av uppgifter, i det följande benämnd A, skulle därvid omfatta i huvudsak de ursprungliga arbetsuppgifterna, främst

skrivgöromål, sekreteraruppgifter, därmed sammanhängande expeditionella uppgifter samt, för högre löneställningar, ledning och övervakning av dylikt arbete. Hit torde även höra arbetsuppgifter, avseende handlingars registrering och expediering. En annan grupp, B, som också ganska klart kan avgränsas, innefattar arbetsuppgifter, sammanhängande med bokföringsarbete. Hit höra även arbetsuppgifter, vari delvis ingå vissa smärre kassörsuppgifter utan att dessa äro av den art, som i II: 3 behandlats. Till en tredje grupp, C, skulle kunna hänföras sådana speciella arbetsuppgifter, som betingas av att statsförvaltningen tillförts verksamhet av industriell och merkantil karaktär. Här avsedd personal sysselsättes huvudsakligen med utskrivning av blanketter, order, rapporter, sammanställningar o. d. samt med förande av statistik, övervakande och sammanställning av primäruppgifter härför, handhavande av kortsystem och andra moderna hjälpmedel för planeringsverksamhet, material- och materielredovisning, driftövervakning m. m. Påpekas bör dock, att här ej åsyftas personal, sysselsatt med tekniska arbetsuppgifter eller av vilken fordras tekniska kvalifikationer i egentlig mening. Dylik personal behandlas av de sakkunniga under II: 9.

Vad gruppen A beträffar, anse de sakkunniga 4 lönegraden böra — såsom ordinarie — komma till användning, då fråga är om rena skrivuppgifter och därmed sammanhängande enklare expeditionsgöromål. På befattningshavare tillhörande nämnda lönegrad skulle således ankomma att efter koncept verkställa utskrifter på skrivmaskin samt att efter formulär uppställa skrivelser. På befattningshavare i 7 lönegraden skulle ankomma självständigt handhavande av vissa registrerings- och andra expeditionella göromål, upprättande av enklare skrivelser enligt givna anvisningar, instruerande av annan skrivpersonal i förening med förmansställning i förhållande till lägre personal samt vid myndigheter, varest affärsverksamhet bedrives, verkställande av utskrifter efter diktat samt efter koncept i senare fallet jämväl på vanligare främmande språk. Befattning i 11 lönegraden — vid mindre kvalificerade göromål 9 lönegraden — föutsätter självständigt handhavande av expeditionsgöromål såsom förande av tjänstematrikel och personalregistrering, upphandling av kontorsmateriel m. m., förande av diskussionsprotokoll vid sammanträden samt utskrift av skrivelser efter diktat på vanligare främmande språk. Vidare synes 11 lönegraden böra utgöra normallönegrad för verksregistrator, under det att 14 lönegraden — därest densamma överhuvud taget skall bibehållas — synes böra komma till användning för mera kvalificerade registratorsbefattningar vid större verk. Vad slutligen angår 15 lönegraden bör denna ifrågakomma för befattning, varmed är förenad ledning av arbetet inom avgränsad kontorsorganisatorisk enhet, i vilken ingå befattningshavare med sinsemellan olikartade arbetsuppgifter.

I fråga om gruppen B torde 4 lönegraden böra ifrågakomma för befattningar, med vilka är förenat enklare bokföringsarbete och där på innehavaren

ankommer att efter tillhandahållet och förut behandlat primärmaterial och efter lämnade anvisningar, i förekommande fall med användande av bokföringsmaskiner och andra bokföringstekniska hjälpmedel, verkställa grundnoteringar, att upprätta sammanställningar eller fördelning av kostnadselement ävensom att utföra enklare bokföringsstatistiska göromål. Befattning i 7 lönegraden bör avses för i viss mån självständigt bokföringsarbete av begränsad omfattning, där arbetet sker efter mera generella anvisningar, ävensom sammanställning av enklare kalkyler. Likaså bör denna löneställning användas, där jämväl vissa kassagöromål äro förenade med befattningen utan att dessa äro av den omfattning, att särskild kassörstjänst bör ifrågakomma. Det närmaste ansvaret för det rutinmässiga handhavandet av bokföringsverksamheten och för lämnandet av anvisningar till den lägre personalen inom viss gren av bokföringen, exempelvis kalkylverksamhet, anslags- och dispositionsbokföring eller annan avräkningsbokföring, bör ankomma på befattning i 11 lönegraden eller — vid mindre kvalificerade göromål — 9 lönegraden. På dylik befattning torde kunna ankomma ansvaret för arbetet inom sådant verksamhetsområde, närmast under kameral befattning, där uppgifterna ej äro av särskilt kvalificerad karaktär. Samma löneställning bör, såsom i II: 3 angivits, även ifrågakomma för rena kassörstjänster. På befattning i 15 lönegraden slutligen bör ankomma att under kameral befattningshavare leda bokföringsverksamheten för större grupp av bokföringsuppgifter, exempelvis anslags- och dispositionsbokföring, huvud- och grundnoteringsbokföring eller kalkylverksamhet med för- och efterkalkyl, fakturering etc. Vid bokföringsverksamhet av mindre omfattning torde även ett sammanförande av flera sådana grupper av bokföringsarbete under en befattningshavare i 15 lönegraden kunna komma i fråga.

Gruppen C innefattar mera varierande arbetsuppgifter än de båda föregående, varför här i högre grad än i fråga om övriga slag av befattningar de angivna arbetsuppgifterna få betraktas endast såsom exempel. För 4 lönegraden torde arbetsuppgifterna böra innefatta rutinmässigt förande av register, kortsystem o. d. samt utskrivning av blanketter, tillverkningsorder, arbets-, material- och kalkylkort, meddelanden till kunder och leverantörer o. s. v. Till denna grupp av arbetsuppgifter torde jämväl höra handhavande av maskinella och andra liknande hjälpmedel för statistik, planering och dylikt. Befattning i 7 lönegraden bör avses för övervakning av registrerings- eller liknande verksamhet, där flera lägre befattningshavare sysselsättas med sådant arbete, samt för instruktion av ifrågavarande personal, liksom för handhavande av exempelvis vissa specialregister av större omfattning eller mångsidigare art. Härvid bör även uppgörande av regelmässiga eller särskilt begärda sammanställningar av uppgifter från tillgängliga register, planer o. d. förekomma. På dylik befattningshavare bör även kunna ankomma att med ledning av de utav vederbörande handhavda registren eller dylikt i sam-

band med inköps- och försäljningsverksamhet i enlighet med meddelade generella anvisningar lämna eller infordra uppgifter per telefon eller skriftligen.

För befattning i 11 lönegraden — vid mindre kvalificerade göromål 9 lönegraden — förutsättes härutöver även biträde vid handläggning av enklare inköps-, försäljnings- och liknande ärenden samt — där ärendena äro av rutinmässig art, exempelvis infordrande av kostnads- och andra deluppgifter eller liknande — självständig handläggning av ärendena. Slutligen bör 15 lönegraden i stor utsträckning avses för biträdande arbetsuppgifter ävensom i viss omfattning för självständiga göromål, där fråga är om merkantila, kontrollerande, inspekterande och liknande uppgifter, d. v. s. uppgifter av den art, som behandlats i II: 5. För uppgifternas art m. m. torde i tillämpliga delar därvid böra gälla vad som angivits för motsvarande lönegrad för personal under II: 4.

Kompetenskrav. För gruppen A torde, med hänsyn till göromålets art, kunskaper i svenska språket, motsvarande realexamen, böra utgöra minimikrav. Därutöver måste för samtliga befattningar fordras utbildning i maskinskrivning samt erfarenhet från sådana arbetsområden, som svara mot vad ovan anförts beträffande arbetsuppgifterna. För 7 lönegraden torde, där arbetsuppgifterna motivera detta, böra krävas visst stenografikunnande samt i vissa fall språkkunskaper, motsvarande realexamen, i något främmande språk. För befattning i 9 och högre lönegrad synes böra krävas det mått av allmänbildning, som realexamen eller normalskolekompetens skänker samt kännedom om statsförvaltning och näringsliv eller andra berörda delar av samhällslivet. Där arbetsuppgiften så kräver, torde för befattning i 11 lönegraden böra föreskrivas fullständigt stenografikunnande samt kunskaper i främmande språk motsvarande studentexamen eller normalskolekompetens.

I fråga om grupp B torde såsom minimikrav för befattning i 4 och 7 lönegraderna böra föreskrivas en på folkskola byggd fackutbildning i maskinskrivning och bokföring av för befattningen erforderlig art och omfattning jämte förtrogenhet med handhavandet av bokföringsmaskiner och andra tekniska hjälpmedel för bokföring. För befattningar i 9 och högre lönegrad bör med hänsyn till arbetsuppgifterna fordras fullständigare handelsutbildning, motsvarande genomgång av praktisk mellanskolas handelslinje.

Slutligen bör inom grupp C fordras för befattningarna från 4 lönegraden viss handelsutbildning och för befattningar från 11 lönegraden kunskap i svenska och främmande språk, åtminstone motsvarande realexamen. Därjämte bör för befattningar från 9 lönegraden erfordras en mot befattningarnas art svarande erfarenhet i statlig eller privat tjänst från industri- eller affärsområde. För samtliga befattningar från 4 lönegraden bör även fordras förtrogenhet med de tekniska hjälpmedel, som ifrågakomma för hithörande slag av arbeten.

Tjänstebenämningar. Nuvarande tjänstebenämningar för egentlig kontorspersonal — skrivbiträde, kontorsbiträde, kanslibitråde, kontorist, kansliskrivare och kontorsskrivare — äro enligt de sakkunnigas uppfattning, åtminstone där fråga är om befattningar vid exempelvis fabriker och liknande inrättningar samt befattningar, tillhörande ovannämnda grupper B och C, mindre lämpliga. 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga föreslogo även en serie, uteslutande byggd på kontorsbenämningarna. Denna serie skulle enligt de sakkunnigas mening i och för sig kunna vara att föredraga. Då emellertid frågan synes böra lösas i ett sammanhang för statsförvaltningen i dess helhet, ha de sakkunniga ansett sig böra avstå från att framlägga något positivt ändringsförslag. För registratorsbefattning bör nuvarande benämning alltjämt användas. För telefonistbefattningarna föreslå de sakkunniga benämningarna förste telefonist och telefonist.

De sakkunnigas förslag. För kontorspersonal vid försvaret föreslå de sakkunniga i enlighet med det anförda följande lönegrads- och tjänstebenämningsserier:

<i>Egentlig kontorspersonal</i>	<i>Lönegrad</i>
Skrivbiträde ¹	2
Kontorsbiträde	4
Kanslibitråde	7
Kontorist	9
Kansliskrivare	11
Registrator	14
Kontorsskrivare	15
 <i>Telefonistpersonal</i>	
Telefonist ¹	2
Telefonist	4
Förste telefonist	7

7. Arbetsledarpersonal.

De befattningar vid försvaret, som behandlas under förevarande rubrik, hänföras för närvarande till någon av lönegraderna 7, 10—12 samt 14—18, varvid lön kan utgå enligt löneplan Ca, Eo, MEo, Ex eller MEx; i vissa fall utgår arvode motsvarande avlöning enligt någon av nyssnämnda lönegrader. De ordinarie och extra ordinarie befattningarnas fördelning på lönegrader — i förekommande fall »högst»-lönegrader — och löneplaner framgår av efterföljande sammanställning:

¹ Rekryteringspersonal.

Lönegrad

Förman av 1:a klass (MEo); biträdande tvättförestånderska (Eo) ..	7
Arbetsförman av 2:a klass (MEo); tvättförestånderska (Eo)	10
Arbetsförman av 2:a klass vid truppförbands intendenturverkstad (MEo); förman (Eo)	11
Tyghantverkare av 2. klassen (Ca); mästare av 2. klassen (Ca); arbetsförman av 1:a klass (MEo); verkstadsförman (Eo); förman (Eo)	12
Tygverkmästare av 2. klassen (Ca); tyghantverkare av 1. klassen (Ca); mästare av 1. klassen (Ca); verkmästare av 2. klassen (Ca); mästare (MEo)	14
Verkstadsförman (Eo); tvättmästare (Eo)	15
Verkmästare av 2:a klass (MEo); avdelningschef vid intendenturför-råds bageriavdelning (MEo)	16
Tygverkmästare av 1. klassen (Ca); verkmästare av 1. klassen (Ca); verkmästare (Eo)	17
Verkmästare av 1:a klass (MEo); verkmästare (Eo)	18

I sammanställningen intagna befattningar för tvättpersonal finnas inrättade vid försvarets fabriksverk.

Befattningar för arbetsledande personal inom tryckningsverksamheten ha av de sakkunniga icke upptagits till närmare behandling med hänsyn till att tryckningsverksamheten inom statsförvaltningen för närvarande är under utredning. I avvaktan på ifrågavarande utredningsresultat synas befattningarna — i likhet med vad fallet är inom statsförvaltningen i övrigt — böra hänföras till 14 lönegraden under benämningen faktor.

Extra befattningar för arbetsledande personal finnas i löneställningar, varierande mellan lönegraderna MEx 7 —20 eller däremot svarande arvoden. För sådana befattningar ha, förutom de för hithörande extra ordinarie tjänster använda benämningarna, utnyttjats även andra tjänstebenämningar, såsom vägmästare o. s. v.

Den arbetsledande personalen är placerad till tjänstgöring vid försvarsgrensförvaltningarna, vid dessa myndigheter underställda förråd, verkstäder o. d., vid krigsmaterielverkets lokalförvaltningar, inom försvarets fabriksverk samt vid truppförband, örlogsvarv, kustartilleriförsvär o. s. v.

Lönegradsserie. De för den arbetsledande personalen inom försvaret tillämpade lönegraderna och tjänstebenämningarna skilja sig på flera punkter från de vid de affärsdrivande verken och inom allmänna civilförvaltningen förekommande. Åtskilliga av befattningarna ha konstruerats såsom extra ordinarie utan motsvarighet på den ordinarie löneplanen. Detta för försvaret karakteristiska förhållande har främst i fråga om arbetsledande personal — men även beträffande vissa andra befattningshavarkategorier vid för-

svaret — lett till användandet av lönegrader avvikande från de för den ordinarie personalen regelmässigt tillämpade i så måtto att icke-ordinarie befattningar i flera fall hänförts till högre löneställning än ordinarie tjänster med motsvarande arbetsuppgifter. Löneställningarna ha härigenom kommit att präglas av en viss oenhelighet de olika försvarsgrenarna emellan.

Såvitt de sakkunniga kunnat finna, framstå de för den arbetsledande personalen tillämpade löneställningarna i flera fall såsom alltför låga såväl vid jämförelse med löneställningarna för befattningar med likartade arbetsuppgifter och motsvarande ansvarsställning inom angränsande arbetsområden som — och måhända främst — i förhållande till underställd, merendels kollektivavtalsavlönad personal. Från myndigheternas och personalorganisationernas sida ha också i skilda sammanhang krav rests på en förbättring av löneställningen för olika arbetsledande befattningar, varvid framhållits, att avlöningsförmånerna för den arbetsledande personalen i lägre ställning oftast endast obetydligt överstege — i vissa fall understege — de underställda arbetarnas löner. Kraven på en revision av löneställningen för den arbetsledande personalen ha under de senare åren framträtt med ökad styrka i samma mån som arbetarpersonalen fått sina avtalsenliga lönevillkor successivt förbättrade i förhållandevis högre grad än den arbetsledande personalen i tjänstemannaställning, vilken i likhet med övriga statstjänstemän endast erhållit partiell kompensation för de inträffade levnadskostnadsökningarna. Vid genomförande av den vid innevarande års höstriksdag beslutade löne-regleringen för befattningshavare i statens tjänst m. fl. kommer visserligen relationen mellan den arbetsledande personalens och den kollektivavtalsanställda personalens lönevillkor att förändras. Alltjämt kommer emellertid enligt de sakkunnigas uppfattning en viss disproportion i lönehänseende att kvarstå, därest nuvarande lönegradsplaceringar bibehållas. En revision av löneställningarna för de lägre befattningarna för arbetsledande personal genom lönegradsuppflyttning synes därför ofrånkomlig.

De sakkunniga ha vid avvägningen av löneställningen för den arbetsledande personalen utgått dels från nuvarande löner för den kollektivavtalsavlönade personalen, dels ock från den lönenivå, som från och med den 1 juli 1947 träder i tillämpning för statstjänstemännen. Dessutom har i möjligaste mån hänsyn tagits till de för lönegradsplaceringen av likartade befattningar inom allmänna civilförvaltningen och de affärsdrivande verken tillämpade principerna. De sakkunniga få erinra, att vid affärsverken för närvarande för lönegradsplacering av arbetsledande personal utnyttjas 10—12 och 14—17 lönegraderna, varvid dock 14 lönegraden endast i mindre utsträckning kommit till användning. De sakkunniga ha funnit sig böra förorda, att såsom lägsta ordinarie lönegrader för arbetsledande personal — varmed de sakkunniga avse befattningshavare, vilka ha till uppgift att leda och fördela arbetet mellan dem direkt underställd, huvudsakligen kollektivavtalsanställd,

arbetarpersonal och vilka endast undantagsvis eller i instruktionssyfte själva deltaga i arbetet — utnyttjas 10 och 12 lönegraderna. — Ledamöterna Dahl och Helldén ha ansett 11 och 13 lönegraderna böra komma till användning i stället för 10 och 12 lönegraderna.

Såsom närmaste lönegrad över den 12:e användes för arbetsledande personal inom affärsverken i övervägande antalet fall 15 lönegraden. De sakkunniga ha i anledning härav funnit sig för försvarets del böra förorda, att närmast över 12 lönegraden utnyttjas 15 lönegraden. Det må härvid påpekas, att 14 lönegraden — ehuru denna lönegrad inom försvaret för närvarande regelmässigt ifrågakommer för lönegradsplacering av hithörande ordinarie befattningar — i viss utsträckning, då fråga är om icke-ordinarie personal, kommit till användning för förmanspersonal och icke för verkmästarpersonal.

Med avseende å valet av högre lönegrad än den 15:e är att märka, att vid statens järnvägar 16 och vid telegrafverket 17 lönegraden samt, ifråga om ordinarie befattningar, inom försvaret 17 lönegraden kommit till användning. Inom den mera utpräglade produktiva driften vid försvaret, såsom inom fabriksverket och vid örlogsvarven, användes emellertid 18 lönegraden, i förra fallet såsom enda löneställning för verkmästare och i senare fallet för den övervägande delen av dylika befattningshavare. De sakkunniga ha av vad som från såväl de berörda myndigheternas som personalens sida anförts bibragts den uppfattningen, att 17 lönegraden är otillräcklig för de mest kvalificerade arbetsledarna inom försvaret, och föreslå därför såsom högsta löneställning 18 lönegraden. — Ledamöterna Carlsson och Ström ha med hänsyn till att 17 lönegraden är den inom statsförvaltningen i allmänhet högsta förekommande lönegraden för arbetsledande befattningar ansett sig icke kunna tillstyrka, att en högre löneställning väljes.

Enligt de tidigare anförda allmänna principerna för lönegradsseriernas uppbyggnad lämnar lönegradsintervallen mellan 15 och 18 lönegraderna ej utrymme för användande av flera lönegrader.

Från såväl myndigheternas som personalorganisationernas sida ha i skilda sammanhang framförts önskemål om att befattningar för arbetsledande personal i högre lönegrad än den 18:e tillskapas. Såsom motiv härför har bland annat anförts, att arbetsuppgifternas art ansetts motivera inrättandet av befattningar i högre löneställning. I sådana fall har emellertid från vederbörande myndighets sida förutsatts, att för befattningarna skulle krävas avgångsexamen från tekniskt gymnasium eller liknande teknisk utbildning. I dessa fall synes det de sakkunniga naturligt, att i stället ingenjörbefattningar inrättas. — Ledamoten Dahl har i förevarande avseende ansett, att för mera kvalificerade arbetsuppgifter inom här avsedda arbetsområden bör tillskapas befattning såsom öververkmästare i 21 lönegraden.

Arbetsuppgifter. Beträffande de olika befattningarnas inplacering i lönegrader med hänsyn till arbetsuppgifter och ansvar synas i huvudsak följande principer kunna följas.

Till 12 lönegraden hänföras förmansbefattningar i egentlig verkstads- eller liknande drift, medan 10 lönegraden avses för förmansbefattningar inom andra verksamhetsområden.

Till 15 lönegraden hänföres arbetsledarbefattning för självständig arbetsavdelning, vari normalt ingår en eller flera förmän i lägre löneställning, ävensom arbetsledare för dylik arbetsavdelning av särskilt kvalificerad art, såsom verktygsavdelning, experimentverkstad, översyns- eller kontrollavdelning, utan att däri ingår andra arbetsledare.

I 18 lönegraden inplaceras befattningshavare, som normalt har sig underställda ett flertal arbetsavdelningar av sinsemellan ej fullt ensartad karaktär, med särskilda arbetsledare.

Kompetenskrav. För befattning i 10 lönegraden bör erfordras förfarenhet med de arbeten, som utföras av underställd personal, samt för befattning i 12 lönegraden grundlig yrkesutbildning samt praktisk förfarenhet i fråga om det arbete, som utföres på arbetsavdelningen. För befattningar i 15 och 18 lönegraderna bör regelmässigt erfordras beprövad erfarenhet från föregående tjänstgöring i arbetsledande ställning inom motsvarande eller likartat arbetsområde.

Ingenjörutbildning torde icke böra krävas av innehavare av befattning i någon av de nu angivna lönegraderna. Personal med sådan utbildning bör emellertid i konkurrens med övriga sökande kunna ifrågakomma till erhållande av här avsedda befattningar.

Tjänstebenämningar. De sakkunniga föreslå, att följande tjänstebenämningar användas för arbetsledarpersonalen, nämligen i 10 lönegraden förman, i 12 lönegraden driftförman, i 15 lönegraden verkmästare och i 18 lönegraden förste verkmästare.

Tjänstebenämningarna tyghantverkare och mästare böra enligt de sakkunnigas mening ej vidare tillämpas.

De sakkunnigas förslag. De sakkunniga föreslå i anslutning till det anförda användandet av följande lönegradsserie och tjänstebenämningar för arbetsledarbefattningarna:

	<i>Lönegrad</i>
Förman	10
Driftförman	12
Verkmästare	15
Förste verkmästare	18

8. Förrådspersonal.

De befattningar, som behandlas under förevarande rubrik, hänföres för närvarande till någon av löneplanerna Ca, Eo, MEo, Ex eller MEx. I vissa fall äro befattningshavarna kontraktsanställda. De ordinarie och extra ordinarie befattningarnas fördelning på lönegrader och löneplaner framgår av efterföljande sammanställning:

	<i>Lönegrad</i>
Förrådsman (MEo); förrådsman, tillika chaufför (MEo)	5
Förrådsman, tillika bilförare (MEo)	6
Förrådsvaktmästare (Ca, MEo); förman av 1:a klass vid förråd m. m. (MEo)	7
Arbetsförman av 2:a klass (MEo)	10
Förman (Eo)	11
Tygskrivare (Ca); förrådsmästare (MEo)	12
Tygförvaltare av 2. klassen (Ca); förrådsförvaltare (Eo)	15
Tygförvaltare av 1. klassen (Ca); signalförrådsförvaltare (Ca); ingenjörförrådsförvaltare (Ca); fortifikationskassör (Ca); förråds- förvaltare (Eo); materielförvaltare (MEo)	18

Extra befattningar för personal i förrådstjänst finnas i löneställningar, varierande mellan lönegraderna 5—18 eller däremot svarande arvoden. För sådana befattningar ha bland annat följande tjänstebenämningar kommit till användning: förman, förman av 1:a klass vid förråd, förrådsarbetare, förrådschef, förrådsföreståndare, förrådsförman, förrådsman, förrådsvaktmästare, lagerchef och lagerföreståndare.

I den nyss lämnade sammanställningen ha upptagits de civilmilitära beställningarna för tygskrivare. De sakkunniga få emellertid erinra, att tygskrivarna numera icke uteslutande ha förrådsförvaltande uppgifter. En del av tygskrivarna ha sålunda kommit att tagas i anspråk för rent kontorsmässiga uppgifter. I dessa senare fall torde tygskrivarna böra inordnas under i II: 6 angiven kontorspersonal.

Vid vissa centralmyndigheter finnas för närvarande inrättade befattningar, med vilka äro förenade förvaltningsuppgifter, avseende förrådshållningen vid underlydande lokala förvaltningsmyndigheter. Ifrågavarande befattningshavare, vilka regelmässigt rekryteras bland förvaltarpersonalen, intaga i huvudsak ställning som byråassistenter, varför kompetenskrav o. s. v. för dessa befattningar synas böra vara analoga med de, som i annat sammanhang angivits för viss personal med merkantila och kontrollerande uppgifter (II: 5). De sakkunniga ha i anledning härav icke upptagit dessa befattningar till behandling i förevarande sammanhang.

Förvaltningen av materielförråd av olika art och storlek utgör inom för-

svaret ett omfattande och ur såväl beredskaps- som ekonomisk synpunkt betydelsefullt arbetsområde. De inom ifrågavarande förvaltningsområde förekommande arbetsuppgifterna variera från sådana göromål som in- och utlämning, vård o. s. v. av materielen till ansvaret för materieluppbörden samt den ekonomiska förvaltningen — stundom omfattande medelsförvaltning jämväl för annan verksamhet — vid vederbörligt förråd. För fullgörande av de mindre kvalificerade göromålen ifrågakommer, förutom kollektivavtalsanställd arbetarpersonal samt värnpliktig personal, jämväl civilmilitär och civil tjänstemannapersonal i lägre löneställningar. De mera kvalificerade arbetsuppgifterna ankomma åter inom marinen och flygvapnet huvudsakligen på militära beställningshavare, inom armén på såväl militära som civilmilitära beställningshavare samt, exempelvis vid krigsmaterielverkets lokalförvaltningar, på civila tjänstemän. Övergångsvis upprätthållas vissa för civil personal avsedda befattningar vid krigsmaterielverkets lokalförvaltningar av civilmilitära beställningshavare.

Den till olika löneställningar mellan 5 och 18 lönegraderna hänfödda förrådspersonalen synes sålunda kunna uppdelas på två skilda kategorier, nämligen å ena sidan befattningshavare sysselsatta med egentligt förrådsarbete eller direkt ledning av sådant arbete och å andra sidan befattningshavare, på vilka ankomma mera kvalificerade förvaltningsuppgifter. Gränsen de båda kategorierna emellan är emellertid flytande och befördran sker i ett flertal fall från befattning hänförd till den ena kategorien till befattning i den andra. De sakkunniga ha i anledning härav funnit sig böra behandla förrådspersonalen i dess helhet i ett sammanhang.

Lönegradsserie. Förrådstjänsten har under de senaste decennierna väsentligt ökat till omfång och intager numera en långt mera framskjuten ställning inom försvarets förvaltningsorganisation än tidigare. Förrådsverksamhetens utökning har härvid varit såväl kvantitativ som kvalitativ genom den ökade anskaffningen av materiel överhuvud taget och genom tillkomsten av en mångfald nya materielslag. Denna utveckling har helt naturligt icke kunnat undgå att sätta sin prägel på arten av de arbetsuppgifter, som åvila den inom förrådstjänsten sysselsatta personalen. Förrådsförvaltarna ha på grund av det ökade arbetet med redovisning av materielen alltmera kommit att sysselsättas med rent kontorsarbete, varigenom de ej längre äro i stånd att i samma utsträckning som tidigare personligen leda och övervaka in- och utlämningen ur förråden samt vården av den förrådshållna materielen. Dessa arbetsuppgifter ha i stället måst i ökad omfattning överlåtas på den förvaltarna underställda förrådspersonalen. I betraktande av de stora ekonomiska värden, som den i försvarets förråd ingående materielen representerar, torde det vara ställt utom tvivel, att den lägre förrådspersonalen erhållit en mera ansvarsfull ställning än vad som tidigare varit fallet.

Den här antydda utvecklingen på förrådstjänstens område har från personalens sida vid upprepade tillfällen åberopats till stöd för krav på en förbättring i avlöningsvillkoren. Härvid har pekats icke blott på de vidgade arbetsuppgifter och det utökade ansvar, som pålagts personalen, utan även på den i jämförelse med förrådsarbetarnas villkor ogynnsamma ställning, som befattningshavarna intaga.

I underdånig slutrapport den 13 december 1945 har statens organisationsnämnd — i anslutning till viss vid Älvsborgs regemente bedriven försöksverksamhet — hemställt bland annat, att chefen för armén måtte bemyndigas att i samarbete med försvarets centrala organisationskommitté genomföra i rapporten föreslagen organisationsändring vid sagda regemente samt efter hand vid övriga infanteriregementen. Förslaget innebär bland annat viss omorganisation av förrådsverksamheten vid regementena, medförande en kvalitativ ökning av förrådspersonalens arbetsuppgifter. Ifrågavarande förslag, som av chefen för försvarsdepartementet anmälts för riksdagen (proposition 1946: 120), har i princip vunnit statsmakternas gillande.

De sakkunniga ha vid övervägande av frågan om lämplig löneställning för förrådspersonalen vid vissa truppförband utgått från den av organisationsnämnden tänkta organisationen. De sakkunnigas förslag i förevarande del är sålunda giltigt endast i den mån nyssnämnda omorganisation kommer till stånd.

Såvitt de sakkunniga kunnat finna, äro de för den lägre förrådspersonalen tillämpade löneställningarna för låga. De sakkunniga föreslå, att såsom lägsta lönegrad för förrådspersonal 6 lönegraden kommer till användning. För i egentlig mening arbetsledande personal inom förrådsverksamheten föreslå de sakkunniga i enlighet med vad som under II: 7 anförts beträffande arbetsledarpersonalen användandet av 10 lönegraden. Beträffande övriga nu för lönegradsplacering av förrådspersonal allmänt utnyttjade lönegrader — 12, 15 och 18 — ha de sakkunniga icke funnit skäl föreslå någon ändring.

Ledamoten Dahl har på förevarande punkt avgivit särskilt yttrande. Ledamoten Helldén har åberopat vad försvarsverkens civila personals förbund i särskilt uttalande till betänkandet anført rörande förrådspersonalen.

Arbetsuppgifter m. m. För de olika befattningarnas lönegradsplacering med hänsyn till arbetsuppgifter och ansvar synas i huvudsak följande principer kunna tjäna till ledning.

I 6 lönegraden inplaceras befattningshavare, som huvudsakligen utför egentligt förrådsarbete men som därjämte har att bland annat instruera i förrådsverksamheten sysselsatt värnpliktig personal rörande arbetsuppgifternas utförande. Till 10 lönegraden hänföres, enligt liknande grunder, som angivits i II: 7, befattningshavare, vilka ha till uppgift att leda och fördela

arbetet mellan dem direkt underställd personal och vilka endast undantagsvis eller i instruktionssyfte själva deltaga i arbetet.

Till 12 lönegraden hänföras dels befattningshavare, som svarar för förvaltningen av mindre, huvudsakligen av likartad materiel bestående förråd eller förråd där ekonomisk förvaltning i egentlig mening ej förekommer, dels ock befattningshavare, på vilken förutom rent arbetsledande arbetsuppgifter ankommer att biträda befattningshavare i högre löneställning vid handläggning av mera kvalificerade förvaltningsärenden.

Förvaltarbefattning, med vilken är förenad uppbördsmanansvar för sådant förråd, där personal under särskild arbetsledare regelmässigt sysselsättes, där in- och utlämning av materiel regelbundet äger rum och där utöver materielförvaltning jämväl medelsförvaltning förekommer, synes normalt böra inplaceras i 15 lönegraden. Förvaltarbefattning vid förråd av större omfattning och komplicitet synes böra hänföras till 18 lönegraden.

Kompetenskrav. För befattning i 10 lönegraden bör fordras förfarenhet i fråga om de arbeten, som utföras av underställd personal. För civilmilitära förvaltarbeställningar i 12—18 lönegraderna torde de för närvarande gällande kompetenskraven böra även framdeles tillämpas. Samma kompetenskrav synas vidare böra gälla i de fall civilmilitär personal prövas kunna ifrågakomma för civil förvaltarbefattning, exempelvis vid ammunitions- eller tygförråd. För civil befattningshavare torde för erhållande av förvaltarbefattning i 12—18 lönegraderna fackutbildning av för befattningen lämplig art och omfattning, i förening med grundlig erfarenhet från annan tjänst i liknande verksamhet, vara tillfyllest. Befattningar i 12 lönegraden synas regelmässigt böra rekryteras bland den arbetsledande förrådspersonalen, det fast anställda underbefälet samt underofficerare på aktiv stat.

Tjänstebenämningar. För befattningar i 6 och 10 lönegraderna förordas de sakkunniga tjänstebenämningarna förrådsman och förrådsförman samt för befattning i 12 lönegraden den såväl inom försvaret som inom statsförvaltningen i övrigt för viss personal i denna löneställning förekommande tjänstebenämningen förrådsmästare. För befattningar i 15 och 18 lönegraderna förordas tjänstebenämningarna förrådsförvaltare respektive förste förrådsförvaltare.

De sakkunnigas förslag. I anledning av vad sålunda anförts förordas de sakkunniga följande lönegradsserie och tjänstebenämningar för förrådspersonal:

	<i>Lönegrad</i>
Förrådsman	6
Förrådsförman	10
Förrådsmästare	12
Förrådsförvaltare	15
Förste förrådsförvaltare	18

9. Teknisk biträdespersonal.

Hithörande befattningar vid försvaret förekomma för närvarande såsom extra ordinarie i följande lönegrader (i förekommande fall »högst»-lönegrader):

	<i>Lönegrad</i>
Tekniskt biträde (Eo); skrivbiträde, tillika kartritare (MEo)	4
Tekniskt biträde (Eo, MEo); laboratoriebiträde (MEo)	7
Tekniskt biträde (Eo)	9
Tekniskt biträde (Eo)	10
Ritare av 2:a klass (MEo)	11
Ingenjörbiträde (Eo)	12

Såsom extra eller medelst kontrakt anställda finnas dessutom befattningar för arbetsstudieman, ingenjör, kartriterska, kontrollantbiträde, kopist, laboratoriebiträde, ljuskopieringsbiträde, provrumsbiträde, ritbiträde, ritkontorsbiträde, tekniskt biträde, o. d.

Vid sidan av personal, sysselsatt med normala kontorsuppgifter, har såsom biträden åt ingenjörpersonal ävensom åt annan personal med likartade tekniska och vetenskapliga uppgifter under de senare åren inom försvaret och även inom statsförvaltningen i övrigt en helt ny befattningshavargrupp framvuxit. Denna utveckling har gjort sig märkbar framför allt inom industriell och därmed sammanhängande teknisk samt administrativ verksamhet men även inom viss specialbetonad teknisk verksamhet, såsom exempelvis väderlekstjänst, fotografitjänst m. m. Den här avsedda personalen har att inom ritkontor, laboratorier, fabrikskontor o. d. handhava rutinmässiga uppgifter av speciell karaktär, för vilka utöver viss förfarenhet i allmänna kontorsgöromål fordras teknisk erfarenhet, kunnande i tekniskt rutinarbete, materielkännedom och erfarenhet i handhavande av de tekniska hjälpmedel, som komma till användning. Däremot är hit ej att hänföra personal, som själv utför produktivt arbete i fabriker, experimentverkstäder etc. eller som leder sådant arbete, ej heller egentlig ingenjörpersonal, d. v. s. personal i befattningar, för vilka fordras ingenjörutbildning. Däremot torde de högre av de här ifrågakvarande befattningarna i viss mån utgöra rekryteringsunderlag till den lägsta ingenjörgraden.

Lönegradsserie. Inom försvarets fabriksverk — som torde vara den myndighet, inom vilken befattningar av nu ifrågakvarande typ först kommit till mera allmän användning — tillämpas för närvarande för befattningarna en lönegradsserie, omfattande lönegraderna 7, 10, 11 och 12. Vid krigsmaterielverket tillämpas en serie, omfattande 4, 7, 9 och 12 lönegraderna. Inom all-

männa civilförvaltningen återfinnas motsvarande befattningar inom följande lönegrader: 4 (ritbiträde, tekniskt biträde), 5 (fotograf), 6 (laboratoriebiträde), 7 (frökontrollbiträde, kartbiträde, laboratoriebiträde, ritbiträde, ritare, tekniskt biträde), 9 (laboratoriebiträde), 11 (förste laboratoriebiträde, laboratoriebiträde, förste ritare, ritare), 12 (laboratorieassistent). Inom de affärsdrivande verken förekommer befattning såsom kopist i 11 lönegraden men i övrigt icke några jämförliga tjänster. I viss utsträckning torde därjämte kontorsbenämningarna ha kommit till användning inom allmänna civilförvaltningen på samma sätt som inom försvaret för befattningar med tekniska uppgifter. Gränsen mellan de tekniska biträdesbefattningarna och de i II:6 behandlade kontorsbefattningarna av typ C är därför flytande. Icke minst med hänsyn härtill synas goda skäl förefinnas för att samma lönegrader — 4, 7, 9 och 11 — här komma till användning som inom kontorsserien.

I den mån högre befattningar av här avsedd art anses erforderliga, torde 15 lönegraden närmast böra komma till användning. Befattning, varmed äro förenade ingenjöruppgifter, synes härvid böra inrättas såsom biträdande ingenjör (jfr II:4). För bestridande av göromål innefattande laboratorieuppgifter bör avses befattning för laborant (jfr II:20). Fall kunna emellertid även tänkas förekomma, där nyss angivna benämningar icke täcka de med befattningarna förenade göromålen. Emellertid torde sådana befattningar icke för närvarande finnas, bortsett från viss befattning inom marinen med arbetsuppgifter närmast motsvarande dem, som åvila kartograf vid sjökartverket. — Det torde få förutsättas, att dylika befattningar inrättas allt efter uppkommande behov. Därest behov av än högre befattning av förevarande art skulle uppkomma, torde närmast högre lönegrad eller lönegrader inom vederbörliga serier böra komma till användning.

Arbetsuppgifter. Arbetsuppgifternas art torde i princip framgå av det ovan sagda. Arbetet är således i huvudsak förlagt till ritkontor, laboratorier, mät- rum o. d. Den lägsta lönegraden bör ifrågakomma för rent rutinmässiga arbetsuppgifter. Närmast torde uppgifterna motsvara de för befattning i 4 lönegraden inom kontorsserien förekommande. I flertalet fall torde arbetsuppgifterna även till sin art stå kontorsarbetet mycket nära. Lönegrad 7 torde böra avses för enklare slag av ritarbeten (kopiering), för rutinmässigt, enklare provnings- och analysarbete på laboratorier, för mät- och observationsarbete, för räknande observationsarbete samt för sammanställning, numerisk och grafisk, av mät- eller analysresultat. Rutinmässiga avsyningsarbeten av enstaka mått eller rörande enstaka kvalitetsfordringar böra även kunna ankomma på befattning i denna löneställning. Lönegrad 11 — vid mindre kvalificerat arbete 9 lönegraden — slutligen bör ifrågakomma för mera självständigt arbete, såsom ritarbete, innebärande uppritning efter måttskisser o. d., rutinmässigt beräkningsarbete från provnings- eller analysresultat. I

fabrikdrift torde på befattning i 11 lönegraden även kunna ankomma enklare rutinkontroll, framför allt som biträde åt ingenjör såsom kontrollant. Befattning i 11 lönegraden torde vidare kunna tillämpas i fråga om föreståndare för vissa smärre rutinlaboratorier, mätplatser o. d.

Kompetenskrav. För befattning i 4 lönegraden torde böra fordras genomgång av praktisk yrkes- eller verkstadsskola (motsvarande) samt en allmänbildning i fråga om åtminstone modersmål och matematik motsvarande realexamen. I befattningar i de högre lönegraderna torde ett visst språkkunnande, motsvarande realexamen, böra fordras med hänsyn till användandet av utländska handlingar, handböcker och tabeller. Likaså erfordras här en åtminstone praktisk teknisk utbildning på befattningens arbetsområde, förvärvat under tidigare praktik. För 9 och 11 lönegraderna torde något slag av teoretisk-teknisk utbildning få betraktas som önskvärd — om ock icke i samtliga fall nödvändig — detta icke minst med hänsyn till möjligheterna av befordran till högre befattning. Dylig teknisk utbildning, innefattande även ingenjörutbildning, torde numera utan större svårigheter kunna förvärvas under anställningen i lägre lönegrader.

Tjänstebenämningar. Ehuru tjänstebenämningar bestående av två ord framstå såsom otympliga, ha de sakkunniga icke kunnat finna en bättre tjänstebenämning för de lägre av de här avsedda befattningarna än tekniskt biträde. Denna benämning torde i allmänhet väl täcka arbetsuppgifterna och har dessutom vunnit relativt stor spridning. För 4 lönegraden kunde med hänsyn till den ofta obetydliga skillnaden i arbetsuppgifter benämningen kontorsbiträde ifrågakomma. Då emellertid denna benämning i vissa fall kan vara missvisande, ha de sakkunniga stannat för en och samma benämning för befattning i såväl 4 som 7 lönegraden. För befattningar i 9 och 11 lönegraderna förorda de sakkunniga benämningen tekniker.

De sakkunnigas förslag. De sakkunniga föreslå således följande lönegradserie och tjänstebenämningar för teknisk biträdespersonal:

	<i>Lönegrad</i>
Tekniskt biträde	4
Tekniskt biträde	7
Tekniker	9
Tekniker	11

10. Maskinistpersonal.

Hithörande befattningar äro för närvarande såsom ordinarie eller extra ordinarie hänförda till följande lönegrader:

	<i>Lönegrad</i>
Eldare av 2:a klass (MEo)	5
Eldare av 1:a klass (MEo); eldare av 1:a klass, tillika reparatör (MEo); maskinist (MEo)	6
Eldare av 1. klassen (Ca)	7
Biträdande maskinist (MEo); maskinist (MEo); maskinist av 2:a klass (MEo)	8
Maskinist (MEo)	10
Fortmaskinist (Ca); maskinist (Ca, MEo)	12
Övermaskinist (Ca)	15

Dessutom finnas befattningar för eldare i MEx 3, 4, 7 och 8, kaserneldare (eldare av 2:a klass) i MEx 5, eldare av 1:a klass i MEx 6 och 7, förste eldare i MEx 6 samt eldare och maskinister anställda mot kontrakt.

Lönegradsserie. Statens organisationsnämnd har den 27 juni 1946 framlagt utredning angående eldnings-, underhålls- och reparationstjänsten vid försvarsväsendets ång- och värmecentraler, varvid ställning tagits till frågorna om löneställningar, arbetsuppgifter och kompetenskrav för hithörande personal. Därvid har föreslagits följande lönegradsserie:

	<i>Lönegrad</i>
Reparatör; reparatör, tillika värmeledningsskötare ...	7
Förste reparatör; förste reparatör, tillika värmeledningsskötare	8
Maskinist	9
Maskinist	11
Maskinmästare	13
Maskinmästare	15
Övermaskinist	17

Eldarpersonalen har av organisationsnämnden förutsatts skola vara kollektivavtalsanställd.

Inom de sakkunniga har i princip enighet rått därom, att här ifrågavarande lönegradsserie helst borde anknytas till de av de sakkunniga i andra sammanhang förordade serierna för arbetsledare respektive hantverkarpersonal. Ledamöterna Carlsson och Norberg ha emellertid med hänsyn till att den av organisationsnämnden föreslagna lönegradsserien från och med 9 till

och med 15 lönegraderna överensstämmer med den nyligen för de statliga sinnessjukhusen fastställda lönegradsserien ansett sig förhindrade att nu upptaga frågan om löneställningarna till omprövning ur andra synpunkter än dem som organisationsnämnden härutinnan företrätt, dock att de av organisationsnämnden till 8 och 7 lönegraderna hänfödda reparatörsbefattningarna ansetts böra sammanföras till en enda lönegrad, den 7:e. Ledamoten Ström har — med uttalande av sin principiella anslutning till den av ledamöterna Carlsson och Norberg intagna ståndpunkten — åberopat vad försvarets civilförvaltning i yttrande över organisationsnämndens förslag anfört. Ledamoten Dahl har på förevarande punkt hänvisat till det av honom avgivna särskilda yttrandet. Ledamoten Helldén har åberopat vad som från försvarsverkens civila personals förbund i särskilt uttalande anförts i förevarande hänseende. Ordföranden Ödeen har — ehuru en lönegradsserie omfattande reparatörer i 6 och 8, maskinister i 10 och 12 samt maskinmästare i 15 och 17 lönegraderna synts honom vara den i princip mest lämpliga — likväl anslutit sig till den av ledamöterna Carlsson och Norberg företrädde meningen, varför de sakkunnigas majoritet således stannat för att förorda en lönegradsserie omfattande 7, 9, 11, 13, 15 och 17 lönegraderna.

Tjänstebenämningar. I fråga om tjänstebenämningarna föreslås beteckningen reparatör i 7 lönegraden samt i övrigt de av organisationsnämnden förordade benämningarna.

De sakkunnigas förslag. De sakkunniga föreslå således för maskinistpersonal följande lönegradsserie och tjänstebenämningar:

	<i>Lönegrad</i>
Reparatör	7
Maskinist	9
Maskinist	11
Maskinmästare	13
Maskinmästare	15
Övermaskinist	17

II. Hantverkarpersonal.

Inom försvaret finnas — liksom inom statsförvaltningen i övrigt — inrättade särskilda tjänstemannabefattningar för hantverkare och andra yrkesarbetare. De befattningar vid försvaret, som härvid i första hand avses, äro för närvarande hänfödda till endera av löneplanerna Ca, MEO och Eo. Befattningarnas fördelning på lönegrader och löneplaner framgår av efterföljande sammanställning:

Snickare (MEo)	5
Bokbindare (MEo); kopist (MEo); litograf (MEo); offsettryckare (MEo); reproduktionsfotograf (MEo); typograf (MEo); vallmästare (MEo)	6
Montör (Ca, MEo); biträdande montör (MEo); radioreparatör (MEo); reparatör (MEo); snickare (MEo)	7
Bokbinderiföreståndare (MEo); offsettryckare (MEo); trädgårdsmästare (MEo)	8
Elektriker (MEo)	10
Förste montör (Ca, MEo, Eo)	12

Utöver de sålunda angivna befattningarna finnas för närvarande vissa hithörande extra befattningar samt befattningar förenade med arvode. Förutom de för de ordinarie och extra ordinarie tjänsterna tillämpade benämningarna ha för de extra befattningarna utnyttjats tjänstebenämningarna reparatör, vapenreparatör, radiomontör o. s. v. ävensom i vissa fall tekniskt biträde. (Huvuddelen av de för närvarande förefintliga befattningarna med benämningen tekniskt biträde tillhöra emellertid den befattningskategori, som behandlas i II: 9.)

Lönegradsplaceringarna för den inom försvaret sysselsatta tryckeri- och bokbinderipersonalen ha fastställts genom beslut av 1945 års riksdag. Föredragande departementschefen anförde därvid (propositionen 1945:170), att till ifrågavarande personal lön borde utgå enligt kollektivavtal, om så befundes lämpligt. Av skäl, som de sakkunniga tidigare vid behandlingen av frågan om avgränsningen mellan tjänstemanna- och kollektivavtalsanställning närmare berört, ha de sakkunniga i förevarande sammanhang upptagit frågan om löneställningen för här avsedda befattningar med utgångspunkt från den nu tillämpade anställningsformen.

Samtliga i förevarande kapitel behandlade befattningar karakteriseras därav, att personalen — även om vederbörande huvudsakligen sysselsättes med manuellt arbete — i viss utsträckning äger efter eget bedömande disponera sin arbetstid samt har att jämförelsevis självständigt taga ställning till frågan om ett visst arbetes behövlighet ävensom sättet, omfattningen och tiden för dess utförande.

Lönegradsserier. Vid valet av lönegradsserier för hithörande personal ha de sakkunniga tagit hänsyn till dels det för den kollektivavtalsavlönade personalen i motsvarande fack nu gällande löneläget, dels ock den för statstjänstemännen vid innevarande års höstriksdag beslutade nya lönenivån. De sakkunniga ha härvid funnit lägre löneställning än enligt 6 lönegraden knappast kunna ifrågakomma för hithörande personal. Sistnämnda lönegrad synes inom allmänna civilförvaltningen regelmässigt komma till användning för

befattningar av ifrågavarande art. Såsom närmaste lönegrad över den 6:e förorda de sakkunniga 8 lönegraden samt i de fall, där högre löneställningar prövas erforderliga, 10 och 12 lönegraderna. Härigenom vinnes i sistnämnda lönelägen överensstämmelse med den för arbetsledarbefattningarna föreslagna lönegradsserien, vilket synes ändamålsenligt, enär i viss utsträckning — i samband med befordran eller annorledes — övergång äger rum mellan de olika arbetsområdena. För en parallellitet lönegradsserierna emellan talar vidare, att kompetenskrav och ansvarsställning synas vara nära överensstämmande för å ena sidan hithörande befattningar i de högre lönegraderna och å andra sidan de lägre arbetsledarbefattningarna. — Ledamoten Dahl har ansett, att lönegraderna 8 och 10 borde användas som bottenlönegrader i förevarande lönegradsserie.

Den för hithörande befattningar sålunda förordade lönegradsserien — omfattande 6, 8, 10 och 12 lönegraderna — skiljer sig från den lönegradsserie — omfattande 7, 8, 9 och 13 lönegraderna — för reparatör- och montörpersonal, som av statens organisationsnämnd i dess den 27 juni 1946 framlagda utredning angående eldnings-, underhålls- och reparationstjänsten vid försvarsväsendets ång- och värmecentraler förordats. Av skäl, som tidigare anförts, anse emellertid de sakkunniga, att intill varandra liggande lönegrader ej böra komma till användning i en och samma lönegradsserie. Vidare ha de sakkunniga icke funnit skäl föreligga för ett frångående av de för närvarande för förste montör och elektriker tillämpade 12 och 10 lönegraderna.

I detta sammanhang må vidare framhållas, att utnyttjandet av 8 lönegraden för inplacering av här avsedda befattningar synes lämpligt med hänsyn därtill, att ifrågavarande befattningar i viss utsträckning torde komma att rekryteras från det stamanställda underbefälet samt att 1946 års manskapslöneutredning i sitt den 20 december 1946 avgivna betänkande med förslag angående lönereglering för fast anställt manskap vid försvaret m. m. (SOU 1946: 95) förordat, att överfurirerna hänföras till en löneställning motsvarande nuvarande 8 lönegraden.

Arbetsuppgifter. De under förevarande avsnitt behandlade befattningarna kunna, med hänsyn till de fackområden, inom vilka de olika arbetsuppgifterna falla, i princip uppdelas på tre grupper, nämligen hantverkarpersonal, mekanikerpersonal och montörpersonal.

Till hantverkarpersonal hänföras snickare, trädgårdsmästare, vallmästare o. s. v. Vid en och samma myndighet finnas i regel endast enstaka dylika befattningar inrättade. På befattningarna torde regelmässigt ankomma arbetsuppgifter i samband med reparation, underhåll och vård av byggnader, inredningar eller yttre anläggningar. Mekanikerpersonalen — omfattande befattningar av typen motormekaniker, flygmekaniker, vapenmekaniker o. s. v. —

torde i allmänhet avses för monterings- och reparationsarbeten i fråga om fordon, maskiner och vapen. Med montörbefattningarna slutligen torde huvudsakligen följa arbetsuppgifter avseende reparation och underhåll av ledningsanläggningar av olika art, såväl elektriska som rörledningar. Till sistnämnda kategori böra förutom montörer, elektriker o. s. v. hänföras befattningar, på vilka ankomma göromål avseende reparation och underhåll av radiomateriel, såsom radioreparatörer, radiomontörer o. s. v.

Beträffande de olika befattningarnas inplacering i lönegrader med hänsyn till arbetsuppgifter och ansvar synas i huvudsak följande principer kunna följas.

Till 6 lönegraden hänföres befattningshavare, på vilken ankommer mindre självständiga arbetsuppgifter eller vilken biträder befattningshavare i högre löneställning vid arbetsuppgifternas fullgörande. I 8 lönegraden inplaceras befattningshavare, på vilken ankommer mera självständiga arbetsuppgifter samt befattningshavare, som — utan att vara arbetsledare i den mening de sakkunniga i II:7 angivit — i vissa hänseenden intager förmansställning gentemot tjänstemannapersonal eller militär personal samt i viss utsträckning har att instruera sådan personal rörande arbetsgöromålens utförande.

Till 10 lönegraden hänföres befattningshavare med arbetsledande uppgifter, vilken intar förmansställning i förhållande till någon eller några befattningshavare i lägre löneställning. I 12 lönegraden — vilken lönegrad endast undantagsvis torde böra komma till användning för hithörande personal — bör slutligen inplaceras befattningshavare i utpräglat självständig ställning, vilken har att ansvara för underhåll av större anläggning, samt befattningshavare, som har sig underställd större personalstyrka.

Kompetenskrav. För de till 6 och 8 lönegraderna hänförda befattningarna torde kvalificerat yrkeskunnande — grundat på längre erfarenhet i civil eller militär tjänst — inom vederbörligt fackområde böra krävas. För de i 10 och 12 lönegraderna inplacerade befattningarna synas i princip de kvalifikationskrav, som angivits för arbetsledarbefattningar i motsvarande löneställning, böra gälla.

Tjänstebenämningar. I fråga om hantverkarna förorda de sakkunniga tjänstebenämningarna hantverkare och förste hantverkare för befattningar i 6 respektive 8 lönegraden. För denna personalkategori torde befattningar i högre löneställningar icke vara erforderliga annat än då fråga är om befattningar för arbetsledande personal i egentlig mening, i vilket fall tjänstebenämningen förman bör komma till användning. I de fall, där benämningen hantverkare ej synes fullt adekvat, torde undantagsvis annan benämning — exempelvis trädgårdsmästare — böra tillämpas. Tjänstebenämningen vallmästare ha de sakkunniga ansett böra slopas. Befattningen bör

i stället — såsom även fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningen (SOU 1945:65) föreslagit — upptagas såsom trädgårdsmästare i 8 lönegraden. För hithörande personal, sysselsatt inom försvarets tryckningsverksamhet, synas, där tjänstemannaanställning ifrågakommer, tjänstebenämningarna bokbindare och tryckare böra användas i 6 lönegraden, med tillägg av prefixet »förste» för befattningar i 8 lönegraden.

Med avseende å mekanikerpersonalen förorda de sakkunniga tjänstebenämningarna biträdande mekaniker, mekaniker och förste mekaniker för befattningar i 6, 8 och 10 lönegraderna. De sakkunniga få i detta sammanhang erinra, att 1944 års manskapsutredning i sitt betänkande angående åtgärder för att begränsa antalet kontraktsanställt manskap inom krigsmakten (SOU 1946:7) bland annat föreslagit inrättande av ett stort antal för mekaniker avsedda civilmilitära beställningar med tjänstebenämningen tekniker. Sagda tjänstebenämning synes emellertid icke böra komma till användning för hithörande personal. För ifrågavarande befattningar torde i stället den här föreslagna tjänstebenämningen mekaniker i förening med prefixet »armé»- respektive »flyg»- vara lämplig.

För montörpersonalen förorda de sakkunniga slutligen — i huvudsaklig överensstämmelse med vad som nu gäller — tjänstebenämningen montör i 8 och 10 lönegraderna, med tillägg av prefixet »förste» i 12 lönegraden. Befattning i 6 lönegraden torde ej böra ifrågakomma för här avsedd personal. De sakkunniga få i detta sammanhang erinra, att statens organisationsnämnd för montörpersonalen förordat tjänstebenämningarna elektriker och förste elektriker för befattningar i 9 respektive 13 lönegraden. De sakkunniga ha emellertid på anförda skäl stannat för att för ifrågavarande befattningar förorda montörbenämningen.

De sakkunnigas förslag. I anledning av vad sålunda anförts förorda de sakkunniga för hithörande personal följande lönegrader och tjänstebenämningar:

<i>Egentlig hantverkarpersonal</i>	<i>Lönegrad</i>
Hantverkare	6
Förste hantverkare	8

Anm.: I 8 lönegraden inplaceras även befattningar med benämningarna trädgårdsmästare, förste bokbindare och förste tryckare samt i 6 lönegraden befattningar med benämningarna bokbindare respektive tryckare.

Mekanikerpersonal

Biträdande mekaniker	6
Mekaniker	8
Förste mekaniker	10

Anm.: För civilmilitära beställningar tillfogas prefixet »armé»- respektive »flyg»-.

<i>Montörpersonal</i>	<i>Lönegrad</i>
Montör	8
Montör	10
Förste montör	12

12. Sjukvårdspersonal.

Inom försvaret finnas till sjukvårdspersonal hänförliga befattningar upptagna i följande lönegrader (i förekommande fall »högst»-lönegrader):

	<i>Lönegrad</i>
Sjukvårdsbiträde (armén, marinen)	d
Baderska	c
Barnsköterska	a
Tandsköterska	2
Sjukvårdsbiträde (flygvapnet)	3
Sjukbesökare (marinen); tandläkarbiträde; tand- sköterska	4
Assistentsköterska	5
Tandsköterska	6
Sjukvårdsförmän (flygvapnet)	7
Sjuksköterska; sjukgymnast	7
Husmoder	9
Sjuksköterskeinspektris	15

Av ifrågavarande befattningar äro endast vissa sjuksköterskebefattningar i 7 lönegraden uppförda såsom ordinarie (å A-planen). Övriga hithörande befattningar — med undantag av inspektrisbefattningen samt vissa sjuksköterskebefattningar, vilka avlönas enligt Eo-löneplanen — hänföras till löneplan MEO eller MV. Därutöver finnas såsom extra anställda tandsköterska, första tandsköterska och tandläkarbiträde i MEx 1, tandsköterska i MEx 2, första tandsköterska och tandsköterska i MEx 4 samt sjuksköterska i MEx 7.

Hithörande befattningar ha nyligen varit föremål för utredning genom 1944 års lönekommitté, avseende sjukvårds- och ekonomipersonal (SOU 1946: 67). Enär härvid frågan om löneställningen för den till försvaret hörande sjukvårdspersonalen behandlats i sammanhang med motsvarande spörsmål för den sjukvårdande personalen inom statsförvaltningen i övrigt och efter enhetliga linjer, ha de sakkunniga icke ansett sig nu böra ingå i omprövning av frågan om löneställningar m. m. för den personal vid försvaret, till vilken motsvarighet finnes inom den civila statsförvaltningen, utan ha de sakkunniga

i dessa fall utgått från de löneställningar, arbetsuppgifter och kompetenskrav, som av 1944 års lönekommitté för ifrågavarande personal angivits.

Lönegradsserie. För egentlig sjukvårdspersonal har lönekommittén föreslagit följande löneställningar enligt nu gällande löneskala:

	<i>Lönegrad</i>
Sjuksköterska	7
Översköterska	9
Föreståndarinna; instruktionssköterska	11
Första föreståndarinna	14
Sjuksköterskeinspektris	18

De sakkunniga ha funnit sig böra biträda ifrågavarande förslag med den jämkningen att de översköterskor vid garnisonssjukhusen i Karlsborg och Linköping, vilka fullgöra husmoders göromål, böra inplaceras såsom föreståndarinnor i 11 lönegraden.

I fråga om tandvårdspersonalen har lönekommittén föreslagit placering av tandsköterska i 4 och 6 lönegraderna. De sakkunniga förorda, att den senare befattningen benämnes första tandsköterska. De sakkunniga förutsätta, att 4 lönegraden kommer till användning endast i fråga om sköterska med fullständig yrkesutbildning.

För sjukgymnastbefattning har lönekommittén föreslagit 9 lönegraden och för barnsköterska 1 lönegraden. Även i denna del biträda de sakkunniga förslaget. — Ledamoten Dahl har ansett, att barnsköterska borde inplaceras i 4 lönegraden.

Lönekommittén har vidare behandlat frågan om löneställningen för vissa för försvaret speciella befattningar av hithörande slag, nämligen sjukbesökare vid marinen, som föreslagits placerade i 8 lönegraden, sjukvårdsförmän vid flygvapnet, vilka föreslagits bibehållna i 7 lönegraden, samt sjukvårdsbiträden, för vilka föreslagits lön, motsvarande nuvarande löneklass b, dock att nuvarande innehavare av befattningarna vid flygvapnet skulle övergångsvis bibehållas i 3 lönegraden. Från personalhåll liksom från flygförvaltningens sida har vid flera tillfällen framhållits önskvärdheten av förhöjd löneställning för här ifrågavarande befattningar. I särskilt yttrande till lönekommitténs betänkande ha personalrepresentanterna Albert och Dahl ingående behandlat denna fråga och därvid föreslagit för sjukvårdsförmän 12 och 15 lönegraderna, för sjukvårdsbiträden 3 lönegraden (eventuellt 4 lönegraden) samt för sjukbesökare 10 lönegraden. — Ledamoten Dahl har i förevarande sammanhang hänvisat till nyssnämnda yttrande.

För egen del hysa de sakkunniga den uppfattningen, att frågan om handhavandet av de med här avsedda befattningar förenade uppgifterna vid försvaret i dess helhet bör göras till föremål för närmare utredning, innan

definitiv ställning tages till lönefrågan. Utan att föregripa resultatet av en dylik undersökning anse dock de sakkunniga, att sjukvårdsförmännen böra placeras i 8 och sjukbesökarna i 7 lönegraden. I fråga om sjukvårdsbiträdenas löneställning ansluta sig de sakkunniga till lönekommitténs förslag. De sakkunniga anse vidare, att frågan om löneställningen för de till lönegraden MEO 4 hänförliga tandläkarbiträdena — vilken fråga icke upptagits av lönekommittén — bör göras till föremål för undersökning i samband med den förordade utredningen.

Ledamöterna Dahl och Ström ha ansett, att ett bibehållande av sjukvårdsbiträdena vid flygvapnet i 3 lönegraden måste anses motiverat med hänsyn till arbetsuppgifterna.

Tjänstebenämningar. I fråga om tjänstebenämningarna hänvisa de sakkunniga till vad ovan vid behandlingen av löneställningarna anförts.

De sakkunnigas förslag. För sjukvårdspersonalen föreslå de sakkunniga i enlighet med det anförda följande lönegradsserier och tjänstebenämningar:

<i>Sjuksköterskepersonal</i>	<i>Lönegrad</i>
Sjuksköterska	7
Översköterska	9
Föreståndarinna; instruktionssköterska	11
Första föreståndarinna	14
Sjuksköterskeinspektris	18
 <i>Tandvårdspersonal</i>	
Tandsköterska; tandläkarbiträde	4
Första tandsköterska	6
 <i>Övrig sjukvårdspersonal</i>	
Sjukvårdsbiträde	b
Barnsköterska	1
Sjukvårdsbiträde	3
Sjukbesökare	7
Sjukvårdsförmän	8
Sjukgymnast	9

13. Ekonomipersonal.

Vid försvaret finnas för närvarande följande befattningar för ekonomipersonal med avlöning enligt löneplan MEO (4—10 lönegraderna) eller MV (lönegraderna d—3):

	<i>Lönegrad</i>
Biträde	d
Första biträde; fotografibiträde	c
Kokerska	2
Kokerska	3
Tvättförestånderska; biträdande köksförestånderska, tillika överkokerska	4
Biträdande husmoder; maskintvättare	5
Tvättföreståndare av 2:a klass	7
Husmoder av 2:a klass; köksförestånderska av 1:a klass	8
Tvättföreståndare av 1:a klass	9
Husmoder av 1:a klass	10

Härutöver finnas inrättade vissa extra befattningar, nämligen i MEx 8 husmoder av 1:a klass och köksförestånderska, i MEx 7 husmoder, i MEx 6 andra husmoder och husmoder av 2:a klass samt i MEx 4 biträdande hushållerska, biträdande husmoder, köksföreståndarinna, tvättföreståndare och tvättföreståndarinna.

I likhet med vad fallet är beträffande den i II: 12 behandlade sjukvårdspersonalen, har frågan om löneställningen för ekonomipersonalen nyligen varit föremål för utredning genom 1944 års lönekommitté, avseende sjukvårds- och ekonomipersonal, vilken kommitté i sitt betänkande (SOU 1946: 67) för hithörande personal föreslagit följande löneställningar enligt nu gällande löneskala:

	<i>Lönegrad</i>
Ekonomibiträde	c
Ekonomibiträde	b
Fotografibiträde	a
Ekonomibiträde	2
Tvättförestånderska	4
Maskintvättare	5
Biträdande köksföreståndare	5
Köksföreståndare	6
Tvättföreståndare av 2:a klass	7
Köksföreståndare	8
Tvättföreståndare av 1:a klass	9
Köksföreståndare	10

Lönegradsserie. Ur de synpunkter de sakkunniga ha att företräda ha de sakkunniga icke kunnat underlåta att påyrka vissa jämkningar i förhållande till lönekommitténs förslag. Främst kommer härvid i fråga det av de sakkunniga i olika sammanhang uttalade önskemålet — vilket i princip understrukits jämväl av lönekommittén — att inom en och samma lönegradsserie

befattningarna icke böra inplaceras tätare än i varannan lönegrad. Med hänsyn härtill finna sig de sakkunniga böra föreslå, att köks- och servispersonalen placeras i lönegraderna 10, 8, 6, 3, a och c å den nuvarande löneskalan. Detta innebär den ändringen i förhållande till lönekommitténs lönegradsserie att de av kommittén till inplacering i lönegraderna 5 och b föreslagna befattningarna för biträdande köksföreståndare och ekonomibitråde i stället hänförs till lönegraderna 6 och a respektive, varjämte kokerskepersonalen, som av lönekommittén hänförs till 2 lönegraden under benämningen ekonomibitråde, inplaceras i 3 lönegraden. I vad avser köksföreståndarbefattningarna i 8 och 10 lönegraderna kunde måhända vissa skäl tala för en differentiering mellan sådan personal vid å ena sidan garnisonssjukhusen och å andra sidan truppförbanden. De sakkunniga ha emellertid stannat för att i likhet med lönekommittén förorda en enhetlig lönegradsserie för ifrågavarande personal. — Ledamoten Dahl har i sistnämnda avseende åberopat vad han i särskilt yttrande till lönekommitténs förslag anfört. Ledamoten Ström har åberopat försvarets civilförvaltning i ämnet avgivna yttrande över kommittéförslaget.

Vidkommande lönegradsplaceringen av tvättföreståndarna och övrig i tvättverksamhet sysselsatt personal ifrågasätta de sakkunniga i likhet med lönekommittén icke någon ändring med hänsyn till förestående centralisering av tvätt- och reparationstjänsten vid försvaret.

Tjänstebenämningar. Med avseende å tjänstebenämningarna ha de sakkunniga funnit sig böra föreslå följande ändringar i lönekommitténs förslag. Benämningen fotografibitråde bör utbytas mot den för den lägre ekonomipersonalen i övrigt föreslagna benämningen ekonomibitråde. Kokerskebenämningen bör användas för befattningar i 3 lönegraden. Prefixet »förste» bör komma till användning beträffande köksföreståndare i 10 lönegraden samt prefixet »första» för ekonomibitråde i lönegrad a. Köksföreståndare i 6 lönegraden bör benämnas »biträdande».

Tjänstebenämningarna tvättföreståndare av 1:a respektive 2:a klass böra ersättas med benämningarna förste tvättföreståndare respektive tvättföreståndare.

De sakkunnigas förslag. I enlighet med vad sålunda anförts förorda de sakkunniga följande lönegradsserier och tjänstebenämningar för ekonomipersonalen:

<i>Kökspersonal.</i>	<i>Lönegrad</i>
Ekonomibitråde	c
Första ekonomibitråde	a
Kokerska	3
Biträdande köksföreståndare	6
Köksföreståndare	8
Förste köksföreståndare	10

*Övrig ekonomipersonal.**Lönegrad*

Ekonomibitråde	c
Första ekonomibitråde	a
Tvättförestånderska	4
Maskintvättare	5
Tvättföreståndare	7
Förste tvättföreståndare	9

14. Vaktmästarpersonal.

De befattningar vid försvaret, som behandlas under förevarande rubrik, förekomma såsom ordinarie och extra ordinarie i följande lönegrader (i förekommande fall »högst»-lönegrader):

Lönegrad

Expeditionsvakt (A och Eo); portvakt (MEo och Eo); vaktmästare (MEo); vaktmästare, tillika bilförare (MEo)	5
Expeditionsvakt (MEo); tillsynsman (MEo); vaktmästare (MEo)	6
Institutionsvaktmästare (A); förste expeditionsvakt (A och Eo); förste vaktmästare (MEo); vaktman (Eo)	7
Portvakt vid försvarsstaben (MEo)	9

I fråga om befattningen som portvakt i 9 lönegraden vid försvarsstaben har föreskrivits, att vid uppkommande ledighet frågan om löneställningen skall underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Extra befattningar för vaktmästarpersonal förekomma under ovan angivna tjänstebestämmelser i ett flertal lönegrader mellan MEx 4 och MEx 10.

Lönegradsserie. Vid 1921 års löne reglering för allmänna civilförvaltningen placerades vaktmästarpersonalen i 5 och 7 lönegraderna (dåvarande 1 och 3 lönegraderna), detta i överensstämmelse med 1902 års löne regleringskommittés förslag och med vad av kommunikationsverkens lönekommitté tidigare för därav berörda verk föreslagits.

1939 års tjänsteförteckningssakkunniga behandlade ingående vaktmästarernas löneställning, varvid föreslogs införande jämväl av 6 lönegraden, vilken lönegrad sedermera kommit till användning vid försvaret.

För närvarande tillämpas för vaktmästarpersonalen en lönegradsserie, omfattande 5, 6, 7 och 9 lönegraderna. Då intill varandra liggande lönegrader enligt de sakkunnigas mening icke böra förekomma inom en och samma lönegradsserie, få de sakkunniga föreslå, att 6 lönegraden utgår ur serien.

Arbetsuppgifter. Vaktmästarpersonalens arbetsuppgifter innefatta i stor utsträckning andra göromål än egentlig vakthållning och befattningarna synas i sådant hänseende kunna indelas i två huvudgrupper, nämligen *dels* befattningar, med vilka äro förenade expeditionsarbete, mottagande av besökande och lämnande av upplysningar, avsändning och mottagning av post, utförande av vissa skrivgöromål o. s. v., *dels* befattningar för tillsyn, vård och skötsel av inventarier, instrumentutrustning och annan materiel. Härutöver förekomma inom försvaret, exempelvis inom försvarets fabriksverk, i begränsad utsträckning befattningar med uteslutande vaktuppgifter.

På sätt gäller inom statsförvaltningen i allmänhet bör 5 lönegraden användas som bottenlönegrad för vaktpersonalen vid försvaret. I nämnda lönegrad bör placeras befattningshavare, som biträder befattningshavare av samma kategori i högre löneställning, ävensom befattningshavare, som ensam svarar för vaktmästaruppgifterna vid myndighet av mindre storleksordning. I 5 lönegraden bör även inplaceras vaktmästarpersonal, på vilken endast ankomma egentliga vaktuppgifter, såsom fallet är beträffande exempelvis de vid vissa centrala ämbetsverk förekommande portvakterna. De uteslutande för vaktuppgifter vid lokalförvaltningar förekommande befattningarna synas likaså böra hänföras till denna lönegrad.

Till 7 lönegraden bör hänföras befattning, på vilken ankommer mera kvalificerade göromål och vars innehavare i allmänhet har annan personal sig underställd. Till samma lönegrad bör även hänföras befattning, vars innehavare ensam svarar för vaktmästargöromålen vid myndighet av normal storleksordning.

Lönegraden 9 är inom den civila statsförvaltningen närmast avsedd för s. k. institutionsvaktmästare vid större vetenskapliga och liknande institutioner. Det synes de sakkunniga tveksamt, om till denna lönegrad hänförliga befattningar med hänsyn till arbetsuppgifternas kvalificerade karaktär böra hänföras till gruppen vaktmästare. Åtminstone för försvarets vidkommande synas de befattningar, för vilka enligt de sakkunnigas uppfattning denna högre löneställning kunde ifrågasättas, i stället böra hänföras antingen till gruppen tekniska biträden, som av de sakkunniga behandlas under II: 9, eller, såsom ovan antytts, i förekommande fall till hantverkare, mekaniker, arbetsledare eller dylikt. — Ledamoten Dahl har ansett, att 9 lönegraden i vissa fall borde kunna användas i fråga om vaktmästarbefattning vid försvaret, varmed för- enats arbetsuppgifter av särskilt kvalificerad art.

Tjänstebenämningar. Ursprungligen förekom för hithörande personal enbart benämningen vaktmästare. Av kommunikationsverkens lönekommitté upptogos på sin tid benämningarna expeditionsvakt i 5 lönegraden och förste expeditionsvakt i 7 lönegraden för sådan vaktmästarpersonal, som tjänstgjorde vid de centrala ämbetsverkens styrelser. Samma ordning genomfördes

för allmänna civilförvaltningen i samband med 1921 års lönereglering. Ifrågasvarande benämningar kunna enligt de sakkunnigas mening användas även för befattningar vid lokala myndigheters kontor och expeditioner. För befattningar, med vilka icke äro förenade uppgifter av expeditionskaraktär, exempelvis befattningar vid skolor, forskningsinstitutioner, museer, förråd o. s. v., tillämpas i 7 och 9 lönegraderna i viss utsträckning benämningen institutionsvaktmästare samt för befattningshavare vid museer beteckningarna museivakt och förste museivakt i respektive 5 (6) och 7 lönegraderna. I övrigt användes i allmänhet benämningen vaktmästare. För försvarets vidkommande föreslå de sakkunniga för annan vaktmästarpersonal än expeditionsvakter benämningarna vaktmästare i 5 lönegraden och förste vaktmästare i 7 lönegraden. Samma benämningar vilja de sakkunniga föreslå även för de befattningar vid lokalförvaltningar, som nu benämnas portvakt, vaktförman och vaktman, medan däremot de befattningar vid centrala ämbetsverk, som nu benämnas portvakter, i allmänhet torde böra betecknas expeditionsvakter. Därest vaktmästarbefattning i 9 lönegraden anses böra bibehållas, synes benämningen övervaktmästare kunna komma till användning. Då emellertid enligt de sakkunnigas mening åtminstone för närvarande behov av dylik befattning ej förefinnes inom försvaret, ha de sakkunniga ej upptagit benämningen i sitt förslag.

I detta sammanhang vilja de sakkunniga i överensstämmelse med sin allmänna inställning till tjänstebenämningssfrågan framhålla, att principiellt sett samtlig vaktmästarpersonal borde kunna sammanföras under en gemensam benämning, vaktmästare respektive förste vaktmästare. Med hänsyn till att expeditionsvaktsbenämningen är genomförd inom statsförvaltningen i dess helhet, ha de sakkunniga emellertid ansett sig böra upptaga två skilda serier.

De sakkunnigas förslag. I enlighet med det anförda föreslå de sakkunniga följande lönegradsserier och tjänstebenämningar för vaktmästarpersonalen vid försvaret:

<i>Expeditionsvakter.</i>	<i>Lönegrad</i>
Expeditionsvakt	5
Förste expeditionsvakt	7
 <i>Övriga vaktmästare.</i>	 <i>Lönegrad</i>
Vaktmästare	5
Förste vaktmästare	7

15. Bilpersonal.

Under förevarande rubrik behandlas i efterföljande sammanställning upptagna, till löneplan MEO hänförla befattningar vid försvaret:

	<i>Lönegrad</i>
Automobilförare; bilförare	5
Garageförman; automobilförare	6
Garageförman	7
Garageförman	10

Förande av motorfordon följer — förutom med de i förestående sammanställning intagna befattningarna — även med befattningar av annan art — exempelvis förrådsmän, vaktmästare o. s. v. — varvid i vissa fall i tjänstebenenningen angivits, att vederbörande befattningshavare vid sidan av sina huvudsakliga arbetsuppgifter är bilförare, exempelvis förrådsman, tillika bilförare, i MEO 6, vaktmästare, tillika bilförare, i MEO 5. Sistnämnda befattningar ha av de sakkunniga upptagits till behandling i andra sammanhang (jfr II: 8 och II: 14).

Garageförmännen inom försvaret ha i huvudsak till uppgift dels att biträda vid handhavandet av viss organisationsenhets (stabs, förbands, skolas o. s. v.) transportorganisation, innefattande disposition av motorfordonen, fördelning av förare, övervakning av motorfordonens ändamålsenliga utnyttjande o. s. v., dels ock att leda och övervaka samt vid behov deltaga i översyn, vård och — i mån av tillgänglig verkstadsutrustning — smärre justeringar av motorfordonen.

Bilförarna äro huvudsakligen sysselsatta med förande av person- eller lastbil samt ha i regel att självständigt eller under garageförmäns överinseende svara för skötsel och vård av anvisat motorfordon. Särskilda befattningar för bilförare finnas inrättade vid allmänna civilförvaltningen. Frågan om dessa befattningars lönegradsplacering har vid skilda tillfällen varit föremål för övervägande under de senare åren. De sakkunniga få härom anföra följande.

Såväl tjänsteförteckningssakkunniga för de affärsdrivande verken som 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga synas ha varit av den uppfattningen, att personal, som huvudsakligen vore sysselsatt med förande av automobil, borde — i likhet med vad som för det dåvarande gällde chaufförerna vid statens sinnessjukhus — hänföras till 6 lönegraden.

I sitt den 18 januari 1943 avgivna betänkande anförde sakkunniga för översyn av tjänsteförteckningen m. m. för allmänna civilförvaltningen i vad avsåge statens sinnessjukhus rörande befattningarna som chaufför i lönegrad A 6 vid sinnessjukhusen i huvudsak följande:

Chaufförstjänsterna vore enligt vad de sakkunniga inhämtat att betrakta som en kvarleva från den tid, då varje sinnessjukhus hade sin personbil, som stod till förfogande jämväl för uthyrning till personalen. Numera användes personbilarna endast för tjänstebruk. Med hänsyn härtill samt till att förmågan att föra motorfordon numera vore tämligen allmänt utbredd, något som medfört att betydligt flera befattningshavare än de som i tjänsteförteckningen upptagits under beteckningen chaufför regelmässigt toges i anspråk för bilkörning, hade de sakkunniga icke ansett motiverat, att särskilda befattningar såsom chaufför bibehölles å tjänsteförteckningen. De sakkunniga förordade därför, att chaufförsbefattningen överfördes å övergångsstat. Härmed hade de sakkunniga emellertid ingalunda avsett, att särskilda bilförare icke skulle erfordras. Snarare ville de sakkunniga framhålla vikten av att fullt yrkeskunniga bilförare funnes anställda med full sysselsättning i sådan egenskap och med klart markerat ansvar för omhändertagandet av den dyrbara materiel, varom här vore fråga. De för varje anstalt erforderliga bilförarna förutsattes skola ingå under kategorien ekonomibiträden, ordinarie såväl som extra ordinarie. (Ekonomibiträdena skulle enligt de sakkunnigas förslag hänföras till 2 och 5 lönegraderna).

1945 års riksdag beslutade i enlighet med vad nyssnämnda sakkunniga föreslagit.

Lönegradsserie. Beträffande garageförmännen ha från myndigheternas och personalorganisationernas sida framställningar gjorts om lönegradsuppflyttning av ifrågavarande befattningar. Enligt vad de sakkunniga i annat sammanhang (II: 7) anfört, synes för garageförman med arbetsledande uppgifter i egentlig mening 10 lönegraden böra komma i fråga. För vissa av de förefintliga garageförmansbefattningarna torde emellertid enligt vad i det följande anföres 8 lönegraden böra komma till användning.

I fråga om bilförarna hysa de sakkunniga — i likhet med nyssnämnda sakkunniga för översyn av tjänsteförteckningen vid statens sinnessjukhus — den uppfattningen, att enbart förande av bil icke bör berättiga till högre löneställning än enligt 5 lönegraden. I överensstämmelse härmed ha de sakkunniga funnit frågan om lönegradsplaceringen av exempelvis befattningen vaktmästare, tillika bilförare, böra bedömas ur de allmänna synpunkter, som tillämpats för lönegradsplacering av vaktmästarpersonalen. Såsom tidigare anförts följa emellertid med de i förevarande avsnitt behandlade bilförarbefattningarna regelmässigt skötsel och vård av anvisat fordon. Sistnämnda arbetsuppgifter synas de sakkunniga med hänsyn till det specialkunnande, som erfordras för uppgifternas fullgörande, böra berättiga till inplacering i högre lönegrad än den 5. Såsom lämplig löneställning ha de sakkunniga härvid funnit 6 lönegraden — vilken lönegrad i II: 11 förordats såsom lägsta lönegrad för hantverkarpersonalen — böra komma till användning.

Arbetsuppgifter. Beträffande befattningarnas inplacering i lönegrader med hänsyn till arbetsuppgifter och ansvar ha de sakkunniga funnit följande

principer böra tillämpas. Till 6 lönegraden hänföres befattningshavare, som uteslutande eller åtminstone huvudsakligen är sysselsatt med förande av person- eller lastbil samt självständigt eller under högre befattningshavares överinseende svarar för skötsel och vård — inklusive smärre justeringar — av anvisat fordon. I 8 lönegraden inplaceras befattningshavare, som — utöver nyss angivna arbetsuppgifter — har att biträda vid handhavandet av stabs, förbands, skolas o. s. v. transportorganisation, innefattande disposition av motorfordonen, fördelning av förare, övervakning av motorfordonens ändamålsenliga utnyttjande o. s. v. samt att leda och övervaka och vid behov delta i översyn, vård och enklare reparationer å motorfordonen. Till samma lönegrad hänföres även befattningshavare, i vars arbetsuppgifter ingår att meddela undervisning i framförande av motorfordon i och för avläggande av körkortsprov. Till 10 lönegraden slutligen hänföres befattningshavare, som utöver att vara förman för mera omfattande bilförarpersonal även är arbetsledare för underställd egentlig bilreparatörpersonal. Där fråga är om arbetsledare i egentlig verkstadstjänst, bör befattningen hänföras till 12 lönegraden i enlighet med vad som anförts vid behandlingen av löneställningen för den arbetsledande personalen (II: 7). — Ledamöterna Dahl och Helldén ha såsom tidigare anförts (jfr II: 7) ansett 11 och 13 i stället för 10 och 12 lönegraderna böra komma till användning.

Kompetenskrav. För befattning i 6 lönegraden torde böra fordras — förutom innehav av körkort (trafikkort) — god kännedom om motorer och motorfordonsmateriel. För befattning i 8 lönegraden bör därjämte krävas längre tids tjänstgöring inom förevarande arbetsområde, visst kunnande rörande reparationer av motorfordon, samt — där befattningshavaren har att meddela undervisning i framförande av motorfordon i och för erläggande av körkortsprov — härför erforderliga kvalifikationer.

För befattning i 10 lönegraden slutligen synes böra erfordras ingående förfarenhet i reparationsarbete beträffande motorfordon.

Tjänstebenämningar. Såsom lämpliga tjänstebenämningar för här ifrågasvarande personal föreslå de sakkunniga beteckningarna bilförare i 6, förste bilförare i 8 och garageförman i 10 lönegraden.

De sakkunnigas förslag. För hithörande befattningar föreslå de sakkunniga följande lönegrads- och tjänstebenämningsserie:

	<i>Lönegrad</i>
Bilförare	6
Förste bilförare	8
Garageförman	10

16. Civilmilitär ingenjörpersonal.

De vid försvaret förefintliga ordinarie civilmilitära ingenjörbeställningarna utgöras vid armén av tygingenjörer å fälttygkårens stat, vid marinen av ingenjörer, tillhörande mariningenjörkåren, och vid flygvapnet av flygingenjörer. Samtliga ifrågavarande beställningar äro såsom ordinarie hänförda till löneplan Ca. Vid sidan av den ordinarie anställningsformen tillämpas i viss utsträckning extra ordinarie anställning, i regel för en tid av två år före ordinarieblivandet.

I samband med behandlingen av lönefrågorna för den civilmilitära ingenjörpersonalen ha de sakkunniga funnit lämpligt att upptaga motsvarande frågor även beträffande den enligt beslut av 1946 års riksdag nytillkomna extra ordinarie arméingenjörpersonalen, vilken — om ock icke formellt — intager enahanda ställning som övrig här avsedd personal.

Beställningarnas fördelning på lönegrader framgår av efterföljande tablå.

	<i>Lönegrad</i>
Arméingenjör av 3. graden	20
Arméingenjör av 3. graden; mariningenjör av 2. graden	22
Tygingenjör av 2. klassen; arméingenjör av 2 graden; mariningenjör av 1. graden; specialingenjör av 3. graden; flygingenjör av 3. graden	24
Arméingenjör av 1. graden; flygingenjör av 2. graden	26
Tygingenjör av 1. klassen; förste mariningenjör; specialingenjör av 2. graden; flygingenjör av 1. graden	27
Förste arméingenjör; marindirektör av 2. graden; specialingenjör av 1. graden; flygdirektör av 2. graden	28
Marindirektör av 1. graden; flygdirektör av 1. graden	30

Mariningenjörkårens löneproblem behandlades senast i samband med 1921 års militära lönereglering, varvid såsom förebild vid inplacering i lönegrader valdes lönegradsplaceringarna för motsvarande befattningshavare inom de affärsdrivande verken. Befordran sker, oavsett innehavande befattning, efter tjänstålder, i mån av uppkommande vakanser automatiskt intill 27 lönegraden. Genom beslut den 29 juni 1945 uppdrog Kungl. Maj:t — på hemställan av chefen för marinen — åt denne att närmare överväga de jämkningar i fråga om ingenjörorganisationen vid den honom underställda försvarsgrenen som kunde befinnas påkallade. Marinchefen hade bland annat framhållit, att mariningenjörernas gedigna utbildning samt den goda praktik, de erhållit inom skeppsbyggnadsbranschen, lett till att de dugligaste mariningenjörerna i högre lönegrader i stor utsträckning sökt och erhållit för-månliga anställningar inom den privata varvsindustrien. Det kunde ifråga-

sättas, om icke en förbättring av dessa förhållanden skulle kunna nås genom uppflyttning i lönegrad av vissa högre mariningenjörbeställningar. Den sålunda anbefallda undersökningen har ännu icke slutförts.

Flygingenjörernas löneställningar och tjänstebenämningar ha fått sin nuvarande utformning år 1927 respektive år 1939, varvid beträffande tjänstebenämningarna eftersträvats anslutning till de för mariningenjörkåren gällande. Liksom mariningenjörerna befordras flygingenjörerna efter tjänstålder i mån av vakanser automatiskt intill 27 lönegraden.

För arméns vidkommande behandlades frågan om ingenjörpersonalens ställning och löner av 1941 års försvarsutredning, som föreslog tillskapandet av en arméingenjörkår i huvudsaklig överensstämmelse med mariningenjörkåren, varvid de nuvarande tygingenjörbeställningarna skulle indragas. Frågan underkastades sedermera förnyad utredning genom försvarsväsendets ingenjörutredning, som föreslog tillskapandet av särskilda ingenjörtrupper. Den till ingenjörtrupperna hörande personalen i officersställning skulle ha högre teknisk utbildning och handha de ingenjörtekniska uppgifterna vid truppförband, staber och liknande. Emellertid har i avbidan på 1945 års försvarskommittés utredningsresultat definitiv ställning icke ansetts kunna tagas till frågan om arméingenjörkåren. Vissa provisoriska åtgärder ha dock vidtagits. Genom beslut av 1946 års riksdag ha sålunda inrättats ett antal extra ordinarie arméingenjörtjänster. De förefintliga tygingenjörbeställningarna ha därvid bibehållits men torde sedan frågan om arméingenjörorganisationen slutligt reglerats komma att ersättas med arméingenjörbeställningar eller civila tjänster.

I avvaktan på resultatet av chefens för marinen ovanberörda utredning ha de sakkunniga icke ansett sig böra till prövning upptaga behovet av högre löneställningar för mariningenjörerna än de nu förekommande. Framhållas må, att så länge mariningenjörerna sammanhållas inom en särskild kår, inom vilken befordran i varje fall inom de lägre lönegraderna äger rum efter tjänstålder, det är förenat med svårigheter att mot varandra klart avgränsa arbetsuppgifterna i de olika befattningarna. Då de nuvarande högre beställningarna inom mariningenjörkåren — liksom de högre beställningarna för flygingenjörerna — regelmässigt torde avses för befattningar med ställning som avdelningschef, byråchef eller byrådirektör inom respektive förvaltning eller för därmed jämställda befattningar, vilja de sakkunniga såsom sin uppfattning framhålla att — i konsekvens med vad som tidigare förutsatts beträffande motsvarande civila befattningar — löneställningen bör göras beroende av arbetsuppgifternas art i varje särskilt fall.

Med hänsyn till frågans nuvarande läge ha de sakkunniga beträffande mariningenjörerna — liksom i fråga om övriga försvarsgrenars civilmilitära ingenjörpersonal — i princip måst utgå från gällande ordning och löneställningar. Dock ha de sakkunniga ansett sig böra föreslå sådana jämkningar,

som erfordras för åstadkommande av parallellitet mellan lönegradsserierna för civila ingenjörbefattningar å ena sidan och civilmilitär ingenjörpersonal å andra sidan, detta särskilt med tanke på att civilmilitära och civila ingenjörer inom försvarets förvaltningsmyndigheter och fabriker ofta i lika mån ifrågakomma till erhållande av civila ingenjörbefattningar. Med utgångspunkt från den för civil ingenjörpersonal föreslagna lönegradsserien ha de sakkunniga funnit sig böra förorda, att den för lönegradsplacering av marin- och flygingenjörer för närvarande använda 27 lönegraden slopas, liksom ock att den för marin- och arméingenjörer nu använda 22 lönegraden utbytes mot 21 lönegraden.

Slopandet av 27 lönegraden — vilken lönegrad åtminstone inom marinen i stor utsträckning kommit att utgöra slutlönegrad, nämligen för sådana mariningenjörer, som icke anses kunna komma i fråga för befordran till de nuvarande direktörsbeställningarna — medför, att de till 27 lönegraden nu hänfödda beställningarna måste uppdelas på 26 och 28 lönegraderna. Med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifter, vilka torde påläggas vederbörande befattningshavare, synes man vara berättigad till det antagandet, att flertalet beställningar härvid komma att inplaceras i 28 lönegraden.

I sammanhang med 22 lönegradens utbytande mot den 21 kan ifrågasättas, om icke, med hänsyn till mariningenjörernas gedigna och långvariga utbildning, på samma sätt som för flygingenjörerna 24 lönegraden borde vara den lägsta ordinarie lönegraden.

Vad gäller de lägre arméingenjörbefattningarna, äro dessa i princip avsedda för motoringenjörer och anses icke kräva högre teknisk utbildning. De sakkunniga få i detta sammanhang erinra, att vid remissbehandlingen av frågan om arméingenjörernas löneställning vissa myndigheter ifrågasatt, huruvida icke 18 lönegraden vore tillfyllest som bottenlönegrad för motoringenjörerna. De sakkunniga föreslå, att motoringenjörerna hänföras till 18 och 21 lönegraderna. De sakkunniga få i avseende härå erinra, att enligt vad i propositionen 1946: 80 angående arméns ingenjörpersonal framhållits, en inplacering i 20 lönegraden av motoringenjörbefattningarna befunnits vara tillfyllest för att erhålla fullt kompetent personal, varvid dock för vinnande av nöjaktig befordringsgång vissa av dessa befattningar ansetts böra hänföras till högre lönegrader (22 eller 24 lönegraden). Med hänsyn till den av de sakkunniga tillämpade principen för löneställningarnas avvägning i förhållande till kompetenskrav och arbetsuppgifter böra 22 och 24 lönegraderna ej komma till användning för lönegradsplacering av motoringenjörer med mindre detta i framtiden kan anses motiverat med hänsyn till motortjänstens utveckling.

De sakkunniga ha icke funnit anledning ingå på frågan om kompetenskrav för marin- och flygingenjörbeställningarna. Grundfordringarna — avgångsexamen från teknisk högskola med därefter följande specialutbildning — äro liksom befordringsförhållandena reglerade i gällande föreskrifter. Ur propo-

sitionen 1946:80 synes i fråga om arméingenjörerna kunna utläsas, att för befattningar i 24 och högre lönegrader regelmässigt bör fordras avgångsexamen från teknisk högskola. Härigenom skulle överensstämmelse i förevarande avseende uppnås de olika försvarsgrenarna emellan. Vidkommande motoringenjörbefattningarna utgå de sakkunniga från att för dessa bör — i överensstämmelse med vad som föreslagits för civil ingenjörpersonal i motsvarande löneställning — erfordras avgångsexamen från tekniskt gymnasium.

Tjänstebenämningar. De sakkunniga föreslå, att tjänstebenämningarna för här avsedda befattningar bringas i överensstämmelse med vad som i det föregående föreslagits för civila ingenjörer, varvid i stället för de för de sistnämnda befattningarna förordade prefixen »byrå»- och »drift»- prefixen »armé»-, »marin»- respektive »flyg»- böra komma till användning. Några mera genomgripande förändringar kommer detta icke att innebära i fråga om hithörande personal vid marinen och flygvapnet. Med hänsyn till den sannolika utvecklingen beträffande specialingenjörernas inom marinen anställningsförhållanden m. m. föreslå de sakkunniga, att benämningen specialingenjör slopas. För de lägre beställningarna inom armén, vilka icke kunna ifrågakomma för den normala befordringsgången inom en eventuellt blivande arméingenjörkår, anse de sakkunniga det lämpligast, att en specialbenämning kommer till användning, och förorda de sakkunniga benämningen motoringenjör.

De sakkunnigas förslag. I anslutning till vad sålunda anförts föreslå de sakkunniga nedanstående lönegrader och tjänstebenämningar för hithörande personal:

	<i>Lönegrad</i>
Motoringenjör	18
Motoringenjör	21
Arméingenjör; mariningenjör; flygingenjör	24
Förste arméingenjör; förste mariningenjör; förste flygingenjör	26
Armédirektör; marindirektör; flygdirektör	28
Förste armédirektör; förste marindirektör; förste flygdirektör	30

17. Läkarpersonal.

Inom försvaret finnas för närvarande följande till löneplan Ca hänfödda befattningar för läkarpersonal:

Bataljonsläkare; marinläkare av 1. graden; flygläkare av 1. graden	22
Marinläkare av 1. graden	24
Andre byråläkare; regementsläkare; marinläkare av 1. graden (sjukhusläkare); förste flygläkare	26
Förste byråläkare; fältläkare; förste marinläkare	28
Byråöverläkare; flygöverläkare	30

Härutöver finnas vissa befattningar för bataljonsläkare (sjukhusläkare) i MEx 22.

Lönegradsserie. Då de sakkunniga haft att ingå på frågan om löneställningarna för den civilmilitära läkarpersonalen, ha de sakkunniga funnit stora svårigheter möta att pröva löneställningarna efter de principer, som vunnit tillämpning beträffande befattnings- eller beställningshavarkategorier i allmänhet inom försvaret och statsförvaltningen överhuvud taget. Det synes de sakkunniga att, då det gäller befattningar med avlöning enligt de allmänna löneplanerna, utgångspunkten vid lönesättningen bör vara, att arbetsuppgifternas omfattning kräver normal arbetstid av befattningshavaren. För de flesta befattningshavare är ju också i gällande bestämmelser arbetstiden reglerad med hänsyn härtill. Militär läkarbeställningarna — särskilt de till truppförbanden knutna beställningarna — förutsätts emellertid enligt gällande bestämmelser i regel icke taga mer än en del av vederbörandes arbetstid i anspråk. Det synes de sakkunniga vid sådant förhållande knappast följdriktigt, att de hänföras till löneplan, som normalt avses för heltidsbefattningar. En följd av den nuvarande ordningen blir bland annat, att de löneställningar, som väljas, med hänsyn till beställningarnas karaktär av närmast deltidstjänster självfallet måste komma att ligga under dem, som i allmänhet gälla för befattningar i motsvarande ansvarsställning, vilkas innehav förutsätta samma mått av kompetens och erfarenhet. Detta förhållande kan lätt leda till att krav på förhöjd löneställning från dylika befattningshavarkategoriernas sida resas enbart med stöd av schematiska jämförelser med andra personalgruppers löneställningar. Med hänsyn till att för statsanställd personal, vars hela arbetstid ej uttages men som ändå ansetts böra åtnjuta pensionsrätt, särskilda löneplaner tillämpas, såsom fallet är exempelvis i fråga om provinsialläkarna, vill det synas de sakkunniga, att anställnings- och löneförhållandena för läkarpersonalen vid försvaret borde regleras i särskild ordning. Då emellertid denna fråga läser falla utom ramen för de sakkunnigas utredningsuppdrag, ha de sakkunniga icke ansett sig böra framlägga något förslag i detta hänseende. Ett särskilt skäl härtill är, att frågan om militärläkarorganisationen för närvarande är föremål för övervägande inom 1944 års militärsjukvårdskommitté. De sakkunniga ha därför i princip utgått från nuvarande löneställ-

ningar men förutsätta, att sedan organisationsfrågan klarlagts, löneställningsfrågan underkastas särskild utredning.

I några hänseenden synas emellertid redan nu jämkningar i lönehänseende böra vidtagas. Sålunda torde de bataljonsläkare i 22 lönegraden, vilka för närvarande ensamma svara för sjukvården vid vissa förband, ävensom med dem jämställda marin- och flygläkare skäligen böra erhålla en något gynnsammare löneställning, varför de sakkunniga föreslå, att beställningar i 24 lönegraden för dylika läkare inrättas vid samtliga tre försvarsgrenar. Vidare torde de marinläkare av 1. graden, vilka tjänstgöra såsom stationsläkare, respektive såsom regementsläkare vid kustartilleriförband, i likhet med regementsläkare vid armén böra hänföras till 26 lönegraden. — Vad flygöverläkaren angår, synas skäl kunna tala för att han i lönehänseende ställes i paritet med marinöverläkaren.

Tjänstebenämningar. Vad tjänstebenämningarna angår, äro dessa i behov av ett samordnande de olika försvarsgrenarna emellan. Med hänsyn till militärsjukvårdskommitténs förslag i frågan (SOU 1944:66), vari förordas tillskapande av en för försvaret gemensam försvarsläkarkår i förening med en revision av de inom de olika läkarorganisationerna tillämpade lönegradsplaceringarna, ha de sakkunniga emellertid i avvaktan på ställningstagandet till de av nämnda kommitté upptagna frågorna icke ansett sig kunna föreslå några mera genomgripande förändringar i nu gällande ordning. För arméns vidkommande föreslå de sakkunniga endast införande av benämningen förste bataljonsläkare i 24 lönegraden, för marinen slopande av gradbeteckningarna samt för flygvapnet införande av benämningen flygläkare utan gradbeteckning i 24 lönegraden. Slutligen synes i överensstämmelse med vad som i annat sammanhang anförts benämningen andre byråläkare böra utbytas mot beteckningen byråläkare.

De sakkunnigas förslag. De sakkunniga föreslå således följande lönegrads-serier och tjänstebenämningar för läkarpersonalen vid försvaret, att tills vidare gälla:

<i>Försvarets sjukvårdsförvaltning.</i>	<i>Lönegrad</i>
Byråläkare	26
Förste byråläkare	28
Byråöverläkare	30
<i>Armén</i>	
Bataljonsläkare	22
Förste bataljonsläkare	24
Regementsläkare	26
Fältläkare	28

<i>Marinen</i>	<i>Lönegrad</i>
Marinläkare	22
Marinläkare	24
Marinläkare	26
Förste marinläkare	28
<i>Flygvapnet</i>	
Flygläkare	24
Flygläkare	26
Förste flygläkare	28

18. Tandläkarpersonal.

Vid försvaret finnas följande till löneplan Eo hänfödda befattningar för tandläkarpersonal:

	<i>Lönegrad</i>
Poliklinikföreståndare	17
Militärbefälstandläkare	20
Tandvårdsinspektör	26

Vad i nästföregående kapitel anförts i fråga om svårigheterna att ingå i prövning av löneställningarna för den civilmilitära läkarpersonalen gäller enligt de sakkunnigas uppfattning i än högre grad med avseende å tandläkarpersonalen vid försvaret. De sakkunniga vilja därför inskränka sig till att förorda, att frågan om de vid försvaret tjänstgörande tandläkarnas anställningsförhållanden och löneställning göres till föremål för särskild utredning.

De nuvarande tjänstebenämningarna synas enligt de allmänna principer, som tidigare angivits, icke vara fullt lämpliga. I avvaktan på resultatet av en blivande utredning föreslå de sakkunniga benämningen försvarstandläkare.

De sakkunnigas förslag. De sakkunniga föreslå sålunda, i avvaktan på vidare utredning i ämnet, bibehållande av nu gällande lönegradsserie och införande av följande tjänstebenämningar:

	<i>Lönegrad</i>
Försvarstandläkare	17
Försvarstandläkare	20
Förste försvarstandläkare	26

19. Veterinärpersonal.

Vid armén finnas för närvarande följande till löneplan Ca hänfödda befattningar för veterinärpersonal:

	<i>Lönegrad</i>
Bataljonsveterinär	20
Regementsveterinär	22
Fältveterinär	26
Överfältveterinär	30

De sakkunniga äro i princip av den uppfattningen, att veterinärbeställningarna i jämförelse med läkarbeställningarna äro alltför lågt placerade och att en lönegradsserie, motsvarande den för läkarpersonalen gällande, skulle vara väl motiverad. Med hänsyn till vad som tidigare anförts rörande svårigheten att ingå på ett bedömande av löneställningen för läkarpersonalen ha de sakkunniga dock icke ansett sig kunna företaga någon generell översyn av nu gällande löneställningar för veterinärpersonalen. De sakkunniga vilja emellertid förorda, att anställnings- och avlöningsförhållandena för denna personalkategori snarast göras till föremål för särskild *u t r e d n i n g*. Vad särskilt överfältveterinären beträffar vilja de sakkunniga framhålla, att en högre löneställning än den nuvarande synes vara motiverad med hänsyn till ifrågasvarande befattningshavares ställning såsom dels byråchef, dels ock personalkärchef och inspektör för det militära veterinärväsendet.

Utän att föregripa resultatet av en blivande utredning anse sig emellertid de sakkunniga böra föreslå, att vissa hithörande beställningshavare, vilkas löneställningar framstå såsom uppenbart för låga, redan nu beredas en förbättrad ställning. De sakkunniga syfta härvid å ena sidan på de bataljonsveterinärer, vilka ensamma svara för veterinärvården vid ett truppförband, ävensom bataljonsveterinären vid arméinspektionens veterinäravdelning samt å andra sidan på regementsveterinärerna. Ifrågasvarande bataljonsveterinärer böra enligt de sakkunnigas mening såsom förste bataljonsveterinärer placeras i 22 lönegraden, under det regementsveterinärerna synas böra uppflyttas till 24 lönegraden.

De sakkunnigas förslag. För veterinärpersonalen föreslå de sakkunniga således följande lönegradsserie och tjänstebenämningar:

	<i>Lönegrad</i>
Bataljonsveterinär	20
Förste bataljonsveterinär	22
Regementsveterinär	24
Fältveterinär	26

20. Forskningspersonal.

Under förevarande rubrik behandlade befattningar förekomma såsom extra ordinarie vid försvarets forskningsanstalt i följande lönegrader.

	<i>Lönegrad</i>
Laborant	15
Assistent	16—20
Forskningsassistent	22, 24

Därutöver finnas vid nämnda anstalt befattningar såsom avdelningschef i lönegraden högst C 7 och befattningar såsom laborator i lönegraden högst C 5, varjämte vissa tjänster äro upptagna å övergångsstat. Slutligen finnas för egentlig forskningsverksamhet mot varierande arvoden tillfälligt anställda vissa befattningshavare under benämningen forskare. (Personal med administrativa, kamerala, tekniska, biträdes-, arbetsledande, hantverkar- och vaktmästaruppgifter vid forskningsanstalten redovisas icke i detta sammanhang.)

Förenämnda, för forskningsverksamhet avsedda befattningar ha inrättats genom beslut av 1944 års riksdag i huvudsaklig överensstämmelse med förslag, grundat på en av försvarets forskningsnämnd i ämnet verkställd utredning.

Lönegradsserie. Enligt de sakkunnigas mening kan det starkt ifrågasättas, huruvida icke anställnings- och avlöningsförhållandena i de ledande befattningarna vid försvarets forskningsanstalt böra regleras i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller för närmast jämförbara befattningar vid vissa institutioner inom allmänna civilförvaltningen med likartad kombination av vetenskapliga och administrativa arbetsuppgifter. Denna fråga synes emellertid vara av natur att böra övervägas i ett större sammanhang. I betraktande härav och då forskningsanstaltens personalorganisation så nyligen blivit uppbyggd, ha de sakkunniga icke nu velat föreslå någon ändring beträffande löneställningen för nyssnämnda befattningar, ehuru väl de sakkunniga, såsom förut framhållits, äro av den uppfattningen, att endast bestämda lönegrader — alltså icke »högst»-lönegrader — böra komma till användning. — Ledamoten Dahl har ansett, att ifrågavarande befattningar borde jämföras med avdelnings- respektive byråchefer i 34 resp. 32 lönegraden.

Vidkommande löneställningen för laboratorbefattningarna förorda de sakkunniga, att dessa inplaceras i den för laborator inom civilförvaltningen tillämpade högsta lönegraden, nämligen den 27:e. För övrig i forskningsarbete sysselsatt personal med lön enligt löneplan föreslå de sakkunniga i analogi med den för ingenjörpersonal förordade lönegradsserien en tillämpning av lönegraderna 24, 21 och 18. För laborantbefattningen anse de sakkunniga

15 lönegraden vara lämpligt avvägd. — Ledamoten Dahl har för här omförd personal förordat en lönegradsserie, omfattande för förste laborator 30 lönegraden, för laborator 28 lönegraden samt i övrigt 26 och — i överensstämmelse med de sakkunnigas majoritet — 24, 21, 18 och 15 lönegraderna.

Arbetsuppgifter och kompetenskrav. För befattning i 27 lönegraden bör erfordras akademisk examen eller examen från teknisk högskola. Samma kompetens bör i regel krävas även i befattningar, tillhörande 21 och 24 lönegraderna. För befattning i 18 lönegraden torde i viss utsträckning jämväl personal med lägre utbildning i likhet med vad nu är fallet kunna komma i fråga. För befattning avsedd för ledning av rutinarbeten torde 15 lönegraden böra komma till användning. Vid bedömandet av kvalifikationerna för det sistnämnda slaget av befattningar bör huvudvikten läggas på ingående erfarenhet av och skicklighet i förekommande laboratoriearbeten.

Tjänstebestämmingar. För befattning i 27 lönegraden bör benämningen laborator tillämpas. För befattningarna i 21 och 24 lönegraderna synes den nu för 22 och 24 lönegraderna använda benämningen forskningsassistent vara lämplig, dock med prefixet »förste» för den högre lönegraden. Den nuvarande benämningen assistent torde få anses lämplig såsom beteckning för befattning med placering i 18 lönegraden. Härigenom skulle vinnas en principiell anslutning till den av de sakkunniga under II: 5 förordade benämningsserien. För befattning i 15 lönegraden är från de sakkunnigas sida ingen erinran att göra mot den nu använda benämningen laborant. — Ledamoten Dahl har förordat benämningen förste forskningsingenjör för befattning i 26 och benämningen forskningsingenjör för befattning i 24 lönegraden.

De sakkunnigas förslag. I anslutning till vad sålunda anförts föreslå de sakkunniga för forskningspersonalen följande lönegradsserie och tjänstebestämmingar:

	<i>Lönegrad</i>
Laborant	15
Assistent	18
Forskningsassistent	21
Förste forskningsassistent	24
Laborator	27

21. Studieleddarpersonal.

Hithörande befattningar äro för närvarande upptagna som extra ordinarie i följande lönegrader av löneplan MEo:

Lönegrad

Studierektor (vid marin- och flygstaberna)	23
Studierektor (vid arméstaben)	30

Ifrågavarande befattningar inrättades genom 1942 års försvarsbeslut. Befattningshavarna åligger bland annat att biträda vid organisationen av den allmänbildande undervisningen och inspektera densamma, att handlägga frågor rörande ifrågavarande undervisning vid stamskolorna samt att uppgöra kursplaner och utarbeta anvisningar för undervisningen. Befattningarna avsågos ursprungligen utgöra passageposter för yngre lärarkrafter, som genom denna tjänstgöring bereddes tillfälle att meritera sig för fortsatt verksamhet som lärare.

Framställningar ha i olika sammanhang gjorts om förbättrad löneställning för studierektorerna vid marin- och flygstaberna, senast i samband med försvarsgrenschefernas medelsäckanden för innevarande budgetår. I avvaktan på en tilltänkt rationalisering av manskapsundervisningen ha förslagen emellertid hitintills icke föranlett några åtgärder. Försvarets civilförvaltning har av nyssnämnda skäl avstyrkt förslagen i vad de avse budgetåret 1947/48.

Genom beslut den 15 juni 1945 uppdrog Kungl. Maj:t åt chefen för marinen att i samråd med cheferna för armén och flygvapnet verkställa undersökning rörande möjligheterna att samordna studierektorernas vid försvarsgrenarna verksamhet. Dylig undersökning verkställdes sedermera med biträde av militär sakkunskap från de olika försvarsgrenarna. Av denna undersökning — som numera slutförts — framgår bland annat följande.

För en effektiv ledning och övervakning av den allmänbildande undervisningen erfordrades en studierektor för varje försvarsgren.

En förutsättning för ett samordnande av rektorernas verksamhet, så att antalet rektorer minskades, vore, att deras nuvarande arbetsuppgifter kraftigt nedskures, varigenom den önskvärda effektiviteten av utbildningen allvarligt skulle riskeras. Samarbete mellan studierektorerna och andra av utbildningen intresserade parter borde beredas genom tillskapandet av ett manskapsskolornas utbildningsråd.

I den allmänbildande undervisning, varom här vore fråga, inginge viss specialutbildning för militärt ändamål. Studierektorerna måste därför lära känna vissa delar av den militära utbildningen för att kunna tillrättalägga den allmänbildande undervisningen härför. Vidare vore utbildningsformerna vid manskapsskolorna samt elevmaterialet i mängd och mycket av annan art, än vad en studieledare vid civila skolor vore van att finna. Allt detta gjorde det nödvändigt att studierektorerna — för att kunna uppnå goda resultat — kunde kvarstå i tjänst under ett flertal år. Detta i sin tur vore helt beroende av avlöningsförhållandena. Här förutsattes givetvis att pedagogiskt välkvalificerad person toges i anspråk för befattning som studierektor. Det finge anses rimligt, att studierektorerna vid marinen och flygvapnet i lönehänseende tillnärmelsevis — såsom skett beträffande studierektor vid armén — jämställdes med rektorerna vid de statliga realskolorna. Studierektorerna vid samtliga försvarsgrenar borde sålunda tillerkännas löneförmåner såsom i motsvarande befattningar vid civila skolor, närmast realskolorna. Det vore annars att vänta — och marinen hade redan

haft erfarenhet därav — att de nuvarande studierektorsbefattningarna vid marinen och flygvapnet endast komme att betraktas som mer eller mindre meriterande övergångstjänster, vilkas innehavare vid första lägliga tillfälle sökte sig förmånligare befattning vid civil skola. Den situationen kunde då lätt uppstå, att till sist endast mindre kvalificerad arbetskraft komme att stå till dessa försvarsgrenars förfogande såsom studierektorer.

Genom beslut den 22 juni 1945 uppdrog Kungl. Maj:t vidare åt försvarsgrenscheferna att gemensamt inkomma med yttrande angående förutsättningarna för anordnande av enhetlig manskapsundervisning och likvärdig betygsättning vid densamma inom de skilda försvarsgrenarna. För fullgörande av ifrågavarande uppdrag tillsattes en kommitté, bestående av studierektorerna och en militär representant från varje försvarsgren, chefen för arméns underofficersskola, rektor vid försvarets läroverk samt studierektorn vid försvarsstabens bildningsdetalj. Kommitténs utredningsresultat har numera ingivits till Kungl. Maj:t.

Vid förberörda utredning av frågan om möjligheterna att samordna studierektorernas vid försvarsgrenarna verksamhet har beaktats det resultat, utredningen av förutsättningarna för anordnande av enhetlig manskapsundervisning m. m. givit.

De sakkunnigas förslag. För egen del ha de sakkunniga icke blivit övertygade om att icke verksamheten på förevarande område skulle kunna samordnas under ledning av en för försvaret gemensam studierektor, vilken därjämte skulle ha sig underställda ett antal studieledare. Lämpliga löneställningar synas därvid vara för den förstnämnde 28 lönegraden och för de senare 23 lönegraden. Såsom tjänstebeteckningar synas kunna väljas benämningarna förste studieinspektör respektive studieinspektör.

Ledamoten Dahl har ansett, att frågan om löneställningen för här ifrågavarande personal borde upptagas till omprövning först sedan klarhet vunnits rörande manskapsundervisningens slutliga ordnande, varvid även frågan om personalvårdsassistenternas löneställning borde slutgiltigt avvägas.

De sakkunniga förorda följande lönegrads- och tjänstebenämningsserie för här avsedd personal:

	<i>Lönegrad</i>
Studieinspektör	23
Förste studieinspektör	28

22. Psykologpersonal.

För närvarande förekomma för hithörande personal följande till löneplan MEO hänfödda extra ordinarie befattningar:

Lönegrad.

Amanuens	16
Militärpsykolog	27

Härutöver finnas vid marinens personaluttagningscentral inrättad en befattning såsom chef i lönegraden MEx 27 och en befattning såsom arbetsstudieingenjör mot visst årligt arvode.

Vid centrala värnpliktsbyrån är sedan den 1 juli 1944 inrättad en personalprövningsdetalj för undersökning av den psykiska beskaffenheten hos värnpliktiga, officersaspiranter m. fl. Ledningen av detaljens verksamhet omhänderhaves av en militärpsykolog i lönegrad MEO 27. Av denne fordras högre akademisk examen med psykologi som huvudämne — nuvarande militärpsykologen är filosofie doktor — förfarenhet i testmetodik, kännedom om militära förhållanden, organisationsförmåga och förmåga att leda vetenskapligt arbete. Till sitt biträde har han en amanuens i lönegrad MEO 16, vilken bör vara psykolog — den nuvarande befattningshavaren är filosofie licentiat — med huvudsaklig uppgift att biträda vid prov, att utföra statistiska beräkningar samt att bearbeta erhållet material för militärt bruk och för vetenskaplig forskning. Militärpsykologen föreslogs ursprungligen placerad i 30 lönegraden. Vederbörande departementschef ansåg sig emellertid för det dåvarande (prop. 1944: 185) icke kunna tillstyrka högre löneställning än lönegrad MEO 27.

I skrivelse den 2 juni 1945 hemställde chefen för marinen om inrättande av en befattning som chef för marinens personalprövningscentral i lönegrad MEx 27, löneklass 26. På denne skulle ankomma utarbetandet av för marinen speciella personalprövningsmetoder samt att leda den militärpedagogiska utbildningen av marinens befälspersonal. Därutöver föreslogs inrättandet av en befattning som arbetsstudieingenjör i lönegraden MEx 26, 24 löneklassen, med uppgift att utarbeta erforderlig prövnings- och övrig apparatur ävensom för biträde vid statistiska undersökningar. I yttrande häröver anförde försvarets civilförvaltning, att det ifrågavarande personalbehovet tills vidare borde tillgodoses genom tillfälligt anställande av personal, varför extra ordinarie befattningar ej borde inrättas, att för den högre befattningen lönegraden MEx 26 syntes vara tillfyllest — även om förvaltningen ej ville motsätta sig placering i MEx 27, dock i lägsta löneklassen — samt att med den lägre befattningen lämpligen borde vara förenat ett arvode av 9 000 kronor för år. För egen del ansågo sig tjänsteförteckningssakkunniga i remissyttrande över förslaget den 15 oktober 1945 ej kunna tillstyrka högre löneställning för den högre befattningen än lönegraden MEx 27, 24 löneklassen; i fråga om den andra befattningen funno de sakkunniga av handlingarna i ärendet framgå, att befattningshavaren allenast syntes komma att tagas i anspråk under vissa tidsperioder årligen, varför arvodesanställning på sätt civilför-

valtningen föreslagit syntes lämplig. De sakkunniga ifrågasatte även, om icke möjlighet borde förefinnas att sammanföra personaluttagningsverksamheten för samtliga försvarsgrenar till ett organ, förslagsvis centrala värnpliktsbyrån.

Genom beslut den 15 november 1945 medgav Kungl. Maj:t, att vid marinens personaluttagningscentral finge tills vidare intill den 1 juli 1946 finnas anställda en chef, extra tjänsteman i lönegrad MEx 27, samt en arbetsstudieingenjör mot ett arvode av, i ett för allt, högst 9 000 kronor för år. Ifrågasvarande medgivande har förlängts att gälla jämväl innevarande budgetår.

Innehavaren av ifrågasvarande befattning i lönegraden MEx 27 har avlagt filosofie kandidatexamen.

I sina medelsökanden för budgetåret 1947/48 har chefen för marinen hemställt, att nyssnämnda befattningshavare måtte beredas extra ordinarie anställning i lönegrad MEO 27. Marinchefen har till stöd härför anfört bland annat, att marinens militärpedagogiska verksamhet under senare tid erhållit en allt större omfattning och betydelse därigenom, att kursomfånget för officersutbildningen i nu ifrågasvarande ämnen vidgats och elevernas tidigare självstudier ställts under central ledning samt genom att förberedelser vidtagits för att utsträcka undervisningen till att omfatta jämväl kurser för underofficerare. Övriga arbetsuppgifter, som ålåg chefen för personaluttagningsdetaljen, kvarstode oförminskade.

Med hänsyn tagen till marinchefens anförande har civilförvaltningen ansett sig böra räkna med att befattningen fr. o. m. budgetåret 1947/48 inrättas såsom extra ordinarie.

Lönegradsserie. För egen del ha de sakkunniga i fråga om befattningen för militärpsykolog i MEO 27 vid centrala värnpliktsbyrån hyst viss tvekan, huruvida så hög kompetens, som den nuvarande innehavaren av befattningen besitter, måste anses oundgängligen erforderlig för fullgörande av de med befattningen förenade göromålen. Med hänsyn till att för befattningen under alla förhållanden synes böra uppställas krav på avlagd filosofie licentiatexamen, ha de sakkunniga emellertid icke ansett sig böra ifrågasätta någon förändring av befattningens lönegradsplacering.

Amanuensbefattningen synes lämpligen böra utbytas mot en befattning i 21 lönegraden.

Beträffande hithörande befattningar vid marinens personaluttagningscentral vilja de sakkunniga ifrågasätta, huruvida varaktigt behov av dessa befattningar förefinnes eller om icke de med ifrågasvarande tjänster förenade göromålen skulle kunna lösas av tillfälligt anställda befattningshavare. Såsom de sakkunniga tidigare anfört, skulle även kunna tänkas att överföra ifrågasvarande uppgifter på centrala värnpliktsbyrån. De sakkunniga förorda, att ifrågasvarande spörsmål underkastas närmare utredning, innan sluttlig ställning tages till frågan om befattningarnas lönegradsplacering. — Ledamo-

ten Dahl har ansett, att denna utredning borde verkställas i samband med en undersökning rörande löneställning m. m. för studieledarpersonal (jfr II: 21).

Tjänstebenämningar. I fråga om tjänstebenämningen för militärpsykologen vid centrala värnpliktsbyrån finna de sakkunniga denna benämning mindre adekvat och i och för sig föga lämplig. De sakkunniga förorda för sin del tjänstebenämningarna psykotekniker i 21 och förste psykotekniker i 27 lönegraden.

De sakkunnigas förslag. I anledning av vad sålunda anförts förorda de sakkunniga följande lönegrader och tjänstebenämningar för hithörande befattningar vid centrala värnpliktsbyrån:

Lönegrad

Psykotekniker	21
Förste psykotekniker	27

23. Redaktörpersonal.

I och med genomförandet av 1942 års försvarsbeslut ha å försvarsstabens press- och filmavdelning inrättats två befattningar såsom stabsredaktörer i lönegraden MEo 23. Vid lönesättningen har jämförelse gjorts med adjunktsbefattning vid de allmänna läroverken. Stabsredaktörerna hava till huvudsaklig uppgift att författa och till pressen distribuera artiklar i försvarsväsendet berörande ämnen, att tillhandagå pressen med upplysningar i försvarsfrågor, att vidmakthålla och komplettera försvarsstabens bildarkiv, att handhava den s. k. klipptjänsten, d. v. s. genomgång, urklippning och arkivering samt sammanställning av pressens uttalanden i försvaret berörande frågor samt att arrangera och leda pressbesök vid militära institutioner och övningar.

Enligt försvarets upplysningsutrednings förslag (SOU 1945: 21) borde för underlättande av rekryteringen av tjänsterna en differentiering av löneställningen ske så, att en befattning hänfördes till 24 och en till 22 lönegraden.

Såvitt de sakkunniga kunna bedöma skilja sig de uppgifter, som angivits för här omförmälda befattningar, icke mera avsevärt från dem, som i allmänhet ankomma på en pressombudsman. Dylka uppgifter torde i varje större statligt verk påläggas någon högre befattningshavare, vid civila verk i allmänhet i byråsekreterarställning, vid militärmyndighet i allmänhet en därför lämpad officer. Inom försvarsstaben finnes särskild officerspersonal för dylka uppgifter. Därest på stabsredaktörerna ankomma huvudsakligen rutinmässiga uppgifter, torde enligt de sakkunnigas mening befattningarna

vara alltför högt placerade. Avses å andra sidan att genom befattningarna till försvarsstaben knyta verklig journalistpersonal — högkvalificerad och skicklig — från dagspressen, vilja de sakkunniga starkt ifrågasätta, om den valda utvägen med härför särskilt inrättade befattningar är den lämpliga. Härigenom kommer ju vederbörande att lösryckas från det arbete inom tidningspressen, som torde vara förutsättningen för bibehållande och utveckling av den journalistiska färdigheten.

Av anförda skäl ha de sakkunniga ej ansett sig böra upptaga frågan om löneställning och tjänstebenenämning för nu ifrågavarande personalkategori utan anse fastmera, att frågan om behovet av journalistpersonal vid försvarsstaben och sättet för dennas anställande bör underkastas särskild utredning.

24. Viss personal vid centrala värnpliktsbyrån.

Vid centrala värnpliktsbyrån finnas bland andra följande extra ordinarie befattningar å MEO-löneplanen:

Lönegrad

Maskintekniker	15
Amanuens	15
Konsulent	20
Aktuarie; konsulent	22

Amanuensbefattningen torde enligt vad som framgår av försvarets civilförvaltnings äskanden för budgetåret 1947/48 vara avsedd att indragas. Däremot har föreslagits inrättande av en befattning som verkmästare i 16 lönegraden. Denna verkmästarebefattning synes icke vara en arbetsledarbefattning. Befattningshavaren är enligt vad som framgår av handlingarna i ärendet avsedd för vård och underhåll av hålkortsmaskinanläggningen och torde närmast vara att hänföra till de i II: 11 upptagna förste montörbefattningarna.

Befattningen såsom maskintekniker avses för tillsyn av maskinanläggningens handhavande samt för uppläggning av metoder och program för dess användning vid lösande av ifrågakommande statistiska uppgifter.

1941 års försvarsutredning räknade ursprungligen med en förste aktuarie i 26, en inspektör i 22 och en aktuarie i 21 lönegraden, samtliga ordinarie befattningar. 1942 års försvarsberedning föreslog i avvaktan på närmare erfarenhet i fråga om personalbehovet, att de föreslagna ordinarie befattningarna konstruerades såsom extra ordinarie i lönegraderna 26, 22 och 18 med benämningarna förste aktuarie, byråinspektör och förste amanuens. Samma löneställningar upptogs i avlöningspropositionen 1942: 266. Riks-

dagen uttalade, att befattningarna borde placeras i högst de föreslagna lönegraderna och tills vidare om möjligt lägre. I personalförteckningen upptogs för budgetåret 1942/43 befattningarna i lönegraderna MEo 22, 20 och 16 med benämningarna aktuarie, assistent och amanuens. Chefen för centrala värnpliktsbyrån har sedermera hemställt om uppflyttning av aktuarien till 24 lönegraden.

Aktuarien är föreståndare för centrala värnpliktsbyråns hålkortsdetalj, på vilken ankommer ärenden rörande värnpliktsstatistik samt den tekniska kontrollen av personalredovisningen. Det åligger föreståndaren att organisera och planera de på detaljen ankommande i regel mycket omfattande utredningsarbetena. För dessa arbetsuppgifter erfordras kännedom om utnyttjande av en hålkortsanläggning samt om den militära organisationen. Såsom teoretiskt kompetenskrav för föreståndarbefattningen har uppställts akademisk examen med ämnena statistik och matematik.

Konsulenterna biträda chefen för centrala värnpliktsbyrån vid handläggning av frågor rörande värnpliktsregistreringens uppläggning m. m. samt övervaka och inspektera värnpliktsregistreringen vid olika förband och myndigheter. För befattningarna synes regelmässigt böra erfordras handelshögskola eller motsvarande utbildning.

Lönegradsserie. För befattningarna som aktuarie och konsulent synas med hänsyn till arbetsuppgifter och kompetenskrav lönegraderna 24 och 21 — vilka i andra sammanhang föreslagits komma till användning för administrativ personal samt personal med vissa merkantila och kontrollerande uppgifter — böra tillämpas.

Arbetsuppgifter och kompetenskrav. Beträffande befattningarnas inplacering i lönegrader med hänsyn till arbetsuppgifter och kompetenskrav synas de riktlinjer, som i sådant avseende angivits under II:2 och II:5, kunna tjäna till ledning.

Tjänstebenämningar. Med hänsyn till att i viss mån likartade arbetsuppgifter åvila aktuarien och förste byråsekreterare, respektive konsulenterna och byråassistent inbördes, förorda de sakkunniga för hithörande högre befattningar tjänstebenämningarna förste byråsekreterare respektive byråassistent. I fråga om benämningen maskintekniker föreslå de sakkunniga icke någon ändring, även om benämningen i fråga icke synes ur alla synpunkter lämplig.

De sakkunnigas förslag. I anledning av det anförda föreslå de sakkunniga följande lönegrads- och tjänstebenämningsserie för ifrågakvarande personal vid centrala värnpliktsbyrån:

	<i>Lönegrad</i>
Förste montör	12
Maskintekniker	15
Byråassistent	21
Förste byråsekreterare	24

25. Meteorologpersonal.

Den inom den militära väderlekstjänsten sysselsatta personalen är för närvarande hänförd till löneplanerna Ca och MEO. Befattningarnas fördelning å löneplaner och lönegrader framgår av efterföljande sammanställning.

	<i>Lönegrad</i>
Föreståndare för observationscentralstation (MEO)	10
Militärmeteorolog av 3. graden (MEO)	13
Militärmeteorolog av 2. graden (MEO)	15
Militärmeteorolog av 1. graden (MEO)	20
Militärmeteorolog (Ca)	23
Förste militärmeteorolog (Ca)	26
Stabsmeteorolog (Ca)	30

Ifrågavarande personal — med undantag av ett fåtal i 13 och 15 lönegraderna inplacerade befattningshavare, vilka äro placerade till tjänstgöring vid marinens väderlekstjänst — tjänstgör inom flygvapnets väderlekstjänst.

I vederbörliga tjänsteförteckningar har beträffande de till flygvapnet hänfödda befattningarna i 13 och 15 lönegraderna angivits, att därest sådan befattning icke kan besättas med kompetent befattningshavare, väderleksassistent må anställas såsom extra ordinarie eller extra tjänsteman i motsvarande lönegrad. Beträffande hithörande befattningar inom marinen gäller, att därest befattning icke kan besättas med kompetent befattningshavare, såsom extra tjänsteman i lönegrad MEx 10 må anställas person, som med godkända betyg genomgått föreskriven utbildning i väderlekstjänst vid marinen. Hithörande befattningar för väderleksassistent och extra tjänsteman i 13 och 15 respektive 10 lönegraderna ha av de sakkunniga icke upptagits till behandling, enär dessa tjänster äro avsedda att bibehållas endast under en övergångstid.

Utöver de i sammanställningen intagna befattningarna finnas inom flygvapnet för hithörande personal inrättade ett antal befattningar för tekniska biträden i MEO 7, kontorsbiträden i MEO 4, skrivbiträden, tillika kartritare, i MEO 4 samt skrivbiträden i MEO 2. Hithörande befattningar upptagas av de sakkunniga i andra sammanhang (jfr II: 6 och II: 9).

Lönegradsserie. Löneställningarna för den ordinarie meteorologpersonalen ha fastställts vid 1945 och 1946 års riksdagar samt överensstämma helt med vad som gäller för motsvarande befattningshavare vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. Den icke-ordinarie militära meteorologpersonalens löneställningar ha fastställts genom beslut av 1945 års riksdag. Enär slutlig ställning till frågan om löneställningen för den lägre civila meteorologpersonalen ännu icke tagits, har med inrättandet av ordinarie tjänster för den lägre militära meteorologpersonalen tills vidare fått anstå.

I propositionen 1946: 240 angående vissa löneställnings- och ersättningsfrågor vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut m. m. ha uppdragits vissa riktlinjer beträffande befordringsgången för civila meteorologer. Begynnelönen såväl för den, som avlagt meteorologisk tjänsteexamen eller innehar motsvarande kunskapsmått, som för den, vilken avlagt akademisk examen, borde sålunda utgå enligt 15 lönegraden. Efter viss tids tjänstgöring i nämnda lönegrad borde uppflyttning till högre lönegrad äga rum. Ställningstagandet till frågan om vilken eller vilka lönegrader, som därvid skulle ifrågakomma, liksom till frågan om tidsintervallerna mellan förekommande uppflyttningar, borde emellertid tills vidare anstå i avvaktan på 1944 års personalutrednings arbetsresultat. Vad sålunda anförts har av riksdagen lämnats utan erinran.

I skrivelse 1946: 365 i anledning av propositionen 1946: 120 angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatsens fjärde huvudtitel uttalade riksdagen, att det måste anses rättvist, att löneställningen för den militära meteorologpersonalen överensstämde med vad som beslutats för motsvarande civila befattningshavare. Beträffande den lägre meteorologpersonalen borde härvid gälla vad i propositionen 1946: 240 anförts i fråga om motsvarande civila personal. Det finge ankomma på Kungl. Maj:t att härutinnan träffa avgörande.

Enligt de sakkunnigas mening bör — i enlighet med vad riksdagen uttalat och på sätt i princip redan gäller — full likställighet i lönehänseende råda mellan den civila och den militära meteorologpersonalen.

Såsom framgår av vad tidigare anförts, har slutgiltig ställning ännu icke tagits till frågan om löneställningen för den lägre civila meteorologpersonalen. Avlöning till hithörande personal har dock förutsatts skola utgå enligt lägst 15 lönegraden.

I anledning av vad sålunda anförts förorda de sakkunniga för den militära meteorologpersonalen en lönegradsserie omfattande 15, 18, 20, 23, 26 och 30 lönegraderna. De sakkunniga anse sig härvid kunna utgå från att användandet av 18 lönegraden icke skall behöva verka föregripande på ett blivande ställningstagande beträffande löneställning och befordringsgång för den lägre civila meteorologpersonalen.

Ledamoten Dahl har förordat, att 20 och 23 lönegraderna borde utbytas

mot 21 och 24 lönegraderna dels för att åvägabringa parallellitet med lönegradsserierna för andra personalgrupper, dels emedan 18 och 20 lönegraderna vid genomförandet av den av riksdagen beslutade löneregleringen fr. o. m. den 1 juli 1947 komme att motsvaras av varandra närliggande lönegrader till följd av den nuvarande 19 lönegradens slopande.

Beträffande löneställningen för föreståndarna för observationscentralstationerna — vilka befattningar genom beslut av 1946 års riksdag hänförts till 10 lönegraden — ha de sakkunniga i analogi med vad som föreslagits för teknisk biträdespersonal i närmast motsvarande ställning funnit sig böra förordna, att dessa befattningar inplaceras i 11 lönegraden.

Arbetsuppgifter m. m. Beträffande de olika befattningarnas inplacering i lönegrader med hänsyn till arbetsuppgifter och ansvar ifrågasätta de sakkunniga icke någon ändring i vad som nu gäller.

Kompetenskrav. För befattningar i lönegraderna 23, 26 och 30, respektive i lönegraderna 15, 18 och 20 bör — i likhet med vad nu är fallet — krävas akademisk examen respektive meteorologisk tjänsteexamen.

Tjänstebenämningar. De sakkunniga föreslå såsom lämpliga tjänstebenämningar väderlekstekniker (11 lönegraden), meteorolog (15, 18 och 20 lönegraderna), stabsmeteorolog (23 lönegraden), förste stabsmeteorolog (26 lönegraden) samt stabsovermeteorolog (30 lönegraden).

De sakkunnigas förslag. För hithörande personal förordna de sakkunniga i enlighet med vad ovan anförts följande lönegradsserie och tjänstebenämningar:

	<i>Lönegrad</i>
Väderlekstekniker	11
Meteorolog	15
Meteorolog	18
Meteorolog	20
Stabsmeteorolog	23
Förste stabsmeteorolog	26
Stabsovermeteorolog	30

26. Trafikledarpersonal.

Inom flygvapnet finnas för närvarande följande till löneplan MEo hänförliga befattningar för trafikledarpersonal:

	<i>Lönegrad</i>
Andre trafikledare	15
Förste trafikledare	18
Stabstrafikledare	20

Befattningarna för förste och andre trafikledare — en vid varje flygförband — ha inrättats genom beslut av 1942 års riksdag.

I underdånig skrivelse den 21 juli 1945 hemställde chefen för flygvapnet, att vid den centrala flygsäkerhetsledningen inom flygstaben skulle inrättas ett antal befattningar för stabstrafikledare i lönegraden MEO 22. I häröver avgivet utlåtande ansågo sig försvarets tjänsteförteckningssakkunniga — med hänsyn till de med de föreslagna befattningarna förenade arbetsuppgifterna och efter jämförelse med löneställningen för den luftfartsstyrelsen underställda flygledarpersonalen — icke kunna förorda högre löneställning för civil stabstrafikledare i flygstaben än i lönegraden MEO 20.

Genom beslut den 21 december 1945 medgav Kungl. Maj:t, att vid flygstaben finge tills vidare för tiden intill den 1 juli 1946 finnas anställda högst fyra extra tjänstemän — stabstrafikledare — i högst lönegraden MEX 22. Enligt beslut av 1946 års riksdag ha stabstrafikledarna från och med budgetåret 1946/47 hänförts till lönegraden MEO 20.

I sina medelsäskanden för budgetåret 1947/48 har chefen för flygvapnet — med erinran att motsvarande befattningshavare inom den civila luftfarten, såvitt avsågo de större flygplatserna, vore inplacerade i 22 lönegraden — framhållit, att den militära trafikledartjänsten finge anses vara mera komplicerad än motsvarande civila verksamhet. I motsats till vad regelmässigt vore fallet beträffande det civila trafikflyget företoges de militära flygningarna icke efter vissa inlärda router. Flygvapnet förfogade över flera och snabbare flygplantyper, vilka sinsemellan ägde högst varierande fartkapaciteter. Den militära flygverksamheten fördelade sig över hela dygnet och ägde i större omfattning rum nattetid. På grund härav och i betraktande jämväl av den bundenhet, som följde med den militära tjänsten, har chefen för flygvapnet ansett, att stabstrafikledarna rätteligen borde i lönehänseende äga försteg framför motsvarande civila befattningshavare. Flygvapenchefen har likväl icke velat föreslå inplacering i högre lönegrad än lönegraden MEO 22.

Chefen för flygvapnet har vidare föreslagit, att befattningar för distriktsstrafikledare i lönegrad MEO 20 måtte inrättas vid fyra av flygvapnets förband, och i anslutning härtill anfört i huvudsak följande.

Enligt de nya ordnings- och säkerhetsföreskrifterna för flygvapnet hade landet indelats i 5 militära flygsäkerhetsdistrikt. Avsikten hade därvid varit, att inom varje dylikt distrikt samordna och leda flygsäkerhetstjänsten för inom detsamma belägna militära flygplatser. Detta skedde genom att flygsäkerhetsledningen vid en flottilj inom varje flygdistrikt samtidigt utgjorde distriktstrafikledning för distriktet i fråga. Emellertid komme de sålunda berörda flottiljernas flygsäkerhetstjänst att starkt betungas, varför personalen borde utökas med en särskild distriktstrafikledare. Enär den centrala flygsäkerhetsledningen i flygledningen samtidigt komme att utgöra distriktsstrafikledning inom ett av distrikten, kunde antalet distriktstrafikledare begränsas till fyra.

Lönegradsserie. Vid den förnyade omprövning, de sakkunniga ägnat frågan

om lönegradsplaceringen av stabstrafikledarna, ha de sakkunniga funnit sig kunna förorda 22 lönegraden för ifrågavarande befattningar, detta med hänsyn till att en omprövning av de civila trafikledarnas nuvarande löneställning inom en nära framtid torde komma att visa sig nödvändig, varvid nuvarande löneställningar lära behöva förbättras med hänsyn till civilflygets snabba utveckling.

Distriktstrafikledarna synas i enlighet med vad chefen för flygvapnet föreslagit böra hänföras till 20 lönegraden.

Vidkommande slutligen förste och andre trafikledarna vid flygförbanden ha de sakkunniga — med hänsyn till att någon åtskillnad i fråga om arbetsuppgifterna icke torde kunna påvisas — funnit dessa befattningar böra hänföras till en och samma lönegrad, den 18:e.

De sakkunniga förorda sålunda för trafikledarpersonalen en lönegradsserie omfattande 18, 20 och 22 lönegraderna.

Ledamoten Dahl har, under återopande av de principiella skäl, som av honom anförts under II: 25, ansett den föreslagna lönegradsserien vara mindre tillfredsställande men har dock i nuvarande läge ej velat framlägga något ändringsförslag.

Arbetsuppgifter. Beträffande de olika befattningarnas inplacering i lönegrader med hänsyn till arbetsuppgifter och ansvar ifrågasätta de sakkunniga icke någon ändring i vad som nu gäller.

Kompetenskrav. Vidkommande de kompetenskrav, som böra uppställas för hithörande befattningar, få de sakkunniga — som förutse att visst utbyte av trafikledarpersonal vid å ena sidan den civila luftfarten och å den andra sidan flygvapnet kommer att äga rum — understryka önskvärdheten av att nära överensstämmelse råder i fråga om kompetenskraven för civila och militära befattningar i en och samma löneställning.

Tjänstebenämningar. I vad rör tjänstebenämningarna föreslå de sakkunniga icke någon annan ändring än att — med hänsyn till att benämningen förste trafikledare inom den civila luftfarten förbehållits befattningshavare i 22 lönegraden — de till 18 lönegraden hänförliga befattningarna vid försvaret böra erhålla benämningen trafikledare.

De sakkunnigas förslag. De sakkunniga förorda således följande lönegrads- och tjänstebenämningsserie för trafikledarpersonalen:

	<i>Lönegrad</i>
Trafikledare	18
Distriktstrafikledare	20
Stabstrafikledare	22

27. Radiopersonal.

Av hithörande befattningar förekomma inom försvaret följande:

	<i>Lönegrad</i>
Andre signalist	10
Andre telegrafist; radioassistent av 3:e klass; förste signalist	12
Förste telegrafist; radioassistent av 2:a klass	14
Radioassistent av 1:a klass	16
Radiokontrollör	20
Radiokommissarie	22

Signalistbefattningarna tillhöra flygförbanden. Övriga befattningar förekomma uteslutande i central tjänst.

I fråga om signalistbefattningarna synas — alltefter arbetsuppgifter och kompetens, i vilka hänseenden jämförelse bör ske med telegrafverkets motsvarande personal — 12 och 14 lönegraderna böra komma till användning.

För övriga hithörande befattningar föreslå de sakkunniga i viss anslutning till vad som gäller vid telegrafverket en lönegradsserie, omfattande lönegraderna 12, 14, 16, 20 och 22.

Lämpliga tjänstebestämmelser synas vara för befattningar i 12 och 14 lönegraderna de vid telegrafverket utnyttjade benämningarna radiotelegrafist och förste radiotelegrafist, för befattning i 16 lönegraden radioassistent samt för befattningar i 20 och 22 lönegraderna radiokontrollör och förste radiokontrollör.

De sakkunnigas förslag. De sakkunniga föreslå således följande lönegrads- och tjänstebestämmelse serie för radiopersonalen:

	<i>Lönegrad</i>
Radiotelegrafist	12
Förste radiotelegrafist	14
Radioassistent	16
Radiokontrollör	20
Förste radiokontrollör	22

28. Fotografpersonal.

I förevarande sammanhang behandlas följande å MEO-löneplanen uppförda befattningar:

	<i>Lönegrad</i>
Fotobiträde	4
Fotograf	8

Befattningar av typen reproduktionsfotograf ha av de sakkunniga hänförs till i II: 11 omnämnda befattningar.

Lönegradsserie. De ovan upptagna befattningarna synas vad arbetsuppgifterna beträffar — ledning och utförande av laboratoriearbete — i huvudsak vara att närmast jämställa med under II: 9 behandlad teknisk biträdespersonal, för vilken lönegradsserien 4, 7, 9 och 11 föreslagits. Härutöver torde i vissa fall den i annat sammanhang (II: 20) förordade 15 lönegraden böra användas.

Arbetsuppgifter. På befattningshavare i 9 och 11 lönegraderna bör ankomma att svara för rutinarbetet vid laboratorier, medan 4 och 7 lönegraderna böra avses för biträdesbefattningar. Vid laboratorieorganisation av särskilt stor omfattning — såsom det i propositionen 1946: 120 föreslagna fotogrammetriska laboratoriet vid försvarsstabens fotoanstalt samt laboratorierna vid flygvapnets spaningsförband — torde lämpligen 15 lönegraden med den i II: 20 föreslagna benämningen laborant kunna användas.

Tjänstebenämningar. Följande tjänstebenämningar synas de sakkunniga lämpligen böra användas för hithörande personal, nämligen tekniskt biträde (4 och 7 lönegraderna), tekniker (9 och 11 lönegraderna) samt laborant (15 lönegraden).

De sakkunnigas förslag. De sakkunniga föreslå således följande lönegrads- och tjänstebenämningsserie:

	<i>Lönegrad</i>
Tekniskt biträde	4
Tekniskt biträde	7
Tekniker	9
Tekniker	11
Laborant	15

29. Polispersonal.

Marinens poliskår upptager för närvarande följande ordinarie och extra ordinarie befattningar:

	<i>Lönegrad</i>
Poliskonstapel (MEo)	9
Poliskonstapel (Ca)	10
Polisöverkonstapel (Ca, MEo)	12
Polisöverkonstapel, tillika poliskommissarie (Ca)	14

Särskild polispersonal finnes därjämte anställd vid platsbefälet i Karlsborg. Tidigare har funnits en försvarets polisorganisation även vid Bodens fästning, men densamma har från och med budgetåret 1942/43 inordnats i den civila polisorganisationen. Förslag föreligger att vidtaga samma åtgärd beträffande polispersonalen i Karlsborg. I avvaktan på resultatet av nämnda förslag har föreskrivits, att vid inträffande ledighet beställning såsom polisöverkonstapel och poliskonstapel skall uppehållas medelst vikarie. I anledning av det anförda ha de sakkunniga icke funnit skäl upptaga frågan om löneställningen för polispersonalen vid platsbefälet i Karlsborg till omprövning.

Polispersonalen vid marinens poliskår — vilken är placerad till tjänstgöring vid Stockholms, Karlskrona och Göteborgs örlogsvarv — åligger att inom vederbörligt varv söka förekomma stölder, oordning och eldfara, verkställa anbefallda visitationer samt söka upptäcka förbrytelser och anmäla dem till beivran ävensom att verkställa visitering samt övervaka in- och utpassering till och från varvet.

Poliskommissarie är ansvarig för och har att vaka över att polispersonalen fullgör sina åligganden. Han skall dagligen avge rapport, upptagande allt anmärkningsvärt, som inträffat under föregående dygn. Uppdagens brott inom tjänstgöringsområdet, skall han verkställa polisförhör och avgiva rapport för åtal. Han är uppbördsman för inventarier i de åt polisen upplåtta lokalerna. Polisöverkonstapel lyder närmast under poliskommissarien och har befäl över poliskonstaplarna. Han är näst kommissarien ansvarig för upprätthållandet av ordning, upptäckandet och förhindrandet av brott och dylikt. Beställningshavare vid poliskåren skall ägna hela sin verksamhet åt sin tjänst och får ej innehava annan befattning.

För här avsedda befattningar plägar regelmässigt fordras, att vederbörande genomgått furirskola och statens polisskola eller poliskurs för underbefäl vid försvarsväsendet.

Lönegradsserie. Med hänsyn till de allmänna arbetsuppgifter, som åvila polispersonalen vid marinens poliskår, synes för ifrågavarande personal böra i tillämpliga delar användas samma lönegradsserie, som gäller för poliskåren i Boden. I enlighet härmed böra 10, 12 och 15 lönegraderna komma i fråga.

Arbetsuppgifter och kompetenskrav. Beträffande befattningarnas inplacering i lönegrader med hänsyn till arbetsuppgifter och ansvarsställning samt kompetenskrav synes — i likhet med vad nu torde vara fallet — i huvudsak böra gälla vad som i motsvarande hänseenden finnes föreskrivet för polispersonalen i Boden.

Tjänstebenämningar. Vid poliskåren i Boden användas för närvarande tjänstebenämningarna konstapel, inspektionskonstapel och överkonstapel för befattningar i respektive 10, 12 och 15 lönegraderna. Samma benämningar synas böra användas för befattningshavarna vid marinens poliskår.

De sakkunnigas förslag. De sakkunniga föreslå i enlighet med det anförda följande lönegrads- och tjänstebenämningsserie för polispersonalen:

	<i>Lönegrad</i>
Konstapel	10
Inspektionskonstapel	12
Överkonstapel	15

30. Skogvaktarpersonal.

Inom försvaret finnas för närvarande följande till löneplan MEO hänfödda extra ordinarie befattningar för skogvaktarpersonal:

	<i>Lönegrad</i>
Skogvaktare	8
Skogvaktare av 2:a klass	8
Skogvaktare av 1:a klass	9

Befattningshavarna äro placerade till tjänstgöring sålunda:

vid VII. militärbefälsstaben 1 skogvaktare av 2:a klass i Tingstäde;
 vid kommandantstaben i Stockholm 1 skogvaktare av 1:a klass å Järnafältet;
 vid kommandantstaben i Stockholm 1 skogvaktare av 2:a klass å Järnafältet;
 vid kommandantstaben i Boden 1 skogvaktare av 1:a klass;
 vid platsbefälet i Karlsborg 1 skogvaktare av 2:a klass;
 vid IV. militärbefälsstaben 1 skogvaktare av 2:a klass å Utö; samt
 vid Stockholms kustartilleriförsvär 1 skogvaktare.

Från såväl myndigheternas som personalorganisationernas sida ha i skilda sammanhang krav rests på en förbättring av skogvaktarnas löneställning.

Till de sakkunniga har överlämnats en den 29 september 1945 dagtecknad framställning i ämnet från arméns fortifikationsförvaltning, vid vilken fogats en inom ämbetsverket med biträde av t. f. förste revisorn i domänstyrelsen T. Jesslén verkställd utredning. Av denna inhämtas följande:

Försvarets skogvaktarbefattningar vore närmast jämförliga med kronojägarbefattningarna vid domänverket. Befattningar av sistnämnda slag funnes i lönegraderna

A 12, A 10, A 9 och A 7; i sistnämnda lönegrad benämnda biträdande kronojägare. Med beaktande — i den utsträckning så kunnat ske — av samma faktorer, som varit avgörande för graderingen av kronojägartjänsterna, då det gäller skogvaktarnas vid försvaret arbetsuppgifter, hade utredningen givit till resultat, att följande löneställningar synts böra tillämpas för här avsedda befattningshavare.

Skogvaktare	av 2 klass	i	Tingstäde	8 lönegraden
»	» 1	»	å Järvafältet	12 »
»	» 2	»	»	9 »
»	» 1	»	i Boden	10 »
»	» 1	»	» Karlsborg	9 »
»	» 2	»	å Utö	9 »

Lönegradsserie. Den av fortifikationsförvaltningen med anlitan av sakkunnigt biträde förebragta utredningen bygger, som nyss nämnts, på en jämförelse mellan löneställningarna för arméns skogvaktare och domänstyrelsens kronojägare. De sakkunniga ha funnit utredningen giva vid handen, att huvuddelen av försvarets skogvaktare bör i lönehänseende jämföras med kronojägarna. Sedan de till 9, 10 och 12 lönegraderna tidigare hänfödda kronojägarbefattningarna genom beslut av 1946 års riksdag hänförs till en och samma lönegrad, den 12:e, få de sakkunniga föreslå, att såsom normal-lönegrad för försvarets skogvaktare 12 lönegraden kommer till användning. I vissa fall synes emellertid en inplacering i 12 lönegraden ej tillräckligt motiverad, nämligen där arbetsuppgifterna äro av särskilt liten omfattning. För sådana fall synes en inplacering i 9 lönegraden — i vilken lönegrad de biträdande kronojägarna vid domänverket äro inplacerade — böra ifrågakomma.

Beträffande befattningen såsom skogvaktare av 1:a klass å Järvafältet ha yrkanden framställts om befattningens uppflyttning till 15 lönegraden. Ehuru det synts de sakkunniga tveksamt, om inom försvaret behov föreligger av skogvaktarbefattning i så hög löneställning som 15 lönegraden, ha de sakkunniga likväl i lönegradsserien intagit nämnda lönegrad, vilken tillämpas för skogsmästare vid statens skogsforskningsinstitut samt för förste läns-skogvaktare vid skogsvårdstyrelserna.

Arbetsuppgifter. Beträffande skogvaktarnas lönegradsplacering med hänsyn till arbetsuppgifter och ansvar synas de i instruktionen för domänverket samt i de av domänstyrelsen utfärdade reglementariska föreskrifterna för kronojägare och biträdande kronojägare angivna åliggandena i tillämpliga delar kunna tjäna till ledning. För inplacering i 15 lönegraden bör förutsättas, att avsevärt mera kvalificerade arbetsuppgifter påläggas befattningshavaren. Arbetsuppgifternas kvalitet och befattningshavarens ansvarsställning synas i detta fall böra nära överensstämma med vad som gäller för förste läns-skogvaktare vid skogsvårdstyrelserna.

Kompetenskrav. För befattningar i 9 och 12 lönegraderna böra — i likhet med vad som gäller beträffande kronojägare och biträdande kronojägare — fordras avgångsexamen från statens skogsskola eller därmed jämförlig utbildningsanstalt. För befattning i 15 lönegraden bör uppställas krav på skogsmästarexamen.

Tjänstebenämningar. Såsom lämpliga tjänstebenämningar vilja de sakkunniga förorda beteckningarna biträdande skogvaktare (9 lönegraden), skogvaktare (12 lönegraden) samt förste skogvaktare (15 lönegraden).

De sakkunnigas förslag. För skogvaktarpersonalen föreslå de sakkunniga i enlighet med det anförda nedan angivna lönegrads- och tjänstebenämningsserie:

	<i>Lönegrad</i>
Biträdande skogvaktare	9
Skogvaktare	12
Förste skogvaktare	15

31. Båtpersonal.

Under förevarande rubrik behandlas följande, till löneplan MEo hänförliga extra ordinarie befattningar:

	<i>Lönegrad</i>
Maskinist av 2:a klass	8
Fartygsbefälhavare	12

Ifrågavarande befattningar förekomma vid marindistrikt och kustartilleriförsvaret för tjänstgöring på de smärre fartyg, som användas för transport av militär personal, arbetsstyrkor och redskap mellan olika befästningsanläggningar, förläggningar o. d.

Från personalhåll ha vid skilda tillfällen krav framförts på uppflyttning av befälhavarna till 15 och 17 lönegraderna. För bedömning av denna fråga ha de sakkunniga bland annat anställt jämförelse med avlöningsförmånerna för slupbefälhavarna vid Stockholms ångslupsaktiebolag. Den 1 juli 1946 hade dessa en lön av 489 kronor per månad, ungefär motsvarande avlöning enligt 9 löneklassen å I-ort. De nu ifrågavarande befattningshavarnas arbetsuppgifter och ansvar måste emellertid betraktas som mera maktpåliggande än slupbefälhavarnas. Enligt de sakkunnigas mening böra fartygsbefälhavarna lämpligen hänföras till två skilda lönegrader, varvid till den högre lönegraden bör hänföras befattning, för vilken i enlighet med gällande be-

stämmelser erfordras lägst styrmansexamen. Lämplig löneställning synes härvid vara 15 lönegraden. I övrigt torde 12 lönegraden alltjämt böra utnyttjas. Vad maskinistpersonalen beträffar, synes en inplacering i 9 lönegraden — vilken i annat sammanhang föreslagits komma till användning för viss maskinistpersonal (II: 10) — vara skälig.

Såsom lämpliga tjänstebenämningar vilja de sakkunniga föreslå beteckningarna fartygsbefälhavare (15 lönegraden), båtbefälhavare (12 lönegraden) och maskinist (9 lönegraden).

De sakkunnigas förslag. De sakkunniga föreslå således följande lönegrader och tjänstebenämningar för här ifrågavarande personal:

	<i>Lönegrad</i>
Maskinist	9
Båtbefälhavare	12
Fartygsbefälhavare	15

32. Stallpersonal.

Under förevarande rubrik behandlade befattningar äro för närvarande såsom extra ordinarie placerade i följande lönegrader av löneplan MEo:

	<i>Lönegrad</i>
Vaktmästare; hovslagare	5
Fodermarsk; remontryttare	6
Stallföreståndare	7
Stallföreståndare vid arméstaben	16

I personalförteckningen för budgetåret 1941/42 upptogs vid arméstaben befattningarna för stallföreståndare och fodermarsk i lönegraderna MEo 13 och MEo 6 respektive, varvid tillika angavs att frågan om stallföreståndarbefattningens bestridande efter innehavarens avgång skulle hänskjutas till Kungl. Maj:ts prövning samt att befattningen såsom fodermarsk skulle vid innehavarens avgång uppföras i lönegraden MEo 5. 1941 års försvarsutredning föreslog i samband med förordandet av vissa förändringar i fråga om arméstabens ledande organ, att ifrågavarande befattningar skulle hänföras till lönegraderna MEo 18 respektive MEo 6. 1942 års försvarsberedning föreslog däremot ett bibehållande av befattningarna i då gällande löneställning. Föredragande departementschefen (prop. 1942: 210) anförde, att de förordade ändringarna i fråga om arméstabens ledande organ komme att medföra en ökning av antalet stamhästar vid arméstabens stall. I betraktande härav syntes en viss förbättring av löneställningen för stallföreståndaren påkallad.

Lämpligen syntes stallföreståndaren böra hänföras till den för vissa beridare vid hingstdepåerna gällande 16 lönegraden och förty placeras i lönegraden MEo 16. Även fodermarsken vid arméstabens stall komme genom ökningen av stamhästantalet att påläggas ökat arbete, varför ifrågavarande befattning borde bibehållas i lönegraden MEo 6. Det finge erinras, att fodermarsken vid veterinärhögskolan vore placerad i lönegraden A 7. — Vad departementschefen sålunda förordat vann riksdagens bifall.

Stallföreståndare är närmast ansvarig för ordningen i honom underställda stallbyggnader samt för vården av där befintliga hästar och materiel. Han svarar för att där tjänstgörande personal fullgör sina åligganden. Han är i regel uppbördsman för furage och till stallet hörande tygmateriel. Stallföreståndaren vid arméstabens stall, som på grund av detta etablissemens belägenhet intager en självständigare ställning än övriga stallföreståndare, är tillika kasernunderofficer för etablissemetet. Fodermarsken vid arméstabens stall är stallföreståndarens ställföreträdare och svarar närmast under denne för furage och furagering. Hovslagarna vid sistnämnda stall sörja för hästarnas hovvård och hovbeslag, varjämte de biträda med skötseln av sjuka hästar. Vaktmästarna rykta och rasta hästarna, biträda med furageringen, sköta renhållningen av stallar och materiel m. m.

Samtlig här ifrågavarande personal rekryteras så gott som utan undantag från det fast anställda manskapet vid beridna förband. Några av stallföreståndarna äro före detta underofficerare.

I viss mån närstående ovannämnda personalkategori äro de remontryttare i lönegrad MEo 6, vilka i syfte att minska antalet fast anställt manskap under senare år anställts vid vissa förband. Remontryttarna, vilka hava till uppgift att inrida remonter, rekryteras uteslutande från det fast anställda manskapet, därvid stora fordringar uppställas på ridutbildning och skicklighet såsom ryttare.

I fråga om befattningen som stallföreståndare vid arméstabens stall anse de sakkunniga det kunna ifrågasättas, om icke denna befattning lämpligen borde bestridas av pensionerad underofficer. De sakkunniga ha därför icke ansett sig böra upptaga frågan om befattningens lönegradsplacering till omprövning.

Lönegradsserie. För här ifrågavarande personal anse de sakkunniga, på sätt föreslagits för vaktmästarpersonalen vid försvaret (jfr II: 14), i första hand 5 och 7 lönegraderna böra komma till användning. Härvid bör 5 lönegraden avses för hästskötare, av vilken icke erfordras särskild yrkesutbildning i egentlig mening. 7 lönegraden bör avses för personal med särskilt yrkeskunnande, d. v. s. hovslagare och fodermarsk. Stallföreståndare torde böra inplaceras i 9 lönegraden. I fråga om löneställningen för den ovannämnda befattningar i viss mån närstående remontryttarpersonalen förut-

sätta de sakkunniga icke någon ändring. — Ledamoten Dahl har ansett, att lönegradsserien för här ifrågasvarande personal borde omfatta 6, 8 och 10 lönegraderna, varvid 6 lönegraden skulle avses för hästskötare, 8 lönegraden för fodermarsk, hovslagare och remontryttare samt 10 lönegraden för stallföreståndare. Ledamoten Helldén har ansett, att remontryttarna borde uppflyttas till 7 lönegraden.

Tjänstebenämningar. De nuvarande vaktmästarbefattningarna i 5 lönegraden synas de sakkunniga böra benämnas hästskötare. I övrigt föreslå de sakkunniga icke några ändringar i nuvarande tjänstebenämningar.

De sakkunnigas förslag. De sakkunniga föreslå sålunda för stallpersonalen följande lönegrads- och tjänstebenämningsserie:

	<i>Lönegrad</i>
Hästskötare	5
Fodermarsk; hovslagare	7
Stallföreståndare	9
Remontryttare	6

III. Sammanställningar m. m.

1. Lönegrader enligt de av 1946 års riksdag antagna nya löneplanerna.

I det föregående ha de sakkunniga vid angivandet av löneställningarna utgått från nuvarande löneplaner. Sedan numera riksdagen antagit nya löneplaner för statstjänstemännen, att gälla från och med den 1 juli 1947, ha de sakkunniga ansett sig böra nedan redovisa de i det föregående för de olika grupperna av befattningar förordade lönegraderna enligt den beslutade nya löneskalan.

Vid översättning av de utav de sakkunniga föreslagna lönegradsserierna till lönegrader enligt de beslutade nya löneplanerna komma i några fall — såsom en följd av sloandet av nuvarande 19 lönegraden — serierna att upptaga intill varandra liggande lönegrader. Ehuru — såsom de sakkunniga i tidigare sammanhang uttalat — tjänster inom en och samma serie icke böra inplaceras tätare än i varannan lönegrad, ha de sakkunniga likväl icke ansett sig kunna vidtaga någon jämkning av löneställningarna inbördes utslutande av nyss angivna orsak, enär valet av lönegrader i förevarande fall betingats av förefintligheten av motsvarande lönegrader inom statsförvaltningen i övrigt. Enligt de sakkunnigas mening framstår det såsom önskvärt, att en anpassning av här avsedda tjänsters lönegradsplacering inbördes efter de av de sakkunniga uppdragna riktlinjerna kommer till stånd efter *u t r e d n i n g* i samband med övergången till de nya löneplanerna.

1. Viss chefspersonal.

<i>Centralmyndighet</i>	Lönegrad
Byrådirektör	31
Byråchef	35
Avdelningschef	37
 <i>Lokalmyndighet</i>	
Driftdirektör	31
Förste driftdirektör	33
Driftchef	35
Verkstadsdirektör	37

2. Administrativ personal.

<i>Centralmyndighet</i>		Lönegrad
Amanuens		20
Förste amanuens		22
Byråsekreterare		24
Förste byråsekreterare		27
Förste byråsekreterare		29
<i>Lokalmyndighet</i>		
Amanuens		20
Förste amanuens		22
Driftsekreterare		24

3. Kameral personal.

Kassör	15
Kassör	18
Bokhållare	21
Kamrerare	23
Kamrerare	25
Kamrerare	27
Kamrerare	29

4. Civil ingenjörpersonal.

<i>Centralmyndighet</i>	
Biträdande ingenjör	19
Ingenjör	22
Byråingenjör	24
Byråingenjör	27
Förste byråingenjör	29
<i>Lokalmyndighet</i>	
Biträdande ingenjör	19
Ingenjör	22
Driftingenjör	24
Driftingenjör	27
Förste driftingenjör	29

5. Viss personal med merkantila och kontrollerande uppgifter.*Centralmyndighet*

	Lönegrad
Assistent	22
Byråassistent	24
Byråassistent	27
Förste byråassistent	29

Lokalmyndighet

Assistent	22
Driftassistent	24
Driftassistent	27
Förste driftassistent	29

6. Kontorspersonal.*Egentlig kontorspersonal*

Skrivbiträde	6
Kontorsbiträde	8
Kanslibiträde	11
Kontorist	13
Kansliskrivare	15
Registrator	18
Kontorsskrivare	19

Telefonistpersonal

Telefonist	6
Telefonist	8
Förste telefonist	11

7. Arbetsledarpersonal.

Förman	14
Driftförman	16
Faktor	18
Verkmästare	19
Förste verkmästare	22

8. Förrådspersonal.

Förrådsman	10
Förrådsförman	14
Förrådsmästare	16
Förrådsförvaltare	19
Förste förrådsförvaltare	22

9. Teknisk biträdespersonal.

	Lönegrad
Tekniskt biträde	8
Tekniskt biträde	11
Tekniker	13
Tekniker	15

10. Maskinistpersonal.

Reparatör	11
Maskinist	13
Maskinist	15
Maskinmästare	17
Maskinmästare	19
Övermaskinist	21

11. Hantverkarpersonal.*Egentlig hantverkarpersonal*

Hantverkare; bokbindare; tryckare	10
Förste hantverkare; förste bokbindare; förste tryckare; trädgårdsmästare	12

Mekanikerpersonal

Biträdande mekaniker	10
Mekaniker	12
Förste mekaniker	14

Montörpersonal

Montör	12
Montör	14
Förste montör	16

12. Sjukvårdspersonal.*Sjuksköterskepersonal*

Sjuksköterska	11
Översköterska	13
Föreståndarinna; instruktionsköterska	15
Första föreståndarinna	18
Sjuksköterskeinspektris	22

<i>Tandvårdspersonal</i>	Lönegrad
Tandsköterska; tandläkarbiträde	8
Första tandsköterska	10

Övrig sjukvårdspersonal

Sjukvårdsbiträde	3
Barnsköterska	5
Sjukvårdsbiträde	7
Sjukbesökare	11
Sjukvårdsförförman	12
Sjukgymnast	13

13. Ekonomipersonal.*Kökspersonal*

Ekonomibiträde	2
Första ekonomibiträde	4
Kokerska	7
Biträdande köksföreståndare	10
Köksföreståndare	12
Förste köksföreståndare	14

Övrig ekonomipersonal

Ekonomibiträde	2
Första ekonomibiträde	4
Tvättförestånderska	8
Maskintvättare	9
Tvättföreståndare	11
Förste tvättföreståndare	13

14. Vaktmästarpersonal.*Expeditionsvakter*

Expeditionsvakt	9
Förste expeditionsvakt	11

Övriga vaktmästare

Vaktmästare	9
Förste vaktmästare	11

15. Bilpersonal.

	Lönegrad
Bilförare	10
Förste bilförare	12
Garageförman	14

16. Civilmilitär ingenjörpersonal.*Armén*

Motoringenjör	22
Motoringenjör	24
Arméingenjör	27
Förste arméingenjör	29
Armédirektör	31
Förste armédirektör	33

Marinen

Mariningenjör	27
Förste mariningenjör	29
Marindirektör	31
Förste marindirektör	33

Flygvapnet

Flygingenjör	27
Förste flygingenjör	29
Flygdirektör	31
Förste flygdirektör	33

17. Läkarpersonal.*Försvarets sjukvårdsförvaltning*

Byräläkare	29
Förste byräläkare	31
Byråöverläkare	33

Armén

Bataljonsläkare	25
Förste bataljonsläkare	27
Regementsläkare	29
Fältläkare	31

Marinen

Marinläkare	25
Marinläkare	27
Marinläkare	29
Förste marinläkare	31

<i>Flygvapnet</i>	Lönegrad
Flygläkare	27
Flygläkare	29
Förste flygläkare	31
18. Tandläkarpersonal.	
Försvarstandläkare	21
Försvarstandläkare	23
Förste försvarstandläkare	29
19. Veterinärpersonal.	
Bataljonsveterinär	23
Förste bataljonsveterinär	25
Regementsveterinär	27
Fältveterinär	29
20. Forskningspersonal.	
Laborant	19
Assistent	22
Forskningsassistent	24
Förste forskningsassistent	27
Laborator	30
21. Studieleddarpersonal.	
Studieinspektör	26
Förste studieinspektör	31
22. Psykologpersonal.	
Psykotekniker	24
Förste psykotekniker	30
23. Redaktörpersonal.	
Stabsredaktör	26
24. Viss personal vid centrala värnpliktsbyrån.	
Förste montör	16
Maskintekniker	19
Byråassistent	24
Förste byråsekreterare	27

25. Meteorologpersonal.

	Lönegrad
Väderlekstekniker	15
Meteorolog	19
Meteorolog	22
Meteorolog	23
Stabsmeteorolog	26
Förste stabsmeteorolog	29
Stabsövermeteorolog	33

26. Trafikledarpersonal.

Trafikledare	22
Distriktstrafikledare	23
Stabstrafikledare	25

27. Radiopersonal.

Radiotelegrafist	16
Förste radiotelegrafist	18
Radioassistent	20
Radiokontrollör	23
Förste radiokontrollör	25

28. Fotografpersonal.

Tekniskt biträde	8
Tekniskt biträde	11
Tekniker	13
Tekniker	15
Laborant	19

29. Polispersonal.

Konstapel	14
Inspektionskonstapel	16
Överkonstapel	19

30. Skogvaktarpersonal.

Biträdande skogvaktare	13
Skogvaktare	16
Förste skogvaktare	19

31. Båtpersonal.

	Lönegrad
Maskinist	13
Båtbefälhavare	16
Fartygsbefälhavare	19

32. Stallpersonal.

Hästkötare	9
Remontryttare	10
Fodermarsk; hovslagare	11
Stallföreståndare	13

2. Tjänsternas upptagande i en gemensam sammanställning till tjänsteförteckningarna.

Såsom i det föregående i olika sammanhang framhållits, ha de sakkunniga eftersträvat att åstadkomma enhetlighet i lönesättning och tjänstebenämningar såväl mellan försvarets olika förvaltningsområden som i förhållande till den civila statsförvaltningen. Detta har syntts de sakkunniga så mycket mera angeläget som en bidragande orsak till oenhetligheten varit den svåröverskådliga uppställningen av tjänsteförteckningarna för de civila och civilmilitära befattningshavargrupperna vid försvaret. Det må i detta sammanhang bringas i åtanke vad 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga anförde i denna fråga. Enligt nämnda sakkunniga vore det uppenbart, att den för affärsverken tillämpade uppställningen av tjänsteförteckningen lönegradsvis vore att föredraga framför den verksvis uppställda tjänsteförteckningen för allmänna civilförvaltningen. Den förra gäve en lättillgänglig möjlighet att överblicka tjänster och lönesättningar i de olika verken. Betydelsen och värdet av en sådan uppställning låge enligt de sakkunnigas mening i öppen dag. Dock ansåge de sakkunniga, att det stora antalet verk och inrättningar inom allmänna civilförvaltningen — då 160 — försvårade en dylik uppställning av tjänsteförteckningen. Med hänsyn emellertid till att orsaken till den bristande enhetligheten i fråga om de benämningar, som förekomme i tjänsteförteckningen, icke minst vore avsaknaden av tillräcklig överblick över befintliga benämningar inom de skilda lönegraderna, ansåge de sakkunniga det vara ett önskemål att skapa förutsättningar härför. Efter övertägande av olika tänkbara utvägar hade de sakkunniga funnit lämpligast, att den normala tjänsteförteckningen kompletterades med en sammanställning, som lönegradsvis upptog förefintliga benämningar under hänvisning till förekomsten inom tjänsteförteckningen, varvid för det senare ändamålet ett system med nyckelbeteckningar hänförande sig till huvudtitlarna förordades. Numera har också

i bihang till statsliggaren för budgetåret 1946/47 intagits en dylik sammanställning.

Försvarets tjänsteförteckningssakkunniga måste för försvarets vidkommande finna det vara särskilt angeläget att en dylik gemensam sammanställning uppgöres med hänsyn till mångfalden av verk, inrättningar och kårer. I denna sammanställning böra redovisas icke blott ordinarie utan även icke-ordinarie befattningar — oavsett om medel för befattningarnas avlönande utgå ur avlönings- eller sakanslag — på samma sätt som de sakkunniga i det föregående vid förslagen till löneställningar, tjänstebenämningar, arbetsuppgifter och kompetenskrav utgått från att förslagen i lika mån skola avse ordinarie och icke-ordinarie anställningar. Förslag till en dylik, de egentliga tjänsteförteckningarna kompletterande sammanställning framlägges i det följande, varvid använts de lönegrader, som inrymmas i de av innevarande års riksdag beslutade löneplanerna.

2 lönegraden

Ekonomibitråde

3 lönegraden

Sjukvårdsbiträde

4 lönegraden

Första ekonomibitråde

5 lönegraden

Barnsköterska

6 lönegraden

Skrivbiträde

Telefonist

7 lönegraden

Kokerska

Sjukvårdsbiträde

8 lönegraden

Kontorsbiträde

Tandläkarbiträde

Tandsköterska

Tekniskt biträde

Telefonist

Tvättförestånderska

9 lönegraden

Expeditionsvakt

Hästkötare

Maskintvättare

Vaktmästare

10 lönegraden

Bilförare

Biträdande köksföreståndare

Biträdande mekaniker

Bokbindare

Förrådsman

Första tandsköterska

Hantverkare

Remontryttare

Tryckare

11 lönegraden

Fodermarsk

Förste expeditionsvakt

Förste telefonist

Förste vaktmästare

Hovslagare

Kanslibitråde

Reparatör

Sjukbesökare

Sjuksköterska
Tekniskt biträde
Tvättföreståndare

Kassör
Tekniker
Väderlekstekniker

12 *lönegraden*

Förste bilförare
Förste bokbindare
Förste hantverkare
Förste tryckare
Köksföreståndare
Mekaniker
Montör
Sjukvårdsförman
Trädgårdsmästare

16 *lönegraden*

Båtbefälhavare
Driftförman
Förrådsmästare
Förste montör
Inspektionskonstapel
Radiotelegrafist
Skogvaktare

13 *lönegraden*

Biträdande skogvaktare
Förste tvättföreståndare
Kontorist
Maskinist
Sjukgymnast
Stallföreståndare
Tekniker
Översköterska

17 *lönegraden*

Maskinmästare

18 *lönegraden*

Faktor
Första föreståndarinna
Förste radiotelegrafist
Kassör
Registrator

14 *lönegraden*

Förman
Förrådsförman
Förste köksföreståndare
Förste mekaniker
Garageförman
Konstapel
Montör

19 *lönegraden*

Biträdande ingenjör
Fartygsbefälhavare
Förrådsförvaltare
Förste skogvaktare
Kontorsskrivare
Laborant
Maskinmästare
Maskintekniker
Meteorolog
Verkmästare
Överkonstapel

15 *lönegraden*

Föreståndarinna
Instruktionssköterska
Kansliskrivare
Maskinist

20 *lönegraden*

Amanuens
Radioassistent

21 *lönegraden*

Bokhållare
Försvarstandläkare
Övermaskinist

22 *lönegraden*

Assistent
Förste amanuens
Förste förrådsförvaltare
Förste verkmästare
Ingenjör
Meteorolog
Motingenjör
Sjuksköterskeinspektris
Trafikledare

23 *lönegraden*

Bataljonsveterinär
Distriktstrafikledare
Försvarstandläkare
Kamrerare
Meteorolog
Radiokontrollör

24 *lönegraden*

Byråassistent
Byråingenjör
Byråsekreterare
Driftassistent
Driftingenjör
Driftsekreterare
Forskningsassistent
Motingenjör
Psykotekniker

25 *lönegraden*

Bataljonsläkare
Förste bataljonsveterinär
Förste radiokontrollör
Kamrerare

Marinläkare
Stabstrafikledare

26 *lönegraden*

Stabsmeteorolog
Stabsredaktör
Studieinspektör

27 *lönegraden*

Arméingenjör
Byråassistent
Byråingenjör
Driftassistent
Driftingenjör
Flygingenjör
Flygläkare
Förste bataljonsläkare
Förste byråsekreterare
Förste forskningsassistent
Kamrerare
Mariningenjör
Marinläkare
Regementsveterinär

29 *lönegraden*

Byråläkare
Flygläkare
Fältveterinär
Förste arméingenjör
Förste byråassistent
Förste byråingenjör
Förste byråsekreterare
Förste driftassistent
Förste driftingenjör
Förste flygingenjör
Förste försvarstandläkare
Förste mariningenjör
Förste stabsmeteorolog
Kamrerare
Marinläkare
Regementsläkare

30 lönegraden

Laborator
Förste psykotekniker

31 lönegraden

Armédirektör
Byrådirektör
Driftdirektör
Flygdirektör
Fältläkare
Förste byråläkare
Förste flygläkare
Förste marinläkare
Förste studieinspektör
Marindirektör

33 lönegraden

Byråöverläkare
Förste armédirektör
Förste driftdirektör
Förste flygdirektör
Förste marindirektör
Stabsövermeteorolog

35 lönegraden

Byråchef
Driftchef

37 lönegraden

Avdelningschef
Verkstadsdirektör

Särskilda yttranden av vissa ledamöter.

1. Herrar *Carlsson*, *Norberg* och *Ström*:

De förslag till löneställningar, som av de sakkunniga framläggas, innebära för åtskilliga befattningshavargrupper icke oväsentliga löneförbättringar. Då försvarsväsendet i lönehänseende uppenbarligen icke kan betraktas och behandlas som en isolerad gren av statsförvaltningen, måste ett genomförande av sakkunnigförslaget förutsättas komma att återverka på jämförbara eller likställda kategorier av befattningshavare inom den övriga statsförvaltningen med ökade anslagskrav som följd. Ett dylikt resultat måste ur statsfinansiella synpunkter vara ägnat att inge vissa betänkligheter. Att vi det oaktat — med de reservationer, som i betänkandet redovisas — ansett oss kunna i huvudsak biträda förslaget, tarvar en särskild förklaring.

Under utredningsarbetet ha vi kunnat konstatera, att lönesättningen under senare år särskilt på försvarets område präglats av en viss oenhetlighet, som tagit sig uttryck i olika värdering av likartade befattningar, beroende på konjunkturinflytanden och tillfälliga, ibland rent personliga faktorer. Vid lönesättning av befattningar, tillhörande viss förvaltningsgren, har icke alltid i tillbörlig utsträckning beaktats det intima samband, som med nu gällande statliga lönesystem bör och måste råda i lönehänseende olika förvaltningsområden emellan. Detta förhållande har för försvarets vidkommande sin naturliga förklaring i det forcerade upprustningsarbetet, som icke alltid medgivit hänsynstagande till konsekvenserna av en mer eller mindre improviserad lönegradsplacering av nya tjänster.

De sakkunniga ha sett som sin främsta uppgift att draga upp allmänna riktlinjer och ange de principer, som enligt deras mening böra läggas till grund för löneavvägningen. För att nå detta mål hava justeringar av lönerna i höjande riktning i flera fall visat sig ofrånkomliga. Hänsyn har även måst tagas till det förhållandet, att lönerna för försvarets civila och civilmilitära befattningshavare under den gångna upprustningsperioden med dess av förhållandena föranledda skärpta krav på och ökade ansvar för befattningshavarna i åtskilliga fall kommit att visa en viss eftersläpning, som nu bör rättas till.

De ekonomiska betänkligheterna ha därför fått vika inför angelägenheten att söka åstadkomma en sådan ordning, som är ägnad att skänka bättre utgångspunkter för en möjligast rättvis lönegradsplacering och åvägabringa större reda och klarhet i fråga om principerna för löneavvägningen. Vi tro nämligen, att de kostnadsökningar, som ett realiserande av detta syftemål föra med sig, äro väl motiverade under den bestämda förutsättningen likväl, att man konsekvent följer de principer, vilka må bli fastställda såsom normerande för framtiden. Detta torde komma att väsentligt underlättas, därest det vid riksdagsbehandlingen av propositionen 1946: 333 angående allmän löne reglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl. framförda önskemålet om översyn av det statliga lönesystemet med kortare tids mellanrum än hittills varit brukligt vinner beaktande.

I detta sammanhang ha vi ansett oss böra särskilt beröra frågan om löneläget för byråchefer och med dem jämförliga befattningshavare i chefsställning. Normallönegraden för byråchefer — A 30 — har länge fått fungera som »tak» för den allmänna löneplanen A. Genom sammanpressningen av löneplanen har trycket på detta tak successivt ökat för att numera ha blivit så starkt, att förhållandena på åtskilliga punkter framtingat ett genombrott, varvid avvikelserna från det normala löneläget för byråchefer i regel camouflerats genom respektive tjänsters överförande på C-löneplan. Den sålunda uppkomna situationen måste enligt vår mening i längden bli ohållbar. Vi ha emellertid ställt oss tveksamma till de sakkunnigas förslag om en generell uppflyttning av byråchefstjänsterna inom försvaret till 32 lönegraden, enär vi äro väl medvetna om att ett sådant förslag varken faller inom ramen för de sakkunnigas utredningsuppdrag eller kan genomföras enbart för försvaret.

2. Herr Dahl:

Den historiska utveckling, som ligger bakom tillkomsten av civila befattningar inom försvaret, sträcker sig över en jämförelsevis kort period. Det torde icke heller vara någon överdrift att påstå, att tillskapandet av civila tjänster inom detta område kännetecknas av särförhållanden, som icke återfinnas inom statsförvaltningen i övrigt. Anledningen härtill synes mig vara att söka däruti, att den civile befattningshavaren inom den militära organisationen från början betraktats såsom en tillfällig företeelse, som inte hade något med den egentliga försvarsmakten att göra. Utvecklingen har emellertid visat motsatsen, men till följd av den tidigare inställningen ha anställningsförhållandena för de civila tjänstemännen inom försvaret dels kommit att präglas av en större osäkerhet än eljest inom statsförvaltningen, dels ock aldrig varit föremål för någon egentlig realprövning. Vid de tillfällen, då anställningsförhållandena som sådana undergått vissa förändringar, exempelvis vid tillkomsten av 1928 års avlöningsreglemente för icke-ordinarie

tjänstemän inom försvaret, har genomgående mycket stor försiktighet iakttagits under förebärande av det skälet, att tillräcklig kännedom saknades om försvarets framtida utveckling.

Utan att förringa värdet av detta skäl, vars verkningar dock på ett otillbörligt sätt kommit att drabba den berörda personalen, har jag härmed endast velat påvisa den enligt mitt förmenande största anledningen till att den civila tjänstemannapersonalen i många avseenden kommit att intaga en oförmånligare ställning inom försvaret än inom statsförvaltningen i övrigt. Det är därför naturligt att den nu företagna utredningen måste komma att medföra betydande förskjutningar i hittills gällande tjänsteförteckningar. Att dessa förskjutningar i vissa fall måste komma att medföra icke oväsentliga löneförbättringar för berörda befattningshavare innebär icke i och för sig en uppvärdering av vederbörandes arbetsuppgifter som sådana utan torde helt få betraktas såsom ett tillrättaläggande av under årtal konserverade orättvisor i förhållande till jämförliga befattningshavare inom andra områden. Mot denna bakgrund skola de här framlagda förslagen icke kunna anses omotiverade ens då fråga är om en befattnings uppflyttning ett flertal lönegrader i nu gällande löneplan, ett förhållande, som eljest är ägnat att ingiva betänkligheter.

De frågor, i vilka jag intagit en emot de sakkunnigas majoritet avvikande mening, finnas som regel redovisade under respektive avsnitt i betänkandet. Utöver vad därvid anförts har jag ansett mig böra avgiva följande särskilda yttrande.

Under utredningsuppdraget ha allt som oftast svårigheter förelegat att fullfölja tanken om en allt igenom förutsättningslös utredning. De sakkunniga ha därvid varit bundna av sina direktiv och måst taga hänsyn till såväl gällande löneställning som tjänstebenämningar för befattningshavare med motsvarande arbetsuppgifter inom statsförvaltningen i övrigt. Ehuru skäl förelegat att framlägga förslag till ändringar även på sådana punkter har jag liksom de sakkunnigas majoritet av direktiven ansett mig förhindrad att framlägga sådana. Jag har emellertid icke kunnat undgå att göra den reflexionen, att det för framtiden torde vara det mest rationella att söka skapa en gemensam tjänsteförteckning för statsförvaltningen i sin helhet och att en kommande realprövning icke kan bli fullständig och allt igenom rättvisande med mindre full frihet i alla avseenden lämnas för en avvägning av löneställningen för samtliga befattningshavare i ett sammanhang och efter enhetliga principer. Det här verkställda utredningsuppdraget har enligt mitt förmenande försvårats av de hänsyn, som måst tagas till dels lönesättningen för jämförbara militära befattningshavare, dels ock lönesättningen inom allmänna civilförvaltningen och kommunikationsverken. Det synes mig därför välbetänkt om en kommande tjänsteförteckningsrevision, varav behov i

flera avseenden torde föreligga redan nu, komme att omfatta en översyn av samtliga för statsförvaltningen gällande tjänsteförteckningar.

De sakkunniga ha vid sin prövning av löneställningen för de olika befattningshavargrupperna utgått ifrån att befattningar, som kunna bedömas såsom permanent erforderliga, böra uppföras på ordinarie stat. Enligt de ursprungliga direktiven var det också meningen, att de sakkunniga skulle verkställa utredning av frågorna om överförande av icke-ordinarie personal till ordinarie anställning. Då det emellertid genom den översyn av det statliga kommittéväsendet, som inom finansdepartementet verkställdes av särskilt tillkallad utredningsman, synes ovisst under vilka former utredningen i denna del skall komma att fullföljas, har jag funnit angeläget framhålla att lösningen av denna fråga icke måtte ställas på framtiden ännu en gång. Redan i samband med tillkomsten av 1928 års avlöningsreglemente för här berörd personal var frågan föremål för prövning. Den berördes sedermera av 1930 års militäravlöningssakkunniga och behandlades mera ingående av 1936 års lönekommitté, som bland annat anförde att personalen i avsevärd utsträckning fullgjorde arbetsuppgifter av permanent beskaffenhet och kvarstode i tjänst intill uppnådd pensionsålder. Det syntes lönekommittén i betraktande jämväl av de anställnings- och löneförhållanden, som vore rådande inom andra förvaltningsgrenar, som om giltiga skäl knappast kunde anföras för bibehållande på förevarande område av en organisation, som föranledde att personal, vilken erfordrades och fullt ut toges i anspråk för vanliga tjänstemannauppgifter av permanent natur, till största delen måste under hela sin tjänstetid kvarbli i icke-ordinarie anställning. Då den ordinarie anställningsformen torde medföra fördelar icke blott för den enskilde utan jämväl för staten, nämligen i den mån den bidrager till att binda kvalificerad personal fastare vid statstjänsten, talade enligt kommitténs uppfattning goda skäl för att tillskapa ytterligare ordinarie beställningar för de göromål, varom fråga vore. Då emellertid någon utredning att lägga till grund för en prövning av frågan icke förelåge, hade lönekommittén icke kunnat framlägga något förslag i ämnet utan inskränkte sig till att för egen del uttala önskvärldheten av att spörsmålet snarast upptoges till prövning och avgörande.

Vad lönekommittén sålunda uttalat syntes föredragande departementschefen vid framläggandet av propositionen 1939: 298 värt beaktande. Då emellertid spörsmålet icke kunde upptagas till närmare prövning på grundval av det då föreliggande materialet, ansåg departementschefen detsamma böra anstå till dess ytterligare utredning i ämnet kunnat verkställas. Vad sålunda anförts föranledde icke någon erinran från statsutskottets eller riksdagens sida.

Då den sålunda bebådade utredningen av kända orsaker icke igångsattes förrän efter ytterligare fem år och de år 1944 igångsatta utredningarna nu

hota att avbrytas, varigenom denna betydelsefulla fråga ännu en gång skulle komma att ställas på framtiden, kan jag icke uraktlåta att, med understrykande av vad 1936 års lönekommitté i ärendet anfört, framhålla vikten av att ärendet i denna del behandlas och slutföres i så god tid, att hänsyn därtill kan tagas vid fastställandet av planerade nya avlöningsreglementen från och med den 1 juli 1947. Ett uppskjutande av frågan i sin helhet under ytterligare en löneregleringsperiod skulle kunna medföra vittgående konsekvenser. Väl medveten om den hänvisning, som kan göras till beroendet av nu pågående försvars- och förvaltningsutredningar, föreligger emellertid enligt mitt förmenande intet hinder för att frågan löses principiellt i samband med det nu pågående arbetet inom 1945 års lönekommitté på sådant sätt, att det kommande avlöningsreglementet lämnar utrymme för en naturlig övergång från icke-ordinarie till ordinarie anställning för civila tjänstemän inom försvaret.

Vid den eventuellt senare följande detaljprövningen i ämnet synes mig angeläget att frågan om i vilken utsträckning behov av civilmilitära beställningar alltjämt föreligger blir föremål för ingående prövning.

Vid remissbehandlingen av marinförvaltningens förslag till personal- och tjänsteförteckningar för örlogsvarven i Stockholm och Karlskrona, varöver de sakkunniga avgåvo utlåtande den 17 april 1946, förordade jag i särskilt yttrande ett system med maximi- och minimilönegrader i stället för av marinförvaltningen begärda »högst»-lönegrader. Mitt förslag avsåg därvid ett provisorium för att skänka erfarenhet av ett sådant system före ett slutgiltigt ställningstagande till frågan om vilket system, som borde förordas för framtiden. Då den avsedda lösningen emellertid icke kom till stånd har jag funnit angeläget framhålla, att jag vid de fortsatta övervägandena blivit alltmera övertygad om, att systemet med fasta lönegrader är att föredraga såsom slutgiltig lösning. Jag ansluter mig sålunda helt till vad de sakkunniga anfört under kapitlet »Anpassning av statstjänstemannalönerna till det allmänna löneläget». Vad jag i sammanhanget velat understryka är emellertid, att den vid försvarets fabriksverk tillämpade tjänsteförteckningen med »högst»-löner för befattningar mellan 2 och 26 lönegraden icke lämnat något som helst utrymme för en anpassning av lönerna uppåt i förhållande till löneläget på den allmänna arbetsmarknaden, utan endast kunnat utnyttjas för en nedpressning av lönerna *under* den nivå, som gällt för befattningshavare med motsvarande arbetsuppgifter inom försvaret och statsförvaltningen i övrigt.

I samband med de sakkunnigas uttalande om att utredningen givit vid handen, att ett överförande av befattningar från nuvarande C-löneplan till den dyrortsgraderade löneplanen framstått såsom önskvärt, har jag än kraftigare velat understryka behovet av en utbyggnad av den dyrortsgraderade löneplanen. Det skulle enligt mitt förmenande icke behöva föreligga hinder

för att förordnande kunde meddelas i en befattning på den dyrortsgraderade löneplanen, varjämte sammanförandet av samtliga befattningshavare till en enda löneplan skulle innebära vissa administrativa förenklingar, som icke böra underskattas.

Vad därefter angår de olika befattningshavargrupperna i betänkan- dets speciella del vill jag framhålla följande.

1. *Viss chefspersonal.*

Utän att reservera mig emot det framlagda förslaget har jag velat ifrågasätta införandet av en befattning som förste byrådirektör i 30 lönegraden för centralmyndighet. Denna fråga synes emellertid kunna bli beroende av den kommande detaljundersökningen vid de enskilda myndigheterna, vid vilken behovet härav torde mera ingående kunna prövas.

Jag har även funnit skäl tala för att benämningen verkstadsdirektör i analogi med benämningen avdelningschef bör utbytas emot verkstadschef, varigenom befattningens valör i förhållande till övriga befattningar vid lokalmyndighet synes bättre markerad.

2. *Administrativ personal.*

Ehuru direkt behov under utredningen icke framkommit har jag velat ifrågasätta huruvida det icke vore lämpligt att införa befattningar i 24 och 26 lönegraderna jämväl vid lokalmyndighet under benämningarna driftsekreterare och förste driftsekreterare respektive. Därest en fortsatt utredning eller en eventuell förändring av organisationen skulle medföra behov av dylika befattningar synes det vara till fördel, att befattningarna finnas upptagna i tjänsteförteckningen.

3. *Kameral personal.*

De arbetsuppgifter, som fullgöras av den kamerala personalen, synas mig kunna bedömas från fullt jämförbara utgångspunkter som exempelvis för kontors- och administrativ personal. Jag har därför förordat att full analogi borde skapas mellan lönegradsserien för den kamerala personalen och nämnda personalgrupper. Till skillnad från de sakkunnigas majoritet får jag sålunda föreslå följande lönegrads- och tjänstebenämningsserie:

	<i>Lönegrad</i>
Kassör	11
Kassör	15
Bokhållare	18
Kamrerare	21
Kamrerare	24
Kamrerare	26

4. *Civil ingenjörpersonal.*

Jag har under utredningen ifrågasatt om icke införandet av benämningen byråingenjör redan från och med 21 lönegraden måste anses innebära en deklassering av byråingenjörsbegreppet som sådant. Med hänsyn till önskemålet om parallellitet med övriga grupper av befattningar, där prefixet »byrå»- kan finnas vara mera adekvat redan i denna lönegrad, har jag emellertid icke funnit tillräckliga skäl för att reservera mig emot de sakkunnigas förslag i detta avseende.

6. *Kontorspersonal.*

Inom försvaret har i motsats till vad förhållandet är inom statsförvaltningen i övrigt 13 lönegraden hittills utnyttjats i relativt stor utsträckning för kontorsskrivare av 2:a klass. Det är med största tvekan jag anslutit mig till de sakkunnigas förslag om slopandet av denna lönegrad. Jag förutsätter härvid, att den fortsatta utredningen skall bringa klarhet i frågan om anledning till ett återinförande av denna lönegrad på samma grunder, som de sakkunniga funnit föreligga för bibehållande av 9 lönegraden i förhållande till den 11:e, föreligger, när 15 lönegraden många gånger kan finnas vara för hög för exempelvis de nuvarande expeditionsföreståndarna i 13 lönegraden, medan 11 lönegraden å andra sidan är för låg.

Befattningen registrator i 14 lönegraden har jag funnit böra hänföras till 15 lönegraden, när skillnaden i arbetsuppgifter för befattningshavare i dessa båda närliggande lönegrader icke synes motivera ett avsteg från den allmänna principen om lönegradsintervallerna. Även om registratorsbefattningen kan påstås ligga utanför den normala kontorskarriären, torde det icke få anses uteslutet utan snarare troligt, att en befattningshavare kan övergå från registratorsbefattning till befattning som kontorsskrivare i 15 lönegraden eller högre befattning på den merkantila banan.

7. *Arbetsledarpersonal.*

Såsom de sakkunniga framhållit framstå de för den arbetsledande personalen tillämpade löneställningarna i flera fall såsom alltför låga. Detta har medfört att man redan måst frångå den tidigare tillämpade 10 lönegraden då det gäller verkstadsdrift. Även med tillämpning av 12 lönegraden har på senare tid regelmässigt förekommit, att en yrkesarbetare vid övergång till arbetsledarebefattning med tillämpning av härför gällande särskilda bestämmelser kommit att inplaceras högre än i lägsta löneklassen för att lönen skulle komma att överstiga den tidigare inkomsten i arbetareanställning. De låga begynnelselönerna för den arbetsledande personalen komma i stor utsträckning att försvåra rekryteringen. Icke ens genomförandet av den beslutade löne regleringen från och med den 1 juli 1947 är tillfyllest för att eliminera de nuvarande nackdelarna i detta avseende, vilket också framgår

av den av 1945 års lönekommitté föreslagna vidgade tillämpningen av tillgodoräkningsregeln vid övergång från kollektivavtalsanställning till tjänstemannaanställning. Det torde icke heller kunna förväntas att de alltjämt pågående lönerörelserna för den kollektivavtalsanställda personalen skola upphöra. Vid sådant förhållande finner jag det vara principiellt oriktigt att lönesättningen för en grupp av befattningshavare så avväges, att en högre löneklassplacering än i begynnelselöneklassen regelmässigt skall behöva tillämpas. Även om befattningshavaren vid själva övergången icke behöver vidkännas direkt löneminskning, förryckes dock innebörden med löneklassuppflyttningarna, varjämte det nuvarande såsom avrita betecknade förhållandet att en arbetare, som vid senare tidpunkt övergår till tjänstemannaanställning, på grund av kollektivavtalets under tiden inträffade förskjutning uppåt erhåller en förmånligare löneklassplacering än den, som tidigare övergått till arbetsledareanställning, kommer att konserveras för framtiden. Det torde knappast vara av värde för statsmakterna att de mera kvalificerade bland arbetarepersonalen — såsom nu i relativt stor utsträckning är fallet — till följd av de andragna orsakerna föredraga att kvarstå såsom arbetare. Jag har därför funnit det vara angeläget, att åtgärder vidtagas för att söka motverka en sådan utveckling. Till följd härav har jag i likhet med ledamoten Helldén ansett, att begynnelselönen för den arbetsledande personalen icke i något fall bör sättas lägre än till 11 och då det gäller egentlig verkstadsdrift 13 lönegraden i stället för de av de sakkunnigas majoritet föreslagna 10 och 12 lönegraderna.

Att jag därjämte ansett att det föreligger behov av en befattning för arbetsledare även i högre lönegrad än den 18:e grundar sig på de erfarenheter, som på senare tid i sådant avseende gjort sig gällande vid örlogsvarven. Den av de sakkunnigas majoritet anvisade utvägen att vid sådant behov överföra arbetsledaren till ingenjörkarriären kan jag icke anse tillfredsställande. Visserligen är det sant att för sådan befattning regelmässigt kommer att erfordras en teoretisk-teknisk utbildning, motsvarande läroverksingenjörens, men med den allmänna utvecklingen på det tekniska området är det ingalunda ovanligt att arbetsledaren förskaffar sig sådan utbildning, ofta i förening med ett gediget praktiskt underlag, eller att han på annat sätt jämsides med sin tjänst förvärvar det erforderliga teoretisk-tekniska kunskapsmålet. Då de med de nu åsyftade tjänsterna, vilka äro relativt fåtaliga, förenade arbetsuppgifterna alltjämt till sin huvudsakliga karaktär äro att hänföra till den egentliga arbetsledningen har det synts mig oriktigt att en i tjänsten gammal arbetsledare — måhända vid relativt hög ålder — skall tvingas över på en helt ny karriär. Utan att vara bunden av fördomar måste jag anse, att de psykologiska faktorerna i detta sammanhang måste tillmätas viss betydelse, varför jag föreslagit införandet av befattning för öververkmästare i 21 lönegraden.

8. *Förrådspersonal.*

Såsom i betänkandet framhållits har förrådstjänsten under de senaste decennierna väsentligen ökat till omfång, och genom den ökade materielanskaffningen ha kraven på den inom förrådsverksamheten sysselsatta personalen undergått en kvalitativ förändring. I likhet med de sakkunnigas majoritet har jag funnit de för den lägre förrådspersonalen tillämpade löneställningarna för låga. Jag har emellertid till skillnad mot de sakkunnigas majoritet funnit även 6 lönegraden otillfredsställande för åstadkommande av en rättvisande avvägning av löneställningen i botten och får för min del föreslå, att i stället 8 lönegraden kommer till användning. Förrådspersonalen rekryteras till övervägande del från det fast anställda manskapet, och vid en jämförelse med den kommande löneställningen för sådan personal synes 8 lönegraden väl vald. Tages å andra sidan hänsyn till den lön, som utgår till en kollektivavtalsanställd förrådsarbetare, kan en lägre löneställning än 8 lönegraden knappast väljas för att den såsom tjänsteman anställd förrådsman icke skall komma att i löneavseende bli sämre ställd än förrådsarbetaren.

Vad åter angår befattningarna för den egentliga arbetsledande personalen i förråd måste jag på de grunder, som jag närmare utvecklat under rubriken arbetsledarpersonal, föreslå, att 11 och 13 lönegraderna tillämpas i stället för av de sakkunnigas majoritet föreslagna 10 och 12 lönegraderna.

Jag har slutligen velat framhålla att de nuvarande manliga köksföreståndarna vid flygvapnet i avvaktan på vidare utredning bort beredas extraordinarie anställning som förvaltare i 15 lönegraden.

10. *Maskinistpersonal.*

Enligt mitt förmenande har maskinistpersonalen blivit föremål för en sådan felbedömning, att genomförandet av det framlagda förslaget skulle medföra betydande svårigheter för att framdeles vidmakthålla den organisation, som på hithörande område erfordras för att säkerställa den nödvändiga driften av värme- och elektriska anläggningar inom försvaret. Det torde nämligen på goda grunder kunna förutsättas att ett bibehållande av den hittillsvarande orättvisande löneställningen för denna personalgrupp skulle komma att omöjliggöra den erforderliga rekryteringen av kompetent personal liksom i stor utsträckning ett bibehållande av den nuvarande personalen i innehavande tjänster.

Anledningen till denna felbedömning torde vara att söka däruti, att statens organisationsnämnd vid sin nyligen företagna utredning föreslagit införandet av en del för försvaret nya begrepp i sammanhanget, varjämte man föreslagit en differentiering av de olika befattningshavarnas löneställning på grundval av en uppdelning av de olika anläggningarna på sex grupper. Den föreslagna

gruppindelningen säges vara grundad på en klassificering av anläggningarna med hänsyn till storlek och komplicitet. Grunderna för denna gruppindelning synes mig emellertid vara mycket oklara. Man har sålunda tillämpat en poängberäkning, vilken man icke velat offentliggöra. Detta förhållande har jag funnit anmärkningsvärt, då hela förslaget därigenom undandraget sig ett sakligt bedömande. I princip vill det dock synas som om den kvalitativa skillnaden i anläggningarna som sådana, vilken mest torde vara att hänföra till en större eller mindre grad av modernitet, icke kan anses återspegla eller medföra större eller mindre krav på vederbörande befattningshavares kompetens på sätt organisationsnämnden velat göra gällande, nämligen att en modernare anläggning skulle motivera en högre löneställning för där tjänstgörande personal. Snarare torde väl ett motsatt förhållande kunna göras gällande då det vid en omodern anläggning torde bli mera beroende av den enskilde individens kunnande om anläggningen kan drivas rationellt och ekonomiskt, varjämte arbetsbördan som sådan torde bli mer betungande i sistnämnda fall.

Vid sådant förhållande finner jag det osannolikt, att en uppdelning av truppförbanden på tre grupper kan vara berättigad. Den antydning om grunderna för sin bedömning, som organisationsnämnden givit genom anförandet av några exempel på olika anläggningars omfattning (bilaga 1 till nämndens underdåniga skrivelse den 27 juni 1946) har styrkt mig i denna uppfattning. Det kan sålunda enligt mitt förmenande icke vara ur tekniskt kvalitativ synpunkt riktigt att vid bedömandet av olika anläggningar låta exempelvis antalet tappkranar, wc-anläggningar, golvbrunnar, aerotemperar och fläktar eller ens pannornas olika eldyta utgöra en integrerande faktor för bedömandet av löneställningen för den personal, som skall ansvara för anläggningarnas skötsel och vård. Jag måste tvärtom anse att maskinistpersonalen bör bedömas med hänsyn till sina reella arbets- och ansvarsuppgifter.

De allmänna principer, som försvarets tjänsteförteckningssakkunniga lagt till grund för värderingen av olika befattningar i andra avsnitt och vilka jag helt anslutit mig till när jag anser dem vara de enda riktiga, synas mig icke stå i överensstämmelse med den här omtalade differentieringen. Ehuru denna indelning, som ovan framhållits, undandraget sig en ingående granskning, kan jag ändå icke uraktlåta att påpeka att av organisationsnämndens utredning framgår, att för en anläggning, tillhörande grupp 1, exempelvis F 17, förbandet avses komma att tilldelas fyra och under eldningssäsongen fem kollektivavtalsanställda eldare, medan en anläggning, tillhörande grupp 3, exempelvis K 4, för samma ändamål tilldelas åtta och under eldningssäsongen nio kollektivavtalsanställda eldare. Detta förhållande synes knappast styrka påståendet, att den förra anläggningen skulle vara av större omfattning än den senare. Häremot kan anföras, att F 17 och för övrigt samtliga flygvapnets

förband med hänsyn till bland annat anläggningarna för flygfältsbelysning jämte reservkraftverk ställa större krav på personalen. Det har också framhållits att flygplatsbelysningen är en betydande faktor för trygghet av flygsäkerheten. Emot denna invändning vill jag endast framhålla att flygvapnets förband tilldelats en speciell befattningshavare av denna anledning, nämligen elektrikern. Väl medveten om den viktiga funktion denne befattningshavare har att fylla har jag i annat sammanhang (under II: 11) reserverat mig för hans placering som förste montör i 12 lönegraden.

Även om denne elektrikers arbetsuppgifter under vissa tidsperioder måste fullgöras av maskinistpersonalen, kan jag ändå ej finna motiverat, att skötseln av de egentliga värmeanläggningarna vid flygvapnet för den skull motiveras av organisatoriska skäl föreslagna differentieringen. Sålunda förekomma, om än i mindre omfattning, elektriska anläggningar jämväl vid arméns truppförband, vilka skola skötas av maskinistpersonalen. Jag har därför icke funnit motiven för den föreslagna gruppindelningen reellt bärande utan måste anse, att i första hand truppförbanden böra sammanföras och behandlas såsom en enda grupp.

För driften av värmeanläggningarna vid försvarets truppförband finnas i dag regelmässigt anställda en maskinist i lönegrad Ca 12, en eldare av 1:a klass i lönegrad Ca 7 och en eldare av 2:a klass i lönegrad MEo 5. Därutöver finnas ett varierande antal kollektivavtalsanställda eldare. Driften vid värmeanläggningarna pågår 12—15 timmar per dygn såväl söndag och helgdag som vardag. Under hela den tid driften pågår måste en så kallad »ansvarsmaskinist» finnas tillgänglig. Med hänsyn till den långa arbetstiden (c:a 100 timmar per vecka) är det givetvis orimligt att tänka sig att maskinisten ensam skall kunna fungera som sådan under hela drifttiden. Följden har blivit att man regelmässigt kommit att fordra maskinistutbildning i första hand av eldaren av 1:a klass, och denne får dagligen dela ansvaret för anläggningen med maskinisten. Det är vidare orimligt att tänka sig att ens dessa två ständigt skola vara i tjänst (semester, sjukdom och annan ledighet), varigenom även eldaren av 2:a klass måste utnyttjas för att fullgöra maskinistens åligganden och tidvis ensam bära ansvaret för anläggningen. Det har därför blivit alltför vanligt att maskinistutbildning måste krävas jämväl av denne befattningshavare för att maskinisttjänsten skall kunna hållas intakt. Att under någon del av dygnet eller året driva anläggningen utan »ansvarsmaskinist» är otänkbart ur säkerhetssynpunkt. Att dessa eldare av 1:a och 2:a klass ha att utföra reparationsarbeten inom såväl det rörtekniska och mekaniska som det elektrotekniska facket utgör givetvis ett försvårande moment för den egentliga arbetsledningen och tillsynen över anläggningen, men detta bör i och för sig inte medföra en deklassering eller nedvärdering av befattningshavarna i lönehänseende.

På grund av införandet av reparatörbegreppet i sammanhanget har de

sakkunnigas majoritet åberopat den nyligen för de statliga sinnessjukhusen fastställda lönegradsserien. Jag finner av denna anledning angeläget att göra jämförelsen med nämnda sjukhus något fullständigare.

Vid ett statligt sinnessjukhus, tillhörande grupp 1, finnas anställda en maskinmästare i lönegraden A 15, en maskinist i lönegraden A 11 och tre till fyra maskinister i lönegraden A 9 för den egentliga maskintjänsten. Visserligen pågår driften vid dessa sjukhus i skift dygnet runt, men personaluppsättningen torde ändock i och för sig visa att en värmeanläggning icke kan drivas utan att minst en maskinist alltid finnes tillstädes. Det är med andra ord oundgängligen erforderligt för en kontinuerlig drift att ansvarstjänsten hela tiden kan hållas intakt. Att vid anläggningar inom försvaret av jämförlig storleksordning kunna uppnå detta utan att hava tillgång till minst tre befattningshavare med maskinistutbildning är — vilket erfarenheten från de gångna åren utvisar — icke möjligt, då driften, som ovan framhållits, pågår c:a 100 timmar per vecka året om.

Personalbehovet — vilket i och för sig skall göras till föremål för prövning under den kommande delen av utredningsarbetet — synes enligt mitt förmenande böra bedömas från de utgångspunkter jag ovan framhållit. Vad åter angår löneställningen för här ifrågavarande personal synes denna helt böra bedömas efter de principer, som de sakkunniga anfört under den allmänna delen, det vill säga med hänsyn till arbetsuppgifter och ansvar. Då maskinisterna till övervägande delen utöver den tidigare omnämnda ansvarstjänsten närmast har arbetsledande uppgifter, har jag för min del funnit skäligt, att parallellitet skapas i löneavseende mellan maskinist- och arbetsledarpersonal, varför jag vill förorda följande lönegradsserie för maskinistpersonal:

	<i>Lönegrad</i>
Maskinist	11
Förste maskinist	13
Maskinmästare	15
Förste maskinmästare	17

Vad åter angår frågan om reparatörer kan jag icke ansluta mig till förslaget om införande av reparatörbefattning i 7 lönegraden. För en sådan lön torde man i fortsättningen icke kunna påräkna en nöjaktig rekrytering av kompetent personal, och arbets- och ansvarsuppgifterna äro enligt mitt förmenande i intet fall av så ringa omfattning att en lägre löneställning än 8 lönegraden bör komma till användning. Jag vill därför föreslå, att den ovan föreslagna lönegradsserien kompletteras med reparatör i 8 lönegraden, avsedd för de vid mindre anläggningar tjänstgörande värmeledningsskötarna, vilka jämväl skola kunna fullgöra erforderliga reparationer.

För den egentliga eldningstjänsten har jag förutsatt, att kollektivavtalsanställda eldare såsom hittills skola utnyttjas.

I fråga om kompetenskrav har det synt mig önskvärt att för befattning som maskinmästare i 15 och 17 lönegraderna bör krävas övermaskinistexamen jämte kompetens för erhållande av behörighetsbevis klass C för elektriska installationer. För erhållande av befattning i 13 resp. 11 lönegraden bör erfordras maskinistexamen av 2:a resp. 3:e klass eller därmed jämförlig teoretisk utbildning, varjämte för den förstnämnda bör uppställas krav på kompetens för erhållande av behörighetsbevis klass C för elektriska installationer. För reparatör slutligen i 8 lönegraden bör erfordras längre erfarenhet av reparationer inom det mekaniska och rörtekniska facket jämte kunnsighet i enklare elektriska reparationer.

11. Hantverkarpersonal.

Den av de sakkunnigas majoritet föreslagna 6 lönegraden för hantverkarpersonal är enligt mitt förmenande alltför låg. Då här är fråga om befattningshavare med speciell yrkesutbildning torde viss jämförelse få göras med de löner, som för närvarande betalas till kollektivavtalsanställda yrkesarbetare. En sådan jämförelse utvisar att yrkesarbetaren vid uppnådd 27 års ålder och förvärvad yrkeskunskap kommer upp till en genomsnittslön, som väsentligt överstiger lönen i 10 löneklassen på nuvarande löneplan. Att under sådana förhållanden placera den yrkesutbildade hantverkaren lägre än i 8 lönegraden synes mig icke förenligt med rättvisa och billighet. Jag får därför föreslå, att hantverkare placeras i 8 lönegraden och förste hantverkare i 10 lönegraden.

Vad åter angår montörpersonalen synes mig följande lönegradsserie böra komma till användning:

	<i>Lönegrad</i>
Montör	10
Förste montör	12
Övermontör	15

I befattning såsom övermontör i 15 lönegraden har jag därvid åsyftat, att de självständiga befattningshavarna vid de elektriska anläggningarna å Järvafältet, i Karlsborg och i Boden skulle komma att placeras, medan de nuvarande elektrikerna vid flygförband regelmässigt böra inplaceras i 12 lönegraden.

I fråga om arbetsuppgifter och kompetenskrav synas i princip böra uppställas de krav, som de sakkunnigas majoritet föreslagit, men med den genomgående förskjutning uppåt, som betingas av här föreliggande förslag till högre lönegradsplacering.

Härutöver må endast tilläggas att vid eventuellt bifall till de av mig föreslagna begynnelselönegraderna för arbetsledande personal böra även de här föreslagna 10 och 12 lönegraderna utbytas emot 11 och 13 lönegraderna.

13. Ekonomipersonal.

I det särskilda yttrande, som jag åberopat vid behandlingen av denna personalgrupp, har jag föreslagit, att husmödrarna vid försvarets truppförband böra erhålla följande tjänstebenämningar och lönegradsplaceringar:

	<i>Lönegrad</i>
Biträdande husmoder	7
Husmoder	9
Första husmoder	11

Några skäl, som givit mig anledning att frågå detta förslag, ha under utredningen icke framkommit.

14. Vaktmästarpersonal.

För egen del har jag ansett, att löneställningen för denna personal alltigenom är för låg. De sakkunniga ha emellertid av sina direktiv ansett sig förhindrade att ingå på en omprövning av löneställningen för dessa befattningshavare enbart inom försvaret, och av samma anledning har jag ansett mig för närvarande böra ansluta mig till det framlagda förslaget med den utbyggnad, som i betänkandet redovisas.

17. Läkarpersonal.

I konsekvens med den förhöjda lönegradsplacering, som föreslagits för byråchefer, har jag för min del ansett, att byråöverläkare bör hänföras till 32 lönegraden.

19. Veterinärpersonal.

Sedan jag haft tillfälle att ingående granska arbetsuppgifter och kompetenskrav ävensom utbildningstid och tjänstgöringsförhållanden i övrigt för försvarets veterinärpersonal har jag för min del blivit övertygad om, att de från denna personalgrupp vid flera tillfällen uttalade önskemålen om att i löneavseende bli likställda med läkarpersonalen måste anses fullt befogade. Jag är därför beredd att redan nu förorda följande lönegradsserie och tjänstebenämningar för denna personal:

	<i>Lönegrad</i>
Bataljonsveterinär	22
Förste bataljonsveterinär	24
Regementsveterinär	26
Fältveterinär	28
Överfältveterinär	32

24. *Viss personal vid centrala värnpliktsbyrån.*

De sakkunnigas förslag att hänföra den för vård och underhåll av hålkorts-maskinanläggningen avsedde befattningshavaren till de i II:11 upptagna förstemonstörbefattningarna har jag icke kunnat biträda. Såsom framgår bland annat därav, att framställning i särskild ordning gjorts om nådigt medgivande att till befattningshavaren i fråga få utbetala en särskild gratifikation på grund av oförutsedd arbetsbelastning, är tillgången på personal på området otillräcklig. De med befattningen i fråga förenade uppgifterna synas icke vara av den art, som faller inom det egentliga montörfacket, utan kräva specialutbildning inom ett område, där tillgången på specialister är synnerligen knapp. För min del vill jag därför föreslå, att befattningen uppföres såsom maskintekniker i 15 lönegraden.

28. *Fotografpersonal.*

I fråga om fotografpersonalen vid flygvapnet kan jag icke ansluta mig till vad de sakkunnigas majoritet anført. Jag måste tvärt om anse att genomförandet av de sakkunnigas förslag skulle få icke önskvärda återverkningar på fototjänsten vid flygvapnet.

Fotografernas avlöningsförhållanden ha i olika sammanhang varit föremål för utredning, men framlagda förslag om en justering ha hittills av olika anledningar aldrig lett till några beslut. Här må endast erinras om att vid inom flygvapnet företagna utredningar konstaterades redan före år 1936 att den ännu gällande lönegradsplaceringen var för låg. Sålunda föreslog 1936 års försvarsutredning, att fotograferna skulle placeras i 10 lönegraden.

I sina år 1945 ingivna medelsäskanden för budgetåret 1946/47 föreslog chefen för flygvapnet, att fotograferna vid flygflottiljerna, såsom jämväl föreslagits av 1941 års försvarsutredning, skulle uppflyttas till 10 lönegraden. Förslaget föranledde ingen åtgärd på grund av pågående och här föreliggande utredning. I sina år 1946 ingivna medelsäskanden för budgetåret 1947/48 har chefen för flygvapnet dels erinrat om den tidigare framställningen, dels hemställt om inrättandet av befattningar i 12 och 15 lönegraderna för fotografer, dels ock anmält, att de nuvarande fotografibiträden (i lönegrad MEo 4) avses komma att indragas och ersättas med värnpliktiga biträden. Fotografernas arbetsuppgifter äro av olikartad karaktär vid olika flygslag, varför det för bedömandet av föreslagna löneställningar torde vara erforderligt att redogöra för nämnda uppgifter vid respektive flygflottiljer.

De olika flygslagen representeras för närvarande av spaningsförband, bombförband och jaktförband. Vid ett spaningsförband är fototjänsten den viktigaste verksamhetsgrenen enär förbandets förnämsta uppgift är att utföra flygspaning, och denna utföres till största delen såsom fotospaning. Flygfotografering sker med olika typer av kameror från enklare handkameror

(till ett pris av c:a 3 000 kronor per st.) till mera komplicerade automatiska seriekameror (å 30 000 kronor per st.). Flygfotograferingen sker under dygnets alla timmar och under varierande väderleksförhållanden, vilket ställer särskilt stora krav på den här berörda fotopersonalen. Denna personal skall nämligen

- dels inmontera och prova kameramaterielen i flygplan,
- dels giva flygspanarna, vilka ha att verkställa fotograferingen i luften, tekniska anvisningar rörande kameramaterielens handhavande samt råd beträffande uppdragets utförande, inställning av lämpliga exponeringselement m. m.,

- dels omhändertaga materielen vid uppdragets slut och föranstalta, att eventuella felaktigheter i avseende å materielen bliva avhjälpta,

- dels ock utföra (leda) allt arbete i laboratoriet, avgöra lämplig framkallare och i övrigt bästa behandlingsmetoder.

Arbetet i fotolaboratoriet omfattar med avseende å flygfotografering kameravård, kassettladdning, framkallning av flygfilm (i längder upp till 50 meter och med 19 cm bredd) och annat negativmaterial, kopiering, förstoring, fotokartframställning, framställning av duplikatnegativ, reproduktionsfotografering av fotokartor, bearbetning av stereobilder, framställning och montering av stereopar samt expeditions- och arkivarbeten m. m.

Utöver detta arbete med flygbilder som arbetsmaterial förekommer markfotografering i stor utsträckning, såsom materielfotografering, reproduktionsfotografering, arkivfotografering, reportagefotografering och kinofotografering, omfattande fotografering och bearbetning av filmer (klippning, textframställning m. m.).

Vid spaningsflottilj förekommer dessutom i viss utsträckning utprovning av materiel och materialier för flygförvaltningens räkning. I fortsättningen är det därjämte avsikten att det vid dessa förband skall utföras framkallning av färgfilm, framställning av färgkopior samt tillämpande av andra speciella fotograferingsmetoder. Vid dessa flottiljer sker dessutom utbildning av personal i stor utsträckning. Kurser anordnas kontinuerligt för utbildning av värnpliktiga fotobiträden, fototekniker (bildtolkare), flygspanare (huvudsakligast officerare) och så vidare. Vid dessa kurser tjänstgöra fotograferna regelmässigt som lärare. Fotografer från spaningsförband anlitas dessutom som lärare även vid specialkurser, exempelvis fotoofficerskurser.

Vid spaningsförbanden, vilka, som tidigare framhållits, ha sin verksamhet uppbyggd kring fotografitjänsten, finnas inga andra *fackmän* på det fotografiska området än fotograferna, vilka därför få bära hela ansvaret för den fototekniska verksamheten. Fotograferna äro visserligen underställda en speciell fotoofficer, men denne, som närmast svarar för att de militära synpunkterna bliva tillgodosedda, tjänstgör endast delvis vid fotoavdelningen,

varför fotografen större delen av tjänstgöringstiden är hänvisad till eget handlande.

Vid en spaningsflottilj finnes en chefsfotograf, vilken leder arbetet vid depåns fotolaboratorium samt anförtros viktigare uppgifter av de slag, som ovan anförts.

Vid varje division, som vid spaningsförbanden operera självständigt, finnes dessutom en fotograf (f. n. fotografibitråde i lönegraden MEo 4), vilken ansvarar för divisionens fotolaboratorium. Detta består av en specialinredd fotobuss (å 40 000 kronor) samt kameramateriel till ett värde av c:a 200 000 kronor jämte övrig laboriemateriel, som monteras i lokal utanför fotobussen. Då divisionen är förlagd till depån svarar samme fotograf för divisionens fotoverksamhet men är dessutom anförtrodd vissa för hela flottiljen gemensamma arbetsuppgifter.

Vid bombförbanden är flygfotograferingsverksamheten av mindre omfattning än vid spaningsflottiljerna, varigenom fotografens arbetsuppgifter i denna del äro av mindre omfattning. Vad åter angår markfotograferingstjänsten äro arbetsuppgifterna fullt likvärdiga med vad ovan anförts.

Då bombflottiljen går ut på uppdrag är den samlad och opererar sålunda icke med självständiga divisioner såsom spaningsflottiljen. Ett fotolaboratorium ingår därvid i flottiljstaben och förestås av flottiljfotografen.

Vid jaktförbanden slutligen förekommer icke flygfotografering i vanlig bemärkelse. Däremot tillkommer vid jaktförbanden ett mycket krävande arbete med kulsprutekamerorna och utrustning för dessa samt utrustning för kulsprutefilmens utvärdering. Kulsprutekameran användes för träning av jaktflygare i luftstrid samt för träning i skjutning mot markmål. Denna verksamhetsgren är för närvarande föremål för en våldsam utveckling.

Markfotograferingsuppgifterna äro vid jaktförbanden lika krävande som vid spanings- och bombförband.

Vad ovan anförts gäller fotografernas arbetsuppgifter under fredsförhållanden. Under krig däremot sker en förstärkning av den egentliga spaningsfotograferingen, varvid samtliga fotografer överflyttas för tjänstgöring vid eskaderstabslaboratorier och spaningsdivisioner. Samtliga fotografer få sålunda under krigsförhållanden fullgöra de mest krävande arbetsuppgifterna inom fotoverksamheten och måste därför redan i fredstid förskaffa sig den utbildning och erfarenhet, som kräves för fullgörandet av dessa uppgifter. Kunskaperna häruti vidmakthållas bland annat därigenom, att fotograferna under eskader- och flygvapenövningar få tjänstgöra i de befattningar, som de skola fylla under krig.

Av det anförda torde framgå, att fotografernas arbetsuppgifter hittills varit starkt undervärderade och motivera en högre löneställning än den nuvarande. Här skulle kunna tilläggas att fotograferna, utöver de ovannämnda egentliga arbetsuppgifterna, på övertid regelmässigt tagas i anspråk som bio-

grafmaskinister vid flygflottiljerna samt att de svara för utbildningen av projektorskötare, omhänderhava flygflottiljernas materiel för bildbandsundervisning samt biträda flottiljernas tygavdelningar med anvisningar rörande fotomaterielens reparation och översyn.

För egen del har jag funnit motiverat att ingen fotograf placeras lägre än i 10 lönegraden. I många fall och speciellt för spaningsdivisionernas fotografer synes 12 lönegraden vara lämpligt avvägd, varjämte befattningar i 15 lönegraden böra inrättas vid spaningsförband. Vid de sistnämnda kan ifrågasättas behov av befattningar även i högre löneställning, men vid sådant förhållande torde befattning som ingenjör i 18 lönegraden närmast böra komma i fråga.

Vad angår tjänstebenämningarna måste jag bestämt vända mig emot det förslag, som de sakkunnigas majoritet framfört. Fotograferna utgöra en speciell yrkesgrupp med gedigen fackutbildning, som med samma skäl som varje annan grupp kan resa berättigade krav på att få bibehålla sin yrkesbeteckning. Jag får därför föreslå följande lönegradsserie och tjänstebenämningar för fotografpersonalen:

	<i>Lönegrad</i>
Fotograf	10
Förste fotograf	12
Chefsfotograf eller fotografiföreståndare	15

31. Båtpersonal.

Vid omprövningen av löneställningen för fartygsbefälhavare synes hänsyn få tagas till att man för närvarande för att kompensera den låga löneställningen måst tillgripa ett ofta långt gående system med traktamentsersättningar. Ett sådant förhållande måste anses otillfredsställande. För bedömandet av en lämplig löneställning för denna personal har jag gjort mig underättad om vad de civila företagen betala jämförliga befattningshavare. Med hänsyn därtill har jag funnit mig böra föreslå, att befälhavare å fartyg på över 30 ton placeras i 17 lönegraden samt att befälhavare på mindre fartyg placeras i 15 lönegraden. Kompetenskraven böra därvid för den högre befattningen vara skepparexamen av 1. klass samt för den lägre skepparexamen av 2. klass. Det förtjänar att påpekas att fartygsbefälhavare inom den civila sjöfarten ha möjlighet att uppnå betydligt högre löner än de här föreslagna genom särskilda provisioner på fraktgods (så kallad »kapplake»), varför rekryteringen kommer att försvåras vid lägre lönesättning.

Vad åter angår fartygsmaskinisterna är den av de sakkunnigas majoritet föreslagna 9 lönegraden enligt mitt förmenande alldeles för låg. Rekryteringsvärigheter ha också naturligt nog med nuvarande lönesättning gjort sig gällande med jämna mellanrum. I anslutning till vad jag anfört i mitt sär-

skilda yttrande beträffande maskinistpersonalen och med hänsyn till de kompetenskrav, som måste uppehållas för den här ifrågavarande personalen, är enligt mitt förmenande 13 lönegraden den lägsta löneställning, som bör ifrågakomma för fartygsmaskinister.

Jag får sålunda föreslå följande lönegradsserie och tjänstebenämningar för ifrågavarande personal:

	<i>Lönegrad</i>
Fartygsmaskinist	13
Fartygsbefälhavare	15
Förste fartygsbefälhavare	17

Vid mina överväganden i anslutning till sålunda redovisade synpunkter och förslag har jag eftersträvat största möjliga parallellitet mellan olika lönegradsserier, vilket strikt genomfört skulle komma att leda till, att ett flertal av de i löneplanerna upptagna lönegraderna icke skulle komma att utnyttjas. Såvitt jag kunnat finna, skulle ett sådant förhållande även ur lönetekniska och administrativa synpunkter endast vara till fördel. Mellan de flesta befattningar i närliggande lönegrader finnas så stora jämförelsepunkter, att den nuvarande differentieringen ofta skapar orättvisor. Valet av lönegrad blir subjektivt och varierande med hänsyn till de olika utgångspunkter, som från ena till andra tillfället väljas för bedömningen. Det har därför synt mig angeläget att framhålla, att en fortsatt strävan från statsmakternas sida att förenkla det statliga lönesystemet med fördel skulle kunna inriktas på att minska antalet lönegrader genom sammanförandet av befattningar i närliggande till gemensam lönegrad i tjänsteförteckningarna.

Särskilda uttalanden av representanter för personal- sammanslutningar.

I. Sveriges läkarförbund (herrar Lagergren och Severin):

II: 17 Läkarpersonal.

Lönegradsserie. De sakkunniga hava, trots de synpunkter som framförts från läkarförbundets sida vid mellan de sakkunniga och läkarförbundets representanter förda muntliga förhandlingar, i sitt förslag till tjänsteförteckning i princip utgått från nuvarande löneställningar. Detta innebär med andra ord, att på ett par undantag när den sedan länge utlovade översynen av försvarsläkarnas löneställningar icke kommer att vidtagas i förevarande sammanhang utan ännu en gång ställes på framtiden. Ehuru läkarförbundet finner skälen mindre bärande för en reglering av försvarsläkarnas anställnings- och löneförhållanden i särskild ordning, bl. a. genom tillämpning av särskilda löneplaner, vill förbundet i princip icke motsätta sig en kommande utredning härutinnan. Likaså finner läkarförbundet det förklarligt, att de sakkunniga tvekat att genom ett definitivt förslag till nya löneställningar för försvarsläkarna föregripa resultatet av 1944 års militärsjukvårdskommittés nu pågående utredning om militärläkarorganisationen.

Enligt vad vi erfarit kommer emellertid militärsjukvårdskommittén icke att upptaga frågan om militärläkarnas löneförhållanden till närmare behandling.

Om de sakkunniga nu helt avvisa frågan, kommer sålunda med till visshet gränsande sannolikhet så lång tid att förflyta, innan densamma får sin lösning, att under tiden icke blott läkarna på ett otillbörligt vis sättas på mellanhand, utan även försvarets hälso- och sjukvård bringas i ett synnerligen brydsamt läge.

Försvarsläkarnas löneställning är nämligen redan nu så ogynnsam i förhållande till de civila läkarnas, att försvarsläkarkårerna snabbt löpa faran att avfolkas. Såsom exempel må framhållas, att fr. o. m. 1947 års ingång de till över 700 uppgående underläkarna vid landstingens sjukvårdsinrättningar komma att avlönas i lönegrad A 26 och sanatorieunderläkarna t. o. m. i A 28. Det torde med all rätt kunna befaras, att den redan nu tydligt manifesterade obenägenheten att söka försvarsläkartjänster än ytterligare skall ökas, om icke beträffande militärläkarnas löner tillbörlig hänsyn tages till det allmänna läget på arbetsmarknaden.

De sakkunniga hava redan nu ansett sig böra föreslå jämkningar i lönehänseende för vissa läkargrupper, vilkas ogynnsamma löneläge framstått såsom särskilt uppenbart. Att de sakkunniga sålunda själva gjort avsteg från sitt deklarerade principiella ställningstagande beträffande löne reglering för försvarsläkarna finner läkarförbundet utgöra ett ytterligare stöd för sin uppfattning, att en omedelbar, provisorisk löne reglering för militärläkarna i gemen inom ramen för de sakkunnigas utredningsuppdrag icke blott bör utan även kan genomföras.

Här nedan angivas de lönegrader, till vilka enligt läkarförbundets mening de civilmilitära läkarna böra hänföras. Den lägsta lönegrad, som här bör ifrågakomma, är Ca 24. Med denna som utgångspunkt hava de olika befattningshavarna utplacerats längs löneskalan enligt ungefär samma inbördes principer som för närvarande, dock med hänsyn tagen till den särskilda förbättring i lönehänseende, vilken läkarförbundet i likhet med de sakkunniga funnit vara motiverad för läkarna vid s. k. enläkarförband samt för stations- och regementsläkarna vid marinen. Liksom de sakkunniga har läkarförbundet avstått från hänsynstagande till den omarbetning av nu gällande löneplaner, som föreslås i Kungl. Maj:ts proposition nr 333/1946 angående allmän löne reglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl. En »översättning» till framdeles beslutade löneplaner låter sig sedermera lätt göra.

Läkarförbundet har i sitt förslag till lönegradsserie även upptagit försvarsgrensöverläkarna och byråöverläkaren i försvarets sjukvårdsförvaltning trots att tvenne av dessa befattningshavare f. n. icke tillhöra Ca-skalan. Enär dessa befattningar icke avhandlas i det avsnitt av betänkandet som berör viss högre personal, har denna personalgrupp kommit att så att säga hänga i luften. Läkarförbundet har därför, genom att upptaga även överläkarna i sitt löneserieförslag, velat angiva sin principiella inställning till deras löneplacering. Liksom de trenne försvarsgrenscheferna tillhöra samma lönegrad, torde skäl saknas för olika lönesättning för överläkarna. Förbundet vill också härutinnan hänvisa till de sakkunnigas uttalande i betänkandets allmänna del, »att arbetsvolymen i och för sig icke får vara avgörande för löneställningen i en viss befattning».

Tjänstebenämningar. Vad angår de sakkunnigas förslag till tjänstebenämningar för befattningarna vid försvarets sjukvårdsförvaltning och vid armén, har läkarförbundet intet att erinra. Benämningen »förste bataljonsläkare» för läkarna vid enläkarförbanden är väl ägnad att framhäva den särställning beträffande tjänstgörings- och avlöningsförhållanden, som denna personalkategori intager gentemot övriga bataljonsläkare.

Förslaget att vid marinen och flygvapnet slopa gradbenämningarna och för dessa befattningar införa enbart benämningarna »marinläkare» och »flygläkare» anser däremot läkarförbundet innebära en avgjord försämring. Såsom »marinläkare» och »flygläkare» betecknas alla vid marinen och flygvapnet tjänstgörande läkare inklusive de värnpliktiga; det torde vara ägnat att enbart skapa förvirring att nu införa denna kollektiva benämning även såsom benämning på vissa befattningshavare inom bestämda lönegrader. Det må också framhållas, att man genom de sakkunnigas förslag ändock icke helt kommer ifrån gradbenämningarna, i det vissa mot arvode anställda, endast en del av året tjänstgörande marin- och flygläkare benämnas marin- resp. flygläkare av 2. graden. Enär dessa befattningar icke äro upptagna i tjänsteförteckningen, torde icke heller deras tjänstebenämningar falla inom ramen för de sakkunnigas utredningsarbete.

Läkarförbundet anser, att man, liksom fallet varit för läkarna vid försvarets sjukvårdsförvaltning och vid armén, bör söka finna differentierade benämningar för marin- och flygläkarna därhän, att man av benämningen direkt kan utläsa vederbörandes lönegrad och helst även militära tjänstklass. Förbundet är emellertid för det nuvarande icke berett framlägga ett konkret förslag i denna riktning, utan föreslår att för marinen och flygvapnet de hittillsvarande benämningarna bibehållas.

Läkarförbundets förslag. Sveriges läkarförbund föreslår med stöd av vad ovan framförts följande lönegradsserie och tjänstebenämningar för läkarpersonalen vid försvaret att tills vidare gälla:

1. Försvarets sjukvårdsförvaltning.

Anm.

Byråläkare	Ca 28
Förste byråläkare	Ca 30
Byråöverläkare	Cb 2

2. Armén.

Bataljonsläkare	Ca 24	
Förste bataljonsläkare	Ca 26	Läkare vid enläkarförband
Regementsläkare	Ca 28	
Fältläkare	Ca 30	
Arméöverläkare	Cb 2	

3. Marinen.

Marinläkare av 1. graden	Ca 24	Bitr. reglläkare
Marinläkare av 1. graden	Ca 26	Läkare vid enläkarförband
Marinläkare av 1. graden	Ca 28	Stations- och reglläkare
Förste marinläkare	Ca 30	
Marinöverläkare	Cb 2	

4. Flygvapnet.

Flygläkare av 1. graden	Ca 24	Flottiljläkare
Förste flygläkare	Ca 30	
Flygöverläkare	Cb 2	

2. Svenska militärveterinärsällskapet (herr *Wilhelmson*):

En reglering av löneställningen för fältveterinärkårens medlemmar har länge varit ett mycket angeläget önskemål. Svårigheter att besätta en del militärveterinära beställningar med personal, som fyller föreskrivna kvalifikationsfordringar, hava länge gjort sig gällande, särskilt under de sista åren. Vid olika tillfällen har frågan väckts såväl genom underdånig framställning från sällskapet som vid myndigheters anslagsäskanden. Någon omprövning har emellertid icke kommit till stånd och har det hänvisats till den reglering, som skulle komma att ske genom försvarets tjänsteförteckningssakkunniga. Svenska militärveterinärsällskapet måste därför beklaga, att sakkunniga genom att förorda en särskild utredning föreslå ett ytterligare uppskov. Med hänsyn till att 1936 års lönekommitté på samma sätt lämnade avgörandet till tjänsteförteckningssakkunniga, som först innevarande år avgiva sitt utlåtande, måste sällskapet framföra såsom ett bestämt krav, att den särskilda utredningen så snart ske kan komma till stånd och att densamma snabbt slutföres. Enär den civila veterinärpersonalens lönefråga synes komma att bli avgjord vid nästkommande års riksdag, är med tanke på rekryterings- och befordringsförhållanden i hög grad önskvärt, att militärveterinärernas löneställning om möjligt blir reglerad samtidigt.

Tjänsteförteckningssakkunniga hava framhållit, att militärveterinärernas löner f. n. äro alltför låga. Under övergångstiden, intill dess en förbättrad löneplacering kan komma till stånd för all veterinärpersonal, föreslås förbättrade lönevillkor för regementsveterinärer och vissa bataljonsveterinärer. Sällskapet vill emellertid framhålla, att de föreslagna uppflyttningarna i lönegrader icke kunna betraktas såsom tillfredsställande för därav berörd personal och synes det sällskapet med hänsyn till vad de sakkunniga själva hava anfört vara skäligt, att likställighet med militärläkarna omedelbart beredes och att följande lönegradsserie för veterinärpersonalen får bli gällande i avvaktan på utredningens slutförande och det definitiva beslutet

i militärveterinärernas lönefråga, nämligen överfältveterinär Cb 2, fältveterinär Ca 28, regementsveterinär Ca 26, förste bataljonsveterinär Ca 24 och bataljonsveterinär Ca 22.

3. Statsverkens ingenjörförbund (herrar *Avelius* och *Laurin*):

I. Allmän del.

De sakkunniga ha framhållit önskvärdheten av en anknytning till förhållandena inom den civila statsförvaltningen. Även om en viss likformighet bör eftersträvas, kan man icke bortse ifrån de speciella förhållanden, varunder försvarets ingenjörer arbeta. Sålunda kan som exempel anföras, att dessa icke ha samma möjligheter att hämta impulser utifrån på grund av den sekretess, som omger utländsk krigsmateriel. Av försvarets ingenjörer måste därför genomsnittligt krävas ett större mått av självverksamhet än inom statsförvaltningen i övrigt.

Viktigare än att eftersträva likformighet är att tillerkänna den tekniska personalen en sådan löneställning, att goda ingenjörskrafter kunna rekryteras och behållas. Den nuvarande starka avgången av ledande ingenjörer från försvaret bör för statsmakterna vara en allvarlig tankeställare.

Beträffande kompetenskrav och lönegradsseriernas utbyggnad kommer förbundet att framföra sina önskemål i olika senare sammanhang.

De sakkunniga ha uttalat sig för ett slopande av högstlönegradssystemet. För personalkategorier med specialbetonade arbetsuppgifter kan det emellertid komma att innebära vissa svårigheter att skapa tillfredsställande befordringsmöjligheter. Här skulle ett flerlönegradssystem kunna tillämpas, innebärande att sådan befattningshavare alltid tillsättes i viss bestämd lönegrad för att sedermera i mån av ökad kompetens och tjänstetid uppflyttas i innehavande befattning i paritet med personal, som har normala befordringsmöjligheter.

Under förutsättning att A-löneplanen (motsvarande) utbygges på sådant sätt, att samtliga nuvarande förordnandetjänster kunna inrymmas i densamma får förbundet instämma i vad de sakkunniga anført i denna fråga.

Förbundet anser det vara värdefullt med enhetliga tjänstebenenämningar. Det förörat stötande prefixet »drift-» bör dock utbytas mot »drifts-», även om ur strängt språklig synpunkt förstnämnda prefix skulle vara det riktigaste.

II. Speciell del.

1. Viss chefspersonal.

De sakkunniga ha i samband med behandlingen av löneställningen för denna personal framhållit angelägenheten av att frågan om lämpliga organisationsenheter och dessas benämning inom såväl central- som lokalmyndighet snarast upptages till prövning. Mot en sådan prövning torde i och för sig intet vara att erinra, men det vill synas som om de sakkunniga vid avgivande av förslag till löneställningar för chefspersonal till utgångspunkt tagit en tänkt omorganisation innebärande bl. a. avsevärt mindre organisationsenheter än de nu existerande. I de flesta fall torde en uppdelning av byrå med ensartat arbetsområde icke vara möjlig eller lämplig, även om arbetsvolymen skulle svälla utöver det som enligt de sakkunniga borde vara normalt för en byrå. Att såsom föreslagits förvandla sådan byrå till avdelning skulle endast ytterligare komplicera förvaltningsapparaten. Motsvarande äger även sin tillämpning å de mindre organisationsenheterna, sektion och detalj. Vid överväganden rörande lämplig löneställning för viss chefspersonal synes det

därför nödvändigt att utgå från den nuvarande organisationen och vid lönesättningen taga de konsekvenser som äro förbundna med att byråchef i många fall måste belastas med arbetsuppgifter som — om hänsyn endast tages till volymen — borde ankomma på avdelningschef.

Fullföljes detta resonemang finner man att högst betydande ansvar och synnerligen vidsträckta arbetsuppgifter åvila avdelningschef inom försvaret. Det torde exempelvis icke innebära någon förenkling att uppdelna arméförvaltningens tygavdelning på mindre avdelningar. Tvärtom är det lyckligt, att samtliga materiel-frågor för armén utan onödiga omvägar föredragas för en gemensam avdelningschef.

Att den av de sakkunniga föreslagna 34 lönegraden för avdelningschef icke på något sätt svarar mot de kvalifikationskrav som sålunda måste gälla för denne befattningshavare är uppenbart. För jämförliga arbetsuppgifter inom den privata arbetsmarknaden gäller en löneställning, som avsevärt överstiger den föreslagna. Att inplacera avdelningschef i samma löneplan som övriga tjänstemän — vilket i och för sig torde vara önskvärt — är därför icke möjligt utan en avsevärd utbyggnad av nämnda löneplan.

I anslutning till vad ovan anförts beträffande byråchefer och med hänsyn till konkurrensen med det enskilda näringslivet anser förbundet, att en rekrytering av tillräckligt kvalificerade byråchefer icke kan erhållas med mindre än att dessa normalt placeras i 34 lönegraden. För byråchef med så stort arbetsområde, att en uppdelning av byrån på grund av arbetsvolymen rätteligen borde ske, bör givetvis högre löneställning tillämpas.

De sakkunniga ha för cheferna för vissa större sektioner föreslagit en löneplacering fyra lönegrader under byråchef. Då på sådan sektionsschef vilar ekonomiskt och tekniskt ansvar som i mycket ansluter sig till byråchefs synes så avsevärd löneskillnad vara helt omotiverad. Dylig sektionsschef bör benämnas förste byrådirektör och placeras i lönegrad 32. Byrådirektör bör placeras i lönegrad 30.

För chefsbefattningar inom fabriker och andra lokalmyndigheter bör motsvarande lönesättning tillämpas.

På grund av ovan anförda skäl får förbundet föreslå följande lönegradsserie för här avsedd högre personal. Löner utöver existerande A-löneplan ha icke preciserats.

<i>Centralmyndighet.</i>	<i>Lönegrad</i>
Byrådirektör	30
Förste byrådirektör	32
Byråchef	34
Byråchef	—
Avdelningschef	—
 <i>Lokalmyndighet.</i>	
Driftsdirektör	30
Förste driftsdirektör	32
Driftschef	34
Verkstadsdirektör	—

4. Civil ingenjörpersonal.

Ansvar för krigsmaterielens utformning m. m. åvilar visserligen i stor utsträckning de befattningshavare, som behandlas under rubriken »viss chefspersonal», men det vore orimligt att begära, att byråchef respektive sektionsschef skulle vara specia-

list på all den materiel, som handlägges inom organisationsenheten. Det är därför nödvändigt att i avsevärd grad lita till underställd ingenjörspersonals kunnighet och omdöme. Förslag som framläggas av nämnda ingenjörer måste vara så genomtänkta ur teknisk och ekonomisk synpunkt, att de kunna direkt läggas till grund för beslut. Då dessutom åtminstone förste byråingenjörer i många fall torde komma att tjänstgöra såsom chefer för mindre organisatoriska enheter och dessa specialutbildade ingenjörer röna stark efterfrågan inom den privata arbetsmarknaden bör 30 lönegraden komma till användning för dem.

Vissa ingenjörer, som icke tjänstgöra i dylika chefsbefattningar men för vilka speciellt hög teknisk kompetens och skicklighet fordras, böra placeras i 28 lönegraden samt ävenledes få titeln förste byråingenjör. Högre teknisk utbildning bör normalt fordras i 26 och högre lönegrader, dock att dispens bör kunna medgivas ingenjör, som annorledes förvärvat motsvarande kompetens eller ådagalagt sådan skicklighet, att han ostridigt anses lämpad för sådana befattningar. Ingenjörer i 26 och lägre lönegrader böra utnyttjas för beredning av ärenden inom tidigare nämnda mindre organisatoriska enheter i den mån de icke utnyttjas för rent konstruktiva eller liknande speciella uppdrag.

För ingenjörspersonal inom civiltjänsten tillämpas under de första anställningsåren i allmänhet en ordnad befordringsgång. Även om något varierande bestämmelser och möjligheter finnas i de olika verken har dock i regel följande minimilöner visat sig nödvändiga för att medgiva en viss, ehuru ofta ej tillfredsställande rekrytering, nämligen att *högskoleingenjörer* börja i Ex 20 och senast efter 5 år uppnå Eo 24 samt *läroverksingenjörer* börja i Ex 15 och efter c:a 3 à 4 år uppnå Eo 17 samt sedermera Eo 20.

I stort sett erhålles härunder en löneökning med en löneklass per år.

Ingenjörer med föregående praktik givas i allmänhet högre begynnelselönen och befordras hastigare.

Det kan icke anses lämpligt, att ordinarie tjänster för vardera av dessa ingenjörskategorier inrättas inom det lönegradsområde som täckes av befordringsgången (se prop. 1946: 286 sid. 42 rad 6—8).

Med användning av de sakkunnigas lönegradsserie bli sålunda följande lönegrader de lägsta, vari ordinarie tjänster avsedda för resp. ingenjörskategori böra inplaceras, nämligen

för högskoleingenjörer 26 lönegraden och
» läroverksingenjörer 21 »

Lägre liggande lönegrader böra användas endast för inplacering av ovannämnda rekryteringspersonal i extra ordinarie och extra befattningar och för personal med ej så kvalificerad teknisk utbildning. I detta sammanhang får förbundet anföra lämpligheten av att i stället för lönegraden 21 användas lönegraderna 20 och 22, vilka utgöra reguljära befordringsgrader inom civiltjänsten.

På grund av vad ovan anförts får förbundet föreslå följande löneplan för civila ingenjörsbefattningar.

Central förvaltningstjänst.	Lönegrad
Ingenjör	20
Ingenjör	22
Byråingenjör	24
Byråingenjör	26
Förste byråingenjör	28
Förste byråingenjör	30

<i>Lokalförvaltningar.</i>	<i>Lönegrad</i>
Ingenjör	20
Ingenjör	22
Driftsingenjör	24
Driftsingenjör	26
Förste driftsingenjör	28
Förste driftsingenjör	30

5. *Viss personal med merkantila och kontrollerande uppgifter.*

De sakkunniga ha för åvägabringande av största möjliga överensstämmelse mellan lönegradsserien för rubricerad personal och lönegradsserien för ingenjörspersonal föreslagit lönegraderna 18, 21, 24 och 26. I konsekvens med vad förbundet anfört såsom stöd för inrättande av en befattning för förste byråingenjör i lönegrad 28 torde i denna lönegradsserie en befattning benämnd förste byråintendent böra inrättas i samma lönegrad. Arbetsuppgifter torde i flera fall förekomma, som väl motivera inrättande av denna befattning. Såväl hög teknisk som merkantil kompetens bör givetvis därvid fordras.

Beträffande tjänstebenämningarna får förbundet invända mot användande av benämningarna byråassistent och förste byråassistent i 24 resp. 26 lönegraderna. Dessa benämningar böra i stället vara byråintendent och förste byråintendent. Däremot kan för tjänst i lägre lönegrad byråassistentbenämningen lämpligen bibehållas. I likhet med vad de sakkunniga anfört anser förbundet, att om högre löneställning än enligt ovan i vissa fall måste ifrågakomma, bör motsvarande befattning uppföras såsom byrådirektör i 30 lönegraden.

9. *Teknisk biträdespersonal.*

De sakkunniga ha under rubriken civil ingenjörspersonal (II:4) upptagit en befattning i 15 lönegraden med benämningen biträdande ingenjör. Ingenjörkompetens i egentlig mening bör dock icke normalt fordras i denna lönegrad, och förbundet föreslår därför, att sådan befattningshavare anses tillhöra teknisk biträdespersonal och benämnas ingenjörbiträde.

De sakkunniga ha i övrigt tillämpat samma lönegradsserie som för kontorspersonal. Då emellertid större fordringar måste ställas på den tekniska biträdespersonalen än på kontorspersonalen synes något högre löneställning erforderlig, förslagsvis lönegraderna 13, 11, 9 och 7. Förbundet instämmer i övrigt i de sakkunnigas yttrande, att där behov av än högre befattning av förevarande art uppkommer, närmast högre lönegrader inom ifrågavarande serier böra komma till användning. För teknisk biträdespersonal föreslås följande löneserie.

	<i>Lönegrad</i>
Tekniskt biträde	7
Tekniskt biträde	9
Tekniker	11
Tekniker	13
Ingenjörbiträde	15

16. *Civilmilitär ingenjörspersonal.*

Förbundet får hänvisa till det uttalande, som beträffande dessa beställningar avlämnats av representanterna för försvarsväsendets civilmilitära ingenjörers förbund.

4. **Civilmilitära tjänstemannaförbundet** (herr Nordin):

I. Allmän del.

2. *Löneställningarnas avvägning med hänsyn till kompetenskrav och arbetsuppgifter.*

Tjänsteförteckningssakkunnigas uttalande »att vid avvägningen av löneställningen för viss befattning torde böra klarläggas arten av göromål» borde kompletteras med tillägget »och härmed förenat tjänsteansvar». Om tjänsteansvaret generellt ökats för en viss civilmilitär beställningshavaregrupp i förhållande till det, som var rådande då lönesättningen för tjänstemannagruppen för 25 år sedan (år 1921) sist prövades, borde detta berättiga till en högre lönegradsplacering. Med den oerhört kraftiga utvecklingen av bl. a. förvaltningsverksamheten, särskilt inom tygmateriefområdet vid armén, under de senaste åren föreligger klart en sådan tjänsteansvarsökning för tygförvaltarna vid de centrala tygmaterieförråden, vars verksamhet under en och samma tygförvaltare i många fall flerdubblats. Praktiska utrustnings- och mobiliseringsskäl nödvändiggör även att vissa förråd ställas under en tygförvaltares ledning.

En höjning av lönegradsplaceringen i sådana fall synes stå i överensstämmelse med motsvarande höjning som t. ex. vid statens järnvägar på förslag av den s. k. stationsklassificeringskommittén allt emellanåt sker för stationsföreståndare.

Det är glädjande kunna konstatera, att här ovan anförda synpunkter delvis, om än icke enligt förbundets mening i tillräcklig omfattning, vunnit sakkunnigas beaktande i fråga om den ena av de civilmilitära tjänstemannagrupper, förbundet företräder, arbetsledarpersonalens lönegradsplacering.

Lika tungt vägande sakskalet föreligger utan all tvekan även för att vissa civilmilitära förrådspersonalgrupper (närmare angivna i det följande under II: 8) borde föreslagits till högre lönegradsplacering.

3. *Uppbyggnad av lönegradsserier.*

Sakkunnigas uttalande, att tjänsterna inom ett visst verksamhetsområde icke böra placeras tätare än i varannan lönegrad, om en befordran skall kunna medföra påtaglig löneökning, biträdades i princip. Emellertid kan det finnas fall av befordran, där denna goda regel bör frångås. Är avståndet mellan begynnelse- och slutlönegraderna inom ett visst befordringsområde relativt litet i förhållande till antalet ur tjänstliga och befordringssynpunkter erforderliga lönegrader — något som särskilt kan ifrågakomma för den civilmilitära arbetsledarepersonalen, för vars ansvars- och befälsförhållanden mera detaljerad indelning än för motsvarande civila befattningshavare är erforderlig — torde i något enstaka fall löneplacering i två intill varandra liggande lönegrader böra tillämpas (ett sådant tyfall är närmare angivet i det följande under II: 7).

7. *Tjänstebenämningssfrågor.*

Att rationalisera och förenkla tjänstebenämningarna för *försvarets civila tjänstemän*, för vilka förteckningen upptager flera sidor, är synnerligen välbehövligt.

Liknande synpunkter kunna icke i tillnärmelsevis samma utsträckning anföras för de *civilmilitära beställningshavare*, förbundet företräder, för vilka en viss rationalisering skedde genom 1936 års försvarsordning. Dessa beställningshavare, i jämförelse med försvarets civila tjänstemän, innehava en ur tjänste- och befälsynpunkt erforderlig indelning i civilmilitära tjänsteklasser, motsvarande militära tjänsteklasser, och äro upptagna i mobiliseringsplanerna tillsammans med militärt befäl.

De böra alltså ha lämpliga civilmilitära titlar. Det är ur tjänstesynpunkt betydelsefullt, om av den civilmilitära titeln utom löneställningen, för vilken behov föreligger av större specificering än för motsvarande civila befattningshavare, även kan framgå den huvudsakliga tjänsteutövningen. Kan härmed också bevaras traditionella titlar t. ex. tygskrivare och tygförvaltare m. fl., som ha flerhundraårig hävd, så synes detta vara värt ett befrämjande även i vår nivellerande tidsperiod.

Härtill kommer att de civilmilitära tjänstebestämmningarna utgöra ett fåtal, liksom de militära, varav följer att för samma beställning, t. ex. kapten eller tygförvaltare av 1. klassen, tjänstgöringen kan vara av skild art, t. ex. för de förstnämnda chefskap för kompani, uteslutande stabs- eller förvaltningstjänst (intendenter) för de sistnämnda uppborrdsmän för stora centrala tygmaterieförråd, kassaförvaltare (redogörare) vid tygstationer, å vilka intendenter icke finnas, eller detaljchefer i arméförvaltningens tygavdelnings förrådskontrollkontor m. fl. exempel.

Inga tjänste- eller praktiska skäl tala därför för ett utbyte av tjänstebestämmningar för de civilmilitära personalgrupper inom tygstaten och flygvapnet, förbundet företräder, på sätt sakkunniga generellt föreslagit, utom att »förste» smidigare ersätter »av 1. klassen» och »av 2. klassen» lämpligen kan utgå.

Övrig för ifrågavarande personalgrupper erforderlig rationalisering innebär endast att mästarbenaämningen fastställas även för arméns tyghantverkare, liksom på chefsens för flygvapnet förslag för några år sedan skedde för flygvapnets motsvarande hantverkarepersonal. Därmed inträder ingen ändring i denna arbetsledarepersonals skyldighet att utöver sin arbetsledarejänst vid behov personligen utföra särskilt kvalificerat yrkesarbete. Därjämte bör prefixet »tyg»- såväl ur militärorganisations- som traditionsskäl i möjligaste mån bevaras.

Bibehållna tjänstebestämmningar för viss civilmilitär personal t. ex. tygskrivare, vilka sakkunniga alltefter skilda tjänsteuppgifter hänfört dels till II: 6 (kontorspersonal) och dels till II: 8 (förrådspersonal), innebär även med hänsyn till vad ovan anförts om samma tjänstetitel för militära och civilmilitära beställningshavare, oavsett tjänstgöringens skilda art, att samtliga civilmilitära beställningshavare med samma tjänstetitel upptagas endast inom den beställningshavaregrupp, där de hava sin befördringsgång.

Likaså bör eventuellt inrättade högre lönegrader för civilmilitära beställningshavare inom samma befördringsgång hänföras till denna, oavsett om arbetsuppgifterna närmast kunna hänföras till annan grupp enligt sakkunnigas indelning under II. Speciell del.

II. Speciell del.

6. Kontorspersonal.

Av den civilmilitära personal, förbundet företräder, har sakkunniga under Kontorspersonal behandlat tygskrivare med expeditionstjänst och omnämnt departementsskrivare, som de ansett böra tillhöra 5. Viss personal med merkantila och kontrollerande uppgifter.

Förbundet har nedan under 8. Förrådspersonal behandlat såväl tygskrivares som vid arméförvaltningens intendenturavdelning tjänstgörande departementsskrivares (föreslagna som förrådskontrollassistenter) lönegradsplacering.

Av arméns departementsskrivare återstår endast den vid arméns fortifikationsförvaltningens befästningsbyrå placerade departementsskrivaren. Denne har en annan tjänstgöring än departementsskrivarna vid intendenturavdelningen, av mångskiftande och ansvarsfull art. Han är expeditionschef i befästningsbyrån, direkt underställd och föredragande för byråchefen samt kontrasierar alla under byråns handlägg-

ning utgående handlingar. Därjämte är han registrator för alla öppna och hemliga handlingar, sköter avlöningen för byråns civila personal och dispositionsbokföringen med därtill hörande räkningar m. m., är föreståndare för arkivet (även hemliga handlingar och befästningsritningar) samt chef för byråns skrivcentral.

Härav framgår att hans tjänstgöring närmast är jämförbar med expeditionsofficers fastän mera omfattande, och att löneställningen såsom departementsskrivare är allt för låg.

Denne beställningshavare borde benämnas fortifikationsassistent, hänföras till 21 lönegraden och med hänsyn till fordringarna på honom ur såväl militär som fortifikations synpunkt rekryteras med för ifrågavarande tjänsteuppgifter lämplig fortifikationskassör.

7. Arbetsledarpersonal.

Sakkunniga förorda att för arbetsledarebefattningar i egentlig verkstads- eller annan drift tages i anspråk lönegraderna 12, 15 och 18.

Som lägsta lönegrad för här ifrågasatt arbetsledarepersonal avses således lönegrad 12. Jämföres arbetsuppgifterna för denna personal, sådana de föreslagits av sakkunniga, med motsvarande för nuvarande arbetsledarepersonal, så synes dessa närmast överensstämma med arbetsförman av 1:a klass (Meo 12).

Den lägsta civilmilitära arbetsledarepersonalen tyghantverkare av 2. klassen (Ca 12) innehar i allmänhet en mera kvalificerad arbetsledarejänst, ibland med dem underställda arbetsförmän av 1:a klass, varifrån tyghantverkarna emellanåt rekryteras. Enligt förbundets vid upprepade tillfällen framförda åsikt böra tyghantverkarna med hänsyn till för dem med tygmaterielens mycket stora utveckling ökat tjänsteansvar erhålla en något höjd lönegradsplacering. Detta överensstämmer även med sakkunnigas uttalande att en revision av löneställningarna för de lägre befattningshavarna för arbetsledande personal genom lönegradsuppflyttning synes ofrånkomlig. Hänsyn bör emellertid härvid tagas till att tyghantverkare av tjänste- och beföringsskäl (på samma sätt som bl. a. tillämpas för försvarets ingenjörer) äro indelade i två lönegrader — en uppdelning som enligt 1944 års manskapsutrednings förslag ytterligare kommer att utvecklas.

För flygvapnets mästare förekommer en liknande uppdelning i två lönegrader, vilket av rekryteringsskäl måste införas under den nyligen avslutade försvarsberedskapen. Tjänsteansvaret och arbetsuppgifterna för dessa mästare är dock av något annan art än för arbetsledarepersonal inom verkstadsdrift i allmänhet. Dem åligger ett betydelsefullt tjänsteansvar för den i bruk varande flygmaterielens fullgoda funktions- och stridsduglighet med en ytterst noggrann kontroll av dem underställd ofta mindre yrkesskicklig värnpliktig eller icke fullt utbildad yrkespersonals arbeten, varvid i förekommande fall mycket stora krav kan ställas på deras egen yrkesskicklighet.

Nämnda tjänsteuppgifter borde berättiga såväl tyghantverkare som mästare till placering i 14 lönegraden. Med hänsyn till deras indelning i två lönegrader böra dock de av 2. klassen hänföras till lönegrad 13 och de av 1. klassen till lönegrad 15. Härigenom erhålles visserligen en från försvarets civila arbetsledarepersonal skild lönegradsplacering, vilket dock synes betingat och berättigat av den civilmilitära personalens särställning och specialuppgifter.

Beträffande verkmästares föreslagna lönegradsplacering har förbundet ingen annan erinran än att civilmilitära tygverkmästare (verkmästare) av 2. klassen bort placeras i lönegrad 16. Skulle denna lönegradsplacering icke kunna möjliggöras, får dock förbundet bestämt vidhålla, att tyghantverkare (mästare) av 1. klassen böra

placeras i lönegrad 15, så att de och tygverkmästare (verkmästare) av 2. klassen alltjämt innehava samma lönegradsplacering.

Förbundet anser, i likhet med vad som framförts från annat personalhåll, att öververkmästarebefattningar bör inrättas vid försvarets större verkstäder, där mera kvalificerad arbetsledning i förening med god organisationsförmåga och stor praktisk tjänsteerfarenhet är erforderlig.

I fråga om av sakkunniga föreslagna *arbetsuppgifter* för arbetsledningspersonal i olika lönegrader anser förbundet att lärarverksamhet (särskilt kvalificerad lärarverksamhet vid centrala utbildningsanstalter) även bort omnämnas såsom kvalifikationsgrund för befattningshavare i 15 respektive 18 lönegraden.

Förbundet kan icke biträda sakkunnigas uttalande, att personal med ingenjörstudning bör i konkurrens med övriga sökande kunna ifrågakomma till erhållande av arbetsledarebefattningar, för vilka yrkesskicklighet, arbetsledningsförmåga och praktisk organisationserfarenhet äro de dominerande fordringarna. Ingenjörernas utbildning är mera teoretiskt betonad och för deras befordringsgång är väl tillrättat med lämpliga högre lönegrader. De relativt ringa möjligheter, som föreligga för en dugande yrkesarbetare, att inom arbetsledarepersonalen nå 18 lönegraden, bör förbehållas dessa. Att besätta befattningarna med ingenjörstuderad personal vore lika oriktigt, som om i de högre underofficersbeställningarna skulle insättas officersutbildad personal.

Tjänstebenämningar. I anslutning till vad ovan under I: 7 anförts om lämpliga civilmilitära arbetsledarebenämningar och här ovan under II: 7 angivits såsom skäligen lönegradsplacering bör följande tjänstebenämningar och lönegradsserie förekomma för den *civilmilitära* arbetsledarepersonal, förbundet företräder:

	<i>Lönegrad</i>
Mästare	13
Förste mästare	15
Verkmästare	16
Förste verkmästare	18
Öververkmästare	21

Den sistnämnda lönegraden 21 är föreslagen med hänsyn till den blivande nya löneskalans »krympning» genom att nuvarande 19 lönegraden bortfaller.

Prefixet »tyg»- kan icke bibehållas, då av enhetstitelskäl tyghantverkaretiteln utbytes mot mästaretitel, enär det då gjorts intrång på en över 300 år gammal titel »tygmästare», som allt fortfarande är chef för tygstation. För att ernå likhet inom hela civilmilitära arbetsledarepersonalen bör »tyg»- utgå även för tygverkmästaregruppen.

8. Förrådspersonal.

I fråga om denna personals verksamhet säger sakkunniga bl. a., att förvaltningen av materielförråd av olika art och storlek utgör ett omfattande och såväl ur beredskaps- som ekonomisk synpunkt betydelsefullt arbetsområde, att förrådstjänsten under senare tid väsentligt ökat till omfång och därför intager en långt mera framskjuten ställning inom försvarets förvaltningsorganisation än tidigare samt att denna ökning varit såväl kvalitativ som kvantitativ genom ökad anskaffning av materiel och genom tillkomsten av en mångfald nya materielslag.

Sakkunniga synas anse, att detta har åstadkommit en förskjutning i förrådspersonalens arbetsuppgifter såtillvida, att förvaltarna underställd personal allt mera i

stället för förvaltarna själva kommit att leda och övervaka in- och utlämningen ur förråden samt vården av den förrådshållna materielen, under det att förvaltarna alltmera kommit att sysselsättas med kontorsarbete.

Därest detta sakkunnigas uttalande på sina håll skulle kunna tydas så, att förvaltarnas tjänsteuppgifter blivit mindre betydelsefulla än förut får förbundet inlägga en bestämd gensaga mot en sådan tolkning. Det förhåller sig i verkligheten tvärtom, vilket ock står fullt klart för alla i frågan fullt insatta. Det rutinmässiga kontorsarbetet skötes av särskild kontorspersonal. Förvaltarna ha fullt upp av arbetsuppgifter med att i stort planlägga, dirigera och kontrollera intagning och utlämning av materiel, svara för att materiel i tid beställes som ersättning för utlämnad samt såsom uppbördsmän personligen ansvara för den förrådshållna materielens vård och lämpliga uppläggning. Därjämte tillkommer det i förhållande till förut väsentligt ökade ansvaret för förrådskontorsarbetet i dess helhet, vilket, även om det närmaste ansvaret härför enligt försöksorganisationen vid I 15 avses att läggas på annan personal vid truppförbandsförråden, vid de stora centralförråden sannolikt alltjämt av praktiska skäl kommer att åvila den för förrådet ansvarige förvaltaren.

Det är alldeles riktigt, att arbetsuppgifterna för förvaltarna underställd förrådspersonal väsentligt utökats, att denna personal är alldeles för lågt avlönad och därför bör föreslås till högre lönegradsplacering, men det synes ock förbundet lika klart, att det obestriddigen utökade tjänsteansvaret för förvaltarna bort kompenseras med åtminstone för vissa förvaltaregrupper höjd lönegradsplacering på samma sätt som föreslagits för den mera kvalificerade arbetsledarepersonalen (II: 7) i de högre lönegraderna.

De av ifrågavarande förrådspersonalgrupper, som främst böra erhålla höjd lönegradsplacering äro tygförvaltarna av 2. klassen och tygskrivarna, de sistnämnda vare sig de hava förrådstjänst, ofta såsom uppbördsmän, eller tjänstgöra såsom biträde åt stabstygofficieren vid militärbefälsstaberna med en tjänstgöring jämförbar med motsvarande för vid staben placerade expeditionsunderofficerare (i allmänhet fanjunkare).

Därjämte torde böra tagas under övervägande huruvida icke med förebild av vid vissa centralmyndigheter inrättade befattningar — omnämnda av sakkunniga såsom rekryterade bland förvaltarpersonalen och avsedda för kontrollerande uppgifter beträffande förrådshållningen vid underlydande lokala förvaltningsmyndigheter — för med motsvarande förrådskontrollarbete sysselsätta tygförvaltare av 1. klassen och departementsskrivare borde inrättas liknande förrådskontrollassistentbefattningar i 20 eller med hänsyn till den nya löneskalans »krympning» i 21 lönegraden. Denna personal utgöres av fyra tygförvaltare av 1. klassen vid arméförvaltningens tygavdelnings förrådskontrollkontor och en tygförvaltare av 1. klassen vid tygavdelningens ammunitionsförrådsbyrå samt två departementsskrivare vid arméförvaltningens intendenturavdelnings förrådskontrollkontor.

De tygförvaltare av 1. klassen, som utväljas för denna kontrollverksamhet, skola vara särskilt lämpliga härför och de uttagas i regel av de äldsta tygförvaltarna med mångårig, väl vitsordad verksamhet såsom uppbördsmän för centrala tygmaterieförråd.

Fordran på kompetens för sådan förrådskontrollassistent borde vara genom långvarig och väl vitsordad tjänstgöring såsom uppbördsman för centralt tygmateriel-, ammunitions- eller intendenturförråd förvärvad erforderlig teoretisk kunskap och praktisk erfarenhet om vederbörande materiels eller ammunitions beskaffenhet, förrådsuppläggning och vård samt gällande bestämmelser för dess anskaffning, avgång och redovisning.

I fråga om av sakkunniga föreslagna arbetsuppgifter som grund för förvaltarnas hänförande till olika lönegrader förutsätter förbundet, att till förvaltarebefattning i 15 lönegraden hänförelse »medelsförvaltning» avser ansvaret för i centralförrådets eller truppförrådets räkenskaper ingående räkningar å från förrådet utgående eller inkommande materiel.

Likaså tager förbundet för givet med hänsyn till föreliggande tjänsteansvar och arbetsuppgifter att förvaltare för de stora centrala tygmateriel- och ammunitionsförråden, fortifikationskassörer samt ingenjör- och signalförrådsförvaltare äro hänförliga till »förvaltarebefattning vid förråd av större omfattning och komplicitet».

Härtill borde helt visst också hänföras förvaltare för motsvarande intendenturm. fl. förråd, men då dessa förvaltare äro militära tjänstemän tillkommer det icke civilmilitära tjänstemannaförbundet att härom framföra förslag, och sakkunniga saknar troligen också direktiv härför.

I sista stycket, slutet av sista meningen under »Arbetsuppgifter m. m.» erfordras följande tillägg, »så ock tygförvaltare, placerad såsom kassaförvaltare (redogörare) vid tygstation». Som förut under I: 7 angivits, bör nämligen all personal med samma tjänstetitel behandlas i ett sammanhang, oavsett om den enligt sakkunnigas indelningsgrund blivit hänförd eller kunnat hänföras till annan personalgrupp.

Tjänstebenämningar. Under I: 7 har förbundet anfört skäl för och angivit sin principiella inställning till de ursprungliga civilmilitära tjänstetitlarnas bevarande, så långt detta är möjligt. För den civilmilitära förrådspersonalen bör därför tjänstebenämningarna tygskrivare och tygförvaltare kvarstå. Härigenom får man en benämning för envar av de militära, civilmilitära och civila förvaltarebefattningarna: förvaltare, tygförvaltare och förrådsförvaltare. I förste tygförvaltarebenämningen torde utan olägenhet kunna inrangeras ingenjör- och signalförrådsförvaltare. Den enda utomstående civilmilitära förvaltaren, fortifikationskassör, som dock endast delvis har förvaltaruppgifter, synes med hänsyn till sin övriga redogörartjänst, böra få bibehålla sin ett par hundraåriga tjänstetitel fortifikationskassör.

Förbundet får därför med hänsyn till vad ovan anförts föreslå följande tjänstebenämningar för den *civilmilitära* förrådspersonal, förbundet företräder:

	Lönegrad
Tygskrivare	13
Tygförvaltare	16
Förste tygförvaltare (fortifikationskassör)	18
(Förrådskontroll)assistent	21

10. Maskinistpersonal.

Sakkunniga ha i fråga om grunderna för försvarets maskinistpersonals löneställning anslutit sig till den av statens organisationsnämnd förut gjorda utredningen om klassificeringen av de olika anläggningarna efter storlek och komplicitet.

Liksom organisationsnämnden synes sakkunniga i sin motivering för maskinistpersonalens lönegradsplacering hava även för *fortmaskinisterna* grundat denna endast på värmeanläggningarnas i fortens storleksordning.

Det förhållandet att fortmaskinisterna utöver ansvaret för fortens eldningsanläggningar ha andra betydelsefulla tjänsteupdrag och att de ingå i fortens stridsbesättning, varigenom det blivit nödvändigt att giva dem *civilmilitär* ställning med härmed förenad befälsrätt och uppbördsmanansvar, är icke i något fall berört vare sig av organisationsnämnden eller sakkunniga, varför sannolikt ingen hänsyn tagits härtill i fråga om tjänstebenämning och lönegradsplacering.

Fortmaskinist har att svara för skötseln av samtliga i fortens befintliga maskinella anläggningar och skall enligt gällande bestämmelser vara kompetent att sköta fortens tygmateriel (vapen m. m.) för att vid förfall för fortets tyghantverkare jämväl upprätthålla dennes tjänst. Härigenom måste fortmaskinist utöver sin maskinistkompetens även äga kompetens såsom tyghantverkare. I vissa fall kan han beordras att upprätthålla fortväbels tjänst och är skyldig att själv utbilda värnpliktiga eldare, maskinistbiträden samt strålkastar- och gaspersonal.

Fortmaskinist har således en komplicerad tjänstgöring, som fordrar mera omfattande och mångsidigare utbildning än vad som kräves av de civila maskinisterna vid truppförbanden etc. Att såsom organisationsnämnden jämföra dem med maskinist i lönegrad 11 är uppenbarligen en alldeles för låg lönegradsplacering efter deras tjänsteansvar och arbetsuppgifter. Icke heller lönegrad 12 anser förbundet vara tillfyllest för fortmaskinist.

Med hänsyn till deras *civilmilitära* ställning och speciella tjänsteuppgifter samt rekryteringssvårigheter på grund av fortens isolerade läge anser förbundet, att oavsett vad organisationsnämnden och sakkunniga föreslagit för övrig civil maskinistpersonal, bör för nuvarande *fortmaskinister* följande tjänstebestämmelser och lönegradsserie komma till användning:

	Lönegrad
Fortmaskinist	13
Fortmaskinmästare	15

varav de sistämnda avses för tre av de större fortanläggningarna i Boden.

5. Försvarets civila tjänstemannaförbund (herrar *Albert* och *Lindqvist*):

I. Allmän del.

Vad de sakkunniga anfört angående å ena sidan det statliga lönesystemets stelhets och å andra den möjlighet, som förefinnes till viss frihet vid lönesättning, i det att Kungl. Maj:t förbehållits rätt att undantagsvis, och där statens intresse så påfordrar för förvärvande av särskilt kvalificerad person, placera denne i högre löneklass förtjänar beaktande. Denna bestämmelse, som finnes intagen i avlöningsreglementet, har emellertid hitintills tolkats synnerligen restriktivt. För att de sakkunnigas påpekande, att talet om det statliga lönesystemets stelhets skulle vara överdrivet, skall kunna anses riktigt, fordras därför en uppmjukning av denna restriktiva tolkning. Med anledning därav efterlysa vi en åtgärd i denna riktning.

Av de sakkunniga ifrågasatt utsträckning av den befogenhet, som för närvarande tillkommer de affärsdrivande verken resp. vissa myndigheter inom allmänna civilförvaltningen, att utan Kungl. Maj:ts medgivande inom ramen för vederbörliga avlöningsanslag inrätta extra ordinarie befattningar i vissa lönelägen att omfatta jämväl försvarets område, anse vi även vara ett välbetänkt och synnerligen önskvärt led i riktning att göra det statliga lönesystemet smidigare. Samma gäller i fråga om de sakkunnigas förordande av att en allmän översyn av statstjänstemännens löneställning bör äga rum med kortare tidsintervaller än vad hittills varit fallet.

I kapitlet om »Uppbyggnad av lönegradsserier» ha de sakkunniga förordat, att en fortsatt fackutbildning vid försvaret bör erhållas under tjänstgöring hos myndigheten samt vid inom myndigheten anordnade för dess behov särskilt tillrättalagda kurser o. d. Detta uttalande värdesättes. Vi anse dock, att de sakkunniga i förvarande sammanhang även borde ha framhållit, att inom försvaret för närvarande anordnade kurser för militär och civilmilitär personal (förvaltarekurser, regementskassörkurser etc.) redan nu skulle göras tillgängliga även för civila befattningshavare i avvaktan på en ytterligare utökning av denna vidareutbildning i tjänsten. Där-

igenom skulle öppnandet av den väg för befordringsgång, de sakkunniga velat värna om, kunnat påskyndas.

Med instämmande i vad de sakkunniga anfört under kapitlet »Anpassning av stats-tjänstemannalönerna till det allmänna löneläget» tillåta vi oss härutöver i någon mån beröra även lönesättningen vid övergång från fast anställt manskap till tjänstemannaanställning. Då det synes oss lämpligt och med statens intressen förenligt, att vissa grupper (eldare, förrådsmän, vaktmästarepersonal etc.) normalt rekryteras från det fast anställda manskapet, vilket genom sin verksamhet och militära utbildning (furirskola och underofficersskola) måste anses vara särskilt skickat för dessa poster, är det angeläget, att begynnelselönen så avväges, att platserna verka lockande, så att man kan försäkra sig om ett fördelaktigt rekryteringsunderlag. De sakkunniga ha tydligen också varit inne på denna tankegång att döma av ett yttrande under kapitlet »Hantverkarpersonal» (II: 11). Där uttalas nämligen, att »utnyttjandet av 8 lönegraden för inplacering av här avsedda befattningar synes lämpligt med hänsyn därtill, att ifrågavarande befattningar i viss utsträckning torde komma att rekryteras från det stamanställda underbefälet, samt att 1946 års manskapslöneutredning i sitt betänkande förordat att överfurirerna hänföras till en löneställning motsvarande nuvarande 8 lönegraden».

Denna löneställning synes väl avvägd, för att leda till de syften vi ovan anfört, och bör vara normgivande för den lägsta tjänstemannabefattningen för berörda grupper. Med denna löneställning kan försvaret jämväl försäkra sig om ett sådant urval vid tillsättningen av tjänstemannaanställningarna, att kraven på yrkeskunnighet och ansvarskännande icke behöva eftersättas. En dylik löneställning skulle därutöver medverka till att eliminera en del av de stora svårigheter, som för närvarande råda i fråga om rekryteringen av manskapsbeställningarna, då man ju på detta sätt kan ställa en eftertraktad framtidsplats i utsikt.

II. Speciell del.

1. Viss chefspersonal.

Vid bedömandet av de sakkunnigas förslag ha vissa svårigheter förevarit för ett ställningstagande till detsammans verkningar på grund av den omständigheten, att de olika verken sinsemellan icke äro uppbyggda på samma sätt, så att en parallellitet mellan desammans olika organisationsenheter kunnat uppdragas. Den av de sakkunniga i detta hänseende uttalade angelägenheten av en dylik prövning finna vi vara värd allt beaktande. Det synes oss som om denna prövning med fördel även skulle kunna ingå i direktiven för den kommitté för utredning om försvarets centrala förvaltningar, som tillsatts av Kungl. Maj:t den 4 oktober 1946 med generaldirektören E. R. Stridsberg som ordförande.

Enligt vårt förmenande synes verket (företaget) kunna indelas i följande enheter: avdelning, byrå, sektion, grupp och detalj, varvid resp. chefer som norm borde inplaceras i följande lönegrader: 34, 32, 30—26, 24—21 och 18—15.

I fråga om lönegradsserien för centralmyndighet bör i likhet med serien för lokalmyndighet en befattning »förste byrådirektör» i 30 lönegraden införas.

Vad gäller tjänstebenanämningarna föreslås att benämningen »verkstadsdirektör» utbytes mot »verkstadschef» för fullföljande av analogien: avdelningschef, byråchef, driftchef.

2. Administrativ personal.

I fråga om lönegradsseriens uppbyggnad föreslå vi införandet av benämningarna »byrådirektör» och »förste byrådirektör» även i denna lönegradsserie.

Till vad de sakkunniga anfört under avsnittet »arbetsuppgifter» kunna vi i stort sett ansluta oss. Dock torde ordet »lägst» införas framför »26 lönegraden» i detta avsnitts första mening, vilken sålunda skulle få följande lydelse: »I analogi med vad som för närvarande regelmässigt gäller inom statsförvaltningen bör lägst 26 lönegraden användas för befattningar, på vilkas innehavare ankommer att självständigt bereda och inför verksledning föredraga på ämbetsverket ankommande administrativa eller juridiska ärenden samt att självständigt handlägga vissa ärenden av begränsad omfattning eller betydelse ävensom att utöva ledningen av arbetet inom sådan självständig organisationsenhet, till vilken de administrativa eller juridiska ärendena höra.» Denna uppfattning gäller icke endast ifrågavarande personal utan även övriga motsvarande grupper såsom civil ingenjörpersonal, viss personal med merkantila och kontrollerande uppgifter m. fl. En gradering torde nämligen här vara berättigad med hänsyn till ansvarets omfattning och art, varför såväl 26 som 28 lönegraden bör förefinnas och komma till användning.

Med hänsyn till erforderlig kapacitet föreslå vi, att befattningshavare, vilken har ett i juridiskt avseende företräda ett flertal myndigheter, inplaceras i 30 lönegraden i stället för som föreslagits, 28 lönegraden.

Med avseende på lönegradsserien för lokalmyndighet anse vi densamma böra utbyggas med följande befattningar:

	<i>Lönegrad</i>
Driftsekreterare	24
Förste driftsekreterare	26
Driftdirektör	28
Förste driftdirektör	30

samt serien för centralmyndighet med

Byrådirektör	28
Förste byrådirektör	30

Beträffande tjänstebenämningarna har i detta sammanhang uttalats, att »ehuru de sakkunniga i fråga om annan personal bibehållit benämningen 'förste' allenast inom 26 lönegraden, ha de sakkunniga likväl med hänsyn till nuvarande ordning ansett sig ej böra föreslå någon ändring i gällande tjänstebenämningar». Benämningen »förste» har i analogi härmed av de sakkunniga upptagits i såväl 26 som i 24 lönegraden.

Undertecknade vända sig mot ett upptagande av benämningen »förste» i lägre lönegrad än den 26 och föreslå därför att för 24 lönegraden endast »byråsekreterare» kommer till användning. Det är nämligen vår uppfattning, att de sakkunniga här liksom i analoga avseenden bort intaga den ställningen, att ifrågavarande prövning skall vara förutsättningslös. Följaktligen kan ej heller ett sådant skäl, som av de sakkunniga här åberopats — hänvisning till nuvarande ordning — anses tillräckligt bärande för avsteg från en i övriga fall av de sakkunniga tillämpad princip.

4. Civil ingenjörpersonal.

Beträffande principerna för de civila ingenjörsbefattningarnas inplacering i lönegrader med hänsyn till arbetsuppgifter och ansvar, få vi konstatera, att de sakkunniga här sökt stadfästa och samordna de normer, som under senare år i huvudsak gällt vid inplacering i löneställning av olika tjänstemän.

Mot av de sakkunniga föreslagen lönegradsserie finnes icke annat att erinra än att densamma bör utbyggas med »byrå-» respektive »driftdirektör» i lönegrad 28.

6. Kontorspersonal.

I fråga om lönegradsseriens uppbyggnad kunna vi icke instämna i de sakkunnigas uppfattning om, att 13 lönegraden skall utgå ur tjänsteförteckningen. Det förhållandet, att befattningen icke förekommer inom den civila statsförvaltningen, är icke något skäl för att utesluta densamma ur lönegradsserien för försvaret. Att denna lönegrad i stor utsträckning kommit till användning talar i stället för, att den även i fortsättningen är behöfvlig. Uteslutes densamma kan man med sannolikhet förmoda, att stora svårigheter komma att uppstå vid inplaceringen i lönegrad av ett flertal befattningshavare. Vi föreslå följaktligen att 13 lönegraden bibehålls i lönegradsserien och att under avsnittet för principerna för inplacering vad gäller denna lönegrad införes motsvarande uttalande i förhållande till 15 lönegraden, som finnes intaget för 9 lönegraden i förhållande till 11 lönegraden.

Den av de sakkunniga i 14 lönegraden upptagna befattningen som registrator, anse vi kunna utgå. Med de arbetsuppgifter, som angivits för 15 lönegraden bör registrator enligt vår uppfattning rättvisligen inplaceras i denna lönegrad.

Vad gäller telefonistpersonalen önska vi i sammanhanget endast understryka behovet av en befattning i 7 lönegraden. Vi vilja samtidigt framhålla, att denna lönegrad bör kunna utnyttjas även i de fall, där icke endast fråga är om föreståndareskap för telefonväxel, utan jämväl där fråga är om andra särskilt kvalificerade arbetsuppgifter, utan att vederbörande har sig underställd personal.

Under avsnittet angående principerna för inplacering i lönegrad ha de sakkunniga under gruppen B bland annat uttalat: »På befattning i 15 lönegraden slutligen bör ankomma att under kameral befattningshavare leda bokföringsverksamheten för större grupp av bokföringsuppgifter, exempelvis anslags- och dispositionsbokföring, huvud- och grundnoteringsbokföring eller kalkylverksamhet *med för- och efterkalkyl*, fakturering etc.» För vår del äro vi av den uppfattningen att »med för- och efterkalkyl» i den här citerade meningen bör utgå, enär i synnerhet förkalkyl anses innefatta sådana arbetsmoment, som icke kunna hänföras till denna lönegradsserie.

Under för gruppen A angivna arbetsuppgifter finnes för 15 lönegraden föreskrivet, att denna bör ifrågakomma för befattning, varmed är förenad ledning av arbetet inom avgränsad kontorsorganisatorisk enhet, i vilken ingå befattningshavare med sinsemellan olikartade arbetsuppgifter. Denna definition bör för tillskapande av större klarhet vid bedömningen av inplacering i lönegrad även införas under grupperna B och C.

7. Arbetsledarpersonal.

Den av de sakkunniga föreslagna lönegradsserien för arbetsledarpersonal företer vissa avvikelser från den nu gällande inom försvarets område. Beträffande den MEo-anställda personalen ha de nuvarande befattningarna såsom mästare i 14 lönegraden och verkmästare av 2:a klass i 16 lönegraden slopats. Mot sloandet av titeln mästare i tjänsteförteckningen finnes ingen anledning till erinran. Denna befattning har emellertid, genom sin placering mellan arbetsförman av 1:a klass i 12 lönegraden och verkmästare av 2:a klass i 16 lönegraden, inneburit en möjlighet för myndigheterna att för mera kvalificerade arbetsuppgifter, dock ej av den omfattning att verkmästarebefattning ansetts erforderlig, kunna erhålla kompetent personal genom dennas placering i högre löneställning än 12 lönegraden. För bibehållandet av denna möjlighet bör borttagandet av mästarebefattningen kompenseras genom uppflyttning av befattningen som arbetsförman av 1:a klass från nuvarande 12 till 13 lönegraden, under den av de sakkunniga införda benämningen driftförman. Ett

bibehållande av en så låg löneställning som 12 lönegraden för arbetsledare i produktiv drift med de kompetenskrav, som numera måste uppställas på arbetsledare i modern verkstadsdrift, kommer dessutom med all sannolikhet att försvåra möjligheten för myndigheterna att erhålla kvalificerad personal till dessa arbetsledarebefattningar, vilka ju som regel rekryteras från de mera kvalificerade och för befattningen särskilt lämpliga yrkesarbetarna. Förutsättningen för att en skicklig yrkesman, som innehar kvalifikationer för upprätthållande av en arbetsledarebefattning skall vara villig att åtaga sig det ansvar och de ökade arbetsuppgifter, som äro förenade med en sådan befattning, blir emellertid icke stor, därest densamma icke medför en mot det ökade ansvaret avvägd skäligen löneersättning. Vi vilja således föreslå, att befattningen som driftförman uppflyttas till 13 lönegraden.

Som av de sakkunniga anförts, har såväl från myndigheternas som från personalorganisationernas sida i skilda sammanhang framförts önskemål om befattningar i högre lönegrad än den 18:e för arbetsledande personal.

Den av de sakkunniga framförda uppfattningen, att förbättrad lönegradsplacering skulle kunna beredas förtjänt arbetsledare i högre kvalificerad arbetsledarebefattning genom överförande av denne till ingenjörsbefattning i högre lönegrad än den 18:e, kan av oss icke understödjas. Riktigare torde vara, att i tjänsteförteckningen för sådan krävande arbetsledarebefattning upptaga en högre befattning under dess adekvata benämning. Därigenom undvikes den irritation, som eljest säkerligen skulle uppkomma mellan den sålunda genom dispensförfarande till »ingenjör» befordrade verkmästaren och ingenjören av facket. Självfallet står ju vägen ändock öppen för en därtill kompetent arbetsledare, att kunna ifrågakomma vid besättande av ledigförklarad ingenjörsbefattning, men bör då en sålunda erhållen ingenjörsanställning icke givas karaktären av arbetsledarebefattning i vedertagen mening utan omfatta de arbetsuppgifter, som avsetts för densamma vid ingenjörsbefattningens inrättande.

Genom att utbygga tjänsteförteckningen med högre arbetsledarebefattningar kan också ernås en ur flera synpunkter önskvärd parallellitet i löneställning mellan på närliggande områden förefintliga ingenjörsbefattningar och ifrågavarande arbetsledarebefattningar.

Vi påyrka därför, att i stället för den av de sakkunniga förutsatta möjligheten till befordran av verkmästare till ingenjör, i tjänsteförteckningen måtte införas benämningen öververkmästare i 21 lönegraden.

Såsom lägsta lönegrad för arbetsledande personal ha de sakkunniga förordat 10 lönegraden. För vår del hysa vi den uppfattningen, att den lägsta lönegraden för arbetsledande personal — arbetsledare inom andra verksamhetsområden än egentlig verkstads- eller liknande drift — bör vara lönegrad 11.

Den av oss härmed förordade lönegradsserien för arbetsledarepersonalen skulle alltså bliva följande:

	<i>Lönegrad</i>
Förman	11
Driftförman	13
Verkmästare	15
Förste verkmästare	18
Öververkmästare	21

8. *Förrådspersonal.*

Vad den av de sakkunniga föreslagna lägsta lönegraden för denna personalgrupp beträffar, förrådsman i lönegrad 6, få vi hänvisa till vad inledningsvis under kapitlet om den allmänna delen framförts, nämligen att icke någon lägre lönegrad än den

8:e bör ifrågakomma för sådan personal, som med fördel kan rekryteras från fast anställt manskap. Särskilt finna vi förrådsmännen vara en sådan grupp. På grund av de speciella militära kunskaper och den kännedom om intendentur-, vapen-, ammunitionseffekter etc. samt den insikt i den militära organisationen som i allmänhet fordras för tjänsterna och som innehas av avgånget manskap torde dessa arbetsuppgifter ligga synnerligen väl till för just denna kategori. En löneställning i 8 lönegraden synes även kunna garantera ett sådant rekryteringsunderlag, att man kan anställa så kompetent personal, att icke någon risk löpes genom överlämnandet av vården av den dyrbara och ofta komplicerade materielen till densamma. Förbundet förordar för sin del en lönegradsserie omfattande 8, 11, 13, 15 och 18 lönegraderna.

Det synes oss, som om stora svårigheter skulle uppstå, att med ledning av de av de sakkunniga upptagna principerna i avsnittet angående arbetsuppgifter m. m. inplacera de olika befattningshavarna. Med anledning härav föreslå vi följande ändrade lydelse av ifrågavarande avsnitt:

»I 8 lönegraden inplaceras befattningshavare, som huvudsakligen utför egentligt förrådsarbete.

Till 11 lönegraden hänföras befattningshavare, vilka intaga förmansställning i förhållande till i förrådsverksamheten sysselsatt civil eller värnpliktig personal, eller som har att lämna direktiv till sådan personal rörande arbetsuppgifternas utförande. I denna lönegrad inplaceras även befattningshavare med specialutbildning (signal-, radio-, fallskärmspackning etc.) även i de fall, då denne är ensam i förrådet.

Till 13 lönegraden hänföras dels befattningshavare, som svarar för förvaltningen av mindre, huvudsakligen av likartad materiel bestående förråd, dels ock befattningshavare, på vilken förutom rent arbetsledande arbetsuppgifter ankommer att biträda befattningshavare i högre löneställning vid handläggning av mera kvalificerade arbetsuppgifter.

Förvaltarebefattning, med vilken är förenad uppborrdsmannaansvar för mindre förråd, synes normalt böra inplaceras i 15 lönegraden. Förvaltarebefattning för förråd av större omfattning och komplicitet synes böra hänföras till 18 lönegraden.»

I sammanhanget framhålla vi, att den speciellt inom armén förekommande benämningen »magasin» (exempelvis »magasinsförvaltare») icke vidare bör komma till användning.

Lönegradsserien skulle sålunda få följande utseende:

	Lönegrad
Förrådsman	8
Förrådsförman	11
Förrådsmästare	13
Förrådsförvaltare	15
Förste förrådsförvaltare	18

10. Maskinistpersonal.

I detta avsnitt tillåta vi oss hänvisa till av försvarets civila tjänstemannaförbund framlagt yttrande över den av de sakkunniga omnämnda utredningen, vilken verkställt av statens organisationsnämnd. Av detsamma framgår, att den av organisationsnämnden föreslagna klassificeringen tillstyrkts med förbehåll att från grupp 3 till grupp 2 anläggningarna vid K 1, K 3, K 4, A 5 och A 7 samt från grupp 4 till grupp 3 anläggningen vid KS uppflyttas. Då sedermera bl. a. framkommit, att anläggningen vid KSS även åvilar service av skolan tilldelade 6 båtar, varav trenne ångslupar med en eldyta av 24 m² och ett arbetstryck av 10 kg och 3 motorbåtar med

en effekt å maskineriet av 60 hkr, anse vi anledning föreligga att från grupp 2 till grupp 1 uppflytta denna anläggning.

Vidare framgår av ovannämnda yttrande, att tjänstemannaförbundet föreslagit nedanstående personalfördelning:

	grupp 1	grupp 2	grupp 3	grupp 4	grupp 5	grupp 6
Förste maskinmästare .	17					
Maskinmästare		15				
Maskinist	13	13	13			
Biträdande maskinist .	11	11	11	11	11	
Värmeledningsskötare .				9		9

I förslaget har tjänstemannaförbundet beträffande kompetenskraven — med hänsyn till att tjänsten resp. jourtjänsten skall kunna bedrivas på ett betryggande sätt — föreslagit

för *maskinmästare* övermaskinistexamen eller därmed jämförlig teoretisk utbildning. Kompetens för erhållande av behörighetsbevis, klass C, för elektriska installationer. Väl vitsordad tjänstgöring vid lantanläggning;

för *maskinist* (lönegrad 13) maskinistexamen av 2. klass eller därmed jämförlig teoretisk utbildning. Kompetens för erhållande av behörighetsbevis klass C för elektriska installationer, eventuellt efter genomgående av s. k. installationskurs för erhållande av sådan behörighet;

för *biträdande maskinist* (lönegrad 11) maskinistexamen av 3. klass eller därmed jämförlig teoretisk utbildning;

för *reparatör* tillika *värmeledningsskötare* (lönegrad 9) längre erfarenhet som reparatör inom det mekaniska och helst rörtekniska facket. Kunnighet i enklare elektriska reparationer. Kunnighet i svetsning önskvärd. Väl vitsordad tjänstgöring vid lantanläggning.

Vi finna ingen anledning att i förevarande sammanhang frångå tjänstemannaförbundets förslag.

I sammanhanget kunna vi icke underlåta att uttala den uppfattningen, att vad beträffar grupperna 1 och 2 den av försvarets civila tjänstemannaförbund föreslagna linjen med tre befattningshavare för jour- och ansvarstjänsten måste följas för att anläggningen skall kunna skötas på rätt sätt.

11. Hantverkarpersonal.

De sakkunnigas uttalande, att utnyttjandet av 8 lönegraden för inplacering av här avsedda befattningar synes lämpligt med hänsyn därtill, att dessa i viss utsträckning torde komma att rekryteras från det stamanställda underbefälet, anse vi vara värt allt beaktande, då man härigenom — såsom tidigare nämnts — kan försäkra sig om ett gott urval för rekrytering till befattningarna i fråga.

Det förefaller oss emellertid egendomligt, att de sakkunniga trots detta uttalande, såväl vad beträffar hantverkspersonal som övrig, ur rekryteringssynpunkt likställd personal, använt sig av 6 lönegraden.

Vi kunna icke annat än på det kraftigaste vända oss mot denna låga löneställning, speciellt då här är fråga om yrkesutbildad personal. Oftast föreligger dessutom även utbildningsskyldighet av värnpliktig underställd personal. 6 lönegraden bör enligt vår uppfattning utgå ur den av de sakkunniga föreslagna lönegradsserien, liksom även ur i andra sammanhang jämställda lönegradsserier.

Gentemot de sakkunniga föreslå vi i anslutning härtill följande lönegradsserie:

<i>Egentlig hantverkarpersonal:</i>	<i>Lönegrad</i>
Hantverkare	8
Förste hantverkare	10
<i>Mekanikerpersonal:</i>	
Mekaniker	8
Förste mekaniker	10
<i>Montörpersonal:</i>	
Elektriker	13
Förste elektriker	15

Vad den senare gruppen beträffar bör denna med hänsyn till önskemålet om adekvata benämningar rubriceras som »elektrikerpersonal». I fråga om motiveringar för densamma hänvisa vi till försvarets civila tjänstemannaförbunds yttrande den 10 oktober 1946 över av statens organisationsnämnd verkställd utredning angående eldnings-, underhålls- och reparationstjänsten vid försvarsväsendets ång- och värme-centraler.

12. Sjukvårdspersonal.

Med avseende å denna personalgrupp hänvisas till av hrr Albert och Dahl framförda synpunkter i särskilt yttrande i 1944 års lönekommittés betänkande, avseende sjukvårds- och ekonomipersonal (SOU 1946: 67) samt till försvarets civila tjänstemannaförbunds skrivelse den 4 november 1946 till Chefen för Kungl. Finansdepartementet med yttrande över nämnda betänkande.

13. Ekonomipersonal.

För denna grupp hänvisas även till det under avsnittet »Sjukvårdspersonal» omnämnda särskilda yttrandet.

I detta sammanhang anse vi att frågan om inplacering av de på försvarsväsendets förband anställda marketentrieförestånderskorna bör tagas upp. Med hänsyn till de arbetsuppgifter och det ansvar, som åvila dessa befattningshavare, synes det oss lämpligt att de i lönehänseende jämställas med husmoder av 2:a klass.

De kockar, som för närvarande finnas anställda vid marinen, böra även medtagas i tjänsteförteckningen, och vilja vi för desamma föreslå en inplacering i 8 lönegraden.

14. Vaktmästarpersonal.

Vad beträffar denna grupp är vår uppfattning den, att till densamma bör hänföras endast expeditions- och portvakter. Sålunda böra de befattningshavare — speciellt vid krigsskolorna — som för närvarande benämnas vaktmästare utan att fullgöra egentliga vaktmästaresysslor undantagslöst överföras till sådana grupper, vars arbetsuppgifter närmast överensstämma med de, vilka de nu ha sig anförtrodda.

De befattningshavare t. ex., som äro avsedda för uteslutande vaktuppgifter och som ålagts polismannaansvar, anse vi skola överflyttas till samma grupp som polispersonalen under rubrik »bevakningspersonal». Tjänstebenenämningen för dessa befattningshavare torde lämpligen bliva »Vaktman», »Förste vaktman» och »Vaktförman». Se II: 29. I övrigt kunna vi icke underlåta framhålla vår besvikelse över att icke löneställningen för expeditions- och portvaktbefattningarna i 5 lönegraden blivit föremål för revision. Med tanke på att nämnda löneställning i stort sett alltjämt grundar sig på 1902 års löneregleringskommittés förslag, hade vi nu förväntat oss, att frågan av de sakkunniga skulle tagas upp till en förutsättningslös prövning.

särskilt som genom av de sakkunnigas förslag betingade överflyttningar till andra yrkesgrupper endast ett fåtal befattningshavare komma att kvarstå under dessa tjänstebestämmningar.

Den undervärdering i lönehänseende av denna personalgrupp, som ofta påtalats, är nämligen så markant, att vi finna det synnerligen angeläget, att nu få den tillrättalagd. Erfarenheten visar med all tydlighet att för dessa poster bäst lämpa sig lugna och erfarna män, på vilka stora krav på sådana egenskaper som takt och konfidens kunna ställas. I sin tjänst komma dessa befattningshavare därigenom att i många avseenden intaga förtroendeställningar. Detta förhållande synes icke av statsmakterna ha tagits i beaktande vid avvägandet av löneställningen, vilken därför blivit sådan, att befattningshavarna i fråga för att nöjaktigt kunna sörja för familj och hem ofta tvingats söka sig inkomster på andra håll.

En dylik utveckling kan icke vara ett statsnyttointresse utan finna vi det riktigare, att löneställningen så avväges mot kravet på existensminimum att befattningshavaren icke av sådana skäl nödgas anlita dylika utvägar.

För vår del vilja vi därför föreslå att 5 lönegraden utgår och att lönegradsserien erhåller följande utseende:

<i>Expeditionsvakter.</i>	<i>Lönegrad</i>
Expeditionsvakt	7
Förste expeditionsvakt	9
Expeditionsövervakt	11
 <i>Portvakter.</i>	
Portvakt	7
Förste portvakt	9
Överportvakt	11

Utbyggnaden av lönegradsserien med expeditionsovervakt respektive överportvakt finna vi nödvändig icke enbart med hänsyn till erforderlig differentiering på grund av arbetets komplicitet och omfattning utan även med tanke på att en befordringsgång bör tillskapas, då som regel denna personalkategori icke har möjlighet övergå i annan lönegradsserie.

15. Bilpersonal.

Beträffande den för denna personal av de sakkunniga föreslagna lönegradsserien bör — på tidigare anförda allmänna motiv för lönegradsplacering av fackutbildad personal — så låg löneställning som 6 lönegraden ej heller komma i fråga. Dessa befattningshavare skola nämligen, förutom förande av bil, enligt de sakkunniga självständigt eller under högre befattningshavares överinseende svara för skötsel och vård — inklusive smärre justeringar — av anvisat fordon. Med den yrkeskompetens, som härför erfordras, bör en löneställning motsvarande 8 lönegraden anses väl motiverad. Till denna löneställning bör sammanföras båda de befattningar, de sakkunniga upptagit i 6 respektive 8 lönegraderna.

För förmansbefattningen med de arbetsuppgifter, som de sakkunniga förutsatt skola ingå i denna, anse vi en löneställning motsvarande 11 lönegraden vara bättre avvägd än den föreslagna 10 lönegraden.

Vi tillåta oss i anslutning härtill föreslå, att benämningen garageförman utbytes mot bilförman såsom bättre täckande arbetsuppgiftens karaktär.

Vid bilgarage av större omfattning med underställd kollektivavtalsanställd personal och där regelmässigt reparationsarbete utföres, bör föreståndaren hänföras till lönegradsserie, som gäller för arbetsledarepersonal och därvid jämsställas med driftförman respektive verkmästare.

Följande lönegradsserie föreslås:

	<i>Lönegrad</i>
Bilförare	8
Bilförman	11

16. *Civilmilitär ingenjörpersonal.*

I den av de sakkunniga upptagna lönegradsserien bör motoringenjör i 18 lönegraden utgå. Däremot bör motoringenjör i 24 lönegraden införas.

18. *Tandläkarpersonal.*

I avvaktan på den av de sakkunniga omnämnda utredningen synes erinran mot den föreslagna lönegradsserien ej kunna göras. Beträffande tjänstebestämmningarna anse vi, att de av 1941 års tandvårdsutredning föreslagna benämningarna redan nu böra införas.

20. *Forskningspersonal.*

Beträffande denna personalgrupp ansluta vi oss till den av de sakkunnigas majoritet framförda åsikten, att med omprövning av löneställningen för de *ledande* befattningarna vid försvarets forskningsanstalt tills vidare bör anstå. Dock bör denna utredning icke skjutas på framtiden.

Vad löneställningen och tjänstebestämmningarna för personalen i övrigt beträffar föreslå vi följande, nämligen:

	<i>Lönegrad</i>
Laborant	15
Assistent	18
Forskningsassistent	21
Forskningsingenjör	24
Förste forskningsingenjör	26
Laborator	28
Förste laborator	30

21. *Studieledarpersonal.*

Det av de sakkunniga framlagda förslaget till löneplacering av studierektorerna vid marinen och flygvapnet kunna vi icke biträda. De sakkunniga torde synbarligen icke i tillräcklig grad gjort sig underrättade om dessa befattningshavares nuvarande tjänsteåligganden och ändamålet med desamma. De sakkunniga synas dessutom i väsentlig mån underskatta betydelsen av deras verksamhet för försvarsväsendets demokratisering å ena sidan samt å andra sidan den betydelse som en effektiv och verkligt kontrollerad civilmilitär undervisningsverksamhet har såsom rekryteringsfrämjande faktor.

På grund av vad ovan anförts ansluta vi oss helt till den i regleringsbrevet av den 15 juni 1945, sid. 43, av chefen för marinen på uppdrag av Kungl. Maj:t verkställda utredningen rörande möjligheten att samordna studierektorernas vid försvarsgrenarna verksamhet (insänd till Konungen den 21 mars 1946) och förorda för samtliga studierektorer vid försvarsgrenarna en placering i 30 lönegraden, intill dess genom en eventuell utredning dessa befattningshavares framtida arbetsuppgifter klarlagts.

23. *Redaktörpersonal.*

Vad stabsredaktörernas uppgifter beträffar bör understrykas att de av de sakkunniga anförda blott utgöra några exempel. Den kanske viktigaste uppgiften för

dessa två befattningshavare är att utgöra den samlade försvarsmaktens, överbefälhavarens och försvarsstabens enda journalistiska och publicitetstekniska sakkunskap. Någon som helst överflyttning av deras uppgifter till de officerare inom försvarsstaben, som handlägga rutinfrågor samt den tekniskt sett rent militära delen av försvarets publicitetsverksamhet kan över huvud taget icke vara möjlig. Nämnas kan att med undantag för avdelningschefen äro de i denna verksamhet tjänstgörande officerarna elever eller f. d. elever till stabsredaktörerna. Dessa utöva nämligen en omfattande lärareverksamhet, dels för den permanent hos den ene stabsredaktören placerade generalstabsaspiranten, dels som föreläsare vid försvarets högskolor m. fl. institutioner, dels slutligen vid de återkommande kurser för cirka 150 informationsofficerarna och deras lika många ställföreträdare vid samtliga försvarets staber, förbands- och förvaltningsorganisationer. Med hänsyn till den relativt snabba växlingen på officersbefattningarna inom press- och filmavdelningen representerar stabsredaktörerna dessutom ensamma den just inom denna avdelning särskilt nödvändiga kontinuiteten.

Den föreslagna differentieringen, som möjligen borde göras än mer markant — t. ex. 20 och 26 lönegraderna — sammanhänger med vad, som fordras av befattningshavarna. Det är således nödvändigt att erhålla synnerligen kvalificerad journalistisk personal. Densamma skall ej blott såsom reporter behärska reportagekonsten, utan kanske framför allt därutöver ha erfarenhet av den redaktionella ledningen av en tidning — om möjligt från tjänst på både små och stora tidningar, från landsorten och från Stockholm, från morgon- och kvällstidningar — och därutöver helst även känna till verksamheten inom andra grenar av publicitetsverksamheten. Allt detta icke blott för att fylla de av de sakkunniga angivna uppgifterna utan även för att t. ex. föra ofta ömtåliga underhandlingar med publicitetsorganisationerna samt med tidningar, bildbyråer, Radiotjänst o. s. v. för att planlägga och i händelse av krig själva leda omfattande delar av den pressverksamhet, som i dylikt fall i övervägande grad kommer att få militärt innehåll eller militär bakgrund. Dessa stabsredaktörer måste sålunda redan vid anställandet vara fullt och allsidigt utbildade och därutöver militärt kunniga. Endast få journalister torde fylla dessa krav. Skall försvarsmakten erhålla åtminstone tillnärmelsevis goda krafter för dessa poster, måste löneställningen vara så avvägd, att kvalificerad personal reflekterar.

I anslutning till vad sålunda anförts ha vi all anledning tillstyrka försvarets uppsynsutrednings förslag (SOU 1945: 21) med följande tjänstebestämmelser:

<i>Lönegrad</i>	
Stabsredaktör	22
Förste stabsredaktör	24

24. Viss personal vid centrala värnpliktsbyrån.

De sakkunnigas uppfattning, att den nuvarande verkmästarebefattningen vid centrala värnpliktsbyrån bör hänföras till den i II: 11 upptagna förstemonörbefattningen, kunna vi icke dela.

Nämda befattning avser nämligen icke endast vård och underhåll av hålkortsanläggningen vid centrala värnpliktsbyrån — en visserligen i och för sig krävande arbetsuppgift, för vilken man här i landet endast kan uppdriva ett fåtal specialister — utan också att självständigt syna, övervaka och reparera samtliga truppresteringsmyndigheters inom landet liknande anläggningar. Han äger dessutom under eget ansvar kassationsrätt för denna dyrbara och svårersättliga materiel, över vilken han dessutom för register.

Det synes oss därför riktigt att i stället för föreslagen anknytning till förstemonör-

befattningen inplacera även denne befattningshavare såsom maskintekniker i lönegrad 15.

25. *Meteorologpersonal.*

Vi hysa den uppfattningen, att i den av de sakkunniga föreslagna serien lönegraderna 20 och 23 böra utbytas mot 21 och 24 lönegraderna.

28. *Fotografpersonal.*

Gentemot de sakkunnigas förslag till lönegradsserie få vi framlägga följande förslag:

	<i>Lönegrad</i>
Fotografibiträde	8
Fotograf	10
Förste fotograf	12
Fotografmästare	15

Vi kunna icke dela de sakkunnigas uppfattning vare sig i fråga om den föreslagna lönegradsserien eller vad gäller tjänstebenenämningarna. De av oss föreslagna lönegraderna kunna med hänsyn till såväl de arbetsuppgifter som det ansvar, som åvilar vederbörande befattningshavare, anses väl avvägda. I fråga om tjänstebenenämningarna ha de sakkunniga strävat efter att tillskapa adekvata benämningar, men här synes det oss som om ett markant avsteg från denna princip har gjorts. Ett vidhållande av benämningar med anslutning till fotografyrket torde ur flera synpunkter vara berättigat, så mycket mer som det för dessa tjänster fordras en gedigen fotografisk utbildning.

29. *Polispersonal.*

Under hänvisning till att vaktmästarepersonal med uteslutande vaktuppgifter av oss föreslagits överförda till denna grupp, bör denna lönegradsserie utbyggas med:

<i>Bevakningspersonal:</i>	<i>Lönegrad</i>
Vaktman	7
Förste vaktman	9
Vaktförman	11

30. *Skogvaktarpersonal.*

Den av de sakkunniga föreslagna lägsta (9) lönegraden anses böra utgå, då det synes oriktigt och oberättigat att differentiera de olika skogvaktarbefattningarna. Oavsett arbetsvolymen måste nämligen samma krav på kompetens och ansvar uppställas för samtliga varför de enligt vad tjänsteförteckningssakkunniga i annat sammanhang uttalat borde hänföras till en och samma lönegrad.

För den högre befattningen anse vi benämningen skogsmästare vara mera adekvat.

Vi föreslå i anslutning härtill följande lönegradsserie:

	<i>Lönegrad</i>
Skogvaktare	12
Skogsmästare	15

31. *Båtpersonal.*

I fråga om löneställningen för fartygsbefälhavarna ha de sakkunniga visserligen föreslagit en uppflyttning från 12 till 15 lönegraden för befälhavarna å de större fartygen. Vi dela till fullo de sakkunnigas uppfattning i fråga om det berättigade i, att en differentiering kommer till stånd, icke endast grundad på ansvaret utan också

på kompetenskraven, men anse att befälhavare för fartyg över 30 ton, där 1 klass skepparexamen fordras, bör placeras i 17 lönegraden och att för mindre fartyg, där krav uppställas endast på skepparexamen av 2 klass, 15 lönegraden bör komma till användning. De av oss här föreslagna lönegraderna äro avvägda i jämförelse med minimilön för motsvarande befattningshavare i civil sjöfart.

Beträffande fartygsmaskinisterna, för vilka erfordras maskinistexamen av 2 klass, är det vår uppfattning, att en lägre löneställning än 12 lönegraden icke bör ifrågakomma. Vi vilja även i sammanhanget framhålla, att fartygsmaskinisterna vid exempelvis Stockholms örlogsvarv vid sidan om sin ordinarie tjänst även utöva tillsyn över läns- och brandmateriel, samt i viss utsträckning även över lantvärmeanläggningar. Med hänsyn till att ansvaret och kompetenskraven för maskinistpersonalen emellertid äro lika för samtliga fartygsmaskinister synes någon differentiering icke erforderlig.

Vad tjänstebenämningarna beträffar föreslå vi, att begreppet »båtpersonal» utbytes mot »fartygspersonal» och att tjänstebenämningarna och löneställningarna i anslutning härtill ändras till:

	<i>Lönegrad</i>
Fartygsmaskinist	12
Fartygsbefälhavare	15
Förste fartygsbefälhavare	17

32. Stallpersonal.

När det gäller frågan om löneställning för remontryttare få vi understryka de sakkunnigas uttalande, »att remontryttarna, vilka ha till uppgift att inrida remonter, rekryteras uteslutande från det fast anställda manskapet, därvid stora fordringar ställas på ridutbildning och skicklighet såsom ryttare». I anslutning till vad inledningsvis och därefter av oss framhållits i fråga om löneställning för sådan personal, som med fördel bör rekryteras från det fast anställda manskapet, äro vi av den uppfattningen, att den lägsta lönegrad, som kan ifrågakomma för remontryttare måste vara 8 lönegraden. Med hänvisning till frånvaron av möjlighet till befördran föreslå vi emellertid att 9 lönegraden kommer till användning.

Fodermarsks arbetsuppgifter synes oss till stora delar sammanfalla med arbetsuppgifterna för stallföreståndare. Han skall ansvara för utfordringen och tillse, att ordning och snygghet råder vid och omkring stallokalerna. Vid jämförelse med motsvarande befattning vid veterinärhögskolan, där fodermarsken är placerad i lönegrad A 7, synes det oss som om fodermarsken vid försvaret har en större och mer ansvarsfull befattning. För fodermarsk föreslå vi därför en inplacering i 9 lönegraden under benämningen »stallföreståndare». (Även om denna personalkategori gäller dessutom att dessa befattningar med fördel böra rekryteras från det fast anställda manskapet.) Då emellertid en differentiering kan vara berättigad med hänsyn till arbetsuppgifternas komplicitet, föreslå vi att lönegradsserien utbygges med »förste stallföreståndare» i lönegrad 11.

Hovslagarna äro, som de sakkunniga framhållit, yrkesutbildade. De skola svara för hästarnas hovvård och hovbeslag, varjämte de skola biträda vid operationer och ha omvårdnaden om sjuka hästar. Dessutom föreligger viss undervisningsskyldighet gentemot värnplikligt personal. Ifrågavarande yrke är för närvarande icke talrikt representerat, och har man sedan många år konstaterat en avfolkning från det samma. Det torde därför synas angeläget, att dessa yrkesmän beredas en sådan löneställning, att en fullgod rekrytering för framtiden kan erhållas. Med anledning av de krävande arbetsuppgifterna — för vilkas fullgörande, förutom tekniska kurser,

erfordras långvarig praktisk utbildning — föreslå vi att hovslagare inplaceras i 9 lönegraden.

6. Sveriges arbetsledareförbund (herr Ljungdahl):

I. Allmän del.

4. Anpassning av statstjänstemannalönerna till det allmänna löneläget.

Under denna rubrik ha de sakkunniga diskuterat »högst»-lönesystemet, vars införande respektive bibehållande de sakkunniga bestämt motsätta sig.

Enligt arbetsledareförbundets mening tala emellertid starka skäl för att åtminstone för arbetsledarnas vidkommande införa ett system med viss rörlighet, ehuru icke nödvändigtvis med högstlöner och i vart fall under annan motivering än den av de sakkunniga anförda. Exempelvis tjänsten såsom driftförman kunde sålunda enligt förbundets mening formuleras såsom »normalt i 14 lönegraden, med rätt för vederbörande förvaltningsmyndighet att, där särskilda skäl föranleda därtill, placera tjänsteinnehavaren en lönegrad högre eller lägre.»

Ett efter dessa principer konstruerat system behöfve näppeligen befaras leda till godtycke, eftersom viss »beviskyldighet» skulle krävas för att hänföra befattningshavare till 13 eller 15 lönegraden. Då i första fallet åtgärden komme att vidtagas på initiativ från arbetsgivarens sida, torde arbetsledarens organisation efter undersökning säkerligen begära ändring, därest tillräckliga skäl för »nedflyttningen» icke ansågos föreligga. Å andra sidan ålåge det arbetsledaren själv eller hans organisation att andraga de skäl och omständigheter, som talade för att viss arbetsledare placeras i 15 lönegraden. Resultatet skulle följaktligen bli, att normallönen gällde för huvudparten, men att avvikelser skedde där sakliga motiv föranledde härtill. Alla farhågor för konjunkturmässiga fluktuationer synas också härvidlag kunna lämnas ur räkningen.

Rent principiellt skulle metoden innebära, att en genomsnittligt tillyxad lön avlöstes av en efter förhållandena mera differentierad. För statsverket borde detta medföra ökade möjligheter att förvärva och behålla rätt man på rätt plats och att stimulera arbetstrivseln, medan det ur arbetsledarekårens synpunkt skulle medföra den fördelen, att en ambitiös och duktig förman icke nödvändigtvis behöfve förbli i 14 lönegraden endast därför att genomsnittsförmannen måhända icke gör skäl för högre.

II. Speciell del.

7. Arbetsledarpersonal.

De sakkunnigas förslag synes på avgörande punkter innebära en försämring i förhållande till nuvarande löneplaceringar, trots att de sakkunniga själva givit förslaget sken av en förbättring.

Inom försvarets industrier — hit torde i första hand böra räknas örlogsvarven, fabriksstyrelsens anläggningar samt de centrala flygverkstäderna — äro förmännen sålunda för närvarande praktiskt taget undantagslöst placerade antingen i 12 lönegraden (såsom arbetsförman av 1:a klass eller, inom fabriksstyrelsen, såsom förman) eller i 14 lönegraden (såsom mästare eller, inom fabriksstyrelsen, såsom verkstadsförman). I några enstaka fall förekomma vid fabriksstyrelsens anläggningar även verkstadsförmän i 15 lönegraden. Verkmästaretjänsterna i sin tur äro vid ifrågavarande industrier regelmässigt placerade i 16 och 18 lönegraderna.

Det förhållandet, att nyssnämnda tjänster hittills uteslutande varit uppförda på e. o. stat, synes av de sakkunniga ha tagits till intäkt för att i samband med genom-

förändret av 1947 års lönercglering nedflytta tjänsten såsom verkmästare (företvarande verkmästare av 2:a klass) från 16 till 15 lönegraden.

Än allvarligare är emellertid, att ett betydande antal förmanstjänster inom den industriella driften faktiskt skulle komma att nedvärderas 2 à 3 lönegrader därest de sakkunnigas förslag bifölles. Förekommande tjänster såsom mästare och verkstadsförmän i 14 och 15 lönegraderna skulle sålunda enligt den föreslagna tjänsteförteckningen framdeles komma att avlösas av tjänster såsom driftförmän i 12 lönegraden. Fabriksstyrelsens förmän i 12 lönegraden skulle i sin tur avlösas av tjänster i 10. Att ett dylikt sakernas tillstånd måste vara ägnat att framkalla irritation och olust i arbetet, torde vara överflödigt att påpeka. En sådan åtgärd borde därför enligt arbetsledareförbundets mening över huvud icke ha ifrågasatts med mindre synnerligen tvingande skäl kunnat åberopas, vilket icke torde vara fallet.

En lönegradsserie omfattande förmän i 12, driftförmän i 14, verkmästare i 16 och 1:e verkmästare i 18 lönegraden skulle däremot — så när som på verkstadsförmännen i 15 lönegraden — sammanfalla med vad som redan gäller vid vissa av försvarets industrier (fabriksstyrelsen) och nära ansluta sig till vad som gäller vid de övriga.

Denna lönegradsserie borde dock kompletteras med 21 lönegraden, antingen i form av öververkmästaretjänster eller genom att förtjänta verkmästare befordras till ingenjörstjänster — något som i praktiken torde få samma effekt. Förbundet vill i vart fall kraftigt varna för, att vid tjänsteförteckningen foga teoretiska kompetenskrav för arbetsledare. En sådan åtgärd måste nämligen leda till, att det i detta sammanhang väsentliga — nämligen praktiskt handlag, långvarig erfarenhet samt lämplighet i övrigt såsom arbetsledare — komme att undanskymmas till förmån för synpunkter av reellt sett mera underordnad betydelse.

För en lösning enligt det av arbetsledareförbundet antydda förslaget tala i huvudsak följande principiella skäl.

1. Den allvarliga psykologiska olägenhet, som ligger i en i vissa fall betydande nedvärdering av tjänsterna, undvikas.

2. De iögonenfallande lönedifferenser mellan nuvarande och kommande befattningshavare, som oundvikligen synas bli följden därest de sakkunnigas förslag antages, skulle härigenom kunna undvikas.

3. Reglerna för löneklassplacering vid övergång från kollektivanställning till tjänstemannaställning medföra, att den vid beföringstillfället händelsevis rådande relationen mellan arbetarlönerna och de tillämpliga löneklasserna blir bestämmande för arbetsledarens lön icke blott vid det tillfället — vilket vore naturligt — utan också för framtiden, i vissa fall till och med efter det han vidarebefordrats till verkmästare. Vid förhandlingarna med 1945 års lönekommitté uttalades också under hand, att dessa olägenheter böra undvikas genom att arbetsledarna placeras i så avpassade lönegrader, att den s. k. jämförelserregeln endast i sällsynta undantagsfall skall behöva träda i tillämpning.

4. De arbetsledarlöner, som skulle bli en följd av det av förbundet här ovan angivna alternativet, synas stå i god överensstämmelse med den lönesättning som tillämpas eller i dagarna kommer att föreslås vid andra statliga industrier. För telegrafverkets verkstäder kommer telegrafstyrelsen sålunda att — enligt vad som redan är officiellt känt — hemställa, att förmännen fr. o. m. nästa budgetår placeras i lönegraderna 12 och 14 och verkmästarna i 16, 17 och 18. Inte heller synes en jämförelse med arbetsledarlöner, som utbetalas vid privata företag med motsvarande tillverkning, behöva giva anledning till några erinringar.

I detta sammanhang vill förbundet uttala sin stora tillfredsställelse med den in-

ställning, som kommer till synes i de sakkunnigas uttalande, att den arbetsledande personalens löner böra överstiga de underställda arbetarnas. Denna princip torde från statsmakternas sida hittills ha skänkts alltför ringa beaktande och har t. o. m. i vissa sammanhang — senast i ett yttrande av allmänna lönenämnden den 28 oktober 1946 — direkt avvisats.

10. Maskinistpersonal.

Beträffande denna personalgrupp må till en början hänvisas till förbundets remissyttranden till försvarets civilförvaltning, daterade den 28 september respektive 15 oktober 1946, rörande organisationsnämndens utredning i ärendet.

Naturligtvis kunde man säga sig, att tjänsteförteckningssakkunniga äro bundna av sinnessjukhusens lönegradsserie, så mycket mera som denna nyligen omprövats. Gentemot detta kan emellertid — såsom skett i förbundets återopade remissyttrandet — hänvisas till löneställningen för övrigt civilt arbetsbefäl inom truppförbanden såväl enligt nu gällande tjänsteförteckning som enligt den av de sakkunniga föreslagna. Vidare måste i detta sammanhang ihågkommas, att lönesättningen inom sjukvården av gammalt är lägre än på andra håll, något som för övrigt kan utläsas redan ur de yttranden, som på sin tid avgåvos härom av såväl personalorganisationerna som medicinalstyrelsen och vissa sjukhusdirektioner (sid. 33—34 i prop. nr 241/1945). Femte lönegraden, vilken alltjämt förekommer vid sinnessjukhusen, har sålunda av de sakkunniga utmönstrats såsom varande alltför låg även efter genomförandet av 1945 års lönekommittés förslag. Även ansvarsmaskinisten vid en anläggning tillhörande anläggningsgrupp 3 har för övrigt så skiftande arbetsuppgifter att svara för och en så pass stor underlydande personal, att det redan med hänsyn härtill är motiverat att i lönehänseende jämställa honom med driftförmän. Fartygsmaskinisternas lättförklarliga strävan att söka sig till landanställningar i den mån de bilda familj utgör i själva verket förklaringen till, att kvalificerade sökande kunnat erhållas trots den uppenbart otillfredsställande lönesättningen. Såsom en konsekvens härav har emellertid i åtskilliga fall mycket täta ombyten av tjänsteinnehavare blivit resultatet, vilket givetvis icke kan vara ägnat att befordra vare sig enhetlig och planmässig skötsel av eller fullgod ekonomi vid anläggningarna i fråga.

Enligt förbundets åsikt är det sålunda å ena sidan oundgängligt nödvändigt, att i detta fall göra åtminstone vissa avsteg från den vid sinnessjukhusen gällande löneserien. Å andra sidan bör lönegradsserien ansluta sig till den verkställda tekniska utredningen och till önskemålet, att förbanden hänföras till olika anläggningsgrupper allt efter deras tekniska utrustning. Såvitt arbetsledareförbundet kunnat finna, kunna dessa önskemål tillgodoses endast genom att ansvarsmaskinisterna i de tre högsta anläggningsgrupperna placeras antingen i lönegraderna 12, 14 och 16 eller i 12, 13 och 15 eller i 13, 14 och 15. Av dessa alternativa serier har förbundet i de återopade remissyttrandena för sin del förordat den sistnämnda, alltså 13, 14 och 15. Då emellertid tjänsteförteckningssakkunniga bestämt tagit avstånd från löneserier, i vilka närgränsande lönegrader ingå, återstår enligt förbundets mening inget annat hållbart alternativ än lönegradsserien 12, 14 och 16. Det bör tilläggas, att garnisonsövermaskinisten i Boden — ävensom övriga övermaskinisttjänster därest sådana anses böra tillskapas — i konsekvens härmed böra placeras i 18 lönegraden.

Skälig hänsyn måste även tagas till den inbördes lönesättningen mellan de befattningshavare, som normalt knyts till en värmeanläggning. Anläggningarna inom grupp 1 fordra sålunda utom ansvarsmaskinisten även en kvalificerad biträdande maskinist ävensom en kompetent elektriker. Om ansvarsmaskinisten placeras i

16 lönegraden, synas de båda sistnämnda böra placeras i 12 lönegraden. Anläggningar inom grupp 2 erfordra icke särskild elektriker men väl kvalificerade biträden åt maskinisten, förslagsvis placerade i 10 lönegraden. Anläggningsgrupp 3 slutligen bör förestås av ansvarsmaskinist i 12 lönegraden med en befattningshavare i 10 lönegraden såsom närmaste man.

En indelning av de större maskinanläggningarna i tre grupper enligt de av organisationsnämnden föreslagna principerna finner arbetsledareförbundet välmotiverad. Däremot kan ifrågasättas, huruvida det icke vid en omprövning skulle visa sig, att vissa av de anläggningar — speciellt bland truppförbanden — som nu hänförs till grupp 3 rätteligen borde ha hänförs till grupp 2, ett förhållande som emellertid är av teknisk art och följaktligen icke bör korrigeras genom jämkningar i tjänsteförteckningen.

31. Båtpersonal.

Under denna rubrik ha de sakkunniga behandlat vissa befattningar vid marin-distrikt och kustartilleriförsvar. Erforderlig hänsyn synes därvid icke ha tagits till att befattningar som maskinist av 2 klass även finnas vid de till örlogsvarven hörande bogserbåtarna. Dessa båtar, vilka ha en rätt avsevärd maskinstyrka, ha till uppgift att ombesörja bogsering och transporter vid varven. Av maskinistpersonalen å dessa fartyg torde krävas lägst maskinistexamen av andra klass.

I skrivelse till chefen för försvarsdepartementet den 20 november 1946 har marinförvaltningen bland annat hemställt, att ifrågavarande bogserbåtsmaskinisters löneställning särskilt uppmärksammas och påpekar i samband därmed, att »tillräcklig hänsyn icke alltid tagits till olikheten i arbetsuppgifter för olika maskinistbefattningar». Förbundet, som delar marinförvaltningens sålunda uttalade uppfattning, anser det sakligt obefogat att, såsom tjänsteförteckningssakkunniga föreslagit, hänföra bogserbåtsmaskinisterna till maskinist i 9 lönegraden. Förbundet hemställer därför att denna fråga upptages till förnyad prövning, varvid bör övervägas, huruvida icke 12 lönegraden bort ifrågakomma snarare än den 9:e.

7. Försvarsverkens civila personals förbund (herr Backström):

I. Allmän del.

6. Avgränsningen mellan löneplansreglerad tjänstemannaanställning och kollektivavtalsanställning.

De sakkunniga ha förordat en utredning i fråga om rubr. ämne. Häremot har förbundet intet att erinra, men förbundet vill kraftigt understryka, att beträffande *eldare* och *förrådspersonal* inga skäl finnas till olika anställningsformer. Allt — arbetets natur och det sätt, varpå förhållandena hittills utvecklats — talar i stället för — vilket förbundet också redan tidigare framfört — att dessa personalkategorier erhålla enhetlig anställningsform och förbundet påyrkar därvid tjänstemannaanställningsformen.

II. Speciell del.

7. Arbetsledarpersonal.

De sakkunniga ha föreslagit, att förmän skola placeras i 10 och driftförmän i 12 lönegraden. Förbundet anser härvidlag, att de föreslagna lönegradsplaceringarna

äro för låga, med hänsyn till ifrågavarande förmäns allmänna åligganden och till den omständigheten, att de löner, vilka enligt de sakkunnigas förslag komma att utgå, alltför litet överstiga de löner, vilka utgå till de förmännen underställda arbetarna. Förbundet föreslår sålunda, att *förmännen* skola placeras i 11 och *driftförmännen* i 13 lönegraden.

8. Förrådspersonal.

De sakkunniga ha föreslagit, att förrådsmän skola inplaceras i 6, förrådsförmän i 10 och förrådsmästare i 12 lönegraden. Förbundet får härtill erinra om, vad förbundet i särskilt uttalande till II: 7 anfört rörande förmän. Det synes sålunda förbundet ofrånkomligt, att *förrådsförmän* med hänsyn till denna motivering placeras i 11 lönegraden. Avståndet mellan förrådsförmän och förrådsman i lönegradsplacering blir därigenom för stort, varför *förrådsmännen* enligt förbundets mening skola placeras i 7 lönegraden. Denna placering synes samtidigt riktigare än den de sakkunniga föreslagit, enär förrådsmännen därigenom komma att jämföras med avtalsanställda förrådsarbetare i lönehänseende. Då de sakkunniga uttalat sig om förrådsmännens arbetsuppgifter, fäster förbundet uppmärksamheten vid, att dessa uppgifter äro desamma, som åvila förrådsarbetarna. Den av förbundet nu föreslagna förskjutningen av lönegradsplaceringarna medför, att *förrådsmästare* skola placeras i 13 lönegraden.

10. Maskinistpersonal.

Förbundet har i yttrande den 23 september 1946 till försvarets civilförvaltning över statens organisationsnämnds »Utredning angående eldnings-, underhålls- och reparationstjänsten vid försvarsväsendets ång- och värmeanläggningar» upptagit frågan om anställningsformen för den största gruppen vid värmeanläggningarna — eldarna. Förbundet har därvid föreslagit, att eldarna skulle överföras från kollektivavtalsanställning till tjänstemannaanställning och placeras i 7 lönegraden, vars lön närmast torde överensstämma med den lön, som utginge till *eldare* enligt vederbörligt kollektivavtal. I fråga om *reparatörer* har förbundet med hänsyn till det kvalificerade arbete dessa utföra föreslagit, att *förste reparatör* icke skulle placeras lägre än i 10 lönegraden och *reparatör* icke lägre än i 8 lönegraden. Då förbundet, som nyss sagts, föreslagit, att eldarna skulle placeras i 7 lönegraden och de sakkunniga ha enats om, att principen för befordringsgång skulle vara att minst två lönegraders skillnad skulle finnas mellan de olika befattningarna inom vederbörande lönegrads-serie, föreslår förbundet, att *reparatör* placeras i 9 och *förste reparatör* i 11 lönegraden. Förbundet finner detta förslag ytterligare väl motiverat, därigenom att statens organisationsnämnd i sin utredning förutsatt, att möjligheter till befordran för personalen skola finnas. Det är då enligt förbundets mening särskilt angeläget, att befordringsmöjligheterna för den stora gruppen *eldare* icke eftersättas.

11. Hantverkarpersonal.

Förbundet erinrar om, att elektrikerna vid flygvapnet redan vid dessa befattningars tillkomst förutsattes skola inplaceras i Ca 12. Enda skälet till att denna placering icke då genomfördes synes ha varit, att ändamålsenligheten med dessa befattningar ansågs böra prövas. Så har nu skett och flygförvaltningen har funnit, att befattningarna böra finnas kvar och placeras i högre lönegrad. Förbundet föreslår sålunda, att *flygvapnets elektriker* placeras i 13 lönegraden såsom 1. elektriker.

3. Försvarsväsendets civilmilitära ingenjörers förbund (herrar *Tägil* och *Samzelius*):

I allmänna delen uttala de sakkunniga, att vissa där behandlade spörsmål av principiell innebörd icke utgöra specialproblem för försvaret utan i större eller mindre omfattning taga sikte på förhållandena inom statsförvaltningen i dess helhet. I betraktande härav ha de sakkunniga sökt skärskåda de olika frågorna jämväl ur andra synpunkter än försvarets, varvid de sakkunniga, med hänsyn till önskvärdheten av att likformighet på förevarande områden såvitt möjligt åvägbringas inom de olika civila och militära förvaltningsgrenarna, eftersträvat en anknytning till förhållandena inom den civila statsförvaltningen. Vi anse emellertid, att de sakkunnigas önskemål härutinnan — även om de i princip kunna vara eftersträvansvärda — icke alltid låta sig förena med den för försvarsväsendet mest ändamålsenliga lösningen av hithörande problem. Försvarsväsendet och den civila statsförvaltningen äro nämligen i många avseenden av så olika natur både i fråga om uppgifter och i fråga om sättet för verksamhetens utövande, att en alltför långt driven likformighet dem emellan — med den civila statsförvaltningen som norm — skulle medföra olägenheter bland annat i organisatoriskt avseende.

Som exempel på vad ovan sagts vilja vi framhålla, att principen om löneställningens beroende av befattningen icke alltid med fördel kan tillämpas inom försvarsväsendet, vars omfattning och därmed arbetsbelastningen är beroende av tidslägets skiftningar. För att kunna utnyttja personalen på ur tjänstens synpunkt lämpligaste sätt är det i många fall fördelaktigare, att personalen bestrider beställningar, vilka icke äro förenade med tjänstgöringsskyldighet i vissa angivna befattningar under längre tidrymd. En sådan ordning ökar även möjligheterna till s. k. växeltjänstgöring (vid förband, staber, verkstäder och central förvaltningsmyndighet), vilken, åtminstone vad de civilmilitära ingenjörerna beträffar, visat sig mycket värdefull och utgör en nödvändig förutsättning för en rationell teknisk tjänst vid försvarsväsendet.

De sakkunnigas uttalande att löneställningen för byråchef icke bör vara differentierad, kunna vi icke ansluta oss till. Det låter sig nämligen på grund av ett arbetsområdes egenart icke alltid göra att exempelvis, såsom de sakkunniga ifrågasatt, uppdelas en byrå på flera, därest arbetsvolymen sväller, eller att förändra en byrå till en avdelning. Sådana åtgärder kunna göra organisationsapparaten onödigt komplicerad och verka hindrande i arbetet.

I försvarsnyttans intresse bör i stället enligt vår mening chefer med särskilt högvärdiga och ansvarsfulla uppgifter erhålla högre löneställning än normalt. Vi förorda därför att byråchefs och jämväl avdelningschefs löneställning uppdelas på åtminstone vardera två lönegrader.

Den av de sakkunniga förordade ökade användningen av A-löneplanen i stället för C-löneplanen, varvid en utbyggnad av förstnämnda löneplan förutsatts skola ske för tillgodoseende av behovet av högre löneställningar, kan måhända icke realiseras, sedan riksdagen nyligen fastställt nya löneplaner utan att motsvarigheten till löneplan A utbyggs uppåt. Vid sådant förhållande blir det nödvändigt, att motsvarigheten till C-löneplanen utnyttjas beträffande de högsta befattningarna.

Vid behandling av den civila ingenjörpersonalen inom försvarsväsendet ha de sakkunniga bland annat stannat för att förorda, att 27 lönegraden utgår ur lönegradsserien för ingenjörpersonal. Såsom framgår av vårt nedan framlagda förslag, dela vi icke denna uppfattning.

De speciella civilmilitära ingenjörsp Problemen, som för närvarande äro högst aktuella för försvarsväsendet, ha de sakkunniga ägnat föga uppmärksamhet. De sakkunniga förklara nämligen, att de, i avvaktan på en hos marinchefen pågående utredning rörande bland annat mariningenjörkårens organisation, ansett sig icke

böra till prövning upptaga behovet av högre löneställningar för mariningenjörerna än de nu förekommande. Med hänsyn till frågans läge ha de sakkunniga beträffande mariningenjörer liksom och övriga försvarsgrenars civilmilitära ingenjörpersonal vidare ansett sig i princip böra utgå från nu gällande ordning och löneställningar. De sakkunniga ha till följd härav endast förordat obetydliga jämkningar av gällande tjänsteförteckningar för civilmilitära ingenjörer.

Erinras må att den nuvarande organisationen för mariningenjörer tillkom redan 1921 och sedermera i stor utsträckning blivit normerande för organisationen av övrig civilmilitär ingenjörpersonal. 1941 års förvaltningsutredning och 1941 års försvarsutredning förordade båda en utökning av den civilmilitära ingenjörpersonalen och förbättrad löneställning för densamma. Den därpå följande ingenjörutredningen lyckades icke prestera ett antagbart förslag. De civilmilitära ingenjörernas problem ha sålunda gång på gång ställts på framtiden.

De senaste årens utbyggnad av försvarsväsendet och den alltmer framträdande övergången till tekniskt betonade stridsmedel med därav följande anskaffning av dyrbar och komplicerad materiel har emellertid medfört ett starkt ökat behov av kvalificerade ingenjörer. De mest krävande och ansvarsfyllda ingenjörbefattningarna inom försvarsväsendet ha, åtminstone inom marinen och flygvapnet, där civilmilitär ingenjörpersonal i större omfattning tidigare förekommit, till övervägande delen anförtratts de civilmilitära ingenjörerna. Dessa ingenjörer ha ett mycket stort tekniskt-ekonomiskt ansvar och en betydelsefull uppgift vid upprätthållandet av krigsmaktens effektivitet. Utan tillräckligt kvalificerade tekniker blir icke underhållet av den dyrbara materielen fullgott och viktiga planläggnings- och konstruktionsarbeten måste eftersättas och skjutas på framtiden.

Det är därför en för landets försvar livsviktig fråga, att tillgången på civilmilitära ingenjörer tryggas.

De civilmilitära ingenjörerna med sin goda teoretiska utbildning och sin mångsidiga, kvalificerade tjänstgöring såsom konstruktörer, arbetsledare och teknisk-ekonomisk förvaltningspersonal inom respektive försvarsgren ha ofta möjligheter att inom näringslivet vinna anställning mot villkor, som äro betydligt gynnsammare än vad försvarsväsendet erbjuder. Dessa arbetstillfällen utanför försvarsväsendet ha medfört, att ett icke ringa antal civilmilitära ingenjörer begärt avsked för att övergå till annan verksamhet, och att betydande svårigheter uppstått, då det gällt nyrekrytering. Utvecklingen på arbetsmarknaden tyder på, att efterfrågan på kvalificerade tekniker kommer att bestå, icke minst därför att ständigt vidgade uppgifter inom samhällslivet anförtrors åt tekniker.

Vakanserna bland marin- och flygingenjörerna och svårigheterna att rekrytera den civilmilitära ingenjörpersonalen äro nu av sådan storlek, att läget kan betecknas som synnerligen allvarligt. För att råda bot på de nuvarande missförhållandena är det enligt vår mening nödvändigt att giva de civilmilitära ingenjörerna sådana löneförhöjningar, att försvarsväsendet kan rekrytera och behålla högt kvalificerade ingenjörer.

Vi hysa även den uppfattningen, att utvecklingen inom försvarsväsendets olika områden måste medföra skärpta krav på ingenjörpersonalens kvalitet för ernående av tillräcklig effektivitet inom de olika försvarsgrenarna, även om en kvantitativ minskning skulle ske. Man kan ej heller bortse från det förhållandet, att försvarsväsendets ledande tekniker, till följd av att de värdefullaste rönen och senaste framstegen inom krigstekniken i andra länder omgivas av sträng sekretess, i stor utsträckning äro hänvisade till att genom självständiga insatser medverka till materielens tidsenliga underhåll och utveckling.

I anslutning till ovan framförda synpunkter få vi i väsentliga avseenden reservera

oss mot de delar av de sakkunnigas betänkande, som direkt eller indirekt beröra de civilmilitära ingenjörerna. De sakkunnigas förslag till tjänsteförteckning för civilmilitära ingenjörer bör ersättas med i det följande intaget förslag, vilket jämväl omfattar vissa högre tekniska tjänster, som f. n. äro inplacerade å löneplan C. Arméingenjörerna äro i förslaget inplacerade något lägre än marin- och flygingenjörer, beroende på att organisationen är under uppbyggnad och ännu icke är av samma natur som vid de övriga försvarsgrenarna. Så snart organisationen är utbyggd och vunnit erforderlig stadga, förutsättas emellertid beställningar för arméingenjörer tillkomma i motsvarande lönegrader som för övriga civilmilitära ingenjörer.

Vårt förslag innebär i likhet med de sakkunnigas förslag att de lägsta ordinarie beställningarna med undantag för motoringenjörerna vid armén placeras i 24 lönegraden. De civilmilitära ingenjörerna böra därefter successivt erhålla ökade förmåner, så att de, som icke komma i fråga för befordran till direktörer, uppnå 30 lönegraden. För att förbättra rekryteringen och kvarhålla den ledande civilmilitära ingenjörpersonalen ha vi vidare, i motsats till de sakkunniga, ansett det ofrånkomligt, att de högre beställningarna och befattningarna givas en bättre löneställning. Härjämte måste givetvis även befodringsmöjligheterna tryggas, vilken fråga emellertid upptages i annat sammanhang. Vi anse, att direktörerna i allmänhet böra placeras i 32 och 34 lönegraderna. Härutöver krävas ett fåtal befattningar i högre lönegrader.

Vi vilja i detta sammanhang framhålla, att cheferna för marinen och flygvapnet den 20 respektive den 9 november 1946 till Kungl. Maj:t överlämnat ovan framförda förslag i de delar det berör respektive försvarsgren och kraftigt understrukit behovet av att de civilmilitära ingenjörernas löneställning förbättras.

Det är vår bestämda uppfattning, att ett genomförande av förslaget skulle verkamt bidra till att hejda den nuvarande katastrofala avgången av civilmilitära ingenjörer och säkerställa rekryteringen.

Med stöd av ovan framförda synpunkter få vi därför hemställa att följande förslag till tjänsteförteckning för civilmilitära ingenjörer m. fl. förelägges 1947 års riksdag i syfte att genomföras fr. o. m. den 1 juli 1947:

	Lönegrad enligt nu gällande löneplan. Lönegrad efter 1/7 1947 enligt löneplan 1 respektive 2 angiven inom parentes
Motoringenjör (armén)	Ca 20 (23)
Motoringenjör (armén)	Ca 22 (25)
Motoringenjör (armén); arméingenjör av 3. graden; mariningenjör av 2. graden; flygingenjör av 3. graden	Ca 24 (27)
Arméingenjör av 2. graden; mariningenjör av 1. graden; flygingenjör av 2. graden	Ca 27 (30)
Arméingenjör av 1. graden; förste mariningenjör; flygingenjör av 1. graden	Ca 30 (33)
Förste arméingenjör; marindirektör av 2. graden; flygdirektör av 2. graden	Ca 32 (35)
Marindirektör av 1. graden; flygdirektör av 1. graden	Ca 34 (37)
Vissa tekniska chefstjänster vid marinförvaltningen; avdelningschef vid örlogsvarv; överingenjör vid örlogsvarv; vissa tekniska chefstjänster vid flygförvaltningen; förrådsdirektör vid flygförvaltningen	Cb 3, C 9 (15)
Verkstadsdirektör vid örlogsvarvet i Stockholm; styresman vid central flygverkstad	Cb 4, C 10 (17)
Överingenjör vid arméförvaltningen; verkstadsdirektör vid örlogsvarvet i Karlskrona; verkstadsdirektör vid flygförvaltningen	Cb (4 1/2), C 11 (18)
Arméöveringenjör; flygöverdirektör	Cb 5, C 12 (19)

Anm. I sammanställningen ha nuvarande tjänstbenämningar använts. Benämningarna kunna dock ändras i enlighet med de sakkunnigas förslag.

9. Sveriges yngre juristers förening (herr von Feilitzen):

II: 1. Viss chefspersonal.

De sakkunnigas uppfattning att byråchefernas nuvarande placering i 30 lönegraden icke är tillfredsställande med hänsyn till dessa befattningshavares ansvarsställning och arbetsuppgifter delas helt av föreningen.

Föreningen, som finner det angeläget att en utbyggnad av den nuvarande A-löneplanen kommer till stånd, anser, att byråcheferna icke böra givas en lägre lönegradsplacering än i 34 lönegraden. I anslutning härtill yrkas vidare, att byrådirektörerna uppflyttas till 30 lönegraden.

II: 2. Administrativ personal.

Som av de sakkunniga framhållits har 1944 års personalutredning framlagt förslag angående amanuenspersonalens anställnings- och avlöningsförhållanden innebärande bland annat en fast befordringgång till och med 21 lönegraden. I sitt överbetänkandet avgivna yttrande har föreningen framhållit, att såsom en konsekvens av den föreslagna höjningen av förste-amanuensgraden måste följa en omvärdering av de nuvarande byråsekreterarnas arbetsuppgifter. Enligt föreningens uppfattning är det motiverat av göromålets karaktär och önskvärd kompetens, att befordran från förste amanuens till byråsekreterare liksom nu innebär en löneförbättring med tre lönegrader. *Byråsekreterare* i 21 lönegraden synas alltså böra placeras i 24 lönegraden.

Beträffande förste byråsekreterarna gäller motsvarande vad ovan anförts om byråsekreterare, varför dessa befattningshavare böra placeras lägst i 26 lönegraden och i vissa fall lägst i 28 lönegraden.

10. Svenska polisförbundet (herr Svärd):

Polistjänsten intager en mycket viktig ställning inom samhällsarbetet. Av de personer som skola sköta denna syssla krävs högsta grad av omutlighet, rättvisa och oväld i tjänsteutövningen. Polistjänsten är dessutom i fysiskt avseende mycket pressande. Det är här fråga om ett typiskt skiftarbete, som dessutom i stor utsträckning får utföras under bar himmel och oberoende av vilken väderlek som råder. Polismännen måste därför givas en sådan löneställning att de i sin enskilda vandell bli ekonomiskt oberoende av de människor de äro satta att övervaka. Vid lönesättningen måste även tillses att polismännen erhålla full kompensation för de personliga obehag som åsamkas vederbörande i såväl psykiskt som fysiskt avseende på grund av tjänstens särpräglade natur. Enligt svenska polisförbundets uppfattning ha icke hittills de statliga och kommunala samhällsorganen som äro ansvariga för polispersonalens anställnings- och avlöningsförhållanden tagit konsekvenserna av dessa ofrånkomliga fakta. Polistjänsten är i dag långt ifrån rättvist värdesatt. Förbundet kräver med stöd av denna sin uppfattning en väsentligt högre lönesättning för polispersonal än den som nu allmänt förekommer inom såväl staten som kommunerna.

57. Betänkande angående vissa organisations-, utbildnings- och tjänstgöringsfrågor vid domstolarna. Norstedt. 330 s. **Ju.**
58. Betänkande med förslag rörande utbyggnad av civila flygplatser m. m. Idun. 153 s. 1 karta. **K.**
59. Betänkande med förslag angående hemvärdet. Beckman. 157 s. 1 bil. **Fö.**
60. Betänkande med förslag till lag om skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete m. m. Almqvist & Wicksell, Uppsala. 867 s. **S.**
61. Riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken. Del 3. Bilagor. Idun. 149 s. **Jo.**
62. Betänkande med förslag till lag om tryggande av byggnadsarbetarens lönefordran m. m. Norstedt. iv, 229 s. **Ju.**
63. Betänkande med förslag till lag om virkesmätning m. m. Marcus. iv, 128 s. **Jo.**
64. Betänkande med förslag till ny lagstiftning om uppsikt å jordbruk. Beckman. 160 s. **Jo**
65. Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkanden. Bilaga nr 2. Arbetsterapi, ett led i sjukvården. Av E. Severin. Statens Reproduktionsanstalt. 54 s. **S.**
66. Betänkande angående reglering av anställningsförhållandena för viss civil personal inom statsförvaltningen. Del 1. Kontorspersonal och amanuenspersonal. Marcus. 138 s. **Fi**
67. Betänkande med utredning och förslag angående löneställningen för viss statsanställd sjukvårds- och ekonomipersonal m. m. V. Pettersson. 223 s. **Fi.**
68. Betänkande och förslag angående det fria och frivilliga folkbildningsarbetet. Del 1. Allmänt folkbildningsarbete. Beckman. 254 s. **?**
69. Förvaltningsförbandet. Förberedande utredning angående reglering av förbandet hos förvaltningsmyndigheter i ärenden rörande enskild rätt och därmed sammanhängande frågor. Av N. Herlitz. Marcus. 221 s. **Ju.**
70. Utredningen om föreningsjordbruk. Betänkande med förslag till lag om samskapsföreningar. V. Pettersson. 198 s. **Jo.**
71. Betänkande om deltidarbete i allmän tjänst m. m. Marcus. 199 s. **Fi.**
72. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 7. Radio och film i skolundervisningen. Idun. 64 s. **E.**
73. Utlåtande rörande metoder och materiel vid skogsbrandsläckning. Marcus. 142 s. **K.**
74. Betänkande angående socialvetenskapernas ställning vid universitet och högskolor m. m. Hæggström. 180 s. **E.**
75. Betänkande och förslag angående förhållandet mellan befäl och meniga inom krigsmakten m. m. Beckman. 301 s. **Fö.**
76. De medicinska högskolornas organisationskommitté.

1. Organisatoriska åtgärder till främjande av medicinsk forskning. Idun. (2), 235 s. **E.**
77. Naturvetenskapliga forskningskommittén. 2. Förslag till reformer rörande doktorsavhandlingar och annan publiceringsverksamhet inom naturvetenskaperna. Den marinbiologiska forskningen. Utbildningen av laboratoriebiträden. Idun. 114 s. **E.**
78. Jordbruksbefolkningens möjligheter till sysselsättning utom jordbruket. Av S. Grundström. Idun. 192 s. **Jo.**
79. 1945 års statsskatteberedning. Betänkande med förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen samt angående kvarlätenskapsskatt m. m. Beckman. 456 s. **Fi.**
80. Utredning angående vissa lägenhetsupplåtelse å kronomark i Norrlands fjälltrakter. Marcus. 87 s. **Jo.**
81. 1945 års universitetsberedning. 2. Akademiska lärarbefattningar samt anslog till den vetenskapliga utbildningen m. m. Beckman. 202 s. **E.**
82. Betänkande med förslag angående kommunernas bidrag till folkpensionskostnaderna. Idun. 95 s. **S.**
83. Betänkande med förslag till strafflagstiftning för krigsmakten. Norstedt. 268 s. **Ju.**
84. Betänkande angående vissa åtgärder till förbättrande av transportförhållandena i Norrland. V. Pettersson. 200 s. **K.**
85. Betänkande med förslag till en utökad köttkontroll m. m. Idun. 71 s. 1 karta. **Jo.**
86. Den tyska propagandan i Sverige under krigsåren 1939—1945. Norstedt. 270 s. **S.**
87. Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 2. Hjälpkrafterna. Beckman. 94 s. **E.**
88. Betänkande med förslag till organisation av tillsynen å arbetarskyddslagstiftningen m. m. 2. Almqvist & Wiksell, Uppsala. 221 s. **S.**
89. Utredning om utbetalningen av barnbidragen. V. Pettersson. 100 s. **S.**
90. Betänkande med förslag angående den offentliga lönestatistiken. Marcus. 115 s. **Fi.**
91. Betänkande angående revision av det militära rättegångsväsendet. Norstedt. 280 s. **Ju.**
92. Förslag till omorganisation av justitiekanslersämbetet och inrättande av ett riksåklagarämbete. Norstedt. 54 s. **Ju.**
93. Parlamentariska undersökningskommissionen angående flyktingärenden och säkerhetstjänst. 2. Betänkande angående utlämnande av uppgifter om flyktingar. Beckman. 197 s. **S.**
94. Försvarets tjänsteförteckningssakkunnigas betänkande. Förslag till lönegradsplaceringar, tjänstebenaningar m. m. V. Pettersson. 193 s. **Fi.**
95. Betänkande med förslag angående löne reglering för fast anställt manskap vid försvaret m. m. V. Pettersson. 132 s. **Fö.**

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement

Statens offentliga utredningar 1946

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvärd.

Ärvdabalksakkunnigas förslag till föräldrabalk. [49]
Betänkande ang. vissa organisations-, utbildnings- och tjänstgöringsfrågor vid domstolarna. [57]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Betänkande med förslag till omorganisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m. [10]
1945 års lönekommitté. 1. Betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m. [48]
Betänkande ang. reglering av anställningsförhållandena för viss civil personal inom statsförvaltningen. Del 1. Kontorspersonal och amanuenspersonal. [66]
Betänkande med utredning och förslag ang. löneställningen för viss statsanställd sjukvårds- och ekonomipersonal m. m. [67]
Förvaltningsförbandet. Förberedande utredning ang. reglering av förbandet hos förvaltningsmyndigheter i ärenden rörande enskild rätt och därmed sammanhängande frågor. [69]
Betänkande om deltidarbete i allmän tjänst m. m. [71]

Förslag till omorganisation av justitiekanslersämbetet och inrättande av ett riksåklagarämbete. [92]

Kommunalvälfärd.

Statens och kommunernas finansväsen.

1943 års jordbrukstaxeringsakkunniga. Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser i fråga om taxering av inkomst av jordbruksfastighet samt lag om jordbruksbokföring. [29]
1944 års skattesakkunniga. 2. Betänkande med förslag ang. idrottsammanslutningars beskattning för inkomst. [56]
1945 års statsskatteberedning. Betänkande med förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen samt ang. kvarlätenskapsskatt m. m. [79]
Betänkande med förslag ang. den offentliga lönestatistiken. [90]

Politi.

Parlamentariska undersökningskommissionen ang. flyktingärenden och säkerhetstjänst. 1. Betänkande ang. flyktingars behandling. [36] 2. Betänkande ang. utlämnande av uppgifter om flyktingar. [93]

(Forts. å omslaget 4:e sida.)

Den tyska propagandan i Sverige under krigsåren 1939—1945. [86]

Nationalekonomi och socialpolitik.

Dödfödheten och tidigdödligheten i Sverige. Dess samband med nativitetens minskningen och dess förhållande vid olika former av förlösningsvård samt dess socialmedicinska och befolkningspolitiska betydelse. [2]

Betänkande om barnkostnadernas fördelning med förslag ang. allmänna barnbidrag m. m. [5] Bilagor. [6] Investeringsutredningens betänkande med utredning rörande personal- och materielresurser m. m. för genomförande av ett arbetsprogram enligt av utredningen tidigare framlagt förslag. [13]

Den familjevårdande socialpolitiken. [17]

Betänkande med förslag rörande den ekonomiska försvarsberedskapens framtida organisation. [19]

Socialvårdskommitténs betänkande. 12. Utredning och förslag ang. moderskapsbidrag. [23] 13. Förslag ang. folkpensioneringens administrativa handhavande m. m. [37] 14. Utredning och förslag ang. ålderdomshem m. m. [52]

Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 1. Förslag till effektiviserad kurators- och arbetsförmedlingsverksamhet för partiellt arbetsföra m. m. [24] Bilaga nr 2. Arbetsterapi, ett led i sjukvården. [65]

Betänkande med förslag till investeringsreserv för budgetåret 1946/47 av statliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsarbeten. [27] Bilagor. [28]

Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 6. Tiden juli 1944—juni 1945. [35]

Sakkunniga ang. arbetsförmedlingens organisation. Del 1. Den offentliga arbetsförmedlingen under krigsåren. [44] Del 2. Den offentliga arbetsförmedlingens framtida organisation. Motiv och förslag. [51]

Betänkande om befolkningspolitikens organisation m. m. [53]

Betänkande med förslag till lag om skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete m. m. 1. [60]

Betänkande med förslag ang. kommunernas bidrag till folkpensionskostnaderna. [82]

Betänkande med förslag till organisation av tillsynen å arbetarskyddslagstiftningen m. m. 2. [88]

Utredning om utbetalningen av barnbidragen. [89]

Hälsa- och sjukvård.

Betänkande ang. den centrala organisationen av det civila medicinal- och veterinärväsendet. [20]

Allmänt näringsväsen.

Betänkande med utredning och förslag ang. rätten till arbetstgares upplinningar. [21]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Betänkande ang. forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område i Norrland. [16]

PM ang. utvecklingsplanering på jordbrukets område. [18]

Den svenska växtodlingens utvecklingstendenser samt dess inriktande efter kriget. [39]

Riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken. Del 1. [42]

Del 2. [46] Del 3. Bilagor. [61]

Betänkande med förslag till åtgärder för främjande av rindhästaveln m. m. [45]

Rationalitetsvariationerna inom det svenska jordbruket. [47]

Betänkande med förslag till ny lagstiftning om uppsikt å jordbruk. [64]

Utredningen om föreningsjordbruk. Betänkande med förslag till lag om sambruksföreningar. [70]

Jordbruksbefolkningens möjligheter till sysselsättning utom jordbruket. [78]

Utredning ang. vissa lägenhetsupplätelser å kronomark i Norrlands fjälltrakter. [80]

Betänkande med förslag till en utökad köttkontroll m. m. [85]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag till ändrade grunder för flottningsslågning m. m. [3]

Betänkande med förslag till skogsvårdslag m. m. [41]

Betänkande med förslag till lag om virkesmätning m. m. [63]

Utlåtande rörande metoder och materiel vid skogsbrandsläckning. [73]

Industri.

Betänkande med förslag till ordnande av kreditgivnings- och rådgivningsverksamhet för hantverk och småindustri samt bildande av företagarnämnder. [22]

Betänkande ang. hantverkets och småindustriens befrämjande. [40]

Betänkande med förslag till lag om tryggande av byggnadsarbetarens lönefordran m. m. [62]

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Betänkande ang. rundradion i Sverige. Dess aktuella behov och riktlinjer för dess framtida verksamhet. [1]

Betänkande med förslag till verkstadsorganisation för väg- och vattenbyggnadsväsendet. [43]

Betänkande med förslag rörande utbyggnad av civila flygplatser m. m. [58]

Betänkande ang. vissa åtgärder till förbättrande av transportförhållandena i Norrland. [84]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Betänkande ang. tjänstepensionsförsäkringens organisation. [26]

Försäkringsutredningen. Förslag till lag om försäkringsrörelse m. m. 1. Lagtext. [33] 2. Motiv. [34]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till boställsordning för folkskolans lärare m. m. [8]

1945 års universitetsberedning. 1. Docentinstitutionen. [9] 2. Akademiska lärarbefattningar samt anslag till den vetenskapliga utbildningen m. m. [81]

1940 års skolutredningens betänkanden och utredningar.

IV. Skolpliktens skolformer.

2. Polkskolan. A. Allmän del. [11] B. Förslag till undervisningsplaner. [15]

4. Realskolan. Praktiska linjer. [14]

VI. Skolans inre arbete. Synpunkter på fostran och undervisning. [31]

VII. Radio och film i skolundervisningen. [72]

Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 1. [12] Del 2. Hjälpkrafterna. [87]

Socialutbildningssakkunniga. 2. Utredning och förslag rörande statsvetenskapliga examina m. m. [30]

Betänkande med förslag till förordning ang. allmänt kyrkomöte m. m. [32]

Betänkande med förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna m. m. Del 2. [50]

Utredning ang. reglering av den territoriella församlingssindelningen i Stockholm. [54]

Utredning rörande sexualundervisningen i högre skolor jämte förslag till handlingar i sexualundervisning för lärare i högre skolor. [56]

Betänkande och förslag ang. det fria och frivilliga folkbildningsarbetet. Del 1. Allmänt folkbildningsarbete. [68]

Betänkande ang. socialvetenskapernas ställning vid universitet och högskolor m. m. [74]

De medicinska högskolornas organisationskommitté. 1. Organisationsåtgärder till främjande av medicinsk forskning. [76]

Naturvetenskapliga forskningskommittén. 2. Förslag till reformer rörande doktorsavhandlingar och annan publiceringsverksamhet inom naturvetenskaperna. De marinbiologiska forskningen. Utbildningen av laboratoriebeträden. [77]

Försvarsväsen.

Betänkande med förslag ang. uniformspliktens omfattning för viss personal vid försvarsväsendet. [4]

Betänkande och förslag rörande åtgärder för att begränsa antalet kontraktsanställt manskap inom krigsmakten. [7]

Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om upplinningar m. m. av betydelse för rikets försvar. [25]

Betänkande med förslag rörande officersutbildningen inom armén m. m. [38]

Betänkande med förslag ang. hemvärnet. [59]

Betänkande med förslag ang. förhållandet mellan befäl och meniga inom krigsmakten m. m. [75]

Betänkande och förslag till strafflagstiftning för krigsmakten. [83]

Betänkande ang. revision av det militära rätttegångsväsendet. [91]

Försvarets tjänsteförteckningssakkunnigas betänkande. Förslag till lönegradsplaceringar, tjänstebemyndningar m. m. [94]

Betänkande med förslag ang. löne reglering för fast anställt manskap vid försvaret m. m. [95]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.